

57

1842. a 10.

Arch Bodl. C inf III 3

Vet. DI B. 4

Arch. B b. 7

Petrus Appianus, "a man of great name in the arts mathematical," has shown Wotton that, hearing of Henry's learning and delight in liberal sciences, he meant to present a book of his own, named Astronomicum Cesareum, containing divers new things. He has printed it himself, as he does all his books, and not above sixteen or seventeen copies, and, albeit it is dedicated to the Emperor and his brother, he would send it because otherwise Henry could not come by it. This Appianus is the ordinary reader of the "mathematicales" in the University of Ingolstadt, and is very familiar with the Fowlers, ^{through} whose agent in England an answer may be sent him.

Letters and papers, foreign and domestic, of the reign of Henry VIII.
Vol. XIX, pt. 1. p. 423

Remains of pearls
found between
DIV + DII

EIV + FIr

Arch. Bodl.

E.

Da. hufion —

Historicus, diuina gerens, sophiaq; perit?
Hic sua cognoscet, si bona nolle volet,
Namq; veritatis mirator tempora rebus
Distribuet, verè dum canet historia,
Ipse sacri præles noctes perquæte diebus

Disceat, & hinc serie festa locare sua,
Ipseq; naturæ rimator mira cometæ
Percipiet, nulli dicta vel acta prius,
Sed caueant animis ad hunc liuore perustis,
Hæc etenim labes cernere vera neget

Strixq; ducibus adiutæ sint, dictu vt est promptum sic rursus præ copia difficile. Initium autem summenti à Diuo Alberto secundo, potentissi-
mo Cæsare, Boemia, Vngariæ rege in hac nostra tempora Imperium vestrum continua serie demittente, occurrit præter alia studia
aque admirati Mathematicam tanta fide cultam nomini Austriaco. Ioannem Gmündensem, Peurbachium, Ioann. Regimontanum,
Stabium, mathematicos incomparabiles, nec vlli veterum dissimiles, nonne vestri maiores tulerunt Austriæ duces, sacratissimi Imperato-
res Albertus, Fridericus, Maximilianus? Vt interim Poetas, Oratores, Historicos, Iurisprudentes, Medicosq; flectam, quibus profecto
nulla ætas, aut vidit copiosiores, aut mirata est doctiores. Nominarem aliquos, nisi omnes malint, nominarem omnes, nisi complures nolint,
proinde dum hocce prætereo posteritati nunquam tacitura cunctos relinquo. Quis autem enumeret eos quos nunc vos Inuictissimi fratres pro-
ductis huic æuo, indiesq; excitatis? quosane, ingenue dicam, qui referre conabitur, nō aliud facturum, quā arenas litri, aut folia Hercinæ
distincturus est, Atqui hæc est vna ratio cur Cæsaribus potissimum tutoribus gestiam, quia hanc aram non plurius vsipiam, neptius, neq;
perennius cultam videam. Sicut etiam altera quare Austriacis Ducibus, quando mathematicis excellentibus saluberrimam hæcenus an-
coram hanc extitisse sciam. Nec minus animi mihi addidit Regum Hispaniæ benevolentia longe semper in Matheseos studia propensissima,
quod abunde Alfonso Rex Castellæ Clementissimus, Mathematicusq; eminentissimus, partim opere ipso comprobauit, partim Alfonso
rex Arragoniæ, dubiū an eruditior, an potentior, in Louiano Pontano artis mathematicæ scientissimo, splendidissime per lulium Massanensem
sectum tractato, ostendit. Idem spei fecit Mathias Rex Vngariæ Christianissimus (quod nomen nunc alter vestrum induit, sicut & prius
regum nomina vestrum alter quoq; tenet) qui Ioannem de Monte Regio Germanum, mathematicæ alterum Hipparchum amplissimis hono-
ribus, diuicijsq; auxit, ita planè, Hispania, Vngaria & Austria (quæ omnia vos Augustissimi Cæsares estis) sibi similes sunt in alendis, fouen-
dis, honestandisq; mathematum interpretibus, Summatim dicam, quam grati fuerint, sintq; nunc, harum disciplinarum doctores Austriæ
Archiducibus, testis est celeberrima, taliū virorum, parens, Academia Viennæ, Ducatus Austriaci metropolis, vnde non secus atq; ex equo
quodam troiano, aut Amalthææ cornu, omni nationi, omniq; regioni mathematici sufficiunt. Ea igitur in arte cum nos quoq; videremur
præstitisse, quæ ante nos nemo, cupereus autem hoc pacto mundo prodesse, auscultantes Platoni, non potuimus adduci, vt crederemus
sud rectius offici posse q; Cæsaribus tutantibus. Cum enim alteri occasus, alteri ortus pareat, facile vtrinq; sperauimus nos, sub vestra
rutela, plurimum momenti hominibus allaturos. Adhæc cum subinde astronomica in hoc opere tractaremus, occiduaq; sic & orientis
partem affiduo contemplantur, non potuerant non Cæsares nobis ob oculos, mentemq; versari crederime. Quod postremum medijs
dius non mediocrem etiam vestris maiestatis hoc muneri deferendi anam iam pridem fingi hoc opus, prestitit. Accedit hisquod Com-
mitia Augustana me iam olim vestris maiestatis deuouerunt integrè, quibus non solum illud, sed totum me debere fateor. Nondū enim
exiderunt vestra mihi indigno collata beneficia, pro quantalacung opella instrumenti sez per me vestris maiestatis exhibita, vbi non mo-
do enituit vestrum in studia sublimis fauor, verum matheseos singularis amor cognitus est, ita vt omnino quod de Archiducibus Austriæ
bratur, videlicet quod mathematico nemo illis adimere sincerius, neq; honestet largius, verissimum esse ipse comperim. Quæ res me gratum
quoq; in præfens, volentem & nolentem, vt dicitur esse compulit. Habetis igitur quo consilio & scripserim & inscripserim hunc librum
Cæsares Sanctissimi, proculdubio patrocinijs vestris clientelam hanc non grauati admissuri, Apiani non magis opus hoc, quā vestrum
asserunt. Delibri ordine non est vt quicquā addam, quando omnia suo loco patent clarissime. De vsu vero & præstantia eiusdem, ver-
bo dicam. Quæ mathematicorum turbahunc vsq; in diem, difficultatibus, laboribus redidit non dicendis, per numeros, calculationes, spe-
culationesq; &c. in moribus celestibus, stellarum fixarum locis veris, longitudinibus, latitudinibusq; planetarum septē, Solis, Lunæq; eclipsi-
bus, breuiter, omnibus primi mobilis commoditatibus inuestigandis, ægerunt, ea tanta facilitate, citra omnem supputationem, & contem-
plationem, præfenti volumine traduntur, vt asserere audeam, vix vllibi syderalis scientiæ studiosis, aliud quicq; vtilius extare. Inter quæ
omnia, non vltimum opere precium reor, monstratum à nobis, quo pacto historiarum menda corrigi debeant, prius à nullo vniquam dictum,
neq; animaduersum, quæ res quantum momenti habeat, ille demum videbit, qui quid historiarū ordo in rebus humanis quæat, perpendet. Quo
in loco etiam alia quædā recensere nō ab re foret, vt æquinoctii euidenter cognitione, neq; antea à quoquā tanta facilitate relata, similiter cometarū
obseruationes, nemini ante nos ita certe sincereq; proditas, plurag; quæ operis processus ostendit, sed tamen ne vltro mea cantare, Sybaritæq; iuxta
adagium per plateas ferri videar, prudens omitto. Postremo deum Optimum Maximum precor, vt vestras Maiestates orbis humani bina
subsidia, quā diuissime publicis commoditatibus referret.

DE INVICTISSIMIS, CARLO ET FERDINANDO Fratibus, Orbis Rho- mani Imperatoribus, Epigramma Chri- stophori Statmionis M. D.

Ipse sub affini moderamine gaudet olympus,
Terræq; cognato gaudet in imperio.
Sydera cum Lucis noctes, fraterna gubernent,
Ortus, Occasus, frater uterq; regit.
Ambo Rhomanæ gentis, hunc lassus inumbrat,
Phæbus, cum vigili roridus orbe videt.
Dic igitur coelum potius tellure quid ornet?
Hoc habet, est posthac illa datura deos.

EIVSDEM IN AVTOREM.

Inuenit Hipparchus, Ptolemæus illustrat, at illos,
Eiusdem facti singula fama colit.
Nunc Apianus erit modicus? qui prestat vtrumq;
Prima simul nobis & manifesta ferens?
Si meruit graius statuas puer arte Berolus,
Quid ni germanus templa magister habet?

ARGVMENTVM OPERIS PER EVNDEM.

Quos peragant cursus errantia sydera, quosue
Fixa: quibus phæbe subtrahat ora viis.
Quis sit inæquato figendus terminus anno,
Vt numeret festos litera sacra dies,
Quam variet graius, quam nec latius sibi constet,
Historicus, Crises tempora quæq; ferant.
Cuncta bipartito sed prima volumine cernes,
Mille quibus species membraq; mille fluunt.
Altera pars subdet primo quotus vsus ab orbe;
Sit, veluti caudam à Sole Cometa ferat.
Innumeros fructus Torqueti nobilis inde,
Structuramq; suo quæq; nitore decens.

Omnia

Omnia quæ tanto spectabis acumine nata,
Quam poteras nūq; si prius acta forent,
Adde quod est numeris sine quiduis & sine calcis,
Quod tenuit prius nosq; moratur opus,
Estinet auctori quid lector debet ergo,
Estimer & prudens hoc bene pollicitas.

IN ASTRONOMICVM CAESAREVM P. Apiani Sebast. Linckius ad lectorem.

Sedula quæ frustra quæsiuit sepe veritas,
Abdita linigeri variis astræ chori,
Quæ nec matmatici, perspexit sensus Atlantis,
Sustinuit qui humeris sydera clara suis,
Cuncta suis numeris dimensius quæq; sagacis
Nescit Euclidis calculus ingenii,
Optabat radijs quæ & puluere scire notato,
Confundens artis sanguine signa suo,
Quæ nec Dædaleæ monumentum circinus artis
Tortilibus gyris vel sinuare potest,
Hæc te cuncta docent, Apianæ rara Mineræ
Pignora: tum facili (lector amice) modo.

LIBER LOQVITVR.

Quid faciam? vulgi sum memet in ora daturus
Vltro, num tutus malo latere domi?
Posterior certe satius: sed publica cogit
Quem magis vtilitas depræcor huic quid agas?
Huic ego parendo nil non sum ferre paratus,
Nec fieri mundo fabula nota queror.
Spes tamen est ingens fructurum sydere fausto,
Tectum cæsaris non male nominibus
Hiis etenim semel acceptus, semel hinc probatus,
Iudicium vulgi nil moror instabilis.
Quem penes incerti certi quoq; norma vacillat,
Consimili censens æqua & iniqua fide.

APIANVS LECTORI

VM VIDEREMVS, CHARISSIMVS
Lector, pleriq; insignia, artiq; Astronomicæ auidis-
sima ingenia, hoc nostro æuo passim extare, verum
ad eam capessendam accedentia, illico præ numero
rum copia, computi difficultate, speculationisq; acu-
mine, aucti, immo profus in fugam cogi, indeq;
adeo altiarum disciplinarum, quantumvis scientissi-
mos innumeros, paucissimos huius liberrime artis, vel aliquatenus
peritos reperiri, ex animo non dolet non potuimus. Sed dic obse-
cro quæ nam huius rei causa sit? alia profecto nulla, quā quod pri-
ma ætate sinistris in Arithmetici instituantur plurimi, sine quibus,
neq; Astronomica, neq; cætera recte disci possunt. Numerosq; enim
cognitio, non tantum syderali scientiæ seruit, verum sed ingenia ho-
minum omni alio studio præparat, magisq; idonea reddit, vt non te-
mere Pythagoras eum omnia nouisse dixerit, qui numeros norit.
Hoc inquit cum videremus, tantumq; matheseos odium, difficulta-
tis nomine, conciliare sibi animaduertimus, cogitare cepimus quo
nam pacto huic nauo remedium inueniretur, auxiliumq; illis adhuc
quos Arithmetica quoniam defecisset, Astronomia saltem non re-
pudiaret, ferri queat. Cogitantibus diu tandem, si theoria cele-
stis vniuersa, sine numeris & calculis ad instrumenta redigeretur, fieri
posse succurrit. Facies horrida sane, & quæ vix animi cogitatio susti-
nere valeret primo visa est, nisi tēpore sui asperitatē poneret, tractabi-
liorēq; seclē post lōgū offerret. Nonnulli igitur cū de se adhuc colen-
da spem promitteret, admissi deo duce nos quatuordecim annis
eiusmodi à quoquam mathematicorum hæcenus somnium, nedū
opere tentatum sit) aduenimus, quomodo Astrorum cursus, errā-
tium syderum motus, eclipsium rationes, aliorumq; celestium con-
templationes, citra calculandi labores vltos inquirere, dicto citius
per instrumenta nemo non nostro auspicio posset. Inter laboran-
dam interim nos non semel dehortati, qui se infantes iter tam
impliciter tam inexpectatum, tam nullis omnino vestigijs, nulli pla-
tæ, nullis pedibus tactum, ingredi se confidentes auderemus. Imo
cum res omni conatu aliquandiū superior appareret, partim rei dif-
ficultate terri, partim nouitate attoniti, pedem non semel retulim?
progressuri non tantillum, fatemur, quantumvis nobis occideret in
arduo positam virtutem Heliodus, laboreq; improbum omnia vin-
cere Maro, nisi labori summo, fructum longe maximum, tuum sez
quicunq; sis proxime bonum sciremus responsum. Quo dum re-
speximus, vniuersi oneris facile obliuisci potuimus. Tibi enim na-
tum iam olim me docuerat præter Platoni diuina institutio. Quod
viciissim & tu, dum perpendes meq; tibi consiluisse vere persuadebis,
nō dubito, quin nostrā operā, si quā optime interpretaturus, Reliquū
est quod te ignorare nolum, totius operis structurā seu instrumenta
per Cæsarium geniturus Romanorum CAROLI & FERDI-
NANDI illustrata esse, ita tamen vt tempora qualia asseri-
tur nequaquā ita se habeant, dies enim & anni tantummodo
in his cognosci possunt, quod ad horas & minuta attinet
necūq;. Hæc autem exempla duplici ratione motus
subintuli, partim, quia demonstratione omnino ali-
qua opus esse viderem, citra quam inutile quodam
modo erat, nudum instrumentorum vsum propo-
nere, partim, quia demonstrationes non aliq;
quas perpetuatū remittere digniores oc-
curreret. In his ergo, si nihil aliud me-
morabitur, dies tamen & annus quē
solum æternæ posteritati memorā-
dum nemo non videt certus ve-
rūq; legetur. Hoc in de-
monstrandi opere quan-
tum sudauerimus, estis-
ma tu, lector candi-
de, dum tuo vsui
inuigilauimus
indefessi,
Hoc enim quicquid
laboris est, tuo nomine sub-
latum putare omni-
no debes.
Quod si feceris,
ris, coges me olim,
Deo luante, quoddam
de eclipsibus, peculiare opus
parere, sicut & tabulas, quas vo-
cant resolutas expeditioni, succinctio-
tisq; via, breui post polliceri venturas tibi, sic, id
est, nostro conatu fauens, poteris. Vale optime.

INDEX

INDEX IN QVO OCVLIS PA- TENT OMNIA QVECVNQVE IN

hoc opere continentur scitu digniora, alphabe-
tica serie expolita.

A Nni ab Adam ad Christum iuxta alfonsum, Eusebium, Albu-
mar & Hebreos. Enuntiatio. 1
Artaxerxis, Asueri dicti, regnum quando fuerit. enuntiatio. 1
Aristoteles quando extiterit. Enuntiatio. 1
Alexandri mors quot annos Christum præcesserit. enuntiatio. 1
Aratus poeta & Astronomus quo æuo scripserit. enuntiatio. 1
Archimedis geometræ ætas. enuntiatio. 1
Abrahamis Astronomus quando vixerit. enuntiatio. 1
Andromachus Cretensis Theoricæ inuentor quādo floruit. enū. 1
Agrias astronomus quando stellas considerat. enuntiatio. 1
Alcmeon medicus & Astronomus quando floruit. enuntiatio. 1
Albategni Mathematici ætas. enuntiatio. 1
Azophi Arabis seculum. enuntiatio. 1
Aucemæ medici tempus. enuntiatio. 1
Abrahami Auenzæ Iudei seculum. enuntiatio. 1
Alfonso Rom. & His. regis & astronomi clarissimi ætas. enuntiatio. 1
Artis Impressoriæ inuentio, per quem & quando facta. enuntiatio. 1
Annus Solaris quid. enuntiatio. 1
Annus Bisextilis. enuntiatio. 1
Annus intercalaris. enuntiatio. 1
Annus civilis quid. enuntiatio. 1
Annus lunaris. enuntiatio. 1
Annorum diuersitates variæ. enuntiatio. 1
Astronomis à meridie in meridiem dies computantur. enuntiatio. 1
Astronomorum error per radicem Christi, annos Christum præcedē-
tes, computantium. enuntiatio. 1
Arietis principium veræ eclipticæ vbi situm sit. enuntiatio. 2
Æquinoctii punctum subinde variari in æquatore, iccirco & tempo-
ra ipsa. enuntiatio. 2
Æquinoctiū vernale Christi tpe quando cōtigit. E. 2
Æquinoctiū vntum quando nostro æuo contingat. E. 2
Æquinoctii dies quā vmbra describat. enuntiatio. 2
Æquinoctium tempore vrbs conditæ. enuntiatio. 13
Æquinoctia quibus temporibus eueniant. enuntiatio. 39
Æquinoctia meridianis omnibus adaptare. enuntiatio. 39
Abominabilis error quorundam de æquinoctio vernali. enun. 2
Auges planetarū ante & post Christi tempora quomō sciatur. enū. 4
Auges errantium diuini tempore. enuntiatio. 4
Auges planetarum Caroli & Ferdinandi Cæsarū tēporibus. enun. 4
Auriga variis nominibus insignis. enuntiatio. 4
Aquila celestis forma. enuntiatio. 4
Andromedæ figura in cælo statuta. enuntiatio. 4
Austres stellæ vti prius cum Sole occidunt quā oriuntur. enun. 4
Atlantides Pleiades vnde dicte, & quot numero sunt. enuntiatio. 4
Asini stellæ vbi locata. enuntiatio. 4
Argonauis situatio. enuntiatio. 4
Argumentum latitudinis lunaris vt inuenias. enuntiatio. 18
Aspectus quid sit & quid per eum intelligendum. enuntiatio. 19
Aspectuum numerus quis sit. enuntiatio. 19
Aspectus quoslibet Lunæ cum planetis omnibus quomodo per caleu-
los assequaris. enuntiatio. 20
Aspectus planetarū inter se excepta Luna qua rōne depræhēdas. E. 21
Aspectus planetarum inter se Lunam præter quomodo per numeros
inuenias. enuntiatio. 21
Applicare planeta quando dicatur. enuntiatio. 21
Argumentum Solis medium quomodo habeatur. enuntiatio. 25
Argumentum Lunæ medium quo pacto indagetur. enuntiatio. 25
Anaxagoras qñ egerit de motu Lunæ scribere. In exēplo. enū. 30
Athenienses mensium suorum numeros quomodo Lunæ ætatibus
aptarint. in exemplo. enun. 30
Aureus numerus veluti reperitur. enuntiatio. 35
Aurei numeri inuentio. enuntiatio. 35
Aurei numeri vsus. enuntiatio. 35
Aureus numerus quare sit à posterioribus posthabitus. enun. 35
Aureus numerus Iulii Cæsaris tempore. enuntiatio. 35
Anni bisextilis inquisitio. enuntiatio. 37
Annus Solaris quot diebus constet secundum Iulii Cæsaris. enū. 37
Astradiuine virtutis instrumenta vt sint. enuntiatio. 40
Astrorum dispositionibus inferna omnia affici. enuntiatio. 40
Arealis Meteoroscopia ingressus quid sit. enuntiatio. 1 pñs secūde
A III Bassus

INDEX

B Affus quando vixerit. Enunctia. 1
 Blanchini ferrariensis tempus. Enunctia. 1
 Bisextilis diei ratio Enunctia. 4
 Bootes quomodo vocetur, qualis & vbi in celo luceat. Enunctia. 4
 Bellum Nicae quando in Sicilia gestu sit En. 1 & exemplo E. 30
C Aius Sulpitii Gall' qñ eclp. apud Liuiū prædixit. E. 1 & 30
 Claudii Ptolomæi Alexandrini Mathe. & philo. seculi E. 1
 Concilium in Nicaea factum Enunctia. 1
 Caroli Quinti Romanorum Imperatoris ortus Enunctia. 1
 Christus 25 Decembris die natus. Enunctia. 1
 Christus natus anno intercalari. Enunctia. 1
 Coronæ Septentrionalis situs. Enunctia. 4
 Cigni alterius & nomina Enunctia. 4
 Cor Leonis quomodo dicatur. Enunctia. 4
 Cetus quibus ex stellis componatur & quā varie appellatur. Enunctia. 4
 Cassiopeæ stellæ. Enunctia. 4
 Canicula vel Canis maior. Enunctia. 4
 Canicular tempus quando sit. Enunctia. 4
 Canis minor siue Procyon, quomodo plinio dicatur. Enunctia. 4
 Crater quibus stellis connectatur. Enunctia. 4
 Corvus vbi in celo videatur. Enunctia. 4
 Centaurus quæ astra possideat. Enunctia. 4
 Corona meridionalis quæ sit Enunctia. 18
 Capitis Caudæq; draconis Locum ceu reperias. Enunctia. 19
 Coniunctio quid sit & vnde dicatur. Enunctia. 32
 Combustus planeta quando dicatur. Enunctia. 32
 Coniunctiones magnas veluti quis indagat Enunctia. 32
 Coniunctionum magnarum vires. Enunctia. 32
 Coniunctionum magnarum appellationes triplices. Enunctia. 33
 Conceptionis horā ex nativitate cognoscere. Enunctia. 33
 Caephæi constellatio & nomina Enunctia. 4
 Clauem festorum mobilium quomodo indages Enunctia. 35
 Cycli Solaris inventio Enunctia. 37
 Concurrentes dies quomodo noscantur. Enunctia. 37
 Cyclos Solaris vnde dicatur. Enunctia. 37
 Christianos Cœcilium primum vbi gentiū & qñ habitū sit. Enū. 38
 Criticos dies inuenire Enunctia. 40
 Critis cognitio quibus perscripta. Enunctia. 40
 Criticorum dierum necessitas. Enunctia. 40
 Critis quid. Enunctia. 40
 Critici dies quadruplices Enunctia. 40
 Critis vnde auspicanda sit. Enunctia. 40
 Critis hora veluti inquirenda sit Enunctia. 40
 Critis qua ratione contingat. Enunctia. 40
 Critis quomodo salubris vel insalubris cognoscatur. Enū. 40
 Crites quibus de causis varientur. Enunctia. 40
 Critis inditium quale eclipsis coincidens Enunctia. 40
 Crites sit iudicanda secundum planetas Enunctia. 40
 Comete terris motus contra signorū ordinem vt fuerit. parte secunda. Enunctia. 1
 Cauda Cometarum à Sole generari quomodo cogniti sit parte secunda. Enunctia. 1
D Aniel & Ezechiel prophetæ quando extiterint. Enunctia. 1
 Diocletiani dominium. Enunctia. 1
 Draconis constellatio & appellatio. Enunctia. 4
 Delphini situs. Enunctia. 4
 Dierum naturalium æquatio. Enunctia. 5
 Dierum naturalium inæqualitas Enunctia. 5
 Dies naturales duplici ex causa inæquales sunt. Ibidem
 Dies apparentes & differentes qui sint. Ibidem
 Dierum æquatio in supputatione motuum quid valeat Ibidem
 Dierum æquatio in aspectibus quid agat Ibidem
 Darius quo tempore ab Alexandro victus sit Eusebio teste Enū. 29
 Darius qñ ab Alexandro debellat' sit Ptolemæo & Alfonso E. 1 & 29
E Euclides geometer quo tempore fuerit. Enunctia. 2
 Eridanus siue Padus quibus ex stellis continetur Enū. 22
 Eclipses Lunæ Solisue quo die possibiles contingere sit. Enū. 24
 Eclipses die cognitio horam & minutum vt inueniantur. H. ii & H. iii.
 Eclipses colorem præfigite. Enū. 29
 Eusebius quantum erret in eclipsis tradenda, sub qua Darius ab Ale-
 xandro victus est. Enū. 30
 Eusebius error de Macedonici imperii fine. Enunctia. 30
 Eusebius in hystoria Nicae quot annis euariet. in exemplo. Enū. 30
 Eclipses in qualescunq; libet formas redigere. Enunctia. 31
 Ferdinandandi Romanorum Vngarie & Bohemig regis ortus en. 1
F omahant stella que sit. Enunctia. 4
 Foet' victuri. cur neq; citra 7. neq; vltra 10 mensem nascatur E. 33
 Fortunæ partes veluti inueniantur. Enunctia. 34
 Fortunæ pars quid sit. Enunctia. 34
 Fortunæ pars & ascendens Lunæ. cur idem. Enunctia. 1
 Galeni Medici ætas. Enunctia. 1
 Guidonis Bonati astrologi seculum. Enunctia. 23
 Georgii Peurbachi mathematici obitus. Enū. 29
 Gentes quomodo tempora sua numerantur Enū. 29
 Homerus

INDEX

H omerus poeta quo tempore floruerit. Enunctia. 1
 Heliodus qua ætate vixerit. Enunctia. 1
 Hippocrates Caus quo tempore fuerit. Enunctia. 1
 Helicon Cizicenus Astrologus quando vixit. Enunctia. 1
 Hipparchus quo seculo claruerit. Enunctia. 1
 Hadriani Imperatoris regnum. Enunctia. 1
 Hali Habenrægel Astrologi seculum. Enunctia. 1
 Herculis situatio & nomenclatura. Enunctia. 4
 Hyades stellæ vbi sint sitæ & vnde dicantur. Enū. 4
 Hydra quem asterismum habeat. Enunctia. 4
 Horam aspectus Lunæ cum planetis qua via quis pernoscat Enū. 20
 Historiæ quomodo per eclipses emendari possint. Enunctia. 29
 Historicorum in annis mundi & conditæ romæ asserendis variatio-
 mita. Enunctia. 29
 Hippocrates cur quartum & 20 criticos statuerit. Enunctia. 20
 Iulii firmici Materni æuum. Enunctia. 1
 Ioannes de Gmünden mathematicus quando claruit. Enunctia. 1
 Ioannis Regimontani germani exitus miserabilis. Enunctia. 1
 Intercalare quid. Enunctia. 2
 Iouis motum accidentiæ eiusdem quomodo sciantur. Enunctia. 2
 Iupiter calidus & humidus. Enunctia. 2
 Iupiter solius vitæ veteribus dictus. Enunctia. 2
 Iouis aux quantum à ventre sui Draconis distet. Enunctia. 2
 Iouis locus Rhomæ conditæ æuo quis fuerit. Enunctia. 2
 Inditionis Romanæ cyclum inuestigare. Enunctia. 16
 Inditionis romanæ origo. Enunctia. 16
 Inditionis romanæ dignitas & usus necessitasq;. Enunctia. 16
 Intercalatio quadriennis cur non sufficiat ad veram anni quantitatem
 obtinendam. Enunctia. 37
 Intercalli cognitio. Enunctia. 37
 Intercalationis necessitas. Enunctia. 37
 Iudeorum error in celebrando paschate. Enunctia. 38
 Iudeorum superstitio in die paschali eligendo. Enunctia. 38
 Iudici paschalis cognitio tabularis. Enunctia. 39
 Indicatus dies quis sit. Enunctia. 40
 Intercidens dies quis sit. Enunctia. 40
 Ignem & supremam æris sphaeram non rapi à Luna. In obserua-
 tione testis Comete. Enū. 1 & 30
L Vicius Aemilius Paulus quo æuo Perseus cepit. Enū. 1 & 30
 Lunaris annus. Enunctia. 4
 Logitudo stellæ ante & post Christi tpa quomodo sciatur. E. 4
 Lyrae constitutio & appellationes. Enunctia. 4
 Leonis cor quomodo dicatur Enunctia. 4
 Lepus quale sydus Enunctia. 4
 Lupi sydus quale sit. Enunctia. 7
 Latitudo Saturni quomodo noscatur. Enunctia. 9
 Latitudo stellarum fixarum quo pacto haberi queat. Enunctia. 9
 Latitudo Iouis quomodo haberi possit. Enunctia. 9
 Latitudo Iouis vrbis extructæ tempore. Enunctia. 11
 Latitudinem Martis veluti inuenias Enunctia. 11
 Latitudinem Venus quomodo inueniatur. Enunctia. 13
 Latitudinis Venereæ cause tres. Enunctia. 13
 Latitudo Venere conditæ vrbis tempore. Enunctia. 13
 Latitudinem Mercurii quomodo quis inuestiget. Enunctia. 16
 Luna motum omni tempore quomodo quis sciat. Enunctia. 17
 Latitudinem Lunæ quomodo quis reperiat. Enunctia. 18
 Luna cū Capite vel Cau. draconis sui cōstitutio vt habeat media. E. 43
 Liuius quo tempore vixit. Enunctia. 1
 Liuius eclp. S. Galli euenisse tradidit segnius argenit. E. 39
 Liuius quomodo intelligendus de hora eclipsis sit. Enunctia. 37
 Litere dominicalis inuentio. Enunctia. 1
M Ofes quando vixerit. Enunctia. 1
 Moyses quando obierit Enunctia. 1
 Marinus Tyrius geographus quo æuo extiterit. Enunctia. 1
 Mardocheus quo tempore vixerit. Enū. 1
 Mileus Astronomus quando claruerit. Enunctia. 1
 Mahumet quo tempore heresim efflauit. Enunctia. 1
 Martis aux quantum distet à capite vel cauda sui draconis. Enū. 18
 Martis cursum ceu inuenias quocūq; tempore Enunctia. 19
 Mars temperaturæ calidæ & sicæ Enunctia. 19
 Mars flauē bili non absimilis. Enunctia. 19
 Mars quare vocetur pyrois. Enunctia. 19
 Mars quem locum tenuerit Troiæ dirite temporibus. Enunctia. 11
 Martis latitudo excidit Troiani tempore. Enunctia. 11
 Mercurii motus quo pacto sit inueniendus. Enunctia. 15
 Mercurius quare Scilbon dicatur. Enunctia. 15
 Mercurius Proreos similis. Enunctia. 15
 Mercurius anceps. Enunctia. 15
 Mercurii in fluxu alterabilis quare. Enunctia. 15
 Mercurii motus fundata: vrbis tempore. Enunctia. 15
 Mercurius falso translati in Scorpionem à Lucio Taratio magist. Enunctia. 15
 urbis extructæ æuo. Enunctia. 15
 Mercurius cur raro appareat. Enunctia. 15
 Mercurius

INDEX

Mercurii distantia à Sole. Enunctia. 15
 Mercurius triplicem latitudinis sup causam habet. Enunctia. 16
 Mercurii epicius in qua latitudine sit. Enunctia. 16
 Mercurii latitudo fundata: vrbis seculo. Enunctia. 16
 Mora media eclipsis Lunaris quomodo inueniatur. Enunctia. 28
 Metus Nicae ob eclipsis vifam. Exemplo Enū. 30
 Mensium græcorum latinorumq; collatio. in exemplo Enū. 30
 Moran infantis in vtero reperire. Enunctia. 33
 Mora infantis in vtero triplex. Enunctia. 33
 Moræ inquirendæ ratio communis que sit. Enunctia. 33
 Moræ indagandæ modus à communi diuersus. Enū. 33
 Meteoroscopia quid sit. Enunctia. 1 partis secundæ
 Os diluuium quo seculo fuerit. Enunctia. 1
 Nabodonosoris regnum quando cæperit. Enunctia. 1
 Nabis pifcis quibus stellis constat. Enunctia. 4
 Nicias duobus Atheniensis exemplum. Enunctia. 30
 Naniutatis horoscopus qualis sit secundum Ptolemæum & Hermæ-
 tem. Enunctia. 33
O Rionis clarissimi syderis constitutio. Enunctia. 4
 Oppositio quid sit & vnde dicatur Enunctia. 19
 Oppressus planeta quis sit. Enunctia. 21
 Obfessus planeta quis sit. Enunctia. 1
 Lato philolopos quando vixerit. Enunctia. 1
P hilippi Alexandri patris obitus. Enunctia. 1
 Proclus astrologus quando claruerit Enunctia. 1
 Plinii secundus mors. Enunctia. 1
 Ptolemæi mathematici alexandrinum seculum. Enunctia. 1
 Persei sydus. Enunctia. 4
 Pegasi astra sint & quomodo vocentur. Enunctia. 4
 Polo inclinant stellæ ortum suum priorem occasu peragant. Enū. 4
 Pleiades vnde dicat & quot numero sint. Enunctia. 4
 Preceps stella que sit. Enunctia. 4
 Protrigetes siue anteindemiatore stella virgīs alā dextrā occupat E. 4
 Pifcis notus quibus stellis constet. Enunctia. 4
 Puncta ecliptica quomodo per instrumentum reperiantur. Enū. 28
 Perseus iuxta Eusebium quando regnauerit. & quando victus sit à Lu-
 cio Paulo Romano consule. Enunctia. 30
 Persei captiuitatem quam eclipsis designet. Enunctia. 30
 Plutarchi interpres arguitur trāslationis iniquioris. in exem. E. 30
 Ptolemæi sententia de horoscopo nati inueniendo. Enunctia. 33
 Pars fortunæ quid sit. Enunctia. 34
 Pars fortunæ & Lunæ ascendens cur idem. Enunctia. 4
 Parrum loca omnium omnia quomodo eligantur. Enunctia. 34
 Pascha & reliqua festa mobilia ex cyclo suo veluti haberi queat. E. 38
 Pascha quomodo primitus in primo mense cultum sit. Enunctia. 38
 Pascha decima quarta mēis primi iuxta Moysen celebrari soluit. E. 38
 Paschatis colendi tū primitiue. tū sequentis eclipsis diuersitas. E. 38
 Pascha quando celebrandum sit. Enunctia. 38
 Pascha in Ariete celebrandum. Enunctia. 38
 Pascha ludæorum cur errat. Enunctia. 38
 Pascha vt varietur ratione meridianorum. Enunctia. 38
 Planete quos humores imitentur. Enunctia. 40
 Planetarum exaltatio & casus. Enunctia. 40
 Planete quos morbos respiciant. Enunctia. 40
 Planetarum passionēs. Enunctia. 40
Q uod per Metaginionem Plutarchi mensem intelligendum sit. in
 exemplo. Enunctia. 30
 Quid per Metaginionem Plutarchi mensem intelligendum sit. in
 exemplo. Enunctia. 30
 Quid per puncta ecliptica intelligendum. Enunctia. 27
 Quare intercalatio Bis sexti Kalendas in Februario fiat. Enū. 37
 Quæ membra. tum signa. tum domos tueantur. Enunctia. 40
 Quotuplex meteoroscopia ingressus. Enū. 1 partis secundæ
 Quomodo Plinius intelligendus sit de occasu Comete loquens Ca-
 16 secundæ partis. Enunctia. 27
R oma quando condita. Enunctia. 30
 Radices omnes à fine anni sumuntur nō à die 24 Dec. E. 1
 Romanum Kalendarium quomodo Dionysius abbas fundauerit. Enū. 38
 Ratione meridianorum vt Pascha varietur. Enū. 38
S ologenes Astronomus quādo annū Solis cursui adaptarit. E. 1
 Strabo Geographus quando fuerit Enunctia. 1
 Sole principium veræ eclipticæ tenente æquinoctium vniuerso
 orbe sit Enunctia. 2
 Serpentarius

INDEX

Serpentarius vbi in celo sit. Enunctia. 4
 Septentrionalis stellæ prius cum Sole oriuntur q̄ occidunt. E. 4
 Stellæ quanto longius ab ecliptica distant tanto maturius cum Sole
 occidunt & serius oriuntur. Enunctia. 4
 Septentrionalium stellarum summa quantitas & appellatio. Enū. 4
 Saturni motus vt inueniatur. Enunctia. 6
 Saturni passionēs & accidentia vt reperias. Enunctia. 6
 Saturnus ex colore & effectu deprehensus frigidus & siccus est. E. 6
 Saturni latitudo ab ecliptica. Enunctia. 7
 Saturni aux quantum à ventre draconis sui ab sit. Enū. 12
 Solis locus quemadmodum inueniatur nullo non tempore. Enū. 12
 Solis locus qui fuerit abeunte Alexandro Macedonū rege. En. 12
 Sextilis aspectus quid sit. Enunctia. 19
 Separari planeta quando dicatur. Enunctia. 21
 Solis & Lunæ & ☿ & ♀ dras medias quomodo aliquis cito co-
 gnoscat. Enunctia. 22
 Solis eclipses quomodo cerni oculis innoxie possint. in fine E. 30
 Sol & Luna cur nature parentes crediti sint. Enunctia. 34
 Solaris cycli inuentio. Enunctia. 37
 Solaris annus quod diebus cōstet secundum Iulium Cæsarem. E. 38
 Signa duodecim triplicia. Enunctia. 40
T Roia capta quando sit. Enunctia. 1
 Timocaris astronomus quando floruerit Enunctia. 1
 Theon & Pappus mathematici Enunctia. 1
 Turearum origo quando cæperit Enunctia. 1
 Trepidationis motus 7000 annorum spacio absoluitur. Enū. 2
 Trepidationis motus quomodo fiat. Enunctia. 2
 Tempus supputationi electum cuius meridiano adaptare. Enū. 3
 Telum astrum vel sagitta qua cœli regione locetur. Enunctia. 4
 Tempus casus in eclipsis Lunari quomodo cognoscatur. Enū. 28
 Trianguli constellatio que sit. Enunctia. 4
 Thunbuli syderis conuinctio. Enunctia. 4
 Trinus aspectus quid sit & vnde dicatur. Enunctia. 19
 Triangulorum latera quomodo nominentur. E. 1 secūde partis
 Triangulorum sphaeralium non rectangulorum enodatio Ibidem
 Triangulorū nō rectangulorum in duos rectangulos resolutio. Ibidem
 Triangulorum sphaeralium omnium tam rectangulorum quā in
 rectangulos. id est. totius primi mobilis geometrica demō. Ibidem
 Torqueti compositio quomodo fiat. In fine operis.
 Torqueti commoditates quæ sint. Ibidem
V itruuii architecti ætas. Enunctia. 1
 Vitellionis mathematici tempus. Enū. 1
 Vrbis minoris constitutio & nomenclaturæ. Enunctia. 4
 Vrbis maioris nomina & stellarum numerus. Enunctia. 4
 Vergiliæ vnde dicat & quot numero sint. Enunctia. 4
 Veneris locus quomodo inueniatur. Enunctia. 13
 Veneris appellatio. Enunctia. 13
 Veneris aux quomodo cum Sole conueniat. Enunctia. 13
 Veneris locus tempore vrbis extructæ. Enunctia. 13
 Veneris motus quid participat cum Sole. Enunctia. 13
 Veneris distantia maxima à Sole. Enunctia. 13
 Venus à Tarutio perperam in Scorpione locata est tempore vrbis
 conditæ. Enunctia. 13
 Veneris epicius qua latitudine sit. Enū. 16
 Vacuus Planeta quando dicatur. Enunctia. 21
 Veræ ☿ & ♀ nis luminarium tempora vt sint inquirenda Enū. 26
 Videre alcor. adagium Enunctia. 4
 Yed stellæ duæ sinistram manū serpentarii occupantes. Enunctia. 4
 Zodiacalium signorum stellæ quot sint & quantæ. ortusq; & occasus
 earundem qui sit. Enunctia. 4

AD LECTOREM.

¶ FIERI nō potest, opti Lector, quin inter eundem mēde nōnūq
incidunt, quas nisi pius lector ante certior cognouerit, authori non ra
ro negligentiae aut inuentionis notam inuenerit, quapropter eas que
passim in hoc volumine se infecerunt, formula quadam succinctiori
proponere libuit.

Legatur igitur Enuntiatio Tertia, columna prima, versu viceſimo ſe
cundo, Quoties pro quoties.
Ibidem versu 23. Quod notat, lege, quod notat.
Versu 29 Huius itaq rei exemplum est, pro est lege esto illud.
Enuntiatio 4. Versu 8, ni fallor, legendum ni fallor.
Titulus imaginum celeſtium habet ſellas de 4. mag. 44. lege, 474.
Enuntiatio 6. Versu 22 Legendū, deprehēderunt astrologi varietate.
Ibidem versu 36. Agendis & bellicis, lege, bellicis.
Ibidem versu 42. legendum non temere, pro non tenere.
Enunt. 8. versu 4. hūmide, lege, hūmide.
Folio D 1 versu 14. Argumentum, lege, Argumentum.
Ibidem in margine, pro aquarum, lege, aquarum.
E ii Enunt. 13 in exem. Regis, versu 34 ſimulari pro ſimulari.
Ibidem versu 36, p 30 vel diſſentio, lege, 30 vel 40 diſſentio.
Ibidem linea 65 pro, & Mercurio, ſcribe, de Mercurio.
In ſequenti columna, versu 13, ex diſſerit pro ex diſſerit.
Enunt. 14. versu 17, diametri ponendum.
Enunt. 15. versu 5 pro cuius pla. legendū, cuiusq planetarum.
Ibidem versu 6. appellit eiſdem, lege eidem.
Enunt. 17. versu 15, pro tranſi, ſcribe, tranſi.
Ibidem versu 33, pro reducto, lege reducto.
Ibidem versu 48, inquire lege, non inquire.
Ibidem versu 52. legendum intuens, pro intuearis.
versu 58, pro cernis, ſcribe cernis.
Versu 68. Lege innuere pro innuere.
Versu 73 pro illicq, legendum illicq.
Versu penultimo ſcribe volens pro velens.
Enunt. 18 versu 23 lege monſtra pro monſtra.
Enunt. 26 versu 1 ſcribe Aſpectuum non Aſpectuum.
Versu 17 lege impendit non impendit.
Ibidem versu 58. Coſmographia legendum.
Ibidem colum. ſecunda, pro trinus lege trini aſpectus.
Enunt. 21 versu 28. Aperiis, ſcribe aperiis.
Columna ſecunda versu 44 pro ardioris lege tardioris.
Enunt. 22 versu 19 lege diſtribuire, non diſtribuire.
Versu 25 pro euenient legendum euenient.
Versu 39 Luminarum, lege luminarium.
Ibidem in margine, Cautela lege non Cautela.
Enunt. 24 versu 17. Pari ratione & examinabis, legengum eſt.
Pari ratione & oppoſitiones examinabis.
Enunt. 25 versu 2. coniunctionis autē, lege aut, non autem.
Enunt. 26 ver. 15. ſi argumento, ſcribe, Argumentum.
Versu 32 pro intellige ſcribe ſcribe intelligis.
Versu Ibidem 40 pro litera lege literam.
Versu 46. pro maiori, in limbo &c. ſcribendū eſt, maiori in limbo.
Ibidem pro A ſcribe A.
Ibidem in exemplo ante Chriſtum ab Alexandro abeunte mutuatū,
versu 10, pro, Quo exempta, lege, Quo exempta.
Enunt. 26 ver. 15. ſi argumento, ſcribe, Argumentum.
Versu 20, pro poſtulat, Indiē, lege, poſtulat, adducerem. Indiē
H 1 col. 1 versu 4 ſcribe, vtrum ſcē nec ne certo fiat.
Ibidem col. 2 ver. 1 Hęc omnium, ſcribe, Hęc omnia.
H ii col. 1 versu 48 pro Lunæ lege Luna.
Ibidem versu 59, pro G andauo lege Gandauo.
H iii col. 1 versu 15 ſcribe præcellentiore non præcellentiore.
I iii col. 2 HVIVS ECLIPSIS HANC SVMME IMA. &c.
Ibidem col. 4 versu 3 pro cognofcis lege cognofcitur.
I iii col. 2 versu 3 lege, obſervationum tempora (quæ poſt Salu
toris noſtri natiuitatem 152 anno ceperant) &c.
Ibidem versu 15 pro tpora lege tempora.
Enunt. 30 versu 18 pro contingit lege contingit.
K II col. 1 versu 10 pro eclīps quæ fuſiſſime deſcripſi, lege,
eclīps Solares, oculari &c.
Enunt. 32 versu 10, pro ortus in tertiusq ſcribe ortū interitūq.
Ibidem versu 18, ſimiliter & alius, lege ſimiliter & reliquus.
Linea 25 tabula, ſic vt planetarum, lege, tabula, planetarum duosq
vel trium vel quocunq.
Versu 28 legendum, Annorum numero, Radix &c.
K ii col. 3 versu 2 exprimat, & eſſet, lege eſt pro eſſet.
Versu 4 pro etiam in 2 uem, lege, etiam 2 uem.
Enunt. 33 versu 25, ſecunda manſio vocata eſt media, pro media
ſcribe minor.
Versu 28, pro minor dicta, ſcribe Media dicta.
Versu 34 pro nono mēſe, vt patet, ſcribe, nono mēſe aut poſtea, vt
patet &c.

Ibidem versu 41. pro aſcendens erat, ſcribe, aſcendens erit.
K iii. col. versu 39 legendum Apoteſmation non Apothēſ.
Ibidem versu 48 lege ambas non ambobus.
Versu 69 pro, quæ 44 Solis, lege, quæ & Solis &c.
Ibidem in limbo, pro futurorum partes lege futurorum partis.
Ibidem col. 4 versu 35 In parte anorum lege, nocte contra, non
in nocte contra.
Ibidem Pars hereditatum, pro tacti, lege tam.
In parte pacis lege exercituum.
Enunt. 35 versu 17 pro Quem, lege Quum.
Versu 30 hoc tempore lege, hoc, tempore.
Ibidem literam alphabetica, lege litera alphabetica cominus repetita,
non repetita.
Versu 32 pro Annos lege Annus.
Ibidem præſtitutos lege præſtitutus.
Enunt. 36 versu 8 pro vſu habita, lege vſu habitus.
Versu 9 pro ſeu melius lege, ſeu melius.
Columna 2 huius enuntiatū verſu 2 pro deputati ſunt, legendum
deputati ſunt.
Versu 10 pro, argenti ſtipendiis lege, argentum ſtipendiis.
Versu 13 pro es & ferrum lege, æs & ferrum.
Versu 31 lege pro addo, addo.
Versu 44 quæ reſtantia lege que reſtant.
Tabula radicū aurei numeri ſic habet.
Tabula auri numeri & Cycli Indictionis, ſcribe, (NOVALIS,
TABULA AVREI NVMERI SIVE CYCLI DECEM.
Enunt. 37 versu 16 pro, ex biſextilibus duobus, lege, & ex biſexti
libus duobus.
Versu 26 lege. Intercalatio iſta nullibi commodius fieri poteſt.
Enunt. 38 versu 62 lege, terminus Theophili eſt, non Thephili.
Ibidem col. 2 versu 12 pro ſanctitum lege ſancitum.
Linea 29 pro. Quod æquinoctium, lege Quod vero æquinoctium.
L iii col. 1 linea 30 pro vacarunt lege vacarent.
Versu 39 lege, dum ſit, non vltima ſeſtiuitatis &c.
M ii col. 1 linea 10 legendum, non nihil.
Versu 11. Obuia ſunt, euidentiora &c.
Versu 13 legendum pernitium, non parnitium.
Versu 62 lege perambulat, non perambulat.
Col. 2 versu 40, ab iniquiori aliorum contuitu vel commercio &c.
legendum.
Col 4 linea 9, quorum alter, lege, quod eorum.
Versu 27 pro Aule lege, Vt ſin &c.
Linea 35 pro animaduſu lege animaduſo.
Linea 74 pro carens alio, lege carens aliquo.
Versu 3 prologi ſecundæ partis, lege completitur.
Ibidem col. 2 versu 13 enun. 1 duplicem additum, non additum.
Ibidem versu 31 pro cui rei, lege cuius rei.
Versu 38 legendum, arealiq numero, ingreſſus arealis dicē &c.
N i col. 1 versu 45 lege, trigoni, qui, pro trigon, qui.
Ibidem verſu penultimo lege, litera M, finem D exprimat.
Col 3 linea 2, perq merito F L, lege, perq iplum F L &c.
N ii col. 1 linea 40 lege, quam interim pro quem interim.
Columna 4 versu 2 pro iuſmodi lege cuiusmodi.
Versu 32 pro ſorſam lege ſorſam.
N iii col. 2 in titulo cap. 6 pro alius amplitudine lege alius &c.
Versu 3 huius cap. lege G dicendi, cuius.
Ibidem col. 4 versu 29 pro occidentali lege occidentalis.
N iii col. 2 linea 21 lege à Sole tractos, non tractus.
Ibidem col. 3 linea 21 pro verē autem, lege, ſerē autem.
Linea 6, mane deſit, lege mane deſit.
Linea 8, pro propinquor lege propinquior.
Versu vel linea 17 pro poſſederet lege poſſideret.
Versu vltimo pro contingunt lege contingunt.
Col. 4 versu 28 lege, heliace occidit.
O i col. 2 linea 3 pro ab ætris lege ob ætris.
O ii col. 4 versu 14, pro eodem rectos tranſuerſos, lege, eodem
tranſuerſos.
Versu 16, lege tendentem, ſignorum &c.
Versu 23 pro gignit lege gigni.
O iii col. 1 linea 12, quam alius, lege, quam alius.
Versu 28 paterat lege, par erat.
O iii versu 4 QVETI MAGO lege QVETI IMAGO.

Solaris annus.
Bifextilis & in
tercalaris idē.
Intercalare.

Quando Chri
ſtus natus.

Operadi mo
dus.

Civilis annus.

Quare fallan
tur Altrono
mi in comput
atione motus
ante Chriſti.

Tempus CA
ROLI Imper
atoris Roma
ni, & FERDI
NANDI
Rom. Bohe
& Vngariæ
Regis.

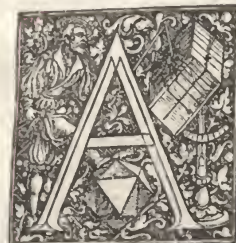

ASTRONOMICAESAREI PER PETRVM APIANVM

MISNENSEM EXACTISSIME
CONCINNATI, INDVCTIONVM,
DEMONSTRATIONVM, EXEM
PLORVMQVE FIDELISSI
ME REFERTI.

ENVNCTIATVM PRIMVM.

Tempora ſequentibus instrumentis vſu futura colligere.

NNORVM DIVERSITA
tes, quæ multitudine genitib' ſunt, in præ
ſentia, neſcior ſim, prætermitto. Aliis
enim vt Romanis, annus Solaris, cuius
principiū Ianuar' eſt. Aliis, vt Arabib'
Lunaris, quē Septēber aſpicitur, habe
tur &c. Huiusmodi autē varietates in
vniuerſum omnes ſemel miſſis facio,
anno Solari, quē nobis Sol curſu ſuo de
ſcribit, tāmmodo intēctus. Hic autē quia
impari Solis motu designatur (quādo
quidē Sol nō idē pūctū quortannis aſſe
quitur, ſed quartā partē vnius diei propemodū adiciē) facit, vt quart'
quibet annus integro die ſuperet tres præcedentes, qui quartus pro
pætea vocatur intercalaris, quali dicas Interpoſiti'. Intercalare enim
verbes appellat, quod nos interponere. Et re ipſa vnus dies inter
ponitur, qui in aliis annis nō eſt, dicē idē alio nomine Biſextilis. Hunc
inquā Rhomani Solis annū in præſentibus ſequar, ſecundū quē mo
tus celeſtes omnes ſinuerunt docebo. Orſurus eundē à Ianuario, qui
eſt ſinis præcedentis cuiuſlibet anni. Hoc ita intelligas volo, vt à meridie
noſſitū diē Decēbris, iniū ſiat. Aſtronomi etenim à meridie in me
ridiē perpetuū rationes inueniunt, ſic vt tūpus ante meridiē præcedentem
per diē annumeretur. Cui autē motus celeſtes ab anno Chriſti p' omnia
inueniunt, radicemq ad eundē annū ponā, Chriſti ſcē, nō exiſtimandū
eſt viceliūquintū diē Decēbris meinnuere, tamet eo Saluator noſ
ter natus ſit, ſed ſinē eiūſdē anni, in quo Chriſtus Orbi editus eſt, reu
lertur, ibiq ſtabiliuerunt. Eſt autē ſinis illius anni, principiū ſequentis.
Radice ad diē natiuitatis Dominicæ inquiſturo, retro querendū erit,
tort die ſpaciū, vt dicetur. Hic tacere nō poſſum hætenus ſerē om
nes errore proſum abominabili deceptos Aſtronomos, dum per Ra
dicē Chriſti, ſtellæ curſus, Cōiunctiones, Oppoſitiones, Aſpectusq
reliquos, conati ſunt deprehendere, aqua em Cōmunes & Biſextiles
ratione ſepone re nō animaduertunt, dū ante & poſt Chriſtū annos,
ſimili p'porione diuidi carēt, cū tamē Saluatoris noſtri natiuitas non
Cōmuni vel Ciuili, ſed intercalari anno eſſe gignit. Atqui hoc dico cō
monſtracōs eos, ſed instrumentis tabuliſq illoſq aliquando ſunt vſuri,
quod & agant cautius, & tentent prouidentius. In præſenti opere, ni
hil hoc ingeret dubiū. Ad hæc cū Aſtronomos antiquiores religione
quāq viderē radices ſuas variē ad regū duciq principiā & interit' fun
daſſe, vcluti ad obitū Philippi, & ad regni Nabuchodonozoris initū,
Memini ego pariter aliquot, memorabiliū actōq, quale eſt diluuiū
illud vniuerſale &c. Præterea aliquos inſignior doctrina & nomine
Aſtronomos cō, vt ſi qui forent qui curſus ſyderales ad eorū tpa, re
querent, in promptu habere poſſint. ¶ Exēpli gratia. Si noſſe quis
cupiat q loca ſtellæ Quidā tpe, tenuerint, querat in ſeqnti tabula, q ſi
lun ergo annosq numeq, ſtellæ motus inquirēdi ſint. ¶ Aliud, Audis
q Diluuiū ſerē biennio præcellerit cōiunctio magna. Hocq vtrū ſit,
ambiq, Annos ergo diluuii qui fuerunt, 3102 ante Seruatoris aduē
tū ſcribis, addiſq 2 & habes. 3104 Illū iā annū ſi examinas per inſtru
mentū, quale inſtra pater, vtrū in. 3104 anno cōiunctio eueniet ma
gna necne, cōſeſſim liquebit. ¶ Adhuc aliud. Ferrur Lunæ eclīps
ſuiſſe, ſecūdo anno, poſt auguſtiſſimi Caſaris CAROLI Quintinari
uitatem

ASTRONOMICAESAREVM

uitatem, vel proximo anno ante FERDINANDVM, Potentiſſi
mum Romanorū, Vngariæ & Bohemiæ Regem &c. natum, dubitans
vero, vtrum ita res habeat. Quereret in tabula temporum nomen Regis
FERDINANDI, iuxta illud enim annus poſt Chriſtum, 1503, of
ferrur. Videnti nunc, an priori, hoc eſt, ſecundo poſt ſeſquimilleſimum
Eclīps Lunæ viſa ſit, 15 Octobris die fuiſſe, & tertia vnus horū par
te pomeridiana, reperietur. Eodē modo in cōſimilibus operaberis.

SEQVITVR TABVLA TEMPORVM.

Ab Adam ad Chriſtum ſecundum Alfoſum ann.	6984 dies 121
A Mundi exordio ad Chriſti aduentum, ſim Alboazar, ann.	5328
A Creatione mundi ad Chriſtum ſecūdu 70 interſp. ann.	5199
A principio mundi ad Chriſtum natum, ſim Hebræos anni	3952
Diluuiū Noë præceſſit Chriſtum, annis	3103 dieb.
Conſilio linguarum ante Chriſtum	3000
Mofes in deſerto præceſſit genti Iudaeorum.	1405
Mofes legiſſator obiit ante Chriſtum, annis	1470
Troia capta ante Chriſtum	1149
Homerus poëta græcus floruit ante Chriſtum	989
Heliodorus ante Chriſtum claruit, annis	889
Daniel & Ezechiel prophetabant ante Chriſtum	760
Rhoma condita eſt ante Chriſtum 11 Kalen. Maias, ann.	753
Nabochodonozor regnare cepit ante Chriſtum, ann.	746 dieb.
Mardocheus ante incarnationem agnoſcitur, anno	721
Thales Mileſius eclīpsim prædixit, ante Chri,	584
Darius primus regnare cepit ante Chriſtum, anno	521
Hippocrates Couis medicus floruit ante Chri, annis	440
Niciasdux atheniēſ ob eclīpsim meriti opes athe. aſſixit aſi chr.	414
Helicon Cricienus astrologus vixit tempore Aſueri, ante Chri.	400
Plato & Ariſtoteles philoſophi claruerunt ante Chri.	343
Philippus pater Alexandri obiit ante Chri, an.	323 dieb.
A morte Alexandri Magni ad Saluatoremanni	311 dies 93
Timocæris aſtronomus conſiderauit ſtellas ante Chri,	292
Eucleides geometer tpe Ptolamæi primi regis Aegypti, aſ Chri.	291
Aratus poëta græcus & aſtronomus ante Chri.	282
Archimedes ſyracufanus geometer præceſſit Chriſtum, annis	199
L. Aemilius Paulus, C. Sulpitius Gallus eclīp. d. p. dix. ante chr.	172
Hipparchus Rhodius in Alexandria cōſiderauit ſtellas, ante C.	120
Abraham ſtellas in Rhodo contemplantus eſt, ante Chri.	115
M. T. Cicero & Lucius Tarutius astro. claruerunt, ante Chri.	59
Iulius Caſar opa Soligeniſ astro. annū ad Solis curſum reduxit.	47
Virgilius poëta & Vitruuius architectus ante chr. floruerunt	45
Caſar obiit ante incarnationem Saluatoris anno	38 die 1
Ptolamæi & regnum Aegyptiorum deſierunt, ante Chri,	30
Strabo Geographus anteceſſit incarnatum Chriſtum	20

† IHOES CHRISTVS FILIVS DEI IN BETLE
em Iuda natus, quo anno cepit Chriſtianorum ſalus.

T. Iulius patavinus & Ouidius poë. obierunt, anno poſt Chri.	19
Marinus Tyrius geographicus ſcriptor agnoſcitur, poſt Chr.	60
Andromachus Greceſ theorice inuē. & Lucanus po. floruerunt	67
Agnas contemplantus eſt ſtellas in Bithinia poſt partum virginis	94
Proclus Astrologus agnoſcitur poſt Chriſtum, anno	95
Mileus ſtellæ loca quæ ſunt Romæ à Chriſto nato, annis	99
C. Plinius Secundus periit, dum inuiſit Veſuuium montem	112
Hadrianus Imperator poſt Chriſtum regnare cepit, annis	120
Galenus medicus Pergamenſis ſequitur Chriſtum annis	142
C. Ptolemæus plus & mathe. Aegypt. obſeruat ſtellas Alexan.	150
Diocletiani regnum incepit ab incarnationis anno	283 die 241
Iulius Firmicus Maternus & Maurolius Lollianus vixerunt	320
Concilium in Nicea congregat, in quo Arius cōdemnatur	320
Theon & Pappus mathematici alexandrini floruerunt	390
Alchmeon medicus & Astrologus claruit anno	490
Mahumet cum Sergio monacho in Arabia hæreſim inchoauit	622
Alboazar ab aliquibus lauar dictus ſcripſit circiter annum	844
Baſtus, anno humanæ ſalutis vitam egit vel circiter	849
Turcarum origo poſt humanam ſalutem, annis	870
Albategni mathe. in Aracta ci. Syriæ conſiderauit ſtellas	880
Campanus philoſophus & mathe. claruit an.	1031
Azophi Arabs ſtellas per imagines deſcripſit	1061
Auicenna medicus Hiſpalenſis poſt Chriſtum, anno	1100
Abraham Auenſere Iudeus & Auenzoar agnoſcuntur	1145
Hali Haben Ragel aſtrono. arabs, vixit anno	1202
Alkindus plus, medicus, & aſtrono. floruit anno	1235
Alphonſus Ro. & Hiſpaniæ Rex & Aſtro. poſt chri.	1251 dieb.
Vitellio mathe. ſcripſit ingens opus optice, anno	1274
Guido Bonatus aſtro. floruit poſt humanā ſalutem	1284
Ioannes de Gmunden mathematicus claruit	1406
Arſ impræſſoria inuenta Maguntia per Ioannem Fauſtum	1452
Georgius Peurbachius germanus mathe. obiit anno.	1462
Blanchinus Ferrarienſis mathematicus claruit	1464
Ioan. Regimontanus mathe. germ. Romæ veneno interemp	1467
Carolus Quintus Romanorum Imperator naſcitur, anno	1500
Ferdinandus Romanorum Vng. & Bohe. Rex naſcitur	1503

CHRONOGRAPHIA CHRISTVM PRÆCEDENS. CHRONOGRAPHIA CHRISTVM SEQVENS

Octauæ, Nonæ, decimęq; sphaeræ motus intelligere, Zodia
cumq; secundum quem omnia sequentia instrumenta
regulantur, verè imaginari.

Motus Nonæ
& Decimæ
Sphæræ.

Motus Trepidationis.

VLLA ERAT HIC OPVS DE-
claratione, Decima, Nonæ, & octauæ
Sphæræ, cum sit institutum non aliud
huius operis, quam docere, quomodo
citra villam speculationem motus eccle-
siæ inuestigentur. Verum, quia interdū
controuerſia quedam ſuboriri ſolet, de
principio Eclipticæ, quæ in duodecim ſi-
gna diſtribuitur, vt in octaua nona
vel decima, poni debeat. Præterea, cum
crebra, per totum hunc librum, huius li-

committere non potui, quin statim ab initio, hoc dubii diceretur. Ne enim lateat, postea tunc errantium s'yderum orbis, adhuc tere superest, Nempto octauum, cuius flexa fixæ insunt, Nonum insuper & Decimum, qui & vltimus est. Decima sphaera ab ortu in occasum 24 horis fertur, veluti cuncti indies difcimus. Videmus enim quemadmodum Soles & astra reliqua (que fecit vna vltimiorum rapit) oriuntur & occidunt. Nona ab occasu in ortum per celi summum agitur, contraria decimæ, & naturaliter loquendo, cursum suum in 49000 annorum absoluit. In huius cursum medio eclipticam nos imaginabimur, signatam infra litteris C A E M. Atictis initium est A, quod circum intellegendus est circulus, qui in semidiametro nouem gradus complectatur, quig, in duodecim signa diuiditur, non secus ac quia ciliud circulus aut Epicyclus. Signa in eo norantur numeris à B versus C, quia B parui huius celi caput est, declinans in Septentrionem. Eodem modo cogita circulum paruum describi ex opposito litteræ A, vbi litteræ principium statues. In hac inq. Nona sphaera ecliptica 12 signa, si libet, loces, quanquā nullius v's sunt, per A rictis exordii, quod littera A refert. Huius nono ortu octauū subesse intellige. Cuius medi partem ecliptica quadam occupat, in qua punctum suppones, (quale sepius figura per H litteram exprimit) quod itide vocabimus initium A rictis, sed octauæ sphaeræ. Huius sphaeræ motus, non est alius, nisi quod puncto H in minori circulo roretur, secundū signorum successum, hoc est, ab ipso B versus C, cursum suum peragat per D & E rursum in B 7000 annorum spatio, & ille motus trepidationis vocatur. Sic etiā punctum diametrale H statues, quod litteræ principii appellabis, octauæ scilicet sphaeræ, æqualiter mobile cū principio librae nonne sphaeræ.

Et quum

Et quamuis

Et quomuis H pñctus dicatur initium Arietis, reliqua tamen Zodia
ci signa non sunt subtili intelligenda. Signiferum ergo, quo recte, imagi-
neris notat. Primo Equinoctiale ab utroq; polo equidistantem
perficimus eiusdem, totam mundi machinam perveniens. Post hñc
superficiem eclipticę octavi Arietis, eodem modo tendente, videlicet ad Deci-
mum Equinoctialis cum ecliptica se interfecit, illic principium. In quo autem
ex, primū ulq; Arietis punctus est. Hanc lineam vna cum signis 12
verā die, secundum enim illam, omnia seculorum instrumenta accipien-
da venient. Interfectio Zodiaci & equatoris punctum veri equinoctii
refert, quem similis Sol intrat, Equinoctium vñctus ortu effluat.
Sciendum tamen est punctum illum non semper eodem in loco effluat,
sed subinde hinc illinc in equatore mutari, sicut in eis diebus, quibus
etiam augere mētē.

quibusq; medijs delineantur vsu in te, quod speculo quodam
 perito variantur & anicipant. Tempore enim Christi eoque p
 etium contigit 24 die Martij, In anno Bifextili, Communi vero 25
 calaribus anno 10, si modo tabularum calculis fidem non abro
 mus, fieri solet. Quod pariter observatur vmbre radiorum solium
 atretatur, quae simplex & aperta est, abq; instrumentis omnium
 qualicunq; superficie, sive horizontali, sive verticali, sive inclinata, sive
 declinata, experiri, haberi potest. Equinoctij siquidem tempore, ex
 tremis stilij, rectam vbrae lineam signat perenniter, quae alias tem
 per obliqua, sive arcuata ab vmbra describitur. Tam facti autem & im
 pedita equinoctij inuestigatione existente, quis non admittet quod
 dam tam inexpliit, vt cum conarentur thomauan emaculare kalen
 darium, aequinoctium finit aut in quintum Martij transiret, putes
 se emendare, cum diebus quib; integritis imperfectior, putes
 esse, redderent. Motum itaq; octauae sphaerae, aequinoctij punctu
 quo verius intelligas exemplo opus est. Quo tempore Caesares mari
 CAROLVS & FERDINANDVS nati sunt, motus octauae
 sphaerae medius, nullius signi 11 graduum 3 minuti 40 secundos
 fere fuit. Idem quoq; motus erat principij Arctis Nonae sphaerae,
 Christi genito, vsq; sub decima. In initium vero arctis octauae sphaerae,
 puncto septentrionali B, quod est veritatis principium, vsq; ad
 H, et illic arcus octauae orbis. Argumentum dicitur, Vndeque Caelu
 rum nativitate Episcopum octauae sphaerae cuiusmodi fuit, quae mota
 est per H K F M, Arcus autem ab F in K vsq; medius eiusdem, 42
 motus, à K vero ad H aequatq; 68 et 8 graduum 45 m, prope la
 medius motus aequationis copulatus, 12 gra. 46 mi. 40 secunda fa
 cit, id qd vocatur aux communis, totide cm gra, m & secunda scilicet sive
 & auges à Seruatore Christo, in tēpora Caesarum vsq; promouetur,
 Quod si iam lineam singas produci ex centro mundi per sectionem
 episcopicae octauae, simulq; aequinoctialis, qd est punctus F, cum offe
 dit linea illa, principium Arctis in decima sphaera, iuxta litteram G qd
 punctus est aequinoctij, Et haec praedicta haecenus sufficit,

Exemplū CAROLI imperatoris.

Exemplum
FERDI-
NANDI.
Regis.

Radices, quæ in sequentibus instrumentis, ad meridia-
num Ingolstadtensem, suppositæ sunt, reliquis q̃q; regionibus,
& mundi partibus accommodare.

VM TERRA SIT GLO
 bimodo rotunda, fieri non possit, ut
 regiones uniuersæ, eundem simul me-
 ritum habent, fed hæc maturus, ille se-
 rius. Radices uero omnes sequentes, In
 gollatidui meridiano respondeant, pa-
 lam est, horas aliorum locorum, nõ esse
 eadem cum nostris. Fieri enim potest,
 ut nobis lunc deliquis appareret hora
 10 pomeridiana, aliis uero hora 6 an-
 temeridiana. Licet uero, ut huius nostri la-
 boris nulla non orbis pars, esse queat

participes, subterit, manius quam dandum tabulam, in qua regionum, ut
horas, oppidorumq; nomina describuntur, quibus numeri quoq; nunc
horas, nunc minuta, significantes, adiciuntur, quibus item, ex vno la
tere A. littera, ex altero M. adiungitur. A. iuxta adeo, M. mi
nuta significat, ut quoties reperitur A. iuxta horas vel minuta, significet
quoties horas vel minuta iuncta adeo oportere, temporis nonnulli, ple
nissimi, eclipsis, ut alterius cuiusdam aspectus, a te reperi, quoties
autem finita obtineri A. toties dextra M. referre debet. Quod non
ubi, locum aliquem elegeris, in quo ad tempus aliquod certum, scire
desideras plancet aliquis loci, totidem horas & minuta, penes que
M. scribitur, minuenda ad id est, subtrahenda esse a proposito ibi tempo
re, quia inter A. & M. deprehenditur, & hoc modo hora tribus
loci unificata erit, ad presentem radicem, qua cum, planetarū cursus,
inquire, ut infra. Huius itaq; rei exemplum est.

¶ Imperator noster pferre Augustus, C. MARCVS Quintus, Gandavi, Flandriae natus, 15 hora 44 post solis meridiem. Quare iam Gandavum in tabula regionum, iuxta quod M inuenio, hunc nullam, minuta 39 & A. Vbi M hortatur, ut quoties Gandavi coniunctionis, oppositionis, eclipsis, aut alterius aspectus, hora minuta per instrumenta indagati, demas horam o minutum, 39. Si uero ad adiutatis horam Imperatoris cupias, mox planetarum aliquis nocere, scilicet ad horam 15 minutum, 44. tum adde horam o minutum, 39. Ex quo 16 hora 23 min. confurgunt, quibus cum planetarum loca iudicantes licet.

¶ Aliud Exemplum. Rex FERDINANDVS. Oriūduſ eſt ex Medina, ciuitate Hiſpaniæ. Quare in Tabula nomen Medinæ, cui ad dictum uideretur literam M, Horan, .m̄ 12, Ab aſpectibus auferren da eſt 1. Hor. 12 .m̄ Sed quia hora 20 .m̄ 47 poſtmeridien, natus eſt idem Rex FERDINANDVS, ad eam quaſi ſituro, cuſ uſ ſerran- rior, hor 1. mi, 12 ſunt addenda, quod facit hora 21 mi, 59 cum ſumma liſta planetarum motus, inquiri deinde poterunt.

TABVLA INSIGNIORVM LOCORVM, CIVI-
tatum, & Oppidorum, Europæ, Africæ & Asiæ.

Noia locorū.	Pro ♂ ♀ celſipub, & planeta, affect.	Horz. Minuta.	Pro motu planetarum inueniendo, Offendit orientalitatem & Occident,	Noia locorū.	Pro ♂ ♀ celſipub, & planet, aſpectib.	Horz. Minuta.	Pro motu planetarum inueniendo; Offendit Orientalitatem & Occide.
	Pro	HM			Pro	HM	
Thertos	M	1	24 A C	Sarragoſſia	M	1	13 A C
Nadar	M	1	21 A C	Valentia	M	1	11 A C
Lammon	M	1	39 A C	Toletum	M	1	29 A C
Reba	M	1	20 A C	Medina cā. †	M	1	12 A C
Lundunum	M	1	15 A C	Pampilona	M	1	15 A C
Oxonium	M	1	25 A C	Compiſtella	M	1	44 A C
Iorg	M	0	56 A C	Rodes	M	0	54 A C
Etenburgum	M	0	47 A C	Nantes	M	1	20 A C
Granatum	M	1	30 A C	Turonia Tors	M	0	48 A C
Corduba	M	1	29 A C	Amiens	M	1	2 A C
Iſpalis	M	1	39 A C	Bieantium	M	0	39 A C
Portugalia	M	1	48 A C	Lugdunum	M	0	31 A C
Liſybona	M	1	47 A C	Vienna Prou.	M	0	31 A C
Barſalona	M	0	59 A C	Luteſcia Pariſio.	M	0	36 A C
Burges	M	1	27 A C	Geneuora	M	0	22 A C

RESIDVVM TABVLAE REGIONVM
& Ciuitatum insigniorum,

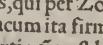
Noia locorū.	Pro ♂ & ecliptib. & planet. aspe.		Pro ♀ & ecliptib. & planet. aspe.		Noia locorū.	Pro ♂ & ecliptib. & planet. aspe.		Pro ♀ & ecliptib. & planet. aspe.	
	Horæ.	Minuta.	Horæ.	Minuta.		Horæ.	Minuta.	Horæ.	Minuta.
Marfilia	M	0 26	A	C	Dresen	A	0 10	M	R
Mons Pessil.	M	0 35	A	C	Egra	A	0 4	M	R
Narbona	M	0 38	A	C	Praga	A	0 14	M	R
Tolosa	M	0 44	A	C	Gorlicium	A	0 26	M	R
Gandaum &	M	0 39	A	C	Olmutza	A	0 16	M	R
Valentines	M	0 35	A	C	Sirtavia	A	0 14	M	R
Marcburgum	M	0 54	A	C	Vratislavia	A	0 23	M	R
Bruxella	M	0 27	A	C	Marrisburgū	M	0 9	A	C
Antuerpia	M	0 25	A	C	Erphordia	M	0 1	A	C
Metis	M	0 25	A	C	Monstertum	M	0 15	A	C
Treueris	M	0 20	A	C	Vuitrenberga	A	0 6	M	R
Cruciacum	M	0 15	A	C	Prunfuiga	M	0 3	A	C
Luzelburgum	M	0 22	A	C	Lunzburgum	M	0 3	A	C
Geldria	M	0 21	A	C	Lubeca	M	0 1	A	C
Cleue	M	0 24	A	C	Brandeburg	M	0 18	M	R
Iuliacum	M	0 22	A	C	Frācof. ad od.	A	0 16	M	R
Aquisgranum	M	0 23	A	C	Groninga	A	0 2	M	R
Constantia	M	0 10	A	C	Hamburgum	M	0 6	A	C
Basilea	M	0 17	A	C	Rostochium	A	0 6	M	R
Spira	M	0 26	A	C	Stettinum	A	0 20	M	R
Vutmatia	M	0 13	A	C	Dantiscum	A	0 42	M	R
Argentina	M	0 16	A	C	Culmen	A	0 55	M	R
Moguntia	M	0 13	A	C	Riga	A	1 22	M	R
Colonia Agr.	M	0 18	A	C	Reualia	A	1 27	M	R
Dauentria	M	0 23	A	C	Roshilde	A	0 23	M	R
Sclerfladium	M	0 32	A	C	Copenhagna	A	0 26	M	R
Vrbs S. Galli	M	0 10	A	C	Vpſalia	A	0 44	M	R
Lucerna	M	0 13	A	C	Stocholma	A	0 58	M	R
Nordlinga	M	0 4	A	C	Nodrofia	M	0 5	A	C
Vlma	M	0 6	A	C	Rumefalche	A	1 12	M	R
Auguſta	M	0 3	A	C	Parentium	A	0 11	M	R
Tubinga	M	0 9	A	C	Raguſia	A	0 37	M	R
Laubinga	M	0 5	A	C	Caſelnouo	A	0 38	M	R
Ellinga	M	0 8	A	C	Vratara	A	0 40	M	R
Badena terrū.	M	0 15	A	C	Belgradum	A	0 50	M	R
Phorocna	M	0 11	A	C	Brelpurgum	A	0 30	M	R
Pretta	M	0 14	A	C	Buda Ofen	A	0 37	M	R
Heydelbergen	M	0 12	A	C	Vradadium	A	0 51	M	R
Amberga	M	0 2	A	C	Cracouia	A	0 38	M	R
Nouum forū.	M	0 1	A	C	Poznania	A	0 26	M	R
Ingollſtadium	M	0 0	A	C	Lipnicea	A	0 43	M	R
Monachū Ba.	M	0 1	M	R	Vuiſchegrad	A	0 45	M	R
Neoburgum	M	0 1	A	C	Vuille	A	1 6	M	R
Aichſtadium	M	0 1	A	C	Cholme	A	1 10	M	R
Landiſhuta	A	0 1	M	R	Neapolis	A	0 30	M	R
Friſingum	A	0 0	M	R	Capua	A	0 27	M	R
Salzſburgum	A	0 7	M	R	Roma &	A	0 16	M	R
Ratiſbona	A	0 4	M	R	Volaterra	A	0 5	M	R

Stellarum fixarum longitudines in Zodiaco, earundemque latitudines, id est, ab ecliptica deviationes, à mundi usque creatione factas, gradus insuper, minuta, augesque planetarum ante & post Christi tempora certas, Adhuc quibus stellis fixis, quilibet planetæ indies appropinquent, quasue vicinia sua obtegant, indagare.

SECVNDVM NI FAL
lor, pronuntiatum abunde docuit.
Octaua, Nonæ, Decimaque sphaera
motus. Quocirca in presenti nihil ame
pius, quàm ad theoricam attinet, ad
dam. Verum, breuiter & sine amba
ge, quomodo omnium stellarum fixarū
curfus, planetarū auge, dicto citius,
per instrumentum sequens, deprehen
das, aperiam. ¶ Quandoquidem

odiacus in eodem celo nobis statatur, nihil vltra de motu huius a-
gemus, qui per Zodiacum illum in mobiliem fixi fixum intelligitur, sed
Zodiacum ita firmum per omnia instrumenta, tanquam decimum coe-
lum, extitit post hac semp positum sumus. Qualem ignis & nunc vi-
des, post quem & consequenter rotulam, quandam uolubilem, cui insit
imagines coeli, Imaginum quilibet, lux stellarum complectitur, stellarum
quodam lux in medio albæ, sex in extremitate aces gerentes, cuiusmo-
di est, quæ oculum tauri, quæq; ocanis maioris, possidet, cuius figu-
ra hæc est. ✱ Et illa lux quantitas primæ, quales nō plures, 15. afflu-
nomi descensit. Post hæc, 45. secunda magnitudine lucent, paulo
minores inferiorisq; primas, tales lux septem, vñam maiorem consti-
tuentes, præcipue caudam representantes tres, quæ etiam ad differen-
tiam aliarum, nigra depinguntur, in sex acaudam differet, qualem hic
vides. ✱ Quamquæ uero astronomi in sextam usq; differentiam stellæ
descriptæ lux, ego tamen primam & secundam magnitudinis saltem
indicaui, stellæ quoq; nebulosæ cum nota huiusmodi. ✱ Reliquarum
discrimina, ob instrumenti angustiam, significare non potui, uerū sim-
pliciter nota quadam, o. expressi. In medio ferè itibus totæ circulus
quidam niger cernitur, qui electicam refert, in quo duodecim signa
ex ordine describuntur. Iuxta Scorpionem transfusa quædam linea
apparet, in. 6. gradus flectit, vñing ab electica. 8. continens, quila-
titudinem zodiaci demonstrat. Sub finem Eridani, stellæ nō
Acanar est, iuxta quæ index habetur, cui insit. V. cōem auger notans,
per quem noscitur, quot gradus octaua & nona sphaera simul, in tem-
pore aliquo proposito, similiter stellæ fixæ, etantium auger, præga-
nt. Penes stellam Canis maioris alius index est, augem Solis & si-
gnificat in.

Auges planearum perpetuo in eadem & equali ab invicem distantia.

**Operandi mo-
dus.**

gnificans, Kurlus ad nūm indices bini sunt, auges ♀ & ♀ ferentes, apud Centaurum ꝯ. Apud Aram ꝯ augem delicti videt. & Huiusce perpetuū in eadem & equali ab inuicem distantia manet. Postremo circulus quidam undequaque in partes diuisus. Cetero vicinus cum indice, cui signum est X, uidetur, qui circulum illum patum, de quo prius dixi, qui uidelicet principium. ¶ Nona sphaera ambit, representat. Quoniam uero Aetris exordium, 8. sphaera, huius circuli circumferentiam in 7000. annis fecit circuit, hunc huiusque circulum in totidem partes, ita ut quilibet sectio, 1000. annos notaret. Annorum post Christum numeros, interiori circulo inferui, de 500. in 500. procedendo, ab indice inchoando. Anni autem ante Incarnationem Christi elapsi, exteriori circuli parte feribuntur, per quos octauae sphaerae trepidatio indagatur. Patribus instrumenti declaratis, eiusdem usum subungam. ¶ Siuis fclax siua x na cum planetarum augibus, ad tempus propositum tibi qualeque, uerificare, cleua rotam iuxta, ¶ decimae sphaere, ubi gradus quosdam reperies, quorum finguli, 100. annos continent. Si tempus propositum ante Christum sit, numerabis deorsum 2. ꝯ incipiendo uersus principium ꝯ. Si autem post Christum, numerabis 2. ꝯ incipiens sursum, secundum quoniam ordinem, finis uincit numeri, ostendit in zodiaco proxime, quantum nonus orbis sub decimo, in totidem annorum spacio promouetur, cui loco indicem cum X signatum admoce. Post haec totidem annos in circulo prout trepidationis ab indice oriens (ut intus, & hoc sit) post Christi natiuitatem, ut extra sit tempus ante Christum propositum, numeras, & finis annorum requisitorum filium applica, quod ex centro rotae pendet. Quo bene extenso, obserua, quo inter filium & indicem, in zodiaco gradus sint, illi namque aequatione centro sphaerae cum nona indicant. Immo sit filius permanente, duc indicem. ¶ Y, qui est aux cum munis, sub indice, atque ita rotam inuariatam relinque, ad tempus enim tuum iam uerificata est. Qua si facies, filium & centro eius, fclax, qui cum liberis, super extendit, quod in zodiaco gradum, in quo, ꝯ uel sit, cum futura sit, tempore praefinito, demonstrat. Praeterea indices placet nam, docent, gradus & minuta augium, in quibus eo tempore sint uel fuerint. Cuius rei exemplum esto.

¶ CAROLVS Quintus Romanorum Imperator, ſemper Au-
guſtus 23. Februarij natus eſt, 15. hora 44. ſi pomeridianis, poſt Chri-
ſti annum ſequimilleſimum. Ad, 15. hoc ſigum figuram præſentem cui
ſuis indicibus, ubi direxi (quamvis dies, horæ M, in motibus hiſce ac-
curſus, non adeo conſiderentur) ſcite uſaq; in motibus hiſce ac-
curſus, eo tempore cor leonis. Extendo itaq; quom loco coeli tene-
amus in longitudine, 22. gradum, 8. ſi M, occupare. Si cæcis enī in ſci-
quis, & uetus motus ſemper in zodiaco offenditur.

¶ Aliud Exemplum. FERDINANDVS

Alud Exemplum FERDINANDVS Romanorum Bohe-
 Vngarie Rex, anno Christi. 1503. in hunc orbem produit, 10. Marti
 s. hora 47. m̄ ante meridiem. Ad quem, numerum, figura locata, coro
 nā septentrionalis fella. 4. 15. 3. m̄. tenere reperit. Aux O. 1. 6. 15
 m̄. 2. h. 13. 6. 10. m̄. 4. 2. 3. 6. 24. m̄. 7. 14. 6. 59. m̄. 6. 15. 3. 15.
 m̄. m̄.

¶ Latitudines autem si requiris, id est, distantias ab ecliptica cuiuslibet stelle, duc filum per ipsam, & quo in loco ecliptica secatur, illam eadem tetum pitem circini flecte, altero extremo in corpus stelle, illam eadem circini extensionem deinde examina in scala latitudinis iuxta eandem Sagittarii de lineatam, in qua manifeste cognosces, quanta sit latitudo. Si stella ab ecliptica versus centrum, in septentrionali, si versus limbum, ab ecliptica declinauerit, in meridionali latitudine esse dicetur. Neque uero sit illi inueniendus, cui stellarum fixarum planeta aliquis affuerit, eamque obtegit. Quae de re documentum illud habet. **ALFIRI NANDI** Regis natiuitate Luna primum gradum, 2. in 6. tenuit, latitudo eius ab ecliptica. 3. $\frac{2}{3}$ 24. N. Septentrionalis erat. Iam in Kala, quae poenes cadentem Scorpii est, ab ecliptica incipiens, Aram uenit, 3. $\frac{2}{3}$ 24. N. numeres, perge ab filum trahes, margaritam super gradum, & imponas, filum denique una cum margarita immobilis super gradum, 2. $\frac{2}{3}$ 24. ubi Luna secundum longitudinem erat, dirigis, cum margarita inter, 17 & 8 stellas β_2 , quae sunt in uentre β locum demum stras, quo tempore natiuitatis regiae, uis fuit. Propter diuersitatem uero aspectus eius, duas illas stellas in uentre β positas, 17. & 8. uidelicet, & 18. Luna obscurauit fere obtegit.

Opereprecium facturusest hoc loco, si annorum, qui sunt ante Christum rationem habeas, ad quos stellas fixas & planetarum auges deducere uis, quam rem, ut clarius intelligas, exemplo proponam.

¶ Auges & stellæ fixæ ad Diluuii tempus inquisiturus, quispiam si
fit, Primo in tabula temporum Noë Diluuium, 3 0 1. anno, 3 19. dies
Bris ante Chriftum euiciffe didicit, mox à Cruce à 4. inchoans contra
ignorum succellum, 3 1 0. annos, diēque ueriffimè coniectura, qui quo
dammodo annum efficiunt, querat, quæritis indicem X. s. 1 1. §. 5.
¶ 6. M. 29. mōstrabit, superimponet, Deinceps uero rōidem annum par
uo circulo (qui circulus trepidationis mortis octauæ sphaeræ terminatur)
extimo numero requiret, & per requisita filium dictum, in zodiaco
s. 1 1. §. 3. m. 8. quæ sunt aux communis, indicabit, super quod filium,
si uero offensorem Y. posueris, rotam uersiffimè locueris, Si uero li
buerit poteris orbem alio modo quoque præparare (hoc autem ideo di
co, ut uideas in omnibus instrumentis theoricarum, non hac uia uia,
sed etiā aliud altera nos uti posse) Est autem huiusmodi, Principio Di
luuii ætatem est tabula scribe, quæ 3 0 1. annum, 3 19. dierum est. Pro
ximus nunc centenarius, qui est, 3 0 0. a. sumendum, totum anni c
ce 4. incipienti rectorum numerandi, quibus inuentis in d. X. ap
ean dies, qui mox in Zodiaci 1 1. §. 6. 29. m. offendit, Post in trepidati
onis circulo, numero exteriori, ante Chriftum uidelicet, 3 0 0. quæran
tur, punctumque notetur, cui B. nomen erit. Ab hinc 3 1. anni 3 19.
dies, à 3 2 0. annis subtrahantur, remanet, 98. anni, 47. dies, qui 16.
Februarii lucem contingunt, iam denovo à 3 2 0. annis, annis rectoris tota
signorum ordinem annos residuos, 98. (diebus ob instrumenti paruit
atem neglectis) numerat, quæ, rursum indicem X. adiunges, qui in li
bo Zodiaci fig. 1 1. §. 7. m. 12. indicabit. Deinceps punctum B. rursum
in circulo trepidationis, antea iuxta 3 2 0. notatu, uideatur, à quo ite
retro, 98. anni sumantur (dies enim haberi non possunt) per 98. an
num duca tur filium ex centro, quod augem communem, in zodiaco 1 1.
fig. 4. §. 8. m. refert. Quib. index X. rursum applicabis, & facto tota add
Diluuii omnino uenificata erit, qui fuit, 16. Februarii & dies louis,
¶ et tempore litera dominitatis A. esse debet, Aug. Solis. 15. §. 39. m. 1.
Aug. 127. §. 32. m. 8. Aug. 24. 7. §. 45. m. 9. Aug. 31. m. 29. §. 20. m. 1.
¶ et. Aug. 21. in 19. grad. 48. min. et. Aug. 21. et Aug. omnes, cum offensorem
suis patent, simulac prima communis filicet aux locum filium uerit
fuit rector Stellarum fixarum loca uera, si filium per carum centra, fite me
diatates extendens, in Zodiaco uidebis. Hoc autem omnino uidebu
tur esse necessarium, cur adnotemus.

ASTRONOMICVM

SEQ VVNTVR
NVNC XXXXVIII.

IMAGINES COELI VNA CVM STELLIS
suis interfectis, quarum numerus est 1022. à peructus
Astronomis animaduertitur, inter has stellas, primæ ma
gnitudinis sunt 15 secundæ 45, tertiæ 208.
quartæ 474 quintæ 217 sextæ 49, ne
bulosæ quing, obscuræ novem.

PRIMA IMAGO EST VRSÆ MINOR.

URSA MINOR SEPTEM
stellis conspicua est, Hæc, quæ polo ui
cina ipsi nomen dat arctico, iam ap
7° uræ est. Prima vrsæ sit la quæ ul
tima cauda est, polaris vocatur, ideo quæ
proxima polo sit, à nautis sic la maris.
Et est magnitudinis tertiæ, sequentes
hanc quatuor quartæ, reliquæ duæ se
cundæ. Hoc astrum dicitur quoque septē
trio minor, Arctos, Gynofura, plaustrū
minus, phœnice pariter ab inuictoris no
mine. Cervici huius vrsæ imminet quæ
dam stella informis, quarta magnitudinis insignis. Vrsæ illa minor no
stro Clima nūquam occidit, nec oritur, quapropter missam facio.

Vrsæ minor.

Vrsæ maior.

Adagium.
Vidisti alcor,
sed non lunam
plenam.

Draco.

Cepheus.

Bootes.

Corona septē
trionalis.

* Vrsæ maior viginti septem stellas continet, quarum septem illu
stiores plaustrum constituunt, dicitur Arctos maior, Plaustrum Ma
ius, Hamaxa, græcæ Helice, Calisto, Maior septentrio. Stellæ tres quæ
rotas repræsentant, secundo quantitatis gradu sunt, quarta tertio.
Temonem referentium proxima, aliorum nomine, secundæ dignita
tis est. Extrema autem caudæ Arabibus Bencatæ vel Benenaim, quæ
uero in dorso est dulce iisdem appellatur, Ultra has insidere videtur ad
huc mediæ caudæ stella minutissima quadam, inter quas vna lucis
dior est, secunda lucis differentia, sicut in Persici latere dextro insignior,
eiusdem magnitudinis quædam est Alchenib dicta. Nostro parali
dum de corpore Persici oritur occidit. Sed Georgonis astrum on
nobis cum 19 Ianuarii, Mox 16 Februarii ante Solem cernitur,
12 Maii post eundem uesperti absconditur.

* Draconis imago triginta stellarum est, quarum luminosior caput
habet, Babylonis dicta raldaben, tertii ordinis, alio nomine serpens,
anguis, hesperidum custos nuncupatur. Ille nobis semper manifestus
quoque est. Ex draconis constellatione facit Azophi Ar ab quing dro
mediarios duosque lupos.

* Cepheus nunc uidetur, Babylonio Phicætes, Arabi Cheichus, quod est infirmatus, Flamiger.
Incentus sonans, undecim habens stellas, cum duabus
informibus, aliis clarior humerum dextrum possidet,
Caldorum Alder amim, semper à ipsa climati nostro
conspicitur. E duabus stellis in dextra manu collocatis
facit Azophi duas alas, & ex illis quæ sunt in pede de
xtero & sinistro, pastorem, canem & oues.

* Bootes sequitur, quia bubulus, Arctophilax, id est, vrsæ uel plau
stri custos, Arabibus Thegius, quasi dicas plorans aut uociferans dici
tur, viginti duas stellas gerens, nostro Hemisphærio celatur totus,
præter quatuor sinistram manus stellæ. Apud hunc stellam quædam insig
nis, informis tamen lucet, quam græci Arcturum, Caldæi Azimech,
Ariamech, uel Colanza, vocant. Interdum Arcturus pro Boote usur
patur, & rursus Bootes pro arcturo, qui iuxta Plinium nunquam ferè
sine procellosa grandine emergit. Nobis oritur adunguem cum sole 14
die Septembris, cum tri die ante in oriente non conspicitur fuisse, sed
in occasu post solis descensum. Post vicissim sextum diem Septem
bris cernitur in parte orientis & occidentis usque in 15 Nouembris
diem, quo rursus occidit hæc, id est, sub solem. In parte occidua
ira, ut post solis occasum non amplius uidetur. Sexto Decembris præ
cise cum sole absconditur, Cægni stella quæ est in humero sinistro Bo
otis occidit. 14 Ianuarii, & surgit 15 Augusti, luxta Azophi senten
tiam Arcturus significat gladium aut pugionem. Stellarum autem, quæ
pes dexter obtinet, clauam quandam esse uult, eam quæ sinistram pedē
habet lanceam. Ex aliis autem stellis Bootis similiter eius lancea asinu
constituit, sicut ex tribus, quæ sinistram debentur, tres stellas.

* Corona sequitur septentrionalis, quam Azophi Arabs parma fa
cit, Balionii Alpha, Caldæi Malphelcare dicunt, aliis Ariathene no
men habet. Ruffus candem gnosiam stellam appellat. Hæc nomina
tamen tribuantur omnia lucidiori huius syderis stellæ, quæ secundi or
dinis

CAESAREVM.

dinis est, cui alie septem quartæ & quintæ duntaxat dignitatis sunt. Id
cum arcturo est in apparentis 21 Septembris oritur cum Sole, & ideo
in parte occidentali cernitur post occasum scilicet Solis. Tercio No
uembri conspuitur denuo in oriente. Nec minus in oriente à solis de
scensu, decembris, 15, occultatur, nec amplius occidentalis apparet, 31
vero eiusdem mensis vna cum sole infra horizontem labitur.

* Hercules nunc considerandus uenit, alio nomine Engonasis, id
est genua flexus uel uolans, ingeniculus, Saltator, aper, Cerber, Algies
thi, id est, Incuruatus, stellis 29 constans. Fulgidior est in capite, & Gal
dæis Ralsalgithi, quod est caput Herculis, nominatur. Stella ista so
lius constellationis appellationem fortitur, oritur 4 Ianuarii, occidit
23 Octobris.

* Lyra se ostendit, aliis Testudo, Lyra orphica, Chedius, Fidicula,
Chaldaicè Afange, Allohare, Albegala, Vultur cadens, quod ultimū
quare dicatur non memini equidem me legisse. Constat ex decem lu
minibus, inter quæ vnum primo quantitatis discrimine super pupillam
uuega dictū lucet, Reliqui tertiæ quartæque differentia existunt. Vae
ga cum Sole horizontem scandit 7 Octobris, videturque ante ortum
Solarem 19 die Eiuudem mensis 22 Februarii cum eodem ob
scuratur.

* Cygnus uideri gessit, græcis κύων καὶ ὄρνις, id est, latine Or
& Auis, Gallinæque, 17 stellis micans, quarum tres præ cæteris diti
Prima in rostro gallinæ Albyreo uocatur, Secunda in extremitate
sinistram, Altyph noie. Tertia uero de secunda magnitudinis cauda,
Vropygium Gallinæ. Arrioph addigege Arabibus dicta. Nebulosa
una stella adhue est genui dextro imminens, præfulgens autem hęc stel
la caudæ, de qua dictū est, nobis semper apparet.

* Calsiopcam deinceps intueri, Throni, Sellæ, Siliquastrum nomen
obtincent, astrum quod pectori inest, Chaldaicis Scheder dicitur, Syd
hoc semper conspicuum nobis manet.

* Persey Effigies offertur, Chelub Arabicè deferentis caput Mes
duse, Algol, Diaboli, Gorgoniuse. Constellationis ista tribus figuris con
cristatur, Imago Persici, Encep eiudem & capite algol. Enis dicitur
Falk Adamanthina, Gladius Falcatu, Incuruatus, uel Harpe. Capitis
Meduse stellæ quatuor, Gorgoneæ nominantur, inter quas vna lucis
dior est, secunda lucis differentia, sicut in Persici latere dextro insignior,
eiusdem magnitudinis quædam est Alchenib dicta. Nostro parali
dum de corpore Persici oritur occidit. Sed Georgonis astrum on
nobis cum 19 Ianuarii, Mox 16 Februarii ante Solem cernitur,
12 Maii post eundem uesperti absconditur.

* Auriga sydus, quod heniochum graii, latini aurigatorem, agitato
rem curus, Caprarum custodem, habentem hircum, Capellæ uel He
dos, Oleniam capram, Arabes Alhaioth uocant, sequitur. Sinistro au
rige humero incidit quædam stella primæ differentia, quæ septimo di
mat semper conspicitur, multo magis septentrionalibus. Vniuersa
hæc configuratio quatuordecim stellis constat, quarum, quæ dicitur
hircus, primam quantitatem obtinet, dexter uero humerus secundam,
Hæc quatuor, Sinistram cubitum possidentes Arabicè Sodathen sid
la nuncupantur. Horizontem leuissime subeunt, sicut & dextri hui
meri stellæ nihil omnino.

* Serpentarius modo contemplandus uenit, alio nomine anguie
nens, Aeculapius, Arabicè Alanguæ, græcè ὄφιορ, id est, anguiper
Effeminatus, Serpentis lator, eo quod serpente inuolutus circumda
tus est. Ptolemæus & Alfontius Serpentario tribuunt stellas 24 tertii,
quarti, & quinti luminis, cum tamen non sint adeo insignes, præter du
as sinistram manus, dictas Yed Arabicè 7 & 8 in ordine existentes,
quæ tertiam quantitatem referunt, sicut etiam alia eiusdem magnitu
dinis stella in capite est serpentarii, Ralsalanguæ, quæ 28 die Octo
bris surgit cum Sole, die præcedenti uero 27 Yed, id est, palma sinistra
serpentarii oritur. Eadem 5 die Decembris occidit. Caput autem
6. Ianuarii. Adhæc 6 sunt informes stellæ serpentarii uicinas.

* Succedit hinc telum siue sagitta, quæ & remon meridianus ap
pellatur, quing stellæ quarti, quinti, sextique discriminis gerens, 17.
Nouembri Cosinice prodians. Iterum 3, & 4. Februarii oc
cumbens.

* Aquilam mox conspicaberis seu uulturem uolantem astris con
stitutam 9 formalibus, informibus, 6 Luminosior omnium inter
spatulas Alkayr nomen habet, secundæque dignitatis est. 12. Ianuarii in
occidente uidetur desinit, mox 25. eiusdem mensis Cosinice omnino ca
dit. Cum illa pariter stella occidit, Antinous nomen, quæ eandem aq
ilæ occupat, 28. autem Nouembris Alkayr uidetur, sequenti die pars
quæ Alkayr præcedit, colli uidelicet aquilini, 13 Decembris apparet
rursus hælice.

* Delphin Delphinus ab hiis cernitur, decem luminibus terti
quarta, & sexta magnitudinis insignibus, medium horum clarius est, Delphi
& 3 decembris cum Sole emergit 7 uero Ianuarii rursus cum eodem
occidit.

ASTRONOMICVM

Equiculus.

Pegasus.

Hecula.

Lyra.

Andromeda.

Cygnus.

Triangulus.

Calisto.

Aries.

Stelle septen
trionales pri
cum Sole ori
guntur, quæ oc
cidit Australis
contra.

Taurus.

Serpens.

Gemini.

Caner.

Aquila.

Leo.

* Stellarum globus post hac ostenditur, vocatus Equus minor uel
Equus prior, caput Equi, quod quatuor quidam, sed occulta astris, consti
tuit, quoque insunt ori 16 & 17 Decembris supra funtoris ele
naut, 11 Februarii infra eundem labuntur. Alia duo fronti inheren
t, 23 Decembris sese tollunt, 7 & 8 Februarii rursus precipiunt.
* Nunc Equus secundus chorum suum profert stellarum 20, pariter
autem, Equus volans, Equus Aereus, Pagalus, Equus dimidiatus, Ala
tus, Arabicè Alpheratz audit. Ille quidem non integre sed Aluotenus
conspicitur. Quatuor stellis lucidioribus de secunda magnitudine inli
gnitis. Præsignor vna, ad radicem dextre alæ, aut dextri humeri, quar
ta in ordine ponit, vocata alias Yed Apheratz, Marcab, 9 Ianua
rii surgit, iterum 6 Martii occidit. Quæ finis alæ dextre efficit, Mus
cica pegasi alias dicta, oritur 4 Februarii, 19 eiusdem occidit. Vmbi
licum Eui capitis Andromedæ summitatem tenens, Alpheratz no
mine oritur 4 Ianuarii, mox primo Aprilis cosmice occidit. Quæ
autem Equi pectus habet stella, tertia in ordine, Scheat Alpheratz no
mine, surgit 14 Decembris, 19 uero Martii occidit. Quatuor iam
enumerata stellæ quarum sibi vendicant quantitatis gradum.
* Andromedæ figura præ oculis versatur, alter Cadentia mulier ap
pellata, cuius syderis & li 23 stellarum numerus sit, trium tamen pau
lossimum ratio haberi solet, uelut primæ caput obtinetis, cuius pau
lo ante memini, quæ & Vmbilicus Pegasi dicitur. Secundæ Alhames
nuncupatur, in sinistro pede litæ, magnitudinis tertiæ, cuius ortus in 11
ne anni, occasus 21 Maii. Tertiæ qui Mirach in Vmbilico Androm
edæ, de 3 luminis ordine, quæ 2 & 3 Ianuarii supra, 23 & 24
Aprilis infra horizontem it.
* Vltimo triangulus, qui græcè δαλτων vocatur, se aperit, quatuor
stellis confertus, quarum quæ est in vertice huius tertie quantitatis, 13
Februarii affurgit, 22 Aprilis occumbit. Reliquæ tres 7 & 8 die
Februarii videtur. Quarta uero Maii obscuratur.
* Hæc de stellis quæ 22 Imaginib, Septentrionalibus inferuntur. Nu
mer hæc 360 est, inter quas primæ magnitudinis tres, Secunda 10, Ter
tiæ 32, Quartæ 177, Quintæ 58, Sextæ 133, Nebulosa vna, obscuræ 9.
Sequitur nunc signa 12 Zodiaci arcu p cuius mediū trāsīt eclip
tica. In Zodiaco obliqua circuli ducti per medium eius, cui inuenies
inscripui iuxta eandem in nomen ECLIPTICA. In illo circulo re
peries ex ordine signa Zodiaci scripta, per quæ Sol, Luna, reliquique pla
netæ continuo cursu feruntur, quorum principatum gerit Aries.
* Aries itaq; primum in ordine est 13 stellis cōstituta, tertii, quart
ti & quinti luminis, quarum quæ est in cornu est, tertie quantitatis, decimo
quarto Martii oritur, 23 Aprilis occidit. Altera quoque cornu illa
eiusdem magnitudinis 12 Martii oritur, 11 Aprilis occidit. Vltima
caudæ, quæ luminositas, surgit 30 Aprilis, & 26 eiusdem mensis
eadit. Super autem hoc loco mirari illos, qui hanc vltimam caudæ stel
lam exhibitur quibusdā decepti, septentrionali supponere audent,
cum tamen prius cum 0 occidit quam oritur, 26 enim Aprilis occi
dit, 30 uero eiusdem oritur. Argumentum autem est certissimum atq;
adeo infallibile. Quod quæcūq; alia sint latitudine meridionali, prius
cum sole occidant, quam cum eodem oriatur. Et quæ longius distet
ab Ecliptica, tanto maturius cum Sole occidant, & ferius oriatur.
Quæcūq; uero polum versus arcticum inclinant, ortum suum prio
rum occalu peragant, & tanto citatiorem ortum, segniores uero occa
sum, quanto remotiori ab ecliptica fuerint.
* Taurus sequens 33 stellis completitur, extra formā 11 adhuc
habens. In huius dorso apparet globus quidem stellarum, quæ dicuntur
pleiades, à Phione matre. Atlantes, ab Atlante patre, à latinis Vergi
liis. Vestigioris, Massa, Gallina, Septentellium, Angli Burrio, quā
dicas gallinā, pullos fouetrem, teutho, Bruthem. Prima & quarta plei
adum cum 21 Aprilis, Secunda 24 Aprilis die, Tertia 26 eiusdem
ortæ, Sexto Maii occidit. Caput tauri in fronte huius stellæ gestat,
à græco uerbo ταυρ, quod est pluer, deriuat, succulæ alias, Pallidum
& Pariliū fidus appellatur. Illarum vna primæ quantitatis, oculo
inest, dicta Aldebaran, quæ & Martis qualitate participat, 9 autē Maii
cum 0 occidit 24 eiusdem oritur.
* Gemini tertii sunt, qui & δίδυμοι vocantur, 18 stellis cōtinentes, quas
circum & extra constitutionē septem alie existunt. In capitis scynpi
te stella lucet secunde differentia, apud Chaldeos Anelar, græcis Apol
linis astrum nominata, 19 Iunii occidit. Altera quæ caput sequens
gemelli ornat, eiusdem magnitudinis est prior, & à Chaldeis Abraha
leus, à græcis Hercules Astru dictū, 13 Iulii planè occidit, orit 21 eius
dem. Earum aut quæ citra formā sunt, prima Propus, latine Præpes,
qtri luminis, ideo dicta est, quod pedē sinistri gemelli prioris pcedat,
5 Cæcer quartus græcè ῥαχιν 9 stellæ habet. Quatuor pterea, quæ
formæ nihil addunt. Prima corporis est nebulosa, animaduersa astro
logis, qm in ascendente auraliquo positionis circulo cum luminarib' re
peritur, oculorum perniciem portendit. Hæc stella etiam præsepe
vel præsepium, Arabibus pefebre, Meceles, græcis Phæne, quod est ple
pe, Nepheloides i. nebulosa, Syrtrophæ appellatur. Ascendit 13 Iu
lii, 15 eiusdem descendit. Stella Afrini meridionalis, quæ est quinta in
capite cancri, occidit 14 Iulii, emergit 15 eiusdem. Quartæ stellæ
in capite cancri nomen est, alio septentrionali.
* Leo quintus, stellæ sunt 27, extra staturam corporis octo, vna in
formi nebulosa est, splendoris aut, quæ in pectore consistit, Tube
roni, Cor Leonis pectus Leonis, Basifica, id est, stella regia, Chaldaicè
Calb Elected, nota accepit. Est autē de natura louis pcepue, Martis dein
de

CAESAREVM

de, prima magnitudine insignis. Sexto Augusti exoritur & eodē die
occidit. Altera stella fulget in Leonis ceruice luba dicta, quæ 30 Iu
lii oritur. Primo autem Septembris occidit. Tertia quoque stella inter
lucidiores numeratur, qm in dorso magnitudine secunda est. Illa oritur
10 Augusti, Octobris 2 omnino occidit. Quarta pariter est prime
quantitatis stella, caudam Leonis extremam occupans, Saturni colo
rem, & parum de Mercurio referens, Chaldaicè Deneb Alazer, 22 Au
gusti oritur, quarto Octobris occidit. Videntur etiā alie stellæ iuxta
Leonis caudam, quibus altera Triches, altera Rosa dicitur. Triches
stella nebulosa est, quæ crines Berenices quoque dicitur. Trichas enim
græci crines vocant. Oritur 9 Augusti, 27 Septembris occidit, Rosa
18 Augusti oritur, 15 Nouembris occidit.
* Virginem sextus locus excipit, ornatam stellis 26, inter quas duæ
præ cæteris clarent, scilicet Spica & protigetes, id est, anteindemia
ror, Spica est de prima luminis quantitate, quam virgo sinistra manu
fert, hæc Arabes, Chaldaici aut Sarraçeni Azimech uel Azimō, Inhet
mis, Alazzel, Græcis, Stachin, uel latini vindemiatorem. Engonæ
dicunt, Ea latitudinem habet meridionalem ab ecliptica, proinde occi
dit priusquam oritur. Ortus sit 23 Septembris, Occalus 13 Octo
bris. Protigetes in dextra virginis ala, dictus, quasi anteindemiatior,
quia præcedit vindemiatorem. Tertium quantitatis gradum tenens,
octauo die Septembris affurgit, 27 Octobris occidit.
* Libra septimus ordo debetur, cui Iugonomen alias est, græci fre
quentius Chelas appellant, antiquiores enim libram non nouerunt,
sed Scorpioni duorum signorum loca assignantes, alterum, quod nos
libram uocamus, ipsi Chelas, id est, brachia Scorpionis, Chaldei Che
las, Azubene nuncupant. In hoc signo duæ notantur præcipue stellæ,
Lanx meridionalis & septentrionalis. Hæc 22 Octobris tollitur, 23
eiusdem premitur. Illa 21 Octobris oritur, 13 Nouembris cū Sole
absconditur. Nouem alie stellæ iuxta libram informes consistunt.
* Scorpium uel Scorpium octauus est, Stellis 21 cōstas, vocat alia dictio
ne Napa, Omnibus stellis duæ prælucent, vna in corde secundo lumi
nis ordine nobilitata, unde & cor Scorpionis nominatur, Chaldaicè Ala
rab, græcis ἀντρίξ, id est, stella Martia, stella quoque rapinæ intendens
quibusdā exponitur. Hæc 19 Nouembris oritur, 6 Decembris ite
rum cum Sole succumbit. Secunda consideratur in extremitate caudæ
Scorpionis, de quarta magnitudine, 25 Octobris occidit, 20 Decem
bris exurgens. Cum tres informes Scorpioni quoque affligant, vna tan
tum obseruatur, quæ nebulosa est, prope spinam, sub sagittarū sagitta,
Occalum 30 Octobris, ortum 27 Decembris habens.
* Sagittarium nono loco, siue Arcitenentem aut Chironem dicas, idē
agis, 31 stellarum sydus decog, cui nebulosa vna in maxillo est, quæ
cum Sole 16 Decembris occidit, 18 eiusdem mensis oritur. Post hæc
duæ alie secundæ quantitatis, formales ambræ, vna popitem sinistram
habet, indies vix tribus horis super nostrum horizontem extans, Alter
ra eiusdem pedis vngulam insignit, nobis perpetuo occulta. Stellæ quæ
fasciam capitis efficiunt, satis alie supra horizontem nostrum tollitur,
* Capricorni effigies decima est, qui Egocerus, Capet, Arabicè Alcā
tarus, imbrifer Capricornus appellat. Stellæ huius 28, quarum vna
in radice caudæ, tertia magnitudine, reliquas superat, Chaldei Deneb
Algedi uocant, 24 Ianuarii occidit, 31 eiusdem oritur.
* Aquarius signum penultimū stellis 42 cōstituit, Ganimedes, alias
Hidrydurus, stellæ tres extra imaginem adduntur. Væ quod sinistra
genitur, Amphora & Coryle dictæ, stellæ habet duas. Effusio uel aqua
perfusa, alio nomine aqua Ganimedis 19 stellæ continet, quarū quo
stremæ, prima magnitudine paulo luminosior Fomahad Arabicè, 19
Ianuarii occidit planè. Primo Maii iterum eleuatur. Pannus quem
leua Aquarii extendit, tribus stellis notatur, harum secunda, tertia lu
minis dignitate, tertia uero quarta constant.
* Piscibus datur nouissimus locus, insignitis 24 stellis. Nō adeo qui
dem clari, ut quæ tertiam magnitudinem non excedant, græci pisces
ἰχθες, Arabes Ichiguen uocant. Connectuntur autem hæc cum filo
quodam varias appellationes sortito, nunc enim solum, nunc vinculi,
nunc linea, nunc linum, nunc alligamentum, nunc cingulum, piscium
subaudi semper, nominantur. Nodus etiam in medio fili & colligatura,
ligamentum, coniunctio, commissura, Syndemos quoque dicitur. Ille
nodus 29 Martii occidit, 25 Aprilis oritur.
* Summatim Zodiaci stellæ numero 346 reperiunt, primi luminis quing
Secundi nouē, Tertii 54, Quarti 133, Quinti 105, Sexti 27, Ne
bulosæ tres hæc tē? Septentrionales stellæ declarate sunt, nūc cōsequē
ter de meridionalibus tractabitur, primumque à Ceto exordiu sumetur.
* Cetus 22 stellis compositus multifariam appellatur, Pistris, Pistrix
Belua Marina, Leo marinus, Vrusmarinus, & Balena, inter reliquas
stellas tres lucidiores habet, quamquam non ita magnas, nec multo ma
iores tertia quantitate. Prima Naris Cetivocatur, Arabicè Mencar,
quæ decimo Aprilis cadit, 16 Maii surgit. Secunda uenter Ceti est,
Chaldeis Baten Kaytos, occidit 15 Martii. Oritur rursus 14 Maii.
Tertia cauda ceti, Arabicè, Deneb Kaytos nomen accipit, cuius occa
sus 24 Februarii, ortus 4 Maii est.
* Orion lucet 38 stellarum numero, pletisq; insignibus, asteris
præclarissimus omnium quos cælum nobis ostendit, tum visu graui
mus, cum cognitu facilissimus, præter quam in Maio & Iunio, ubi paulo
obscurior, nec multa sui parte cernitur. Huius nomina quoque multipli
cia sunt, Audax enim, Sublimatus, Gigas fortissimus, Iugulum insup
veteribus vocabatur. Sinistri pedis stella primo splendoris gradu Arabicè
Algeutze

Rosa.

Triches.

Virgo.

Spica m

Protigetes.

Libra.

Scorpius.

Sagittarius.

Capricornus.

Aquarius.

Pisces.

Summa stella
rum in toto zo
diaco, 346.

Cetus.

Orion.

ASTRONOMICVM

Algeutze 25 Aprilis occidit. Prima Iulii rursus cū Sole attolitur. Se
quuntur deinde tres stellæ, ferè in vna linea cōprehensæ, de secunda
magnitudine, cingulū Orionis efficiētes, quas Sancti Iacobi baculū
vulgus appellat. Prima earū, & polo nostro vicinior, 6 Maii, secūda, 7.
tertia 8. eisdē occidunt, 27. autē Iulii itetū prima, 28. secūda 29. ter
tia oriuntur. Præterea in sinistro humero stella est secūde dignitatis,
quæ dicitur Bellatrix, illa occidit 9 Maii, 19 Iulii oritur. Dexter hume
rus Orionis Bedalgeuze arabib. vocatur, cui primæ magnitudinis stel
la inest, ea occidit 10 Maii, oritur 25 Iulij. Præter has, singulariter ob
seruatur hic, stella nebulosa capitis, quæ occidit 11 Maij, & horizontem
rursus scandit 23 Iulij. Post hac nouē adhuc stellæ Iudarioli, aliās corij
bouis dicti, numerantur, quod sinistra manus sustinet, Has, quia saltem
3 & 4 splendoris locum habent, præterco. Postremo dextra clauam
quandam gestat, quæ pariter duas stellas continet.

*Eridani figura, stellis triginta quatuor concinnata, duabus splendi
dioribus, vna primæ, altera secundæ claritatis existente, tertia quoq;
Eridano Orioniq; cōmuni, q; principij Eridani, sinistrumq; Orionis
pedē possidet, de qua antea, reliqs stellis, vltra tertiā dignitatē, nihil sibi
allumentibus. Vocatur Eridanus alias Padus, Gyon vel Nilus, Ocea
nus etiā. Stella curuaturq; Eridani infera, Angentenar Arabicē dicta,
occidit 17 Martij, Orietur 15 Iulij, Extrema Eridani primū luminis lo
cum tenēs, Acamar nomine, 15 Februarii abscondit, 28 Iulij surgit.

*Lepus 12 stellarum est, tertiā claritatem non excedentium. Qua
tuor stellæ leporis auriculæ vtriq; binæ, insidentes, 22 Aprilis occi
dunt, 6 Iulij rursus emergunt.

*Canis maior. *Canicula, Canis maior vel Canis secundus, idē est, 18 stellas cōple
ctens, Informes 11. Vna omniū fixarū stellarū fulgentissima, Arabicē
Alhabor, vocabulo satis visitata. Dicitur & Syrius siue Syron, Afche
re, Aliemien. Huius sub ortū, Solaris calor augetur multiplicaturq;
adeo vt tellus quasi vratur, canesq; in rabiem agantur. Nostro climati,
occidit ferè 8 Maii, Rursus 26 Iulij cū Sole ascendit, cū 12 ferè gra
du 57, hoc est, circa festū Sancti Iacobi, quando initij clima habitauit
Caniculariū. Illarū autē principij subinde, iuxta regionū climatumq;
diuersitates, mutatur. Hippocratis seculo, qui quartū clima habitauit
aū natū Christi 400. ferè annis principij illud 13 vel 14 Iulij euenit.
Sub Auicenna, quidē in 4. Climate degit, à Christo 1100. annis quo
dammodo, coepit hoc, 15 vel 16 Iulij. Iā nostra ætas, & septimo Clima
tū subiecta, 15 & 16 Iulij experit, quo tēpore etiā Canicula Cosmice ele
uatur. Apparet primo 9 ferè die Augusti, Post cōtinuū magis ante or
tum Solis cōspicua, quæ apparētia finē canicularib; paulatim inducit.

*Procyon, qui Canis minoris nomē gerit, duas stellas tantū præfert,
dicitur & Canis primus, & præcanis, quia aliū in ortu præuenit, Ara
bibus Afchere, Algomeisa, Afcemie, Hanc Plinius Caniculā esse vult.
Nos autē veteres sequuti 700. id est, Antecanem vel Præcanem
vocamus. Incipit hac 19 Maii Vespertina obscurari 12 Iulij post
verè occidere, 10 tandem Iulij rursus præcise cū Sole eleuatur, 31
Iulij à Sole elongatur, id est, heliacè oritur cerniturq; in oriente.

*Canis minor. *Nauis, Argo, Nauis Iasonis, Argonauis, quibuldam Arca Noë,
appellatur. Hæc stellæ 45 complectitur, Tres eminentiores, quarum
vna est quantitatis primæ, in Remo sita, nostro climati semper operta,
quocirca, eandem huic cartæ non inserui, Ratione namq; latitudinis,
hanc cartam multo capitiorem desiderasset. Vocatur eadem Cano
bus, 700. id est, æquus, Subhel aut Suhel Arabibus. Præter hanc
Canobum adhuc Naui insunt 4 stellæ, quantitatis secundæ.

*Hydra, Hydrus aquaticus, Anguis, Magnanimus Anguis à recen
tioribus vocatus. Componitur ex 25 stellis tertiā magnitudine non
superioribus, præter vnam, quæ in secunda claret, & dicitur Alphart
Hydræ, id est, lucida Hydræ. Cuius occasus Cosmice 24 Iulij, ortus
15 Augusti fit. Sunt præterea duæ quoq; informes iuxta sitentes.

*Crater, *Crater sequitur (licet aliqui Craterem, Coruum, Hydram vnā ima
ginem faciūt) qui & Vas & Patēra dicitur, 7 stellis conficitur, quarta
magnitudine omnibus. Prima Hydræ Crateriq; communis est, Basis
seu fundus vasis dicta. Hæc occidit 5 Iulij, oritur 11 Septembris.

*Coruus, *Coruus habet 7 tercio splendoris gradu non maiores, quarum quæ
in ala dextra, Arabicē Algorab vocata, tertia est dignitate prædita, Il
lius occasus cōtingit cū Sole 4 die Augusti, ortus eodē 25 Septēbris.

*Centaurus, *Centaurus 37. stellas possidet. Ex illis sex clarent 5, de secūda quan
titate, & vna de prima. Spatula Centauri dextra 26 Iulij se subducit,
7. Nouembris rursus emergit.

*Lupus, *Lupus, Fera, Bestiola seu Bestia, 19. astris constat, 3 4 &
quintæ luminositatis. Sed quoniam nihil hic est notatū dignum, plura
dicere superfedeo.

*Thuribulum, *Thuribulum frequentiori notioriq; vocabulo Aram vel altare appel
lant, Sacrarium quoq; Larem, Templum, Pureum & Focum. Illud 7
stellæ constitunt, duæ quinti luminis, reliquæ quartæ.

*Corona meri
dionalis, *Corona quoq; meridionalis habetur, quæ & Corona notia, Coro
na australis, græcis 700. id est, paruum cælum, aliis rota Ixionis
nominatur. Cuius stellæ, quoniam quartum magnitudinis ordinem
non excedunt, superfedeo.

CAESAREVM

*Pictis notius postremus est, meridianus, austrinus magnus pariter
vocat, 11 stellis, quarto & quinto gradu, luminosarū gent. E quibus
quæ in dorso est 16 Ianuarii occidit 21 Martij oritur

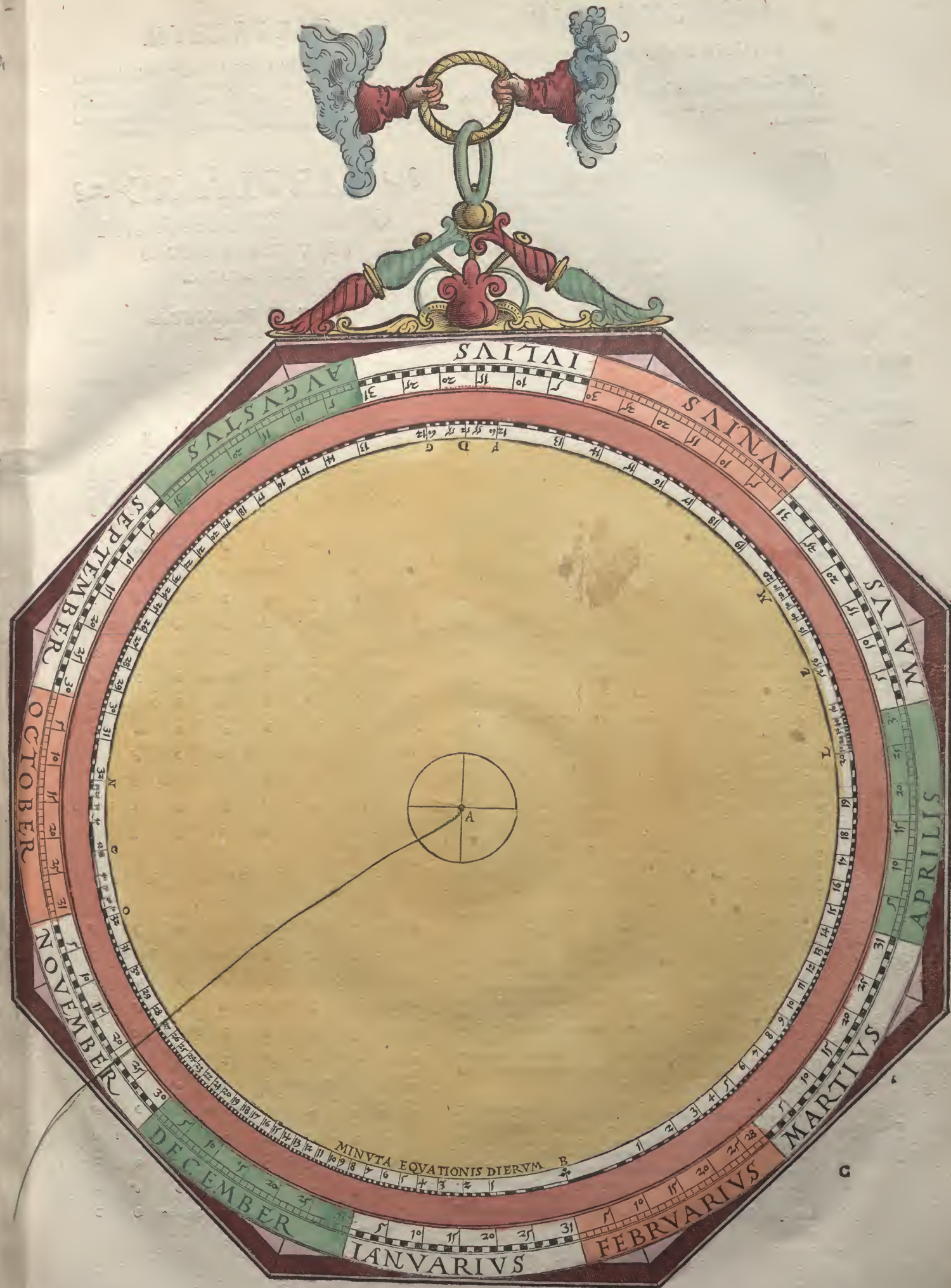
Breuiter itaq; stellarum summa est meridianarum 316. prima lumi
nositate insignes septem, Secūda 18. Tertia 63. Quarta 164. Quinta
54. Sexta 9. Nebulosa vna. Numerus vero stellarum omnium octau
orbis ordine nūc enumeratarum tam maiorum quam minorum 1022.
Sic ergo tractationem de stellis fixis, absolutam habes.

ENVNCTIATVM QVINTVM.

Dies inter se naturales (causis earundem inæqualitatis in
tellectis) conferre vel æquare.

NONIAM DIES NATV
rales de meridiis in meridiem numeran
tur, scilicet, à momento Solis meridia
num contingētis, in quo meridiis est,
qd fit tanto spatio, quāto Aequinoctia
lis vniuersam terram ambit, & paulo
plus, hoc est, tanta portione aequinoctia
lis respondente zodiaco, in quo Sol mo
uetur, quanta æquator integre circum
uoluitur. Portio autē illa æquinoctialis
additamentū nobis vocabitur in post
rum, quod quidem additamentum, quo
niam nō omni dici equale est, sequitur necessario easdem dies distimes
fieri oportere, ita dies quoq; naturales motibus astrorum inueniēdas
indoneæ sunt. Duplici autē ratione contingit huiusmodi dici diue
sas, Vna, quod cū sol vniuersum motum in circulo eccentrico absol
uat, in zodiaco non possit, tēporibus iisdem arcus eosdem describere.
Altera, quod quantumvis Zodiaci arcus pares, sicut nō sit dictū est,
à sole indies designantur, illis tamen propter obliquitatem distimili
tudinemue declinationū ascensionēs equales vel additamenta æquato
ris similia non sint. Iteco dies naturales, qui ab vno meridiē in altero
rum computantur, sibi in quantitate discunueniunt. Eadem de causa,
aspectuum inquisitioni, & planetarum cursibus inueniēdas nihil con
ferunt. Dies autem illæ apparentes quoq; & differentes vocantur. Ad
motus ergo siderū certo inuestigandos opus erat dierum paritate seu
mediocritate. Tametsi vero dici naturalis & equalis distime videtur
quasi nullum, pluribus tamen collectis, sensibilibus differentia temporis
efficitur, quæ in motibus velociorib; maxime lunæ & eius aspectibus,
non negligenda est. Quo autē & secundæ huius theorematīs pars satis
fiat, instrumētū sequitur, ab hinc aliquot centenis annis seruicis. Cuius
circumferētia extrema pars, dies anni, intima vero minuta æquationis
refert. Principij illius iuxta Februarii diē primū, signatū cum littera,
B est, à B autem vtriq; gradus nigri & albi coloris occurrunt, quo
rum quilibet decem secūda temporis cōtinet, sextus quilibet gradus
cum cifra, minuta temporis notante, signatur, ita vt à B vsq; ad L dex
trorsum 20 minuta habeantur. Ab L vsq; ad E singuli gradus 2 se
cūda indicant, sed à 50 secundis vsq; ad E litteram, quælibet diui
sio 1 secundum notat. Eadem ratio est ab M vsq; ad E. Præterea
numeranti à B sinistrorsum quælibet graduū pars 10 secūda, cifra
cum lineis suis minuta significat, vsq; in O quod 32 minuta comple
ditur, ab O autem in C vsq; sectio quæuis 10. secūda. Similiter ab
N vsq; ad C, nisi quod proximus gradus vtriq; apud C 8 secūda
plusquam 32 minuta notet. Sciendum est quoq; gradus singulos in
tra litteras F D G vniū secundum referre, quorum initium D est
cum 52 secundis, id est, vltra 11 minuta. Filo enim præcise supra
D litteram cadente, dierum æquatio erit 11 minutorum 52 secūdo
rum. Deinde reliqua secūda vsq; ad 60 id est, 12 minuta iuxta F
& G repeties. ¶ Vfus instrumenti cuiusmodi est. Si cursus planetarū
velociiores (tardiores enim non egent) ad certum aliquem diem requi
ris, quare primo diem quem constituis extimo circulo inscripum, cui
filum à centro propendens applica, simul aduertens minuta & secū
da in interiori circulo à filo tacta, quæ temporis tuo subtrahes, rum dies
& horæ æquata erunt, cum quibus motus, vt infra audies, inuestigare li
cebit. In coniunctionibus tamen & aspectibus alia est ratio, vbi enim
(vt in sequētib; discēs) diem, horam minutūque cuiuspiam aspectus
inuenis, aspectus adhuc dicitur diebus non æquatis, quando per tem
pus inuentum inquirenda sunt primum minuta & secūda æquationis
in instrumento, inuenta autem temporis non æquato addenda, & tum
aspectus diebus æquatis prodibit. ¶ Exemplo res parebit. Pone 23 diem
Februarii 15 horā 44 minu. natalē Imperatoris CAROLI esse,
ad quē cursus erroneos certō cognoscere vis. Dietaq; quæsto, filog
huius aptato 2 minuta 56 secūda à filo interiori circuli patre secta,
cernuntur. Ista cum subtrahis temporis natuiū proueniunt 23 dies
æquati 15 horæ 41 in 4 secūda. ¶ Aliud, Rex FERDINANDVS
10 die Martij, licet anno non eodē genitus est, ideo eius æquatio 7 in
30 secūda erit. Illam demes à tempore uatuitatis scilicet horis 20
minuta 47, supererunt 20 horæ 39 minuta 30 secūda. Et hoc
dicitur tempus æquarū regis Ferdinandi. Quod si eodem Natuitatis
die coniunctio vel aspectus euenisset, ad certam aliquam horam & mi
nutū, hiis iam addenda forent 7 minuta 30 secūda. Et sic tempus
illius coniunctionis vel aspectus tempus diebus æquatis dici possit.

ASTRONOMICVM ENVNCTIATVM SEXTVM.

Motum Saturni ante & post Christi aduentum, sine ulla, & mora & Calculo, accidentia in super & passiones eiusdem, inuenire.

OSTEAQVAM DE DECI-
ma nona & octaua sphaera, stellisq; fixis abunde nobis & distincte dictu est, in posterum quoq; ne ordinem turbemus, operam dabimus. Saturni itaq; planetarum supremi & primi, orbem, ut cuius superficies conuexa ab octaua coelicon caua tangatur, paucis absolueamus. Cui orbis ille Septimus vnum duxat alitru regat, a peritruis Astronomis, non se mel, nec indiligenter obseruatus, talis, qualis in sequenti instrumento tradetur.

Ratio ab anti
quis tradita in
planetarum do
minis confide
randa.

deprahensu istius est motus. Temperamentum vero illius plane
tae ex colore & effectibus iudicatum est frigidum & siccum, interperici
pessime correspondens, nempe Melancholice. Præterea cum ho
ras diei naturales (quarum binæ domus coeli unam perpetuo consti
tuunt, temporales, erraticæ uel inæquales nominatæ) iuxta influentias
et tantum siderum sub octaua sphaera reperiuntur uariati deprahen
derunt. Varietatem illam temporum & effectuum considerantes, cui
potissimum diei Saturni, ueluti primus & summus errantium, domi
naretur, inueniunt. Illam autem diem, Sabbati nobis appellatam esse
uiderunt, quia Saturnus primus post Solis ortum præcipue operatio
nem suam in hac inferiora transfunderet, exerceatq;. Diuidetes post
hæc noctem & diem in 24 partes inæquales (ueluti uberior ex nostro
planisphaerio difces) cuiuslibet diuisioni, id est, horæ, suum planetam, a su
præmo ad infimum descendendo, assignarunt, ita, ut qualibet dies
appellationem suam a planeta primam diei horam, post Solem ortum
tenente, summeret. Quoniam uero ueterum astrologorum nemo nō,
Saturni alio tribuerit, solitudines, imaginatōes altissimas, profun
disimasq; speculationes, ingenii acumen solidissimum, adeo ut mens
etiam uocaretur, quasi emens & diuina contemplan. Non iniuria
Moyles legumlator hanc, cui præflet Saturnus lucem, rebus seueros
ribus agendis & bellicis ineptam, sed diuinis potius tractandis ido
neam esse iudicauit. Qua ratione eandem Iudeis Sanctificandam uel
feriendam, cum dei cultu præcepit. Hunc morem Christiani inuer
tes, a Christi Saluatoris & nati & rediuii diebus, qui ambo Solis dies
fuerit, festum mutauerunt. Solis scilicet, diem dominicum appellantes,
ad discrimen iudaicæ festiuitatis, quæ Saturni die celebratur, honora
re non tenere decreuerunt.

¶ Licet aut aliis, ut in planisphaerio nostro cōsumatoriæ de planeta
rum dominis seu regimine, horarum scilicet, quibus præfunt, domina
tibus, reperies. Nunc tamen, quia columna subsequens uacatura plane
erat quicquam huic loco quoq; inferre super eadem re placuit. Horas
igitur, planetarum in præfens allatas, ne fastidiat quis, quasi intentum p
ter insertas, obsecro, Tabellæ insequenti argumentum est tale. Diei
cuiuslibet horam, quam uocant temporariam, seu diurnam seu noct
nam uis, simulac habueris, eam in præfentis tabellæ lineæ prima descen
dens quaerendo dispice. Diem insuper in capite tabellæ considera, a q
recta lineæ deorsum pergens, itidem ab hora inuenta recta aream, quo
usq; lineam diei attingas, intrans, communem angulū, qui est diei & ho
ræ quæ sita tactus, offendis, quo in loco planeta apparet, illius ho
ræ præfens uel gubernator, qui & eidem horæ nomen indit.

Exemplū CA
ROLI Imp
eratoris.

¶ Id quod exemplo liquidum fiet, Maiestas Cæsarea Dominica die,
id est, Solis, Orbi natus fertur, in nocte, diem Solis sequuta, hora autem
post occasum iam (loquendo secundum temporales horas) peracta. Id
tempus modo quis planetarum suo gubernari imperio (planetarum
enim gubernaculis iam olim Astronomorum vetustissimi, Elementa
eorumq; mixturas uniuersas subesse potentissime demonstrarunt) co
gniturus. Primo diem dominicum, quem nos Astronomi, Solis esse do
cuerunt, in capite sequenti tabellæ require. Similiter in prima sinistra
partis lineæ, horam decimam, ea quæ a 2 ab ortu Solis est, relege. A qua
si recta processeris donec lineam diei dominicæ contingeris, illico in cō
tactu, qui & angulus communis uocatur, characterem Solis offenderis.
Proinde nati Cæsaris horam Soli attributam fuisse, in eademq; cūcta
hæc inferiora, Solem tum maximè rexisse, uides.

Exemplum
FERDINANDI.

¶ Regem quoq; Rومانorum ter maximum E R D I N A N D U M, Sexta Feni, quam ueteres diem Veneri tribuerunt, hora autē
Tertia post Solis ortum natum constat. Huius ergo horæ intellectus
nomen, a quo planetarum appellata sit, illius dominatui subdita, diem
Veneris prædictam per tabellæ caput iustas, ab ea inuenta, deorsum
recta lineæ (quam facilius gratia caput, lineam diei uocabis) pergis.
Mox in lineā a sinistra manu primū obuia, horam diei quoq; accipis.
Vnde per atcam digressus diei lineam usq; Veneris, scilicet Characterē
Lunæ,

CAESAREVM

Lunæ, dñatricis horæ natalis, repēris. Admonuisse hoc loci huius ardu
studiosos, nō ab re fuerit, quod uidelicet huiusmodi dominiorum ratio,
non in omnibus probetur. Via siquidem in iudiciis, eligendi planetæ
alia est. Verum hanc ideo formā non nullam penitus facientes, quia ab
Antiquis tantopere commendatur, indicare quoq; uoluimus.

TABVLA RE GIMINIS PLANETARVM SECVDVM HORAS TEMPORALES.

HORAE PLANETA rum Diei.

Numero horarum.	Sabbatum siue dies Saturni.	Dominica siue prima feria, quæ dicitur dies Solis.	Secunda feria siue dies Lunæ.	Tertia feria siue dies Martis.	Quarta feria siue dies Mercurij.	Quinta feria siue dies Iouis.	Sexta feria siue dies Veneti.
Prima	Saturnus	○	☿	♂	♂	♂	♂
Secunda	☿	☿	Saturnus	○	☿	♂	♂
Tertia	♂	♂	☿	☿	Saturnus	○	♂
Quarta	○	♂	♂	♂	☿	♂	Saturnus
Quinta	♂	Saturnus	○	☿	♂	♂	♂
Sexta	♂	☿	☿	Saturnus	○	☿	♂
Septima	♂	♂	♂	☿	♂	☿	Saturnus
Octaua	Saturnus	○	☿	♂	♂	♂	♂
Nona	☿	☿	Saturnus	○	☿	♂	♂
Decima	♂	♂	☿	☿	Saturnus	○	♂
Vndecima	○	♂	♂	♂	☿	♂	Saturnus
Duodec.	♂	Saturnus	○	☿	♂	♂	♂

HORAE PLANETA rum Noctis.

Prima	♂	☿	☿	Saturnus	○	☿	♂
Secunda	♂	♂	♂	☿	☿	Saturnus	○
Tertia	Saturnus	○	☿	♂	♂	♂	♂
Quarta	☿	☿	Saturnus	○	☿	♂	♂
Quinta	♂	♂	☿	☿	Saturnus	○	♂
Sexta	○	♂	♂	♂	☿	♂	Saturnus
Septima	♂	Saturnus	○	☿	♂	♂	♂
Octaua	♂	☿	☿	Saturnus	○	☿	♂
Nona	♂	♂	♂	☿	☿	Saturnus	○
Decim.	Saturnus	○	☿	♂	♂	♂	♂
Vndec.	☿	☿	Saturnus	○	☿	♂	♂
Duodec.	♂	♂	☿	☿	Saturnus	○	♂

¶ Artes instru
mentorum q
uales sint.

¶ Regula gene
alis de motu
omni plane
tarū inueni
endo in anno
bisextili dili
genter notan
da, cuius etia
m in medio
notu inueni
endo, verum
tiam in Ar
gumento.

ASTRONOMICVM ENVMERATIO PARTIVM INSTRV MENTORVM. SEQUENTIVM.

¶ Partes nunc instrumentorum, tres superiores planetas docen
tium, in genere & una, ut dicitur fidelia, cum inter se per omnia con
ueniant, persequemur, Saturni autem motus solummodo tradetur,
per quem reliquorum quoq; cursus scies. Primum itaq; in proximè suc
cedenti figura Zodiacus quidam fixus seu firmus ostenditur, in deci
ma scilicet sphaera imaginandus. Post hunc rotula uolubilis cum indice, cui
inscripta littera M, uoluitur hæc in centro mundi, cuius limbo numeri
insunt, lineis quibudam confuso ordine assignatis, ab 1 in 100 usq;
prodeuntes. Linearum qualibet unum annum notat. Iuxta indicem
istius figuræ menses anni duodecim exprimentur, quorum singuli in
6 gradus sunt secti, gradus quilibet 5 dies continet, præterquam in
Ianuario, Martio, Maio, Iulio, Augusto, Octobre, & Decembre. In
quibus ultimis gradus 6 dierum est, in Febuario autem saltem triu.
Et hoc anno Communi, in anno bisextili, alia est ratio, ubi motum ali
cuius stellæ ad diem statum habiturus, 24 Februarii diem obserua
bit. Si enim dies propolitus, 24 Februarii sequitur, addendus adhuc
alter est, & deinde motus quaerendus, ut si in anno bisextili, motum h
cupias ad 25 Februarii, tum non ad 25 sed ad 26, inuestigabis.
Alter: Motum Saturni uis ad 12 Martii, iam pro duodecimo deci
mum tertium lunæ, & ita per totum anni reliquum cursum ages. Hæc
rota nihil amplius theoricæ confert, nisi quod per eam medius motus
sine calculatione inquiri possit. Hanc sequitur rota altera, idem centrū
mundi scilicet habens, indicem uel ostensorum littera P notatum. Duos
insuper circulos per G H I K L M, penes oppositum augis si
gnatos, gerit, quilibet eorum, more astronomico, in 360 gradus, id est,
32 Signa diuiditur. Quoniam uero K L M circulus ex deferen
tis centro ducatur, nihilominus tamen diuisio eiudem a centro equan
tis sumitur. Circulorum amborum gradus, lineis quibudam exili
bus connectuntur, numeri horum seu ziti infra circulum K L M,
ab ostensore P oriendo, sinistrorsum describuntur, per illos gradus
centrum quaeritur, quo cum deinde latitudo inuestigatur. In eadem ro
tula adhuc signa liliorum duo a deferente occultata habentur, quæ in
terfectiones deferentis & Eclipticæ indicant, caput caudæq; draconis
dicuntur. Scias præterea Saturnum, donec a medio (quod uenter me
dionalis dicitur) inter caput & caudam, iuxta augis oppositum, cum
Episcio suo in deferente usq; ad caput mouetur, meridionalem ascen
dentem nuncupari. Rursum, Episcio unā cum deferente a capite dra
conis ad medium siue uentrem Septentrionalem, iuxta augem promo
uente, planetam septentrionalem ascendentem dici, quod significat
litteræ M A & S A ibidem expræfere. Eodem modo alia mediæ
tatis nota, ad caudam usq; draconis, Septentrionalis descendens, altera
uero usq; ad medium, iuxta augis aduersum, meridionalis descendens
appellabitur, quod repræsentant litteræ S D & M D. Ultra hæc
Tertia rota cum inscriptione DEFERENS SATVRNI, quæ
episcium gestat, superest, in qua Episcidi duo offeruntur, quorum infe
rior 360 gradus, id est, 32 Signa complectitur. Principium illius
Cruce + signatum est, notatq; augem episcidi mediā. Alius est episc
dius, cui index cum Y est, extremitas huius annos habet, minutis line
olis interfectis, numeris ab 1 usq; in 100 circa ordinem adiectis.
Deinde uersus centrum Menses, dictum (ut sic loquar) perferibuntur.
Postremo omnium, modica & centro uicina circumferentia stella qua
dam notata cernitur, ueram episcidi Saturnini circulationem exhibet.
Fila insuper tria, unum è centro mundi A, alterum è centro Aequan
tis E, Tertium è centro episcidi F, ad huius theoricæ consumptionem
pertinentia, prominent. At qui nunc mihi uideor satis superq; instru
menti partes declarasse, admones interim, ut similia de Ioue & Martis
intelligantur, qualia de Saturno prodita sunt. Interesse tamen hoc unū,
quod uera circulo Martis, in extremitate episcidi, cum stella pariter,
ut Saturni signata, depingatur.

SEQVITVR VSVS INSTRV MENTI.

¶ Notat in
stris.

¶ Vltus hoc instrumento motumq; Saturni inuestigaturus, prin
cipio annum ad quem libet nosse proponat. Ille autem annus, cum sit
ante uel post Christum consideretur. Quoniam si posterior est natiuita
te dominica, radix erit ad tot centenarios, quot propositus numerus
in se continet, quaerenda, semper enim in centenos annos radices in
præfenti tabula ponuntur. Si uero prior Christo nato est annus, tum ra

CAESAREVM

dex inquirenda est ad proximum centenarium sequentem post illum
annum, ueluti ex sequentibus difces. Radice itaq; ex tabulis adiunctis
accepta, totidem signa, gradus & minuta in Zodiaco requirenda sunt
ad quorum reperiendum finem index infimi orbis, cui littera est M po
natur. Ab inde in limbo annum præpositum, annum puta completum
& elapsum ultra centesimum numera, per quem filum è centro A herē
rem trahes, cui inuariato sic indicē M unā cum fiducie linea substitue.
Rota hoc modo firma permanente, filum ex A centro per diem men
sis quoq; due (horæ siquidem in motibus adeo tardis, & instrumento
rum huiusmodi angustis obseruari nequeunt) rursumq; ostensorum,
M subtus idem filum reponē, & ita prior uel maior tabularum uerā
ordinata erit, cuius index in Zodiaco medium Saturni motum, qui a
principio arietis secundum ordinem signorum accipi debet, ostendit.
Et quamuis motus ille medius nihil omnino per se huius instrumenti
usum adiuuat, nihilominus tamen, orbis ille hoc pacto sequuturo usui
præparandus seu accomodandus erat.

VSVS SECVNDÆ ROTVLÆ.

¶ Jam ergo ad secundam tabulam perge, & ostensorum eius, ubi Sa
turni auxilium inuenis, augi saturniæ in Zodiaco per 4 Enunciaturū
antea quæ sita, superpone. Quam sic immotam pariter custodies, do
nec uerum motum habueris. Ibi uero considera, quisi iam graduum cir
culi G H I indicem M contingat, eundem gradum in circulo K L
M quoq; uideto, ubi centrum Saturni medium terminatur, ueluti si in
dex litteram G tangat, tum a linea G transeat usq; ad K & E. Post
hac filum centrū E extende per punctum illud seu gradum centrū, sub
quod filum denuo deferentem, unā cum Episcidi centro statue, sicq; de
ferentem firmum tene. Episcidium deinceps ordina, quod ita fiat, si sum
mas ex secunda tabula, sub titulo argumenti, è regione centenarii inter
clusi in annis propolitis, Signa gradus & minuta, quæ numerā in epi
scido inferiori uel minori a cruce + secundum signorum successum, si
ni illius numeri ad moue indicem Y inferioris episcidi. Consequenter
in limbo superioris episcidi tempus propositum quaere, cui reposito fi
lum è centro F impone, indicem uero cum sua fiducie linea subunge,
quo facto diem statum unā cum hora in Calendario superioris epi
scidi iuxta rationem examina, examinato iterum filum applica, intra
quod ostensorum Y reducto. Vtrumq; sic episcidium firmum seruans,
filum æquantis ex E protrahes per centrum episcidi, inferiorisq; epi
scidi cum cruce sub iodem loca, & ita uniuersam theoricam ad præfens
institutum cum rotis absolutam habes. Jam ergo contemplari potes
quam altus planeta in episcido substat, quantum episcidius a mundi
centro in deferenti euariet, quem planeta episcidi locum occupet &
huiusmodi.

Secundæ ro
tæ usus.

VERVM LOCVM SATVR NI INVENIRE.

¶ Ad hæc si motum Saturni uerum (cui rei gratia instrumentum
præfens factum maxime est) scire cupis, filum ex centro mundi pro
tende per medium paræ stellæ in uera episcidi circulatione sitæ, quod
filum in Zodiaco uerum Saturni locum ad præfinitum diem in
dicat.

Veri locum
quilitio.

CENTRVM SATVRNI VERVM QVO PACTO SIT INVENIENDVM.

¶ Centrum uerum & æquatū filum è centro A per centrum epi
scidi tractum ostendit in circulo G H I, eo autem opus est ad lati
tudinem Saturni inueniendam. Signa uero, gradus & minuta nu
meranda erunt ab indice, P, inchoantibus secundum signorum
successionem.

Centri Aequa
tis supputatio.

ASTRONOMICVM

Quomodo in=
ueniantur &
medium & ue=
rum Argumē=
menta.
Planetarum
passiones quæ
sint.

Orientalis &
 Velox cursu.
 Auct' lumine
 Auctus nume=
 ro.

Combustus.

Planetae cum
 ☉ iuncti appa-
 rent in auge e-
 picicli media.

Planete directi
retrogradi &
Stationarii qñ
do dicuntur.

Exemplū CA
ROLI impe-
ratoris.

Verus h̄ locus
in Zodiaco tē-
pore natiuita-
tis Imperato-
ris.

Argumentum uerum habebis ducendo filum à centro mundi per centrum epicii, ubi aduerfus locum à filo inferioris epicii tractum, illic uenit uera epicii auctio est. Si nunc à puncto augis ueræ numeres filum, gradus & n°, secundum ordinem, ulq; ad indicem ♀, cõfurgit Ar argumentum uerum Saturni, quo patet opus ad latitudinem Saturni in indagandum. Quæ reliqua filu Saturni accidentia & pãssiones, nũc docebimus. Quando Saturnus in summitate filu eccentrici, hoc est in auge eccentrici confistit, tum se ipso minor apparet, tardiusq; cursu est. Verum 90 gradus ab auge æquantis filue deferentis utrobq; distans, utram quantitatem filu exhibet. Ex aduerso autem augis deferentis maximus uidetur, & uelox cursu est. Saturnus enim uocatur orientalis auctusq; lumine, quando Sol ab eo recedit ad oppositum uersq; idem occidentaliter dimittiturq; lumine, quo ad coniunctio eius est Sole centrum contingit. Autem numero eundem appellamus, quando uerus eius motus à principio arctus remotior est quam medius motus. Contra dimittunt numero ubi, ubi ueris motus eius medio minor est. Velox uel auctus cursu dicitur meræ, ubi linea ueris mor^{is}, uelocior, quã linea medius motus, mouetur. Diminuitur & tardus cursu contraria ratione. Quando à Sole non ultra 90 gradus elongatur, confusus dicitur. In Saturno quoq; æfensus & descensus latitudinis obseruati sunt, quando infra tractabitur. Sciendum est, Saturnum, lucem, Martem, in medietate coniunctionibus cum Sole perpetuò iuxta crocũ 7 epicii, uidet, in auge media epicii reperi, quicquid tandem eo tempore reperiuntur in deferente locum tenet. Similiter in oppositiõib^{us} mediis, nunquam non in opposito augis epicii Planeta inuenitur, unde facili & intellectu est, planetam aliquem ex illis tribus, semper in epicio ab auge media distare, atq; medio motum solis, à medio istius planetæ motu. Interdum errates dicitur, quod quæ retrogradus, & Stationarius appellatur, quod ita accipito, quod filum ex centro mundi tendas, ita ut à latere epicium attingat, ille ipse punctus contactus, qui est secundum signorum ordinem, ratio prima dicitur, in quo planeta aliquis existit, Stationarius nominatur, sicut eductus, punctus contactus, contra fluxum signorum, secunda ratio, & planeta in eodem subsistens, ratio tertia similiter uocatur. Inter has rationes, quibus ueratur planeta, si superiorem epicii partem habet (quoniam ordinatim secundum signa mouetur) directus dicitur. Hæcenus igitur quicquid de Saturno dictum est, idem de Ioue & Marte Intelligendũ est. ¶ Hæc omnia quo clarius accipiantur, visum est subsicere demonstracionem quandam exemplarem, ueluti imaginem, unde quæ supra filu rectè dicta, iam certius, & tanquam oculis expolita, cognoscantur.

¶ Maifestat Carea oritur, annus à Chrifto fclqumilleſimus, dies 23 Februarii, Flora 35, 1144 pomeridiana ſibi uindicat. Cum uero tempus hoc duplici æquatum ſit ratione. Prima propter diuerſitatem meridianorum, Secunda propter diuerſum in æqualitate, conſurgit numerus 23 dierum 16 horarum 20 minutorum, quo cum numero motus requirendi iam ſunt. Principio itaq, quia 1500 poſt Chriſtum numeratur, quæſiti diem, ſub titulo (radix diei motus Saturni) 1409 annis, 1500 enim nodum elapſi integre ſunt. Ibi aut repetitur radix in 32 38 15, eandem in zodiaci numerabis, termino illius oſtenſo rem M inferioris rotule admove. Deinde eandem rotula require annum 99 (quia tot anni ultra 1400 peracti ſunt) per illum duſiſſum A, cuius modum ſcpermaſcenti, indicem M ſuppono, 23 poſtea diem Februarii uide in Calendario, iuxta M monſtratore (16 ho-
re & 20 M omittatur, p anguſtia quippe inſtrumenti non ita ex-
te diſſeolentur) die ergo ſilum A, adiungo, filoq, extenſo indicem M ruſum cum ſiducie linea applica, quo factò, recte facti operatù eſt. Quando per indicem M medius Saturni motus in Zodiaci, gradus uidelicet 25 M 39 5 offendit. Indicem deinde P ſecundi orbis, 13, gradui 9 minut. ſuppono, quod æt æt Saturni, ſicut ex 4 Enunſtiatio doctus eſt. Et ſic utramque rotam rectificaueris. Vides igitur quomodo index M circulum G H I ante G ad ſigna 5 grad. 12 min. 30 (quod eſt centrum h medium) contingat. Eundem ſignorum, gra-
duum & minutorum ſinem, in linea K L M require, per quæ ſilum è centro E ducatur, deferenſq, cum centro Epiciſi ſub illud ſtatuatur. Inferior quoque epiciſum cum cruce æ ſua, ſic ut crux à centro epiciſi uerſus circumferentiam Zodiaci uergat, & idem epiciſus paniter, ſimul & deferens, ita ut debent, ordinati erunt.

¶ Post hac R. ix argumenti in tabula argumenti adiungit, penes numerum 1400, ubi signum 0 grad. 5 minut. 50 reperies, totidem signis, gradibus, & minutis superioris epichii indiciem adiunge, annos post hac residuos qui sunt 99 ultra 1400 exactos, in superiori epichio inscripe, per quos filum F 2 centro epichii tende, cui tensio Y ostensorem subde. Præterea filum F 23 diei 16 horis 20 minutis (licet instrumētū sit arcuato non satis positū hac diffinitæ admittere, applica, cui in uariato indiciem Y cum fidei linea iterum submittit, qui in limbo inferioris epichii signa 9 grad. 15 minut. 49, quod est argumentum medium Saturni, refert. Epicholis autem fuerit signis, theoricæ omnis cum omnibus pariter rotis apobolulissima fuerit. ¶ Verum Saturni

medium Saturni, refert. Epicleus autem firmatis hic, theonica omnis
cum omnibus pariter rotis absolutissima fuerit. ¶ Verum Satur
ni cursum discis. Filium e centro A per medium stellæ dirigendo, ubi
in Zodiaco 17 gradus 40 minut. & ostenduntur, quæ sunt id quod
cupis.

Centrum Saturni

CAESAREVM

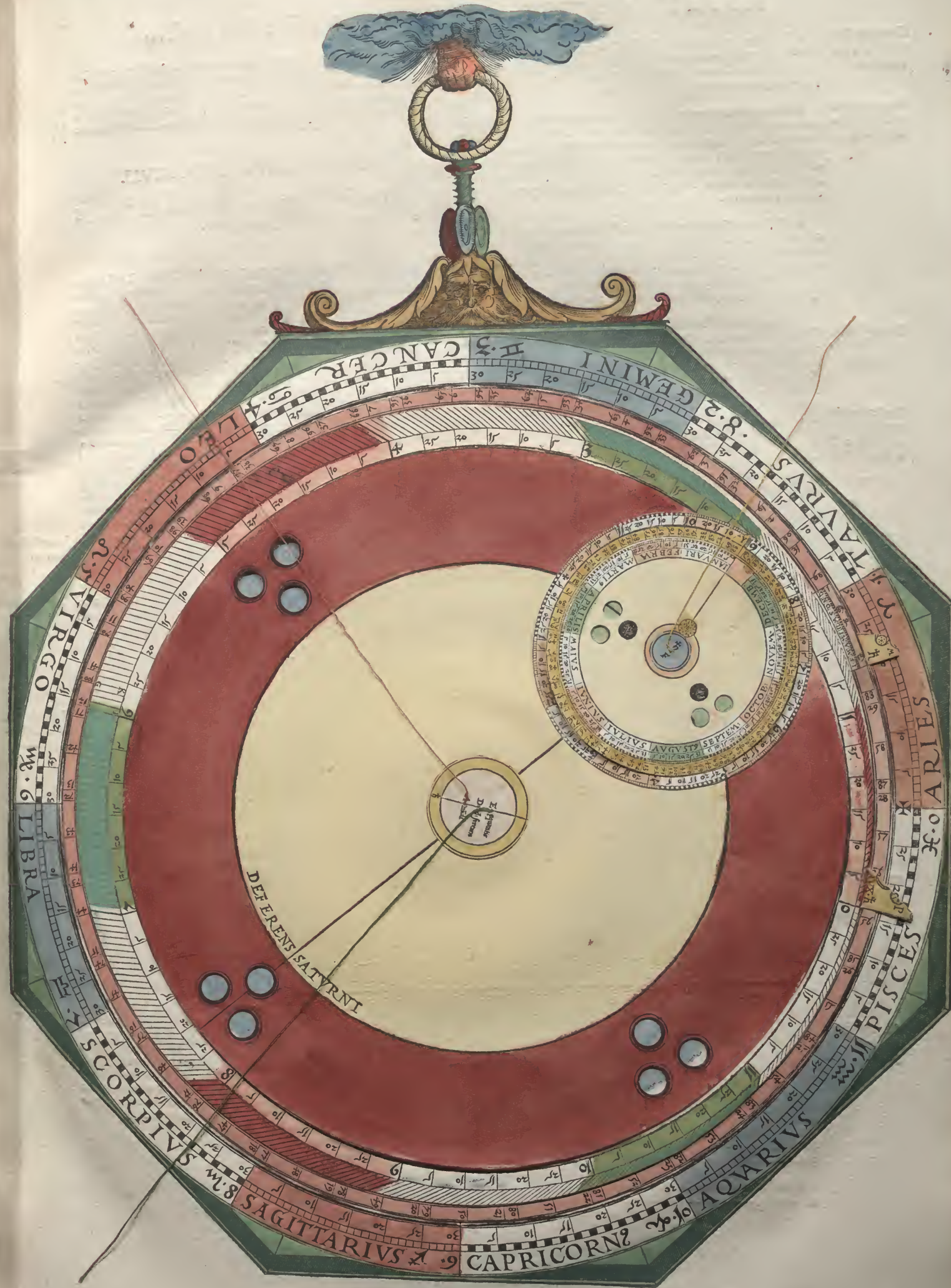
TABVLA
MEDII
MOTVS.

SATVRNI

Centenarii annorum ante & post Christi aduentum.	Radices post Christi flum.				Radices ante Christi flum.	Centenarii annorum ante & post Christi aduentum.	Radices post Christi flum.				Radices ante Christi flum.
Annus.	S.	G.	M.	Annus.	S.	G.	M.	Annus.	S.	M.	M.
Cheui	II	4	5	1100	II	4	5	Cheui	II	4	5
100	III	7	31	1200	III	7	31	100	II	2	14
200	II	10	24	1300	II	10	24	200	III	9	42
300	III	17	58	1400	III	17	58	300	II	19	10
400	II	11	26	1500	II	11	26	400	III	26	39
500	III	18	10	1600	III	18	10	500	II	6	7
600	II	28	22	1700	II	28	22	600	III	13	25
700	III	35	50	1800	III	35	50	700	II	23	3
800	II	15	18	1900	II	15	18	800	III	30	32
900	III	8	46	2000	III	8	46	900	II	9	53
1000	II	2	14	2100	II	2	14	1000	III	16	27
1100	III	9	42	2200	III	9	42	1100	II	26	55
1200	II	19	10	2300	II	19	10	1200	III	33	23
1300	III	26	39	2400	III	26	39	1300	II	13	51
1400	II	6	7	2500	II	6	7	1400	III	20	79
1500	III	13	25	2600	III	13	25	1500	II	30	47
1600	II	23	3	2700	II	23	3	1600	III	37	16
1700	III	30	32	2800	III	30	32	1700	II	4	40
1800	II	9	53	2900	II	9	53	1800	III	11	8
1900	III	16	27	3000	III	16	27	1900	II	21	36
2000	II	26	55	3100	II	26	55	2000	III	28	3
2100	III	33	23	3200	III	33	23	2100	II	8	32
2200	II	13	51	3300	II	13	51	2200	III	15	20
2300	III	20	79	3400	III	20	79	2300	II	25	18
2400	II	30	47	3500	II	30	47	2400	III	32	16
2500	III	37	16	3600	III	37	16	2500	II	3	12
2600	II	17	43	3700	II	17	43	2600	III	10	5
2700	III	24	12	3800	III	24	12	2700	II	20	20
2800	II	4	40	3900	II	4	40	2800	III	27	24
2900	III	11	8	4000	III	11	8	2900	II	37	10
3000	II	21	36	4100	II	21	36	3000	III	4	6
3100	III	28	3	4200	III	28	3	3100	II	12	22
3200	II	8	32	4300	II	8	32	3200	III	19	35
3300	III	15	20	4400	III	15	20	3300	II	28	10
3400	II	25	18	4500	II	25	18	3400	III	35	50
3500	III	32	16	4600	III	32	16	3500	II	4	46
3600	II	3	12	4700	II	3	12	3600	III	11	26
3700	III	10	5	4800	III	10	5	3700	II	21	50
3800	II	20	20	4900	II	20	20	3800	III	28	14
3900	III	27	24	5000	III	27	24	3900	II	37	10
4000	II	4	6	5100	II	4	6	4000	III	4	6
4100	III	11	22	5200	III	11	22	4100	II	12	22
4200	II	21	50	5300	II	21	50	4200	III	19	35
4300	III	28	10	5400	III	28	10	4300	II	28	10
4400	II	8	10	5500	II	8	10	4400	III	35	50
4500	III	15	1	5600	III	15	1	4500	II	4	46
4600	II	25	46	5700	II	25	46	4600	III	11	26
4700	III	32	14	5800	III	32	14	4700	II	21	50
4800	II	18	42	5900	II	18	42	4800	III	28	14
4900	III	25	10	6000	III	25	10	4900	II	37	10
5000	II	5	39	6100	II	5	39	5000	III	4	6
5100	III	12	29	6200	III	12	29	5100	II	12	22
5200	II	22	58	6300	II	22	58	5200	III	19	35
5300	III	29	7	6400	III	29	7	5300	II	28	10
5400	II	3	17	6500	II	3	17	5400	III	35	50
5500	III	10	26	6600	III	10	26	5500	II	4	46
5600	II	20	35	6700	II	20	35	5600	III	11	26
5700	III	27	4	6800	III	27	4	5700	II	21	50
5800	II	37	13	6900	II	37	13	5800	III	28	14
5900	III	4	22	7000	III	4	22	5900	II	37	10
6000	II	14	31		II	14	31	6000	III	4	6
6100	III	21	40		III	21	40	6100	II	12	22
6200	II	31	49		II	31	49	6200	III	19	35
6300	III	38	8		III	38	8	6300	II	28	10
6400	II	8	18		II	8	18	6400	III	35	50
6500	III	15	27		III	15	27	6500	II	4	46
6600	II	25	36		II	25	36	6600	III	11	26
6700	III	32	45		III	32	45	6700	II	21	50
6800	II	42	54		II	42	54	6800	III	28	14
6900	III	49	3		III	49	3	6900	II	37	10
7000	II	6	23		II	6	23	7000	III	4	6

TABVLA
MEDI
ARGVMENTI.

SATVRNI

ASTRONOMICVM

Centrum Sa-
turni 5 5. 6
10 M 29

¶ Centrum Saturni hoc modo. Ex Centro A per centrum Epici-
cli filum ducatur, quod in circulo G H I. Signa 5 grad. 10 min.
29 scindit, quæ Centrum Saturni uerum & æquatum, ad latitudinem,
postea inquirendam necessarium docent.

Argumentum
æquatum 5 9
6 17 M 52.

¶ Pro argumento uero & æquato habendo filum ut antea centri A
per centrum epicli trahatur, quo in loco autem inferiore epiclium
interfecit nota, illa enim interfectio aux uera epicli dicitur, quæ ubi-
cunque sit in epiclio, semper ab ea numerata secundum signorum epicli
ordinem Signa, gradus, & minuta usq; ad indicem Y, & habiturus es
Argumentum uerum & æquatum, quale nunc est Signorum 9 gra-
duum 17 minu. 52.

¶ Passiones Saturni considerans, Epiclium uidet meridionalem
ascendentem in deferente. Inuenitur enim epiclius inter uentrem me-
ridionalem & caput draconis, Saturnum quoq; paulo ante stationem
Secundam egressum, iamq; directum esse. Occidentalem insuper, quia
Sol ad illum mouetur, eadem ratione dimittitur lumine. Diminutū
quoq; numero, eo quod mediū motus linea ueri motus lineā præcedat.

Exemplū Re-
gis. FERDI-
NANDI.

¶ Idem placet & alia inductione manifestius reddere. Regis FER-
DINANDI natalis post seculum millesimum tertius annus, dies Mar-
tii 10, Hora 8 minuta 47 antemeridie. Dies uero 9 Hora 20 M
47 antemeridie, quod idem est, celebratur. Quod tempus si cum
æqualitate dierum conferatur, dies erunt 9 Hora 20 M 39. Si cum
diuersitate meridianorum comparatur, Dies 9, Hora 21 M 51 pro-
dibunt, cum qua ultima æquatione motus stellarum aggeredi licet, ka-
dicem ergo mediū motus Saturni ante omnia requiro, ad annum 1500
quæ est grad. 6 M 6 X, cui indicatorem M superpone, filum ad 2.
annos in limbo rotæ tendo (duo enim anni supra 1500) quo
rursus M duco, posthac filum per 9 diem 21 horam 56 M prope
uerum in Mense Martio dirigo, quo denuo M indicem reponens, ro-
tam insituito seruientem habeo. Secundi orbis indicem P augi Sat-
urni, quam 4 enunciatum docuit, grad. 13, minut. 10 X impone,
sic & secundam rotam ad usum præsentem parauero. Quo peracto ui-
deo quem gradum index M in circulo G H I teneat, unde secun-
dam lineam transeo ad circumferentiam, K L M, per punctum ibi
dem inuentum trahens filum æquantis e centro E, epiclium cum
suo centro, unaq; crucem X inferioris epicli filu subdens, ita epicliū
inferiorem recte pariter locatum habeo. Quibus locatis, radicem Ar-
gumenti ad 1500 ex tabula accipio, quæ est Signorum 8 grad. 23
minut. 53, illa quæro in Epiclio inferiori, indicatoremq; Y mino-
ris scilicet epicli addo, filum insuper per secundum annum supremi epicli
di tendens tanquam iam completum, iterumq; indicem Y, substituo.
Vltimo filum 9 diei 21 hor. 56 minut. applico, indicemq; Y ei-
dem iungo. Et perfectissimum ad tempus natuum FERDINANDI
Regis æquatorium conspicio. Ibinunc an Saturnus, in opposito
deferentis & epicli, an in Statione, an directus, an retrogradus sit
spectare licet.

Verus locust
est 28 6 36
M II.

¶ Fili Extensio per stellam, in zodiaco 28 grad. 36 M
II, qui est uerus Saturni locus demonstrat. Si uero pereen-
trum epicli sit extensio eiusdem fili, tum, Centrum uerum
& æquatum planetæ, Signa scilicet 6 grad. 21 & 56 in circulo
G H I. In epiclio autem maiori, augem ueram ostendit,
diē, a qua auge si numeretur usq; ad indicem Y. Signa 8.
grad. 21 M 39 inueniuntur, quæ Argumentum uerum &
æquatum erūt. Quæ duo postrema Centrum uidelicet & ar-
gumentum æquata latitudinem Saturni postea dabunt.

Operatio an-
te Christi tem-
pora.

¶ Quod si motum planetæ alicuius ex tribus dictis ante Christi
tempora nosse cupias, obserua quot centenarios in proposito comple-
ctaris. Nam si anni ultra centenarios adiecti pauciores sint centum,
addendum eis erit, donec centenarius efficiat, nam Radices omnes
centenariis solis respondent. Vltima ergo numeri summa in tabula ra-
dicum queratur, cui ex aduerso sub inscriptione (ante Christum) Ra-
dix mediū motus & argumenti per signa, gradus & minuta ponitur.
Subtrahatur deinde tempus oppositum ab illiscentum residuumque
seruetur.

Observatio
motus h tem-
pore Diluuii.

¶ Iam index M super radicem ponatur, filumq; A super annorū
residuum, &c. Simili modo in argumento inueniendi agatur. Compē-
diola huius rei demonstratio sit hæc. Vt si desideres uerum Saturni
motum tempore Diluuii. Nomen Diluuii primo ex tabula temporali
excerpendum erit, quod statim anno 3101 dies 219 secum habet, qui
numerus testatur Diluuium tanto natum Christum spatio præcel-
sisse. Ad hoc tempus motū Saturni adinuenitur, Radicem mediū mo-
tus ante Christum ad annum 3200 eligat, quæ ostendit grad. 9 mi-
nut. 51 M. Subducatur nunc annos 3101 cum 219 diebus à 3200.
annis, resiliunt 98 anni 14 dies, qui numerus in 27 usq; Maii diem
procedit.

¶ Index M radicem scilicet grad. 9 minut. 51 M teneat. Filum autē
98 annum, ostensore rursus sub illud ducto, amplius filum super 27.

CAESAREVM.

diem Maii ponatur, indice M denuo sub idem posito. Et sic orbis ille
Diluuii temporibus conuenit. M indice mediū motum Saturni in
Zodiaco, uidelicet grad. 13 minut. 39 X referente. Similiter cum
argumento fiat, & uerus Saturni motus habebitur. Consimili modo,
in aliis quoq; Christi præcedentibus, annis operandum esse admonemus.

ENVNCTIATVM SEPTIMVM.

¶ Facillima simul & promptissima latitudinis Saturni, id
est, distantie eius ab ecliptica agnitio.

PREHENSVRVS LATITV-
dinem Saturni per instrumentum seors
partes, membra, diuisioneque eiusdē pro
be cognoscat prætor. Principio igitur
occurrunt dictiones duæ in limbo
exteriori, scilicet CENTRVM SA-
TURNI per quas significatur Cen-
trum Saturni in hoc exteriori circulo
numerari, filumq; desuper aptati oportet,
a decimo namq; gradu quarti signi
usq; ad 10 gradum decimi signi quæ-
da sunt signa gradusq; in exteriori circu-
lo. Vbi uero centrum minusest 4 Signis & 10 gradibus, & maius 10
Signis totidemq; gradibus, ex interiori limbo sumi debet. Linea sequit de-
inde à B usq; C. Centrum uerius scita in 6 signa sursum, in alia sex
deorsum computando, cui in scriptum uidet ARGUMENTVM
ÆQVATVM. Latitudinem itaq; Saturni intellecturus, superli-
neam B C filum in Centro A fixum dirigat, Margaritham uero ar-
gumento æquato applicet, ducaturque filum in limbo tam diu quoad
Signum gradus, & minutum Centri ueri & æquati planetæ uerē signet.
Ita unio ueram Saturni latitudinem in arcu instrumenti ostendit. In de-
xtra medietate meridionalem, in sinistra septentrionalem, latitudinum
alteram S, alteram M prope Eclipticam designat. Quod si margari-
ta lineam G tangat, latitudo meridionalis unius gradus, Si l duos,
Si l trium est. Rursus si F lineam tum latitudo Septentrionalis 1
grad. Si H duos, si K tres complectitur. Reliquæ lineæ omnes
per 5, minuta.

HOC SI NONDVM SATIS

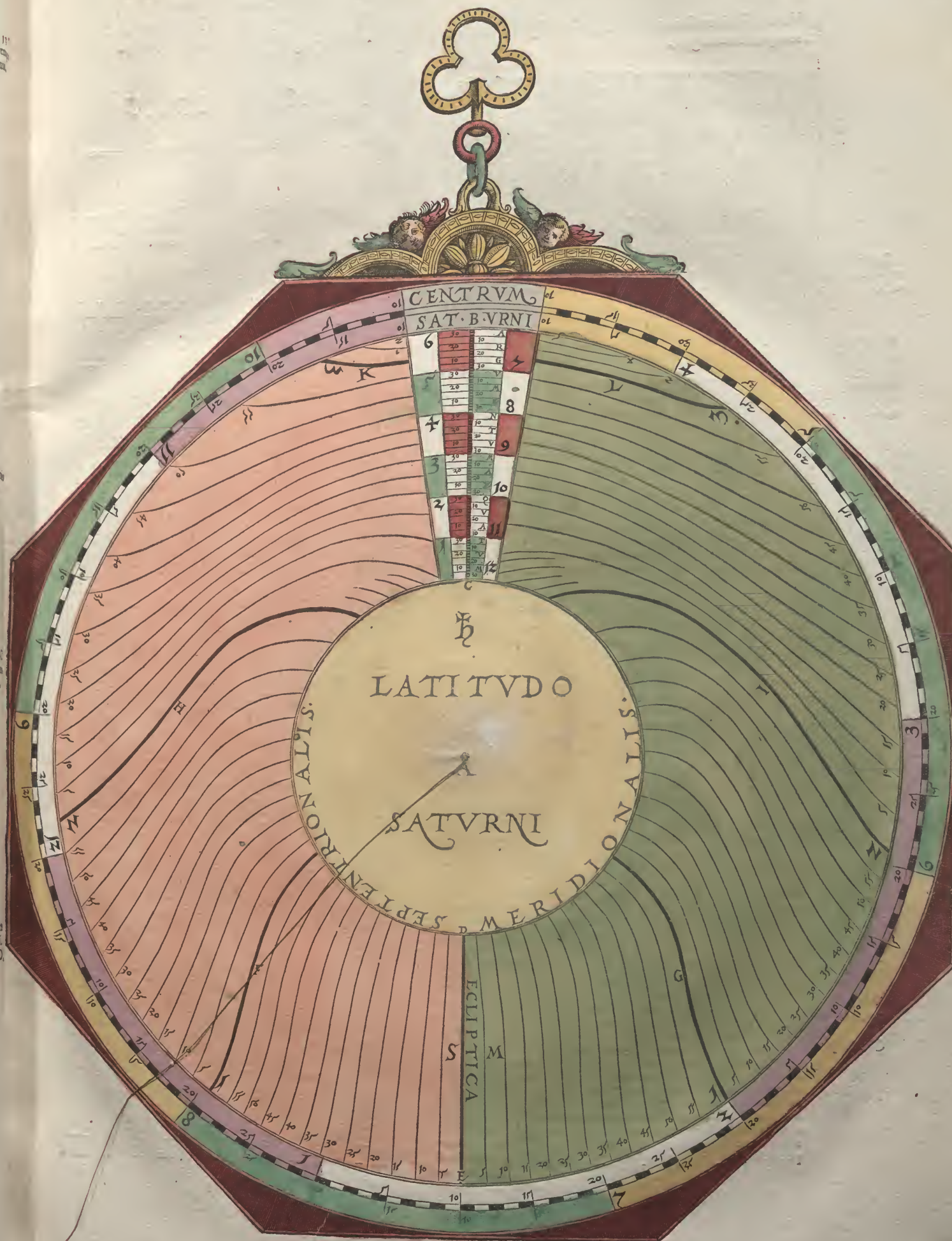
assequeris. Ecce tibi luci-
dius exemplar.

¶ In priori Exemplo Imperatorio, Centrum Saturni uerum erat si-
gnorum 5 grad. 10 minut. 27. Argumentum uero æquatum Signa
9 G 17 minut. 52. Nunc si iuxta iam tradita latitudinem Saturni
inuestiges, unio lineam I incidit, quæ duos gradus ab ecliptica Sat-
urni eo tempore distasse manifestat meridie uersus, quod per M li-
team intelligitur.

¶ Appellatur etiam meridionalis ascendens, quoniam Vnio in-
quentibus diebus Eclipticæ, id est, lineæ D. E. incumbit, id quod in
limbo exteriori (in quo centrum ad præsens numeratur) apparet,
quando signorum ordo graduumq; Centri æquati Eclipticæ uersus,
non autem ab illa computatur. Quam primum uero Centrum æqua-
tum signorum 7 fuerit & 11 minut. 12 graduum tum septentriona-
lis ascendens uocabitur.

EXEMPLVM REGIS FERDINANDI.

¶ Ultra Imperatorum doctrinam regum quoq; accipe. FERDI-
NANDI natiuitate, ut prædictum est, Centrum Saturni Signorum
6 grad. 21 minut. 56 fuit. Argumentum Signorum 8 grad. 21
minut. 39, quærenti iam iuxta præcepta latitudinem Saturni gra-
dus 0 cum minutis 47 meridianis apparet. Hoc est 9 lineam à li-
nia D E uersus G. Quandoquidem uero, filum magis ac magis ecl-
ipticam uersus lineam scilicet D E mouetur, manifestum fit latitudinem
subinde minui, eoq; Saturnum meridionalem descendente dici. Con-
siderato autem diligentius in deferente epicli loco, inuenitur idem in
ter uentrem meridionalem & caput draconis, quo Circa Saturnus me-
ridionalis quoq; ascendens uocatur, ita uno momēto diuersa idem pla-
neta, alterum latitudinis, alterum deferentis nomine dicitur.

ASTRONOMICVM

ENVNCTIATVM OCTAVVM

Verum Iouis cursum, accidentia, passioneq; eiusdem ciera computum indagare.

ZEY, latine Iuppiter, natura est calida & humida, humo optimo congruente perie, nempe sanguini, in eo enim uita positam maxime uidemus, ob quod etiam Iouem ueteres uita socium interpretati sunt. Huius motum iam ante in Saturno abunde satis declarauimus, Saturni enim Iouis & Martis cursus nihil differre diximus, uentre tamen, capite, cauda que draconis in presenti figura, diuersam a priori partitionem sortitus, duxi consilium partium earum paucis meminisse. Deinde motum Iouis per Casara, ut prius fecimus, exempla palam facere. Prima itaq; presentis instrumenti rota cum indice M offertur, cui ab 1 usq; 100 numeri insunt, sicut & in epicyclo fit. Inter est autem illud inter praesens Iouis, & praecedens Saturni quatuordecim, quod in illo uentre draconis ab auge differat 20 gradibus tantum, & hoc secundum signorum ordinem, qui in Saturno 50 graduum, & contra ordinem signorum, habitus est. Auges Saturni, Iouis, & Martis, per petuo Septentrionales peruehant, propter quod epicyclus dum a capite draconis usq; ad caudam, iuxta signorum successione, mouetur, semper a superficie ecliptica septentrionem uersus apparet, a cauda uero usq; ad caput per auges oppositum rursus gradiens, meridionalis dicitur. Ex quo liquet, quod Epicyclus, donec a uentre septentrionali, qui non longe abest ab auge septentrionali, secundum signorum successione, usq; ad alium uentrem fertur, descendens, a uentre quidem superiori usq; ad caudam, Septentrionalis descendens, a uentre quidem inferiori usq; ad uentrem inferiorem, meridionalis descendens, nuncupetur. Ita quoque in altera medietate ascendens uocatur, in latitudine meridionali constitutus, meridionalis ascendens, inde usq; ad uentrem aduersum, septentrionalis ascendens, dici solet. Instrumenti subsecquentis usum duplici pro more documento nunc exequar. Ortum non semel diximus CASAROLVM Imperat. Anno 1500, die 23 Februarii. Hor. 15 min. 44 post meridiem, huius numero iam aequato 2 min. 56 secunda de mo. Meridiani autem ratione 30 minuta rursus addo. Post quas aequationes, summa 23 dierum, 16 horarum, 20 minutorum redundat, ad quod tempus, motum quaerere instituo, hoc pacto. Radicem medietatis Iouis super 1400 annum, eod quod 1500 nondum est intergre completus, ex tabula adiuncta summo, quae habet 27 gradus 20 minutis, 34. Totidem libra gradibus & minutis in Zodiaco accipis, indicem M admoeco. Deinde ultra annos 1400 ad natiuitatem usq; Casaris adhuc 99 annos, quoniam elapsos esse appareret, obseruo, illis in limbo ipsius rotae quae sitis, filum e centro A superinpono, indicem postea M subius idem duco. Filu denuo A per diem Februarii 23 etiam per horas & minuta, iuxta proportionem, extendo, sub quod denuo indicem M loco, quo peracto rotam usui respondentem habeo. Cuius ostensor medium motum Iouis horae natiuae conuenientem signa uidelicet 11 grad. 7 minut. 53 in dicat. Rotam post hac alteram aggredior, cuius indicem P augi Iouis (quae supra per 4 annos etiam inuenta est) signorum uidelicet 5 grad. 23 minut. 22 applico. Ita quoque eadem rota uerificata est. Animaduerto nunc gradum & minutum in circulo G H I, ab indicem M contactum (qui in alio circulo K L M offenditur) per filum aequantis filum E traho, filoque centrum epicycli una cum auge inferioris epicycli quae cum cruce signatur, substituo, filo interim ad finem usq; operationis firmo sic retento. Rursus uero tabulam ingredior, & ab anno 1400 recta linea dextrorsum donec columna cum inscriptione RADIX ARGUMENTI IOVIS POST CHRISTVM offertur, pcedo in qua tabula signa 2 grad. 23 minut. 0, reperta, in limbo inferioris epicycli iterum requiro. Inuentis, epicycli superioris Y ostensorum applico. Residuos pariter annos 99 in limbo eiusdem epicycli numero, per quos filum F duco, unaq; indicem Y subitico. Idem filum per 23 quosq; diem (horis & minutis saltem omis) dirigo, directo sic filo, indicem Y postremo subitico, quo facto, orbes omnes instituto meo ac commodati sunt. Quod si nunc filum A per stellam in Epicyclo depictam traho, mox in Zodiaco, septem gradus, 23 minut. X, qui est uerus locus Iouis, ostenduntur. Centrum aequatum, quod est, signa 5 grad. 12 min. 15 (quod ad latitudinem infra utendum erit) filum circulo G H I, extentum per centrum epicycli indicat. Considerandus etiam hic diligenter locus, a filo per ead epicycli ducto, tactus, ille enim aux uera epicycli dicitur, quoniam remotissimus a centro mundi est, a quo, si signa, gradus, & minuta usq; ad ostensorum Y secundum signa ordinatim numerantur, 50 grad. 53 min. 33 quae sunt argumentum uerum, deprehenduntur. Obseruabis autem hoc argumentum latitudini post modum inueniendum necessarium. Leuato nunc deferente, oculis statim obuiat epicyclus a cauda draconis uentrem meridiana uersus perges, ideoq; meridionalis descendens uocatur. Stella epicycli, quae Iouem representat, in superiori parte epicycli apparet, quare Iupiter directus, & propemodum

Rotae medietatis motus declaratio.

Auges huius perpetuo Septentrionalis.

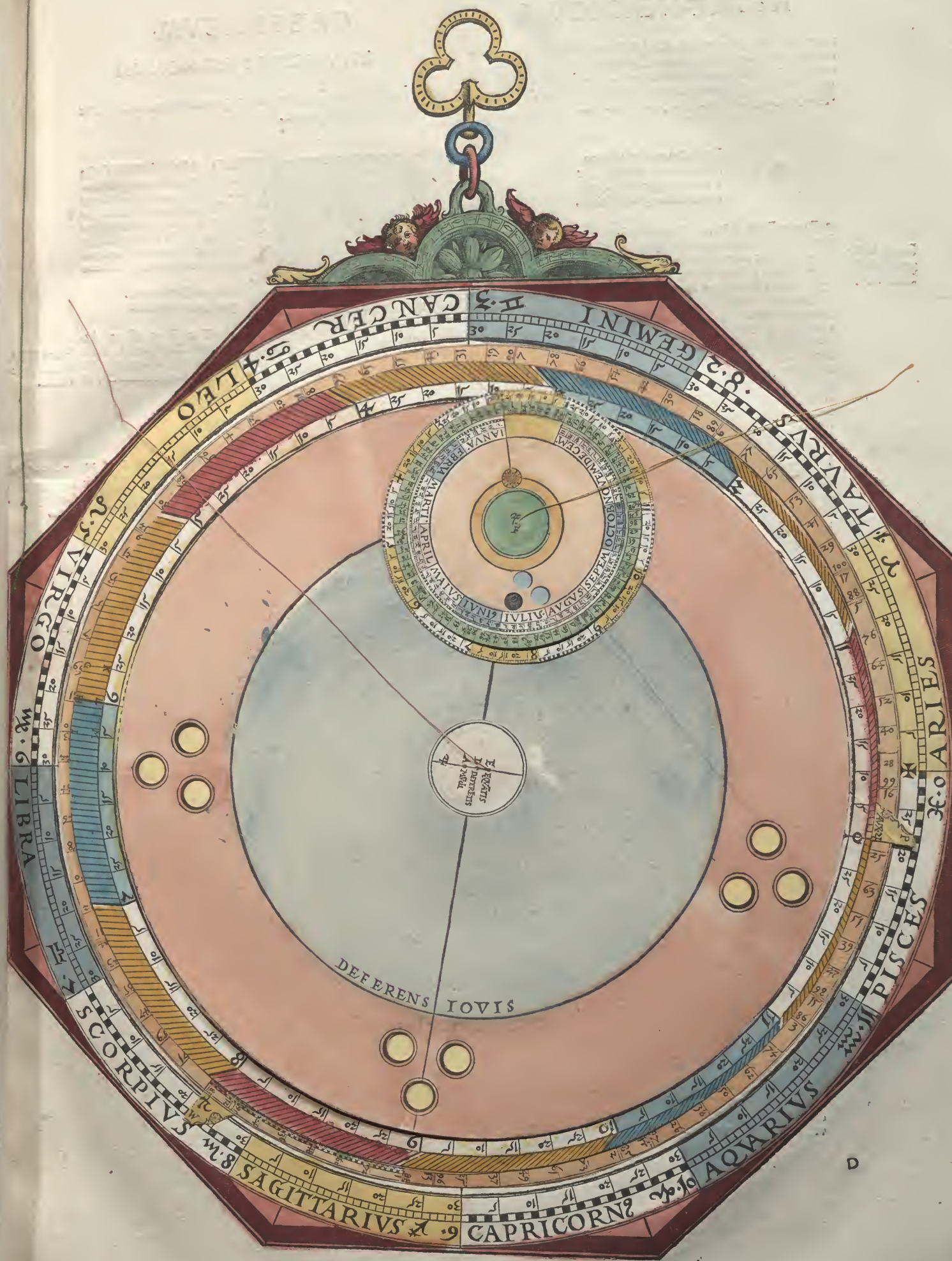
Aux huius distat a uentre 20 grad. 24 uero 50.

Exemplum CASAROLI Imperatoris.

Verus locus huius tpe Caroli.

Centrum quartum.

TABVLA MEDII MOTVS				TABVLA MEDII ARGVME			
IOVIS				IOVIS			
Centurarii annorum ante & post Christi aduentum.	Radices post Christi.	Radices ante Christi.	Centurarii annorum ante & post Christi aduentum.	Radices post Christi.	Radices ante Christi.	Centurarii annorum ante & post Christi aduentum.	Radices post Christi.
Annus	S. G. M.	S. G. M.	Annus	S. G. M.	S. G. M.	Annus	S. G. M.
100	0 32	0 32	100	3 7 45	1 7 45	100	3 7 45
200	0 45	0 45	200	4 26 47	1 18 18	200	4 26 47
300	1 11	1 11	300	11 21 19	6 14 11	300	11 21 19
400	1 24	1 24	400	18 15 10	11 19 10	400	18 15 10
500	1 37	1 37	500	25 10 11	18 14 11	500	25 10 11
600	1 50	1 50	600	32 4 12	25 10 11	600	32 4 12
700	2 03	2 03	700	39 29 21	32 4 12	700	39 29 21
800	2 16	2 16	800	46 23 54	39 29 21	800	46 23 54
900	2 29	2 29	900	53 18 25	46 23 54	900	53 18 25
1000	2 42	2 42	1000	60 12 56	53 18 25	1000	60 12 56
1100	2 55	2 55	1100	67 07 27	60 12 56	1100	67 07 27
1200	3 08	3 08	1200	74 01 58	67 07 27	1200	74 01 58
1300	3 21	3 21	1300	80 56 29	74 01 58	1300	80 56 29
1400	3 34	3 34	1400	87 51 00	80 56 29	1400	87 51 00
1500	3 47	3 47	1500	94 45 31	87 51 00	1500	94 45 31
1600	4 00	4 00	1600	101 40 02	94 45 31	1600	101 40 02
1700	4 13	4 13	1700	108 34 33	101 40 02	1700	108 34 33
1800	4 26	4 26	1800	115 29 04	108 34 33	1800	115 29 04
1900	4 39	4 39	1900	122 23 35	115 29 04	1900	122 23 35
2000	4 52	4 52	2000	129 18 06	122 23 35	2000	129 18 06
2100	5 05	5 05	2100	136 12 37	129 18 06	2100	136 12 37
2200	5 18	5 18	2200	143 07 08	136 12 37	2200	143 07 08
2300	5 31	5 31	2300	149 01 39	143 07 08	2300	149 01 39
2400	5 44	5 44	2400	155 56 10	149 01 39	2400	155 56 10
2500	5 57	5 57	2500	162 50 41	155 56 10	2500	162 50 41
2600	6 10	6 10	2600	169 45 12	162 50 41	2600	169 45 12
2700	6 23	6 23	2700	176 39 43	169 45 12	2700	176 39 43
2800	6 36	6 36	2800	183 34 14	176 39 43	2800	183 34 14
2900	6 49	6 49	2900	190 28 45	183 34 14	2900	190 28 45
3000	7 02	7 02	3000	197 23 16	190 28 45	3000	197 23 16
3100	7 15	7 15	3100	204 17 47	197 23 16	3100	204 17 47
3200	7 28	7 28	3200	211 12 18	204 17 47	3200	211 12 18
3300	7 41	7 41	3300	218 06 49	211 12 18	3300	218 06 49
3400	7 54	7 54	3400	225 01 20	218 06 49	3400	225 01 20
3500	8 07	8 07	3500	231 55 51	225 01 20	3500	231 55 51
3600	8 20	8 20	3600	238 50 22	231 55 51	3600	238 50 22
3700	8 33	8 33	3700	245 44 53	238 50 22	3700	245 44 53
3800	8 46	8 46	3800	252 39 24	245 44 53	3800	252 39 24
3900	8 59	8 59	3900	259 33 55	252 39 24	3900	259 33 55
4000	9 12	9 12	4000	266 28 26	259 33 55	4000	266 28 26
4100	9 25	9 25	4100	273 22 57	266 28 26	4100	273 22 57
4200	9 38	9 38	4200	280 17 28	273 22 57	4200	280 17 28
4300	9 51	9 51	4300	287 11 59	280 17 28	4300	287 11 59
4400	10 04	10 04	4400	294 06 30	287 11 59	4400	294 06 30
4500	10 17	10 17	4500	301 01 01	294 06 30	4500	301 01 01
4600	10 30	10 30	4600	307 55 32	301 01 01	4600	307 55 32
4700	10 43	10 43	4700	314 50 03	307 55 32	4700	314 50 03
4800	10 56	10 56	4800	321 44 34	314 50 03	4800	321 44 34
4900	11 09	11 09	4900	328 39 05	321 44 34	4900	328 39 05
5000	11 22	11 22	5000	335 33 36	328 39 05	5000	335 33 36
5100	11 35	11 35	5100	342 28 07	335 33 36	5100	342 28 07
5200	11 48	11 48	5200	349 22 38	342 28 07	5200	349 22 38
5300	12 01	12 01	5300	356 17 09	349 22 38	5300	356 17 09
5400	12 14	12 14	5400	363 11 40	356 17 09	5400	363 11 40
5500	12 27	12 27	5500	370 06 11	363 11 40	5500	370 06 11
5600	12 40	12 40	5600	377 00 42	370 06 11	5600	377 00 42
5700	12 53	12 53	5700	383 55 13	377 00 42	5700	383 55 13
5800	13 06	13 06	5800	390 49 44	383 55 13	5800	390 49 44
5900	13 19	13 19	5900	397 44 15	390 49 44	5900	397 44 15
6000	13 32	13 32	6000	404 38 46	397 44 15	6000	404 38 46
6100	13 45	13 45	6100	411 33 17	404 38 46	6100	411 33 17
6200	13 58	13 58	6200	418 27 48	411 33 17	6200	418 27 48
6300	14 11	14 11	6300	425 22 19	418 27 48	6300	425 22 19
6400	14 24	14 24	6400	432 16 50	425 22 19	6400	432 16 50
6500	14 37	14 37	6500	439 11 21	432 16 50	6500	439 11 21
6600	14 50	14 50	6600	446 05 52	439 11 21	6600	446 05 52
6700	15 03	15 03	6700	452 50 23	446 05 52	6700	452 50 23
6800	15 16	15 16	6800	459 44 54	452 50 23	6800	459 44 54
6900	15 29	15 29	6900	466 39 25	459 44 54	6900	466 39 25
7000	15 42	15 42	7000	473 33 56	466 39 25	7000	473 33 56

ASTRONOMICVM

propemodum in auge epicycli est. A deferentis uero opposito parum abest, id quod centrū eius indicat. Centro namq; 5 6 obtinente, epicyclus precisē deferentis oppositum tenet. Neq; illud negligendum, qd Solem paulopost, cum planeta iungi contingat, quia Augē epicycli, appropinquet, velut antea quoq; nobis dictū est.

Præcedentem rei demonstrationē non sufficere reor
Proinde regiæ natiuitatis documentum quoque addo.

Exemplū Regis FERDINANDI.

Regem Ferdinādu in Hispania Medinæ genitū cōstat. Nūc, quia Radices meridiano Ingolstadtensi præfentes cōueniūt, hora nati primū cipo æquanda, hoc modo fuit. In tabula regionū Medinæ vrbi adscripta Hor. 1 12 inueni, motibus planetarum addenda, Tempū igitur natiuo, hoc est, 9 diei Martii, 20 ho., 47 m. pomeridianis, 1 Ho. 12 m. adieci, vnde 21 Ho. 51 m. redundarunt. Quoniā vero natiuitas in 10 diem Martii cadit, cum eodem æquationem di erum per 5 enunctiatum prius adiunctum inuestigauī, ubi 7 m. 30 z subtrahenda reperi, quibus subtractis, 9 dies 21 horæ 51 m. superfluerunt, tempus quod verum & æquatū est, ad quod Iouis motum nunc inquiretū est. Primum iccirco 1500 annos in tabula adiuncta colligo, & sub titulo RADIX MEDII MOTVS IOVIS POST CHRISTVM 5 0 3 3 m. 47 reperis, indicem M superimpono, filo per residuos duos annos directo, indicē rursus subduco. Tercio filum per 9 diem, 21 horas Martii tendo, indicemq; sub filum reduco, qui medium motum Iouis 2 2 10 m. 12 aperit. Consequenter radicem Argumenti Iouis sub titulo POST CHRISTVM, cum annis 1500, velut iam perfectis, inspicies 5 9 15 m. 31 esse cognoui. Cum reliquis aut duobus annis, & 9 diebus, 21 horis, ut supra actum sæpe est, fiet, Actū illis, rotā natiuitati propositæ conformem omnino reddidi. Motum verum hanc uia postinueni. Filum A per stellam epicycli tenendi, quod in Zodiaco gradus 5 m. 46 x abscidit, motum videlicet quæsitum. Centrum æquatū, filo per centrū epicycli directo, in circulo GHI 5 8 21 m. 25 patuit. Obseruauī quoque locum inferioris epicycli à filo incisum, (quæ Aua uera fuit,) à quo usq; indicem Y 5 9 10 numerata, pro Argumento uero ad latitudinem ingrandam, referuauī. Aspicies adhuc epicyclum in æquante siue deferente, intra vterq; meridiālem & draconis caput, Meridiālem ascendente nominatū. Reliqua, stationum, directionum, retrogradationumque accidentia, quia quilibet p se pmptrissime accipit, nulla fatio.

TERTIA
OSTENSIONIS
VIA
RHOMAE CONDITAB
EXEMPLUM
P L O
patet.

Locus Iouis tpe conditæ vrbis.

VRBS RHOMA 753 annis condita est ante Christi aduentum. Ad quod tempus, verū Iouis locū desiderans, subtraho 753 ab 800, quoniam proximus centenarius est. Residuis adhuc 46 annis existentibus, Eregione 800 annorum, sub titulo, MEDII MOTVS IOVIS ANTE CHRISTVM, radicē excipio, Signum scz 0 3 10 m. 47. Iuxta quā etiam Radix At. Iouis habetur, 5 8 21 m. 36. Augem quoq; ad hoc tempus inenunctiato 4, quæ sitam prius, videlicet 22 gr. 28 m. n. accipio. Ad radicē mediū motus, indicē postea M statuo, filūq; per 46 annos ducens, cum indicē rursus compono. Per 21 deinceps diem Aprilis filo tenso mediū Iouis motus scz S 11 gr. 6 m. 38, à filo secatur, cui rursus index M applicatur. Hoc pacto etiam argumentum examinā, ad cuius augem P ostendit, rotas omnes vere dispositas habeo. Ibi nunc Centrum æquatū 5 6 15. Argumentū verum S 1 gr. 13. Et epicyclum ratione deferentis, meridiāle descendente contueor. Verum locum Iouis, filo per stellam epicycli tracto gra. 14 m. 30 x, qualis iam olim Lutho Tarutio mathematico ut Solinus habet proditus est, in Zodiaco contemplor.

CAESAREVM.

ENVNCTIATVM NONVM

Latitudinem Iouis triplici argumentorum inductione manifestatam inquirere.

ENTRO ARGVMENTOQ; veris consideratis, inducatur fili lineæ B C. Vnio, signo & gradui argumenti IOVIS superponatur, exande filum S gr m. centri æquati tangat & margarita IOVIS latitudinem vere exprimet. Quæ res tribus demonstrationum viis adhibitis apertior euadet.

Demonstratio prima per Cæsaris natalem

Cæsarea natiuitas Centrum æquatū 5 5 12 m. 15. Argumentum verum S 0 gr 5 m. 33 habuit. Ideo filo A, lineæ B C imposito, margaritaq; argumentum tenente, filūq; rursus centrum occupante, vno gra. 0 minut. 51, id est, latitudinem IOVIS meridiālem & ascendente refert.

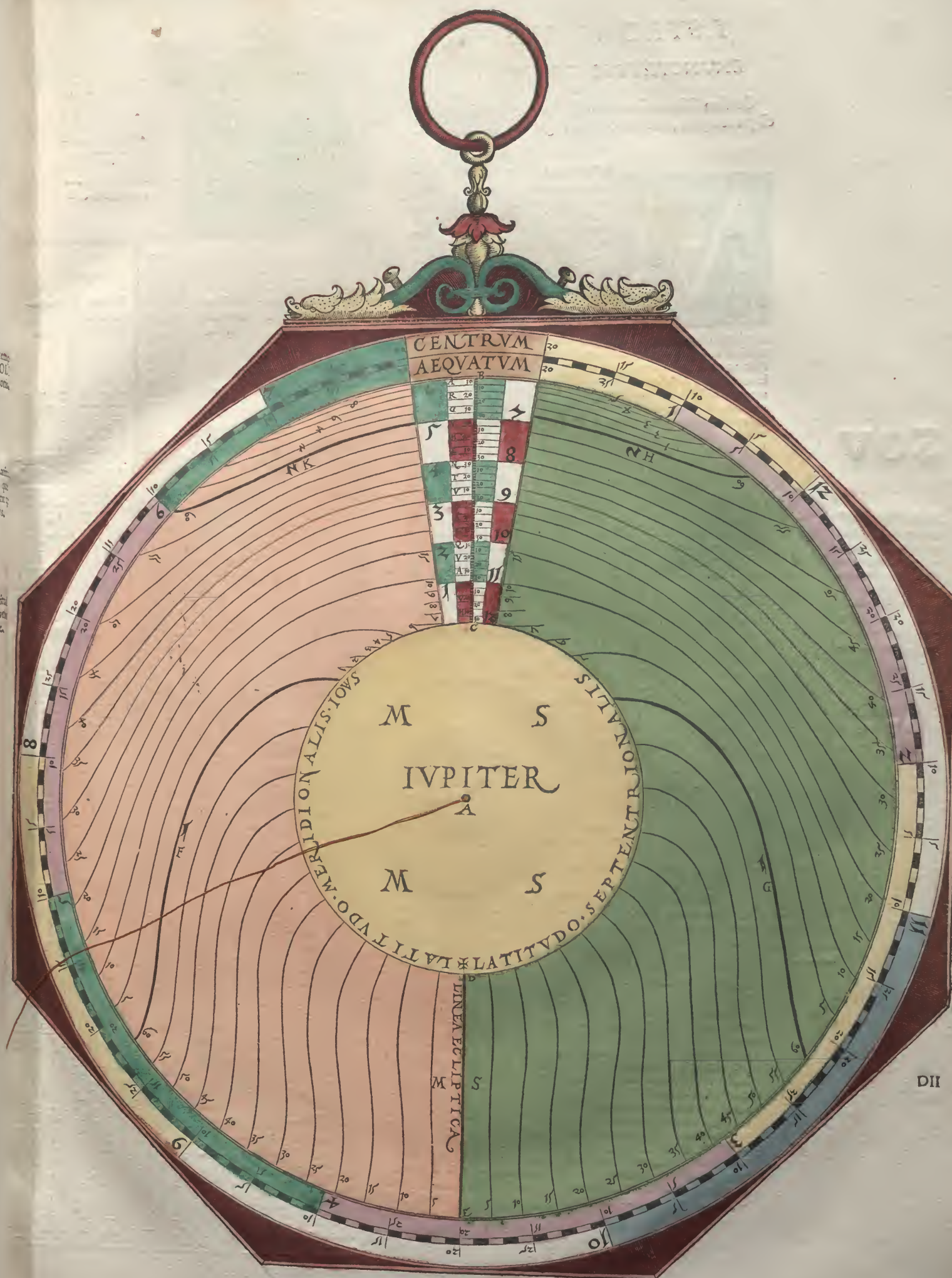
Demonstratio secunda per ortum regium.

Regis FERDINANDI ortus, Centrum Signorum 8 gr 21 minutorum 25, Argumentum Signorum 9 graduum 10 habuit. Vbi iuxta regulam, latitudo meridiālis Iouis minui 40 centurū, Quia vero eclipticæ vicinior sit, latitudoque minuitur, Meridiālis ascendens vocatur.

Demonstratio tertia per exemplum fundatæ Vrbs

Rhoma condita Argumentum 1 S gra. 13, Centrum 6 Sign. latitudo 15 gra. videbatur, vnde latitudo ab ecliptica versus meridiem gr. 1 quæritur minu. 11 descendens erit, quāq; cito ad eclipticam reuersa sit, Et vix, hactenus mihi, sufficienter Iouis motum aperuisse videor.

SEQVITVR INSTRVMENTVM
TRADITIONIS
PRAEMISSAE.

ASTRONOMICVM

ENVNCTATVM DECIMVM.

Cursum Martis secundum Zodiaci longitudinem, quo
cūque tempore, celeriter & citra negotium deprehendere.

ARS PLANETA TERTIVS

à Saturno, calida siccaq; temperare
est, ideoq; bellorum dominus putatus,
quod flaua bili non absimile quid, in
corporib; humanis efficitur. Hinc enim
est, q; cum græci ῥῥοιδα id est, igni-
um vocent. Huius motum qui est scitu-
rus, Rotas singulatis pspiciat hortar.
Quas quidem non ita multum à prior-
ibus differre videbit, nisi q; in Marte
venter Draconis recte in auge deferen-
tis habetur, semperq; aquilonē versus,
ab ecliptica spectat. Venter aut meridionalis ex aduerso augis sitatur,
seduloq; in latitudine meridionali perdurat. MARTIS cursum quæsi-
turo, propositi temporis centenarius primè pcedens minor, ex tabu-
la accipiendus erit, & hoc, si tempus sit post Christum natum. Radi-
ces præterea medii motus & argumenti, sub titulis suis capiendi. Si ve-
ro ante Saluatoris ortum, tempus proponitur, iam centenarius ppo-
siti numeri proximus sequens seu minor, eligendus est. Habita ex
tabula radice medii motus & argumenti, eadem in Zodiaco quærat,ur,
indice M eadem superposito. Annos deinde centenarium superantes,
in limbo rotæ illius inspicere, per quos filum A tensum cū fuerit, index
M rursus subordinetur. Filo A, diebus & horis electi temporis adiu-
cto, index denuo substituitur. Eo facto, simulac rota pro voluntate
operatori instituta est, in Zodiaco aut medius motus Martis cen-
turatur. Ostensorem P augi Martis (quam 4 enunctiati inuenire docuit) ad-
hibens, rotam eandem rite locaueris. Ad epicyclum veniens, nota cō-
tactū lineæ indicis M & circuli G H I, eundem locum in circulo K L
M, secundum lineam sequutus obserua, per quem filum E ducatur,
epicycli centro cum cruce + augis subornato. Epicyclo sic ordinato,
quærat,ur argumenti radice ante per tabulam accepta in limbo inferio-
ri, cui indicem Y superioris circuli superapta. In superiore quoque
circulo, annos superfluos numera, cum filoque epicycli nota, indice Y
eodem ducto. Præterea cum diebus similiter agenti, epicyclus perfecte
locatus erit.

Quomodo verus Martis
locus, argumentum & cen-
trum inueniantur.

¶ Verum locum Martis in Zodiaco, filo A per stellam epicycli du-
cto videbis. Idem filum per centrum epicycli tensum, in G H I circu-
lo centrum verum dat. A sectione exterioris epicycli vsq; ad indicem
Y superioris, numerans. Argumentum verum habebit. Centro &
Argumento custoditis, infra ad latitudinem opus esse scito.

Hactenus dicta, triplici cōpendio
libet repetere, quæ primum
Imperatoris CAROLI
natiuitas, illustrabit.

Exemplū CA-
ROLI Imper-
atoris.

¶ Natiuitatis Imperatoris tempus æquatum, ut sæpe auditum est,
1500 annos, 23 dies, 16 hor. 20 mi, continet. Hoc tempus, quia
post Christum est, proximè antecedens minor centenari, qui est 1400
accipiendus erit. Illius radix medii motus, 56 6 3 21, Argumē-
tum verò 5 3 6 15 3, sub titulis accōmodis habentur. Signa ergo,
gradus & minuta medii motus in Zodiaco inuestiganda, inuestigatq;
cum indice M notanda. Quandoquidem verò à 1400 vsq; ad 1500
natiuitatis tempus, adhuc 99 anni superant, ideoq; eundem in limbo
eiusdem quærendi sunt. Quæstis filum A addendum, indice sub idē
reducto. Eodem modo cum diebus & horis, rationabiliter distinctis,
agendum. Ibidem igitur filo & indice firmato, medius motus Martis
in Zodiaco ad horam ppositam, 5 2 6 23 57 6 cernetur. Aux postea
per 4 enunctiati habita cum est, quæ 5 4 5 7 8 habet, eadem in
Zodiaco requiratur, & cū P monstratore firmetur. Locum in super-
circuli G H I, ab indice M tactus, obseruetur. Transiitq; in K L M
circulum, punctus ibidem inuentus noetur, per quem filo æquantis
educto, centrum epicycli cum cruce + augis supponatur. A cruce +
post, radix argumenti ex tabula sumpta, vbi numerata fuerit, cum in-
dice Y signetur. Filum epicycli rursus per 99 annos (& hoc in limbo
superioris epicycli) ostensore Y admoto extendatur. Vltimo filum
per dies 23 hor 16 mi 20 Februarii ducatur. Cui filo, si denuo indi-
cem substituis, in limbo inferioris epicycli, medium argumētum Martis
signoz, 8 graduum, 20 minutorum 31 patet, iam filum A repete,
quod per stellam

TABVLA MEDII MOTVS

MARTIS

Centenarij annorum ante & post Christi aduentum.	Radices post Christi sum.	Radices ante Christi sum.	Centenarij annorum ante & post Christi aduentum	Radices post Christi sum.	Radices ante Christi sum.
Annus	S. G. M.	S. G. M.	Annus	S. G. M.	S. G. M.
Christi	1 11 24	1 11 24	Christi	7 26 16	7 26 16
100	1 11 58	1 11 58	100	5 36 1	5 36 1
200	2 14 3	2 14 3	200	1 26 11	1 26 11
300	2 16 8	2 16 8	300	1 26 11	1 26 11
400	3 17 41	3 17 41	400	1 26 11	1 26 11
500	4 19 18	4 19 18	500	1 26 11	1 26 11
600	5 21 53	5 21 53	600	1 26 11	1 26 11
700	6 24 27	6 24 27	700	1 26 11	1 26 11
800	7 27 2	7 27 2	800	1 26 11	1 26 11
900	8 29 37	8 29 37	900	1 26 11	1 26 11
1000	9 32 12	9 32 12	1000	1 26 11	1 26 11
1100	10 34 47	10 34 47	1100	1 26 11	1 26 11
1200	11 37 22	11 37 22	1200	1 26 11	1 26 11
1300	12 40 57	12 40 57	1300	1 26 11	1 26 11
1400	13 43 32	13 43 32	1400	1 26 11	1 26 11
1500	14 46 7	14 46 7	1500	1 26 11	1 26 11
1600	15 48 42	15 48 42	1600	1 26 11	1 26 11
1700	16 51 17	16 51 17	1700	1 26 11	1 26 11
1800	17 53 52	17 53 52	1800	1 26 11	1 26 11
1900	18 56 27	18 56 27	1900	1 26 11	1 26 11
2000	19 59 2	19 59 2	2000	1 26 11	1 26 11
2100	20 61 37	20 61 37	2100	1 26 11	1 26 11
2200	21 64 12	21 64 12	2200	1 26 11	1 26 11
2300	22 66 47	22 66 47	2300	1 26 11	1 26 11
2400	23 69 22	23 69 22	2400	1 26 11	1 26 11
2500	24 71 57	24 71 57	2500	1 26 11	1 26 11
2600	25 74 32	25 74 32	2600	1 26 11	1 26 11
2700	26 77 7	26 77 7	2700	1 26 11	1 26 11
2800	27 79 42	27 79 42	2800	1 26 11	1 26 11
2900	28 82 17	28 82 17	2900	1 26 11	1 26 11
3000	29 84 52	29 84 52	3000	1 26 11	1 26 11
3100	30 87 27	30 87 27	3100	1 26 11	1 26 11
3200	31 89 52	31 89 52	3200	1 26 11	1 26 11
3300	32 92 27	32 92 27	3300	1 26 11	1 26 11
3400	33 95 2	33 95 2	3400	1 26 11	1 26 11
3500	34 97 37	34 97 37	3500	1 26 11	1 26 11
3600	35 100 12	35 100 12	3600	1 26 11	1 26 11
3700	36 102 47	36 102 47	3700	1 26 11	1 26 11
3800	37 105 22	37 105 22	3800	1 26 11	1 26 11
3900	38 107 57	38 107 57	3900	1 26 11	1 26 11
4000	39 110 32	39 110 32	4000	1 26 11	1 26 11
4100	40 113 7	40 113 7	4100	1 26 11	1 26 11
4200	41 115 42	41 115 42	4200	1 26 11	1 26 11
4300	42 118 17	42 118 17	4300	1 26 11	1 26 11
4400	43 120 52	43 120 52	4400	1 26 11	1 26 11
4500	44 123 27	44 123 27	4500	1 26 11	1 26 11
4600	45 126 2	45 126 2	4600	1 26 11	1 26 11
4700	46 128 37	46 128 37	4700	1 26 11	1 26 11
4800	47 131 12	47 131 12	4800	1 26 11	1 26 11
4900	48 133 47	48 133 47	4900	1 26 11	1 26 11
5000	49 136 22	49 136 22	5000	1 26 11	1 26 11
5100	50 138 57	50 138 57	5100	1 26 11	1 26 11
5200	51 141 32	51 141 32	5200	1 26 11	1 26 11
5300	52 144 7	52 144 7	5300	1 26 11	1 26 11
5400	53 146 42	53 146 42	5400	1 26 11	1 26 11
5500	54 149 17	54 149 17	5500	1 26 11	1 26 11
5600	55 151 52	55 151 52	5600	1 26 11	1 26 11
5700	56 154 27	56 154 27	5700	1 26 11	1 26 11
5800	57 156 52	57 156 52	5800	1 26 11	1 26 11
5900	58 159 27	58 159 27	5900	1 26 11	1 26 11
6000	59 162 2	59 162 2	6000	1 26 11	1 26 11
6100	60 164 37	60 164 37	6100	1 26 11	1 26 11
6200	61 167 12	61 167 12	6200	1 26 11	1 26 11
6300	62 169 47	62 169 47	6300	1 26 11	1 26 11
6400	63 172 22	63 172 22	6400	1 26 11	1 26 11
6500	64 174 57	64 174 57	6500	1 26 11	1 26 11
6600	65 177 32	65 177 32	6600	1 26 11	1 26 11
6700	66 180 7	66 180 7	6700	1 26 11	1 26 11
6800	67 182 42	67 182 42	6800	1 26 11	1 26 11
6900	68 185 17	68 185 17	6900	1 26 11	1 26 11
7000	69 187 52	69 187 52	7000	1 26 11	1 26 11

TABVLA MEDII ARGVME- NTI MART

ASTRONOMICVM

quod per stellam epicycli directum, in Zodiaco verum Martis locum, 24 scz gradum 38 minutum & ostendit. Eleuato deferente, Mars Septentrionalis ascendens pariter cernitur. Filum per centrum epicycli rursus tenum, in circulo GHI, Centrum verum, Signorum scz 10 graduum 16 minutum 50 indicat. A cuius iunctione, in epicyclo inferiori facta, (quæ aux vera dicitur) vsq; ad indicem Y 58 gradum 10 minutum 31 numerata, Argumentum verum sunt. Centrum & Argumentum posterius latitudini Martis inquirendæ seruiunt.

Secundum natalia regis

FERDINANDI

tempora, cõpendium

exhibebunt.

FERDINANDI Regis exemplum.

Post verbum, cõtemplor, adhuc adde illa. Deinde Angem, quæ per enuctia: 4. constat, vtz G 14 M 59. cum indice P vbi in Zodiaco requisita est, exprimo. No- to insuper ind: & cce

Regem natum anno 1503 scimus. Quo tempore aequato, dies 9, hor. 21 mi. 51 Martii confluent; Hic, quia 1500 elapsi sunt, qui centenos perfectos constituunt, radices ambæ, altera medii motus, quæ facit Signa 8 gradus 5 minuta 5, altera argumenti, quæ Signi: 1 gra. 14 minu. 12 est, subtilis post Christum alpiciedæ sunt. Radici medii motus in Zodiaco habita, indicem M impono, filum p 2 annos eiusdem rotæ extendo, (duo namq; anni post 1500 integrè confecti sunt) filoque rursus M ostentorem subordino. Per 9 etiã diem, 20 horas, 51 minuta Martii, filum mitto, ostentore simul subo cato, vbi tandem medium Martis motum, horæ natali consentaneu in præfens, Sig. 10 gra. 3 minu. 46 in Zodiaco contemplan. Noro insuper indicem M cum circulo GHI contiguitatem. A qua iuxta lineæ ductum, in KLM circulum vsq; promouens, per punctum illic oblatum, filum E dirigo, subus illud epicycli centro, cruceq; præfice locatis. Postea radicem in tabula ad 1500 repetam, in limbo inferioris epicycli cum indice superioris signo. Sic etiam per annos residuos 2, in superiore epicyclo filum cum indice subducto, tendo. Per dies 9, deinde 21 horas, 51 mi Martii, filum idem eiusdem epicycli subfirmato indice duco, & orbes instrumenti omnes instituto temporico formes, habeo. Verum cursum Martis, qui est 24 gra 6 minutum & filum A in Zodiaco per stellam epicycli recta eductum, commonstrabit. Deferentem si eleues, epicyclū ante augis oppositū paulo reperies, qd̃ oppositū, venter etiam draconis meridionalis dicitur, Mars aut eo in loco reperiens, meridionalis descendens, id quod literis M D manifestum sit, vocatur.

Centrum verum, quod est Signorum 5 graduum 16 minutum 15 filum A per centrum epicycli tractū in circulo GHI innuit. Idē filum in epicyclo inferiori augem veram refert, à qua si vsq; ad indicem Y numeras, argumentum verum, quod est Sig. 1 gra. 19 mi 58 prodibunt. Centri Argumenti vsus ad latitudinem post hac requirentur.

Tertia sequitur exemplificatio, rationem cum annis ante Christū opandi sub Troiana historia præscribens

Martis locus dirutæ Troiæ temporibus.

Troiam historia restantur euerfam, anno 1149 ante Seruatorē mūdo datum. Istius numeri centenariū sequentem, id est 1200 ppo nens, tabulam ingredior. Radicem medii motus, quæ habet Signū 0 gradus 22 minuta 25, radicemq; argumenti, quæ Sig. 8 grad. 6 minut. 53 est, excerpens. Similiter augem in 9 gradu 5 minuto & constitutū

CAESAREVM.

constitutam, ex enunctiatio 4 inuentam, capio, indicemq; M radii superpono. Hinc 1149 à 1200 subducens, & residuos 51 reperens, eos in limbo rotæ inferioris requiro. Per quos filum tractum, cum indice M subus locato, teneo. Absoluto itaq; orbello, motus Martis medius seculo Troiani respondens excidii apparet. Epicyclo deinde simili ratione post radicem firmato, motus quoq; verus, qui in 17 gra. 30 mi. & erat, ostenditur. Centrum verum Sig. 11 gra. 1 mi 40. Argumentū aequatum Sig. 1 gra: 16 minu. 51 demonstrant. Deferens postmodum si leuetur, epicyclus etiã Septentrionalis Ascendens proximus augi & quantis & capiti draconis imminens reperitur.

ENVNCTIAT, VNDECIMVM

Martis elongationem ab ecliptica vtrinq; contingentem tribus exemplis propofitis manifestare.

ELATITVDINE MARTIS nihil habeo aliud, quàm quod supra de Saturno & Ioue allatum est, asserere. Proinde circa ambagem prioribus exemplis declarandis insulam.

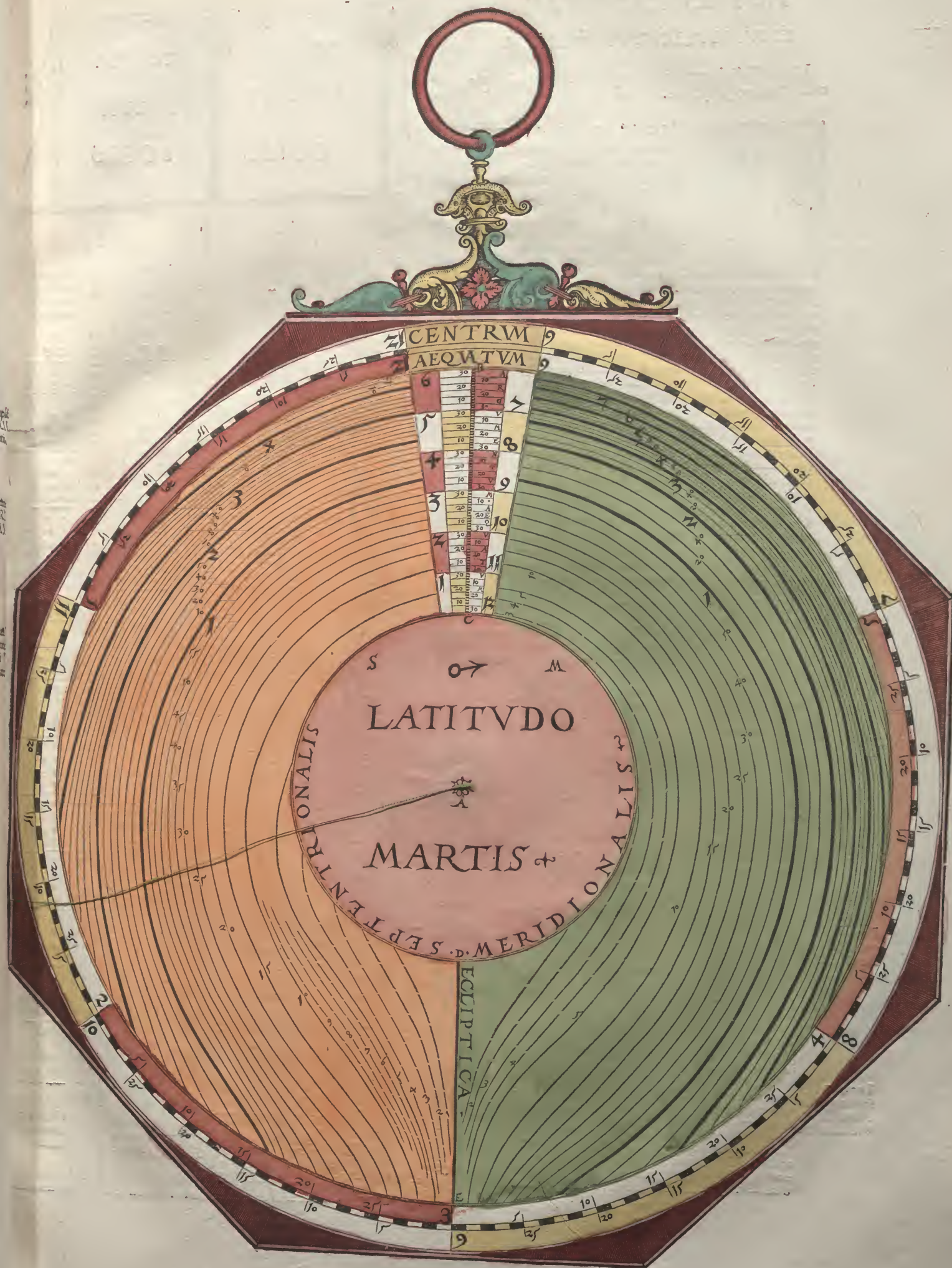
Exemplum Caroli

Natale imperatoris tempus, Centrum aequatum Martis 510 16 51. Argumentum verum 58 19 58. Filum lineæ BC in limbo posito, margarita 8 Sig: 10 gra. 31 minu: tenente, iterum in limbo filum super Centrum, quod est 510 16 51 feratur, & vno latitudinem Martis 50 scz minutoꝝ septentrionalē descendente ostendet.

Exemplum regis Ferdinandi. In natalicio FERDINANDI Centrum Argumentumq; præcedenti theoremate ostensa, repetantur. Filo lineæ BC immisso, vnionem argumenti, Signis scz 1 gra. 19 mi. 58 adiuuge. Filū vbi Centro vero, id est Sig: 5 gr: 16 minut. 15 fuerit superpositum, margarita gradum 0 minutum 17 ab ecliptica aucto inclinans interfecit. Latitudo igitur augefcens, ascendente planetam demonstrat. Exemplum

dirutæ Troiæ. Dirutæ TROIA, Centrum Sign: 11 gra: 1 minut: 40. Argumentum Sign. 6 gra 16 minut. 51 habuit. E quibus latitudo Martis Septentrionalis ab ecliptica gra. 3 minut: 10 colligitur. Ascendens autem, quia magis semp ac magis Aquilonem adlabitur, intelligitur.

PRÆFATIO
MARTIS LATITVDINE
PRÆFATIO
TATVDINE
PRÆFATIO

ASTRONOMICVM

ENVNCTIAT DVODECIMVM

Verum Solis locum omni temporis momento sine cal-
culis & labore perquirere.

IGVRAE PRAESENTIS

imago à præcedentibus diuersa est. In hac enim & epiculum & annos in rota M, sicut in superioribus habitum est, desiderari cernis. Vnius præterea fili è centro A emisit vñ tantummodo exigi. Paucis ergo Solis cūsum scitu ro, tempus quodcumq; libet definiatur, quod si Saluatoris aduentu posterius est, illius minor centenarius, statim hic è tabula discatur, radice eiusdem medii motus excerpta, residua annorum summa, cōpletorūq; non neglecta. Si vero Christo prius fuerit tempus, centenarius proposito numero maior eligendus est, & ab eo propositum demendum, relictis ex subtractione numeris, qui anni residui vocatur, referuatis, radice pariter medii motus ex tabula, quæ inscribitur ANTE CHRISTVM, nota. Radicem vbi habueris, siue ante, siue post Christum inscriptam, tabulam secundam, cui nomen est, ANNI RESIDVI vltra centenarium &c. intra, in qua residuum querenti, ad dextram minuta & secunda, vel alterum ex iis occurrat, cum M litera vel A sub inde adiuncta, quarum M minuenda, A addenda, tot minuta & secunda radici docet. Adiectis adiucendis vel demptis demendis, radix aqua radicum, quæ in Zodiaco requisita, cum ostensore M signabitur. In limbo post, circuli inferioris mensuram, diem, & horam q; si potes, reperta, cum filo exprime, filiq; rursus M indicem subiunge. Rota sic firmata, ostensorem P ad Solis augem, prius per 4 enūctiati manifestatū ducto, ibidem cōtactū indicis cū circulo G H I, punctumq; ex aduerso in circulo K L M, situm obseruato. Punctus siquidem ille, Solis argumentum, quod ab auge vsq; ad illum, in superiori rotula numeratur, solisq; locum in deferente apperit. Filum vero ex centro A puncto impostum huic puncto, verum locum Solis in Zodiaco designat. Prædicta vt actum nobis est assidue, adhuc manifestiori traditione, & ea trifaria prosequemur.

Exemplū CA-
ROLI Imper-
atoris.

¶ CAROLI Quinti tempus æquatū 1500 anni, 23 dies Fe-
bruarii, 16 horæ, 20 min. cum sint, radix medii motus super cente-
narium 1400, sub titulo post Christū videnda, quæ 59 gr 18 m 34
habet. Demptis postea 1400 ab annis propositis completis, id est,
1499, superant 99 anni, 23 dies Februarii &c. Anni deinde 99
in tabula, quæ inscribitur ANNI RESIDVI &c. repetantur, qui
bus repetitis adhibere vides M 0 2 44 cum nota M, quæ subtra-
henda totidem à radice motus medij admonet. Vnde 59 gr 18 m
33 resultant, quæ sunt radix certificata ad annum 1499. Illam
autem in zodiaco quæsitam radicem, cum indice M signabis, die mē-
sis horæq; & minuto (si fieri potest) acceptis. Filū deinceps A per ea
extendatur, ostensorq; rursus sub idem ducatur, & protin' in zodiaco,
motum Solis medium, Sig. scz 11 gr 12 m 27 à filo exprimi vi-
debis. Ostensorem autē P ad augem Solis, superius quarto enūcti-
ato repetam, gr videlicet 1 m 11 s pones, circuliq; G H I & in-
dicis M contingentiam obseruabis, ab illa enim in circulo K L M
promouens per lineam, locum Solis in eccentrico offensis. Iam ab
auge vsq; in præsentem O locum numerans 58 2 1 10 offeruntur,
quæ & Centrum & Argumentum Solis appellari possunt. Vltimo
filum A per punctum illud argumenti transiens, in zodiaco verum
locum Solis, qui est 14 2 3 M, representat.

Exemplū Re-
gis FERDI-
NANDI.

¶ Tempus FERDINANDI Regis æquatū est, 1502 anni 9 dies
Martii, horæ 21 mi 51. Radix centenarii 1500 facit 59 2 19 M
18. In tabula residuorum annorū iuxta annos duos 28 2 41 cum
litera M inueniuntur, quibus à radice media subtractis, superant Sig
9 gra. 18 mi. 49. Huic radicem in Zodiaco acceptæ M indicem appli-
ca. Filum per 9 diem Martii 21 hor. 51 in extende, quod medium
motum Solis, 51 gr 26 m 45 in Zodiaco, ostensorem M eidem filo
substituto, demonstrat. Postremo P indicem augi Solis, quæ est gr
1 minu. 12 s admoendo, punctū argumenti, vt patuit non semel
in circumferentia K L M require, quod Sig. 8 gr 25 mi 32 contingit.
Traducto autem per ea filo, locum Solis verum, grafcz 28 mi 55 &c.
id q; intenderas, habebis.

Locus O qui
fuerit obesse
Alexandro
Macedonũ

¶ Alexandri magni obitus ante Christum memoratur. Tabula tem-
porum illum annis 311 diebus 93 fuisse ante Christum tempora docet.
Centenarij numeri huius maior est 400. Radix medij motus Solis
illi centenario conueniens sig 9 gr 5 mi 21. Anni residui 88, quib;
mi 38 scd 47 adici debent, vnde 59 gr 5 mi 59 subsistant. Illam in
Zodiaco reperta, indice M norentur, filo quoq; per 29 diem Septē,
tracto, M index rursus substituitur. Nouissime aux Solis super 6 g
20 mi 11 dirigatur, & iuxta regulam prædictam agenti, Sol in 2 gr
8 mi 22 tempore obitus Alexandri fuisse reperitur.

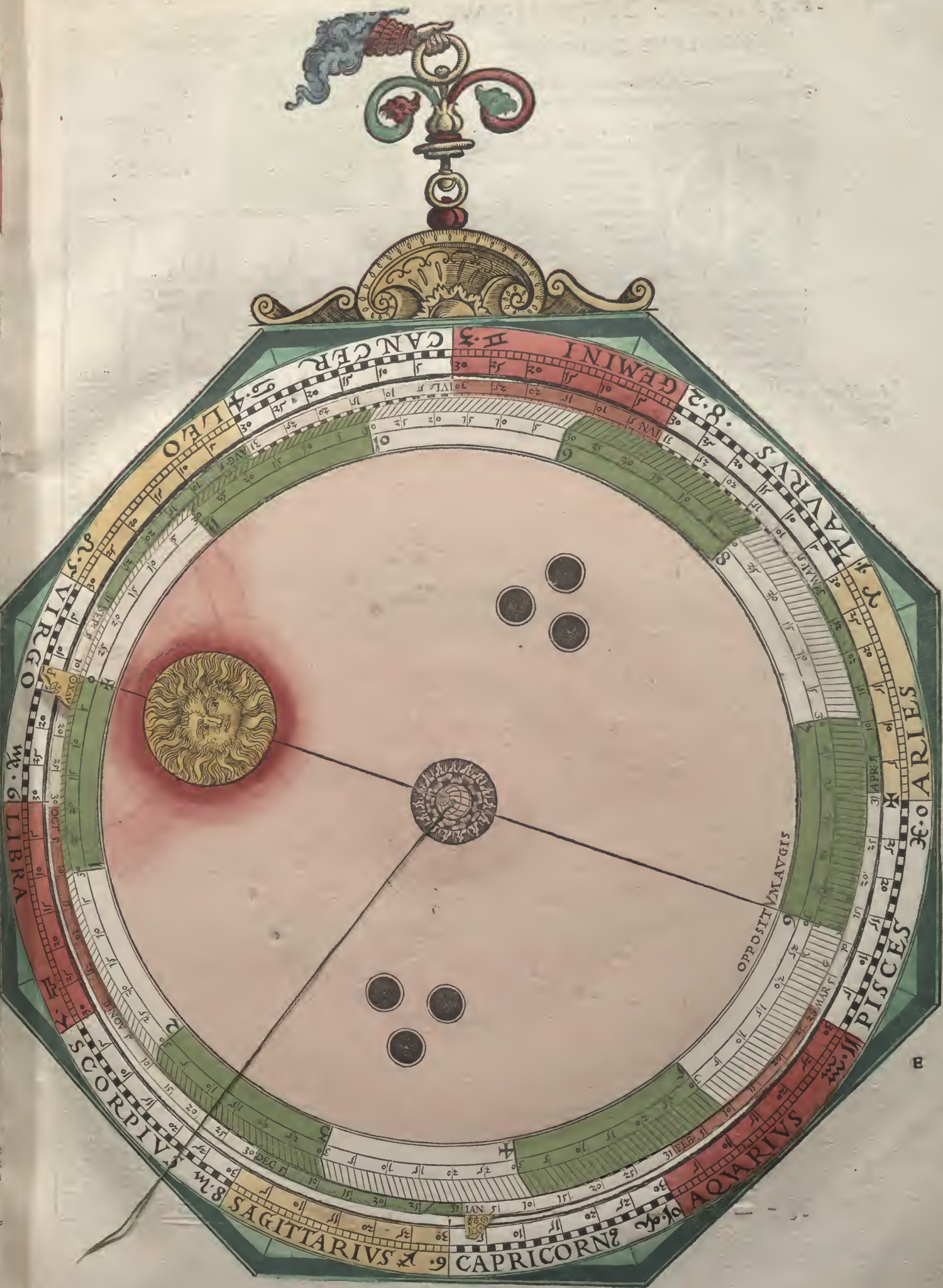
TABVLA MEDII MOTVS

SOLIS

Centenarij annorum ante & post Christū aduentum.	Radices post Chri- stum.	Radices ante Chri- stum.	Anni residui & completi	Addenda aut Subtra- da radice ce- renarielap
Annus	S. G. M.	S. G. M.	M. Z.	M. Z.
100	9 8 17	9 8 17	1	14 2 M
200	9 9 1	9 7 33	2	28 41 M
300	9 9 46	9 6 49	3	43 2 M
400	9 10 30	9 6 7	4	1 46 A
500	9 11 14	9 5 21	5	12 35 M
600	9 11 58	9 4 37	6	26 56 M
700	9 12 42	9 3 53	7	41 10 M
800	9 13 26	9 3 9	8	3 32 A
900	9 14 10	9 2 25	9	10 49 M
1000	9 14 54	9 1 41	10	25 10 M
1100	9 15 38	9 0 57	11	39 30 M
1200	9 16 22	8 0 12	12	5 17 A
1300	9 17 6	8 0 28	13	9 3 M
1400	9 17 50	8 28 44	14	23 24 M
1500	9 18 34	8 28 0	15	37 45 M
1600	9 19 19	8 27 16	16	7 3 A
1700	9 20 3	8 26 32	17	7 17 M
1800	9 20 47	8 25 48	18	21 38 M
1900	9 21 31	8 25 4	19	35 59 M
2000	9 21 15	8 24 20	20	8 49 A
2100	9 22 59	8 23 36	21	5 32 M
2200	9 23 43	8 22 52	22	19 52 M
2300	9 24 27	8 22 8	23	34 13 M
2400	9 25 11	8 21 23	24	10 35 A
2500	9 25 55	8 20 39	25	3 43 M
2600	9 26 39	8 19 55	26	18 6 M
2700	9 27 23	8 19 11	27	32 27 M
2800	9 28 7	8 18 27	28	12 21 A
2900	9 28 51	8 17 43	29	2 0 M
3000	10 0 25	8 16 59	30	16 21 M
3100	10 1 9	8 16 15	31	30 39 M
3200	10 1 43	8 15 31	32	14 6 A
3300	10 2 27	8 14 47	33	0 14 M
3400	10 3 11	8 14 3	34	14 35 M
3500	10 3 55	8 13 19	35	28 56 M
3600	10 4 39	8 12 34	36	15 52 A
3700	10 5 23	8 11 50	37	1 32 A
3800	10 6 7	8 11 6	38	12 49 M
3900	10 6 51	8 10 22	39	27 10 M
4000	10 7 35	8 9 38	40	17 38 A
4100	10 8 19	8 8 54	41	3 17 A
4200	10 9 3	8 8 10	42	11 5 M
4300	10 9 47	8 7 26	43	25 24 M
4400	10 10 31	8 6 42	44	19 24 A
4500	10 11 15	8 5 58	45	5 3 A
4600	10 11 59	8 5 14	46	9 17 M
4700	10 12 43	8 4 30	47	23 38 M
4800	10 13 27	8 3 46	48	21 9 A
4900	10 14 11	8 3 2	49	6 50 A
5000	10 14 55	8 2 18	50	7 32 M
5100	10 15 39	8 1 34		
5200	10 16 23	8 0 50		
5300	10 17 7	7 56 6		
5400	10 17 51	7 55 22		
5500	10 18 35	7 54 38		
5600	10 19 19	7 53 54		
5700	10 20 3	7 53 10		
5800	10 20 47	7 52 26		
5900	10 21 31	7 51 42		
6000	10 22 15	7 50 58		
6100	10 22 59	7 50 14		
6200	10 23 43	7 49 30		
6300	10 24 27	7 48 46		
6400	10 25 11	7 48 2		
6500	10 25 55	7 47 18		
6600	10 26 39	7 46 34		
6700	10 27 23	7 45 50		
6800	10 28 7	7 45 6		
6900	10 28 51	7 44 22		
7000	10 29 35	7 43 38		

TABVLA SECVN- DA SOLIS

Centenarij annorum ante & post Christū aduentum.	Radices post Chri- stum.	Radices ante Chri- stum.	Anni residui & completi	Addenda aut Subtra- da radice ce- renarielap
Annus	S. G. M.	S. G. M.	M. Z.	M. Z.
100	9 8 17	9 8 17	1	14 2 M
200	9 9 1	9 7 33	2	28 41 M
300	9 9 46	9 6 49	3	43 2 M
400	9 10 30	9 6 7	4	1 46 A
500	9 11 14	9 5 21	5	12 35 M
600	9 11 58	9 4 37	6	26 56 M
700	9 12 42	9 3 53	7	41 10 M
800	9 13 26	9 3 9	8	3 32 A
900	9 14 10	9 2 25	9	10 49 M
1000	9 14 54	9 1 41	10	25 10 M
1100	9 15 38	9 0 57	11	39 30 M
1200	9 16 22	8 0 12	12	5 17 A
1300	9 17 6	8 0 28	13	9 3 M
1400	9 17 50	8 28 44	14	23 24 M
1500	9 18 34	8 28 0	15	37 45 M
1600	9 19 19	8 27 16	16	7 3 A
1700	9 20 3	8 26 32	17	7 17 M
1800	9 20 47	8 25 48	18	21 38 M
1900	9 21 31	8 25 4	19	35 59 M
2000	9 21 15	8 24 20	20	8 49 A
2100	9 22 59	8 23 36	21	5 32 M
2200	9 23 43	8 22 52	22	19 52 M
2300	9 24 27	8 22 8	23	34 13 M
2400	9 25 11	8 21 23	24	10 35 A
2500	9 25 55	8 20 39	25	3 43 M
2600	9 26 39	8 19 55	26	18 6 M
2700	9 27 23	8 19 11	27	32 27 M
2800	9 28 7	8 18 27	28	12 21 A
2900	9 28 51	8 17 43	29	2 0 M
3000	10 0 25	8 16 59	30	16 21 M
3100	10 1 9	8 16 15	31	30 39 M
3200	10 1 43	8 15 31	32	14 6 A
3300	10 2 27	8 14 47	33	0 14 M
3400	10 3 11	8 14 3	34	14 35 M
3500	10 3 55	8 13 19	35	28 56 M
3600	10 4 39	8 12 34	36	15 52 A
3700	10 5 23	8 11 50	37	1 32 A
3800	10 6 7	8 11 6	38	12 49 M
3900	10 6 51	8 10 22	39	27 10 M
4000	10 7 35	8 9 38	40	17 38 A
4100	10 8 19	8 8 54	41	3 17 A
4200	10 9 3	8 8 10	42	11 5 M
4300	10 9 47	8 7 26	43	25 24 M
4400	10 9 51	8 6 42	44	19 24 A
4500	10 10 31	8 5 58	45	5 3 A
4600	10 11 15	8 5 14	46	9 17 M
4700	10 11 59	8 4 30	47	23 38 M
4800	10 12 43	8 3 46	48	21 9 A
4900	10 13 27	8 3 2	49	6 50 A
5000	10 14 11	8 2 18	50	7 32 M
5100	10 14 55	8 1 34		
5200	10 15 39	8 0 50		
5300	10 16 23	7 56 6		
5400	10 17 7	7 55 22		
5500	10 17 51	7 54 38		
5600	10 18 35	7 53 54		
5700	10 19 19	7 53 10		
5800	10 20 3	7 52 26		
5900	10 20 47	7 51 42		
6000	10 21 31	7 50 58		
6100	10 22 15	7 50 14		
6200	10 22 59	7 49 30		
6300	10 23 43	7 48 46		
6400	10 24 27	7 48 2		
6500	10 25 11	7 47 18		
6600	10 25 55	7 46 34		
6700	10 26 39	7 45 50		
6800	10 27 23	7 45 6		
6900	10 28 7	7 44 22		
7000	10 28 51	7 43 38		

ASTRONOMICAESAREVM

ENVNCTIATVM DECIMVM TERTI

Veneris locum in Zodiaco promptissime absq; omni numerorum ratione, & quasi opere nullo, pernocescere.

ΩΣΦΟΡΟΣ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΟΣ, qui latine Lucifer, Vesper, & Venus dicitur, totidem orbis, quot alii planetarum, constar, quorum infimus cum indice M paulo diuersior est a prioribus vsu. Nō enim in limbo annos ab 1 ad 100, vel superiores, imō, mēses & dies gerit, nec secus etiā ac orbis Solis regulatur, hoc modo. Radix medii motus Veneris, qui idem quoq; medii motus Solis fuit, ē secūda tabella sumatur, centenario minori congrua, tempe post Christum statuto. Nam si ante Christum sit, centenario maiori conueniens, radix accipietur, accepta referatur, anni residui ultra centenariū elapsi, prima tabularum ordine excipiantur, minuta, & secūda ibidem adlerta adimere vel addere, pro vt litera M vel A exigit, oportebit. Radixq; annis praelectis sic omnino quadabit. Eadem ergo radix in Zodiaco cognita, cum ostensore M figetur. Dies, hora, & minuta quātum possibile est, postmodum in limbo M rotae cum filo expressa, ostensore M subfirmato stabiliantur. Augmen Veneris, quae peractū cū Sole eadem est, P index vbi tueretur, coitus circuli GHI & indicis M notabitur, huic loco aduersus in circulo KLM punctus, per quē educto aequantis filo, & epicycli centrum & crux subordinabuntur, & sic inferiorem epicyclum firmaueris. Radicem Argumenti Veneris tertia numerorum columna, sicut medium motum ante solitus es, venaberis, super quod Argumentum indicem Y loca. Annos quoq; residuos in limbo superioris epicycli requies, requisitis filum intendes, intendo indicem Y rursus fudeces. Dies, horas, minuta deinde in Calendario eiusdem orbiculi filum exprimens, ostensorem superpositum accipiat. Quo facto vniuersam instrumenti machinam solidaueris. Filum A nunc per epicycli stellam si emittis vetum Veneris locum in Zodiaco discēs.

Aux Veneris cum Sole ppe tuō eadem est

TABVLA PRIMA

M Z		M Z		M Z		M Z	
1	14	2	15	3	16	4	17
2	28	3	30	4	32	5	34
3	42	4	44	5	46	6	48
4	56	5	58	6	60	7	62
5	70	6	72	7	74	8	76
6	84	7	86	8	88	9	90
7	98	8	100	9	102	10	104
8	112	9	114	10	116	11	118
9	126	10	128	11	130	12	132
10	140	11	142	12	144	13	146
11	154	12	156	13	158	14	160
12	168	13	170	14	172	15	174
13	182	14	184	15	186	16	188
14	196	15	198	16	200	17	202
15	210	16	212	17	214	18	216
16	224	17	226	18	228	19	230
17	238	18	240	19	242	20	244
18	252	19	254	20	256	21	258
19	266	20	268	21	270	22	272
20	280	21	282	22	284	23	286
21	294	22	296	23	298	24	300
22	304	23	306	24	308	25	310
23	318	24	320	25	322	26	324
24	332	25	334	26	336	27	338
25	346	26	348	27	350	28	352
26	356	27	358	28	360	29	362
27	366	28	368	29	370	30	372
28	376	29	378	30	380	31	382
29	386	30	388	31	390	32	392
30	396	31	398	32	400	33	402
31	406	32	408	33	410	34	412
32	416	33	418	34	420	35	422
33	426	34	428	35	430	36	432
34	436	35	438	36	440	37	442
35	446	36	448	37	450	38	452
36	456	37	458	38	460	39	462
37	466	38	468	39	470	40	472
38	476	39	478	40	480	41	482
39	486	40	488	41	490	42	492
40	496	41	498	42	500	43	502
41	506	42	508	43	510	44	512
42	516	43	518	44	520	45	522
43	526	44	528	45	530	46	532
44	536	45	538	46	540	47	542
45	546	46	548	47	550	48	552
46	556	47	558	48	560	49	562
47	566	48	568	49	570	50	572
48	576	49	578	50	580	51	582
49	586	50	588	51	590	52	592
50	596	51	598	52	600	53	602
51	606	52	608	53	610	54	612
52	616	53	618	54	620	55	622
53	626	54	628	55	630	56	632
54	636	55	638	56	640	57	642
55	646	56	648	57	650	58	652
56	656	57	658	58	660	59	662
57	666	58	668	59	670	60	672
58	676	59	678	60	680	61	682
59	686	60	688	61	690	62	692
60	696	61	698	62	700	63	702
61	706	62	708	63	710	64	712
62	716	63	718	64	720	65	722
63	726	64	728	65	730	66	732
64	736	65	738	66	740	67	742
65	746	66	748	67	750	68	752
66	756	67	758	68	760	69	762
67	766	68	768	69	770	70	772
68	776	69	778	70	780	71	782
69	786	70	788	71	790	72	792
70	796	71	798	72	800	73	802
71	806	72	808	73	810	74	812
72	816	73	818	74	820	75	822
73	826	74	828	75	830	76	832
74	836	75	838	76	840	77	842
75	846	76	848	77	850	78	852
76	856	77	858	78	860	79	862
77	866	78	868	79	870	80	872
78	876	79	878	80	880	81	882
79	886	80	888	81	890	82	892
80	896	81	898	82	900	83	902
81	906	82	908	83	910	84	912
82	916	83	918	84	920	85	922
83	926	84	928	85	930	86	932
84	936	85	938	86	940	87	942
85	946	86	948	87	950	88	952
86	956	87	958	88	960	89	962
87	966	88	968	89	970	90	972
88	976	89	978	90	980	91	982
89	986	90	988	91	990	92	992
90	996	91	998	92	1000	93	1002
91	1006	92	1008	93	1010	94	1012
92	1016	93	1018	94	1020	95	1022
93	1026	94	1028	95	1030	96	1032
94	1036	95	1038	96	1040	97	1042
95	1046	96	1048	97	1050	98	1052
96	1056	97	1058	98	1060	99	1062
97	1066	98	1068	99	1070	100	1072
98	1076	99	1078	100	1080	101	1082
99	1086	100	1088	101	1090	102	1092
100	1096	101	1098	102	1100	103	1102
101	1106	102	1108	103	1110	104	1112
102	1116	103	1118	104	1120	105	1122
103	1126	104	1128	105	1130	106	1132
104	1136	105	1138	106	1140	107	1142
105	1146	106	1148	107	1150	108	1152
106	1156	107	1158	108	1160	109	1162
107	1166	108	1168	109	1170	110	1172
108	1176	109	1178	110	1180	111	1182
109	1186	110	1188	111	1190	112	1192
110	1196	111	1198	112	1200	113	1202
111	1206	112	1208	113	1210	114	1212
112	1216	113	1218	114	1220	115	1222
113	1226	114	1228	115	1230	116	1232
114	1236	115	1238	116	1240	117	1242
115	1246	116	1248	117	1250	118	1252
116	1256	117	1258	118	1260	119	1262
117	1266	118	1268	119	1270	120	1272
118	1276	119	1278	120	1280	121	1282
119	1286	120	1288	121	1290	122	1292
120	1296	121	1298	122	1300	123	1302
121	1306	122	1308	123	1310	124	1312
122	1316	123	1318	124	1320	125	1322
123	1326	124	1328	125	1330	126	1332
124	1336	125	1338	126	1340	127	1342
125	1346	126	1348	127	1350	128	1352
126	1356	127	1358	128	1360	129	1362
127	1366	128	1368	129	1370	130	1372
128	1376	129	1378	130	1380	131	1382
129	1386	130	1388	131	1390	132	1392
130	1396	131	1398	132	1400	133	1402
131	1406	132	1408	133	1410	134	1412
132	1416	133	1418	134	1420	135	1422
133	1426	134	1428	135	1430	136	1432
134	1436	135	1438	136	1440	137	1442
135	1446	136	1448	137	1450	138	1452
136	1456	137	1458	138	1460	139	1462
137	1466	138	1468	139	1470	140	1472
138	1476	139	1478	140	1480	141	1482
139	1486	140	1488	141	1490	142	1492
140	1496	141	1498	142	1500	143	1502
141	1506	142	1508	143	1510	144	1512
142	1516	143	1518	144	1520	145	1522
143	1526	144	1528	145	1530	146	1532
144	1536	145	1538	146	1540	147	1542
145	1546	146	1548	147	1550	148	1552
146	1556	147	1558	148	1560	149	1562
147	1566	148	1568	149	1570	150	1572
148	1576	149	1578	150	1580	151	1582
149	1586	150	1588	151	1590	152	1592
150	1596	151	1598	152	1600	153	1602
151	1606	152	1608	153	1610	154	1612
152	1616	153	1618	154	1620	155	1622
153	1626	154	1628	155	1630	156	1632
154	1636	155	1638	156	1640	157	1642
155	1646	156	1648	157	1650	158	1652
156	1656	157	1658	158	1660	159	1662
157	1666	158	1668	159	1670	160	1672
158	1676	159	1678	160	1680	161	1682
159	1686	160	1688	161	1690	162	1692
160	1696	161	1698	162	1700	163	1702
161	1706	162	1708	163	1710	164	1712
162	1716	163	1718	164	1720	165	1722
163	1726	164	1728	165	1730	166	1732
164	1736	165	1738	166	1740	167	1742
165	1746	166	1748	167	1750	168	1752
166	1756	167	1758	168	1760	169	1762
167	1766	168	1768	169	1770	170	1772
168	1776	169	1778	170	1780	171	1782
169	1786	170	1788	171	1790	172	1792
170	1796	171	1798	172	1800	173	1802
171	1806	172	1808	173	1810	174	1812
172	1816	173	1818	174	1820	175	1822
173	1826	174	1828	175	1830	176	1832
174	1836	175	1838	176	1840	177	1842
175	1846	176	1848	177	1850	178	1852
176	1856	177	1858	178	1860	179	1862
177	1866	178	1868	179	1870	180	1872
178	1876	179	1878	180	1880	181	1882
179	1886	180	1888	181	1890	182	1892
180	1896	181	1898	182	1900	183	1902
181	1906	182	1908	183	1910	184	1912
182	1916	183	1918	184	1920	185	1922
183	1926	184	1928				

ASTRONOMICVM

Exempli Re-
gis. FERDI-
NANDI.

Regij natalis equatio 1502 anni, 9 dies Martij, Horæ 21, mi-
51 cum sit, statim ex secunda tabula medium Veneris motum anno
1500, centenatio scilicet minori congruent, Sig 9 gra. 19 mi. 19 capies,
Ex prima tabula annos residuos 2, penes quos 28 2 41 inuenta
radici medi motusurripies, vnde Sig 9 gra 18 mi 50 remanebunt,
quibus si index M superatur in Zodiaco, diebus, horis minutisq;
rite applicetur, medium Veneris motum, Sig 11 gra. 26 mi. 45 ve-
rissime commonstrabit. Index P insuper cum auge, quæ est gra. 1
mi. 12 25 (vt in Sole auditum est) componetur, epicyclum pariter
cum Cruce sua ordinetur, quo ordinato radicem Argumenti è
tabula tertia, centenatio 1500 competentem excipe. Radix autem
habet Sig. 7 gra 12 mi 14. Eadem indicem in epicyclo imponens,
annos, dies, horas & minuta residua cum filo & indice, vt doctus es,
preparato. Ecce nunc ostendorem qui medium Argumenti Veneris
in epicyclo Sig. 11 gra. 26 mi. 3 dat, Filiu autem per stellam epicycli
eductum, verum locum Veneris in Zodiaco, hoc est, gradus 26 mi
3 X ad tempus scilicet natium regis indicat, Centrum verum & equa-
tum quod est Signorum 8 gra: 28 in circulo G H I videtur à filo A
per centrum epicycli directo, cui pro latitudine habenda Sig 1 gra: 6
adiciat, idem filum in epicyclo inferiori augem veram epicycli innuit,
a quo loco vsq; ad indicem Y computans, Argumentum verum Vene-
ris, quod est Sig 11 gra. 22 min. 40 offeretur. Et hæc duo post
Christum motus inuenire docent, Tertium sequens exemplum ante
Christum operaturu instruet. ¶ Vrbis Rhoma condicpit anno 753
ante salutem Orbi factam, 11 Kalendas Mayas, Si Lutio Tarutio
Mathematico credimus, inter secundam & tertiam, 11 Kalendaram,
idem est, quod 21 die Aprilis. Horæ autem numerari debent ab ortu
Solis inchoantib; ita astrologica ratione horas accipiendo, 21 Aprilis
dies imperfectus adhuc supponitur. Horas autem à meridie dei repu-
tanti hora 19 mi: 30 statuatur. Quamq; vero non desint (inter quos
& Plutarchus est) qui Rhomam non 11, sed 12 Kalendas, May cep-
tam extrui audent, id quod 20 diem Aprilis designat. Ea tameres
nihil plus Tarutiu quo minus in motibus deuiasse non tollerabiliter
insinulari queat, saluat, vt in presentibus liquidissime cuius lecturo
constaturum est. Etenim (quod tamen fieri prorsus nequit) vsu
veniat 30 vel 40 dissentio hoc loco, nunc tamen huiusmodi motuum
abfconditas, qualis Tarutio accidit, in hoc nostro instrumento cuiquam
timenda erit. Motus igitur originem Romanæ vrbis referentes hic
visus, primo, vt sepe moniti est, 753 annos proponat, quos à prox-
imo maiori centenatio, videlicet 800 auferat, ablati vero 64 super-
esse completos videbit. Radix medi motus Veneris, quæ Sig. 9 gra.
2 mi: 25 è tabula secunda, cui inscriptio ante Christum querenda
sunt, apud annos deinde residuos 19 2 17 cum M litera in prima
tabula inuenta, radici demenda, vnde Sig. 9 gra. 2 mi: 15 super-
bunt, Hunc numerum mox cum indice M in Zodiaco notabis. In lim-
bo huius rotæ inferioris diè 20 Aprilis, 19 ho. 30 mi: (quoniam horæ
& minuta à meridie vicissime diè numerentur, inter 2 & 3 horam
vicissim prime diè, post Solis ortum incidunt) require, per quæ filo
tracto & indice M subloco, rotula rite ordinata erit, cui index M
in Zodiaco Sig. 0 gra 21 mi 29, medium motum Argumenti summetur è regione
bebit. E tertia deinde tabula radix Argumenti summetur è regione
800 annis, quæ Sig. 11 gra. 13 mi: 26 facit. Augi post hæc per 4
Enunctiatum quæsit, gra. 0 mi. 17 11 ostendorem P ad moue, Epicy-
clum pariter vna cum centro suo & cruce sub fili A loca, Y indicatore
radici affixo, annis elapsis, diebus, horis, minutisq; pro more dispositis.
Exin filum A in epicyclo Argumentum verum Sig 10 gra. 27 mi:
50. Centrum simul equatum in circulo G H I Sig 10 gra. 22 mi.
50, cui si addetur Sig 1 gra. 6, proueniet Sig 11 gra. 28 mi: 50,
ostendit. Fili educto per stellam epicycli, locum Veneris, quem hoc
tempore possederit in Zodiaco, 9 scilicet gra. 25 m. Y indicat. Quid igit
Luciu Tarutiu fascinauit, vt Veneri auderet tempore vrbis fundatæ
in Scorpionem locare, Mercuriumq; Saturnum & Martem? Cum hoc
tantummodo in Saturno verum esse deprehendatur, qui gradus 2 mi
20 m. renuisse tunc cognoscitur. In Marte vero minime locum habet,
qui gra. 1 mi. 15 25 occupauit. Neq; vero certius quicquam & Mer-
curio statuit, quem in Scorpionem posuit, cum hoc ex diametro pug-
net. Non enim in m sed r fuisse, & hoc 3 gra. 15 mi. cernitur. Semel
aut ex theoricis constat lineam Medi motus Solis, Veneris & Mer-
curii eandem perpetuo esse. Eorum itaq; trium motus cum sit idem,
facile est coniectari, eorundem epicycloru centra, non procul à linea,
facile è Sole centrum mundi versus educitur, discere. Quod dum fit,
Venerem vltra 48 gra. siue pcedat, siue sequatur, à Sole nunquam
elongari necesse est. Mercurium vero, quoniam epicyclo tam modico
voluitur, 27 gradibus à Sole vtroq; positum, non amplius abesse.
Qua ratione fretus igitur Tarutius Solem in Tauro, Venerem &
Mercurium in Scorpione, ausus est collocare? Et id cum Scorpium,
diametraliter Tauro opponatur, quod discrimen totius medi circuli,
id est, 180 graduum est. Qui error, quantum sit apud Solinum, qui-
libet prudens iudex estimet volo. In mentem dant quoq; hoc loco venit Iulij
Firmici, qui de quadra Veneris & Mercurij libro 6 c: 14 scriptum
reliquit, cum eadem tamen nullo vnquam seculo cuiquam visa sit, nec
videri possit, cum enim Venus vltra 48 gradus a Sole non recedat,
Mercurij vero vltra 27, Ponantur vero vtrinq; a Sole vtrig; planetæ,
ita, vt alter

Linea Medi
motus 0 9 & 2
ppetuo eadē.
Maxima Ven-
eris & 2 a 0
distantia
Error Taruti
in signis

CAESAREVM

ita, vt alter dextram, alter leuam occupet, adhuc tamen 77 gradibus
tantum dissidere cernes. Quartus aut aspectus 20 gradus desiderat,
quos dum Venus & Mercurius assequi distando non possunt, sequi-
tur nullo quadram tempore Veneris & Mercurij, contra Firmici opin-
ionem euenire posse. At inquis, radiali aspectu fieri potest, vt Vene-
ris Mercurij quartus contingere valeat. Sed illud nisi 83 gradibus
fieri, sicut reuera fit, concedas, nescio quem quartum dicas. At 83
gradus sic quadranguli creent, vt 90 Sextilem. Adhuc Tarutio Sol
in Tauro ponitur, quod nihil ferius nobis improbat. At dicat ali-
quis in causa esse, quod non ad 12 Kalendaram (sicut Plutarchus &
alii volunt) sed ad 11 Kalendas, vrbem fundatam esse constituit,
verum enimvero tantum abest, vt hoc vnus diè discrimen Tarutium
absoluat, (quod vnus tantum gradus differentiam arguit) vt etiam, si
propter 30 vel 40 annorum diuersitatem diè certa excedisset, nun-
quam tamen Solem in Tauro, & multo ineptius, Venerem & Mer-
curium in Scorpionem transferens, culpabilis esse non debeat. Prole-
meus in 3 Magisq; sue constructionis dictione tradit ea, è quibus cui-
dentissime colligitur suo tempore, videlicet 132 post natum Scru-
torem, 22 Martij equinoctium vernale euenisse, vnde si retro eatur,
vsq; ad ortum Christi, diè noctisq; equalitas, 24 & 25 Martij fa-
cile reperitur. Ad hoc longius putanti, tempusq; Rhomanæ vrbis con-
sideranti, diem 29 aut 30 Martij noctem adæquasse liquet. Edo
igitur 40 annis a vera vrbis fundatione deuiat, equinoctium
tempus in illo annorum spacio idem persistere fatebimur. Solamen
cum constet indices non vltra gradum 1 in Zodiaco promoueri, pa-
lam est à 29 diè Martij (in quo equinoctium fuit tempore conditæ Aquin-
Rhomanæ) vsq; ad 21 diem Aprilis non amplius iter, ad hunc quo extru-
dammodo, 22 gradibus Arietis cunctum esse. Adeo seiplo datus tempore
ostendit Sol in Ariete & non in Tauro, dum Rhoma extrueretur, se
fuisse.

ENUNCIATVM DECIMVM QVARTVM

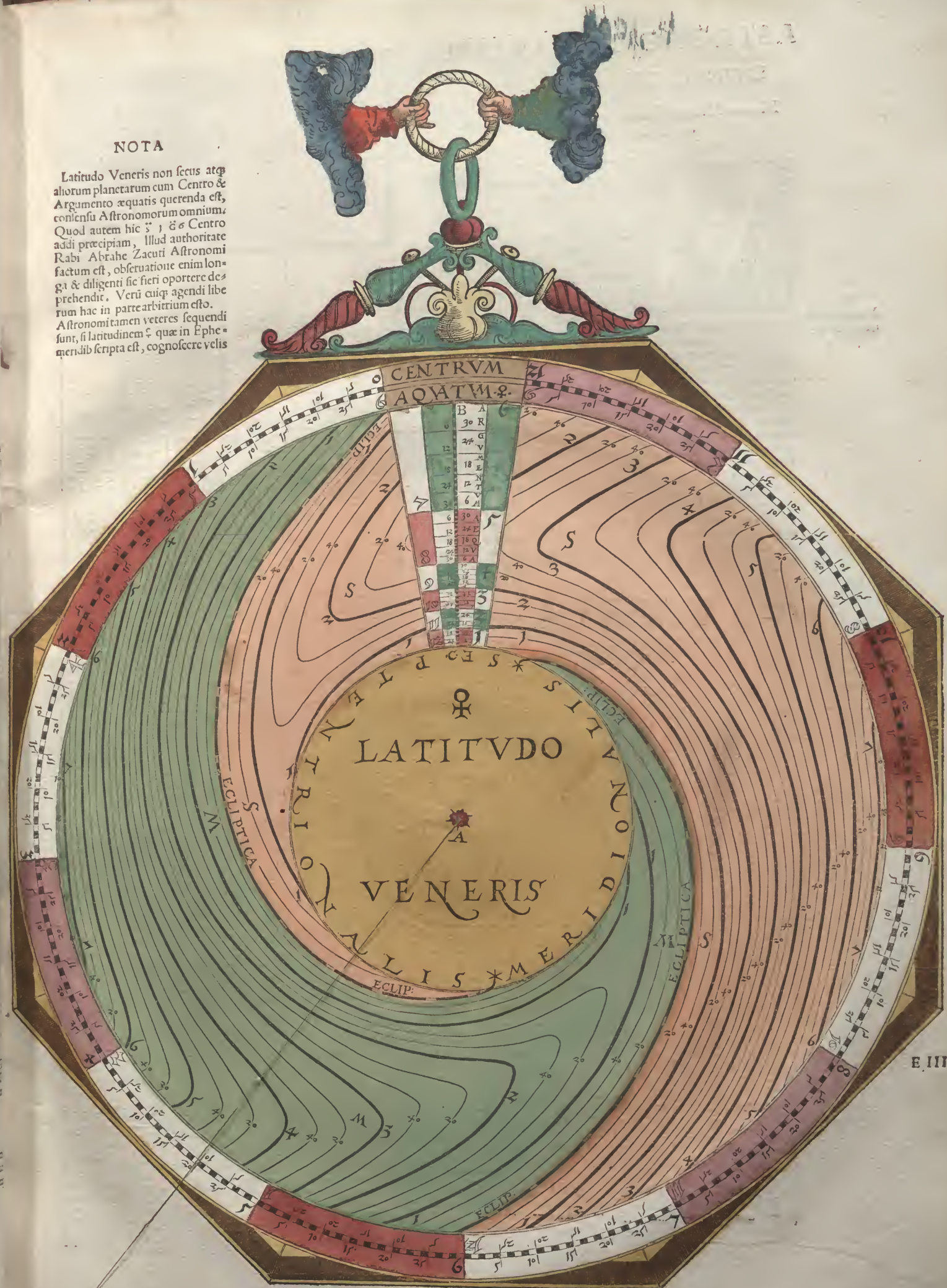
Veneris digressionem, id est, latitudinem ab ecliptica, per
preiens instrumentum indagare.

DE LATITVDINE VENERIS
tametsi plura dici possent, debentur,
quia tamen papi, vt pater ob oculos
l'reuitas ferre nequit, breuiores esse
cogimur. Planetæ huius latitudinem
causantur tria. Primus, deferentis ratio
est, quodocumq; enim epicyclus hui-
us in capite vel cauda draconis est, ad
istius deferentis in superficie eclipticæ fer-
tur, quamprimum vero epicyclus extra
interfectiones consistit, tum & defers
vna cum epicyclo Aquiloni inclinatur, quam ob rem & deferentis nomine
Septentrionalis iugiter manet & dicitur. Alterum aux epicycli facit,
cuius diametri reflexio per longitudes medias transiens. Cæ-
terum nil opus fuit prolixiori informatione, qua Veneris cursum
inuenire docearis, cum idem in omnibus planetis labor seu modus
agendi sit. Per exempla igitur rem omnem, vt Soleo, tractaturus com-
pendio sum.
¶ Exemplum Imperatorium possedit Centrum verum Sig 8 gr. 13
cui addebatur Signu 1 gra 6. Signa vero 9 gra 19 ex additione
prodierunt. Argumentum verum Signu 1 2 58 habuit,
quod nunc obseruabitur in linea B C duplici ziphra scriptum. Nigra
quidem à Signo 0 vsq; 6. Candida vero à 6 vsq; 12. Ziphra-
rum vtrig; consimiles in limbo signorum numeros obtinent. Quoni-
am vero 1 5 2 6 & Argumentu est, in atro signoru nũero à Cver-
sus B ascendendo sumi debet, cui filum cū vnione adiungetur, icirco
etiam Signa Centri, quæ sunt Sig 9 2 19 in eodem numerorum
colore querenda sunt, qui in limbo exteriori scribuntur. Illis si filum
supponitur, margarita 0 20 attingit, Meridionalem, quæ
etiam propterea, quod eclipticæ appropinquat, Ascendens vocatur.
Intelligitur autem hoc ex promotione fili in centro per 1 aut 2 6,
vbillico apparet vtrum vnio accedat eclipticæ, an eandem deferat.
¶ Ferdinandus Rex in Centro vero motus Veneris Sig 8 gra 28
comprehendit, cui additum Sig 1 6, Centrum equatum nouissi-
me, scilicet 10 6 4 constituit. Argumentum fuit 11 2 22
mi. 40, id quod in linea B C, numeror; signorum albo videndum est,
huic applicabis vnionem, Filum Signis & gradib; & Centri in circuli
ferentia interiori reperitis, induces, quo facto margarita 42 21, id
est Mei: Ascensum latitudinem, dum sedulo magis eclipticam adpropinquat,
ostendit.
¶ Rhoma condita Centrum 5 10 gra 22 50 habuit, cui
additum 5 1 6, verum Centrum dant, quod est 5 11 gra 28
mi. 50. Argumentum erat 5 10 gra. 27 mi. 50, è quibus collig-
gitur Venerem eo tempore eclipticæ inclinasse per 38 minut, vnde &
Meridionalis Ascendens dièta est.
Sequitur instrumentum latitudinis Veneris.

NOTA

Latitudo Veneris non secus atq;
aliorum planetarum cum Centro &
Argumento æquatis querenda est,
consensu Astronomorum omnium.
Quod autem hic 5 1 6 Centro
addi precipiam, illud autoritate
Rabi Abrahæ Zacut Astronomi
factum est, obseruatione enim lon-
ga & diligenti sic fieri oportere de-
prehendit. Veru cuiq; agendi libe-
rum hac in parte arbitrium esto.
Astronomi tamen veteres sequendi
sunt, si latitudinem & quæ in Ephe-
meridib; scripta est, cognoscere velis

ASTRONO·CAESAREVM

ENVNCTI. DECIMVM QVINTVM

Motum Mercurii summa facilitate, numeroq; citra exactissime disquirere.

Mercurii iust-
uxus alteraf

ERCVRIVS, QVI GRAECIS
ΣΤΙΑΒΩΝ radians appellatur, varius
natura est. Nam cuiq; planetarum ap-
pellit eadem similis & virtute & actu fit.
Proteo illi fabuloso, qui praesentia imi-
tando exprimit, non dissimilis. Si fi-
benigniori cupiam, vel coniunctione,
vel Sextili vel Trino copulatur aspectu,
benignam & ipse pinus naturam indu-
it. Si cum iniquiori oppositionem vel
quadrantem efficit, confestim & ipse malig-
nus euadit. Cuius motum planè admi-
rabilem qui scire desiderat, protinus ab initio sphaerae seu orbis, quot
qualesq; sint sequentis figure, contempletur. Ante omnia tota Zodi-
aco proxima cum ostensore quodam M, qualis in Sole & Venere habi-
ta est, offertur, cuius limbo, nihil præter menses ac dies anni insunt, quã
ordinabis hoc modo. Accipiens radicem Medii morus Solis è secunda
tabula post Christum, centenarij minori, ante Christum, centenarij
maiori respondente, annosq; residuos vltra centenarios ex tabula pri-
ma quæres, ubi minuta & secunda, pro vt M vel A literæ horrantur,
inuenta radici addes vel demes. Ex subtractione vel additione quod
redundat in Zodiaci quadratū, cum indice M firmabis. Deinde pro
stirum similiter, in Calendario cum filo A signabis, indicemq; M sub-
duces, quo facto, rotam primam absolutam putabis. Succedens huic
rota & angustior priori, indicem P cum tribus circulis gestat, quorū
primus GHI, ad quem numeri nigricantes à Signo 1 vsq; 12 referū-
tur, est. Secundus KLM dicitur, quorū vtrumq; hactenus instrum-
entis aliorum planetarum inferuimus. Tertius minimusq; NOP
vocatur, in quo ziphrae albo colore, contra exteriorum ordinem pro-
cedūt, vt si nūer' circuli GHI à sinistra dextrorsum legis, nūer' circuli
NOP à dextra

TABVLA PRIMA

	M Z			M Z			M Z			M Z					
1	14	2	M	25	3	M	49	6	M	73	17	23	A		
2	18	4	M	26	18	6	M	70	7	M	74	21	A		
3	22	6	M	27	12	2	M	51	21	5	M	75	18	A	
B 4	4	46	A	B38	12	21	A	B52	13	54	A	B76	3	18	A
5	12	15	M	29	2	0	M	53	18	3	M	77	10	5	A
6	26	56	M	30	16	21	M	54	5	47	M	78	42	56	A
7	41	16	M	31	10	39	M	55	20	7	M	79	9	35	A
B 8	3	32	A	B31	14	6	A	B56	24	40	A	B80	15	15	A
9	10	49	M	33	6	14	M	57	10	19	A	81	10	54	A
10	14	10	M	34	14	35	M	58	4	0	M	82	6	1	A
11	19	1	M	35	28	56	M	59	18	21	M	83	7	48	A
B12	5	17	A	B36	24	5	A	B62	26	73	A	B84	17	0	A
13	9	3	M	37	1	12	A	6111	13	6	A	85	12	59	A
14	23	24	M	38	12	49	M	62	2	14	M	86	8	1	A
15	37	45	M	39	27	10	M	63	16	35	M	87	60	2	M
B16	7	3	A	B40	17	38	A	B64	2	11	A	B88	38	47	A
17	7	17	M	41	3	17	A	65	13	52	A	89	14	24	A
18	12	2	M	42	1	5	M	66	0	28	M	90	10	5	A
19	35	59	M	43	26	24	A	67	24	49	M	91	4	15	M
B20	8	40	A	B44	10	26	A	B68	15	59	A	B92	40	32	A
21	5	32	A	45	5	1	A	69	13	69	A	93	12	1	A
22	19	52	M	46	9	17	M	70	1	17	A	94	11	50	A
23	34	13	M	47	23	38	M	71	33	4	M	95	2	31	M
B24	10	35	A	B48	21	9	A	B72	11	44	A	B96	42	18	A
			A				A				A	97	27	57	A
			A				A				A	98	13	16	A
			A				A				A	99	44	44	A
			A				A				A	100	10	1	A

ASTRONOMICVM

CAROLI
Imperatoris
Exemplum,

NO P a dextra leuorsum intelligatur. Index aut. P super augem Mercurii supra inuentam 4 enunciatum ponendus est. Tertius orbis ostensor Q gaudet, qui centro medio Mercurii in circulo NO P applicandus est. Nouissime deferens & epicyclus, sicut in aliis patet, adest. Intellectis itaq; instrumenti partibus, eiusdemvisu solito pro more exemplis tribus aperiam.

¶ Imperatorem ortum audisti tempore aequato 1500 anno, 23 die, 16 hora, 20 m. Radicem vero centenarii 1400, Sig. 9 gr. 18 m 34. Cum annis postea 99 ex subtractione relictis, prima tabula ingressus m 0 44 cum M litera reperies, quare hac a radice subtrahens mediū motum Mercurii ad annos 1499 elapsos Sign. 5 gr. 18 m: 34 perspicis, quæ Sig. gra. & c. in Zodiaco accepta, index M exprimere debet. Filum em A iam extensum per 23 Februarii diem, 16 horā, m. 20, in Zodiacum medium Mercurii motum, Sig. 11 gr. 12 m. 27 manifestabit. Cui loco si indicem M superlocaueris, rotam perfectē ordinaueris. Augem post hac, antea notam, Sig. 5 gr. 7 m 25 in Zodiaco ubi inuestigaueris, cum ostensore P firmabis, & secundam pariter rotulam loco suo reddideris. Tertiam firmaturus, vide qua ex parte index M circulum G H I contingat, qd fit in Sig. 4 gra. 12 minu. 2. Tergo Sig. grad. & m in circumferentia NO P requirere, quibus ostensorem Q addens, voti compus factus es. Postea ab intersectione circuli G H I & indicis M, imaginare lineā vsq; ad circulum K L M productam, ibidem & punctum statue, per quod filum æquantis E epicycli centro & cruce 4 subornatis ducto, sic, ut crux Zodiacum versus vergat. Inferiore epicyclo vsq; ad finem operationis inuatiato persistente. Deinceps in tertia tabula radicem mediū Argumenti Mercurii iuxta 1400 centenarium scē elapsū, ubi Sig. 11 gra: 7 m: 27 habentur, inspicere, in inferiori epicyclo quæ sita hæc, cum indice Y superioris signa. In limbo eiusdem epicycli 99 annos querito, per quæ sitos filum F trahere, indice Y substituto. Filum insuper ad lineam Ianuario debitam exinde (Ianuarii enim integer & completus est.) rursusq; ostensorem Y subiunge. Postremo filum quoque per 23 diem, 16 horas, 20 m, quoad fieri potest, duc, indicemq; Y suppone. Quod ubi actum est, totius instrumenti labor consumatus fuerit. Atqui nunc videri potest stelle locus epicyclo insitæ q; ppinquus terræ sit, quantū ab ea distet, & huiusmodi accidentia pleraq;. Locum aut verum istius nostrum, filum A per stellam educens in Zodiaco aspicias, qui est 20 gr. 4. Rotis etiam immotis Centrum æquatū Argumentūq; verum, quæ ambo filum A per centrum epicycli tractum reddit, agnosces. Centrum æquatum est Sig. 4 gra. 9 in circulo G H I. A filo vero augem inferioris epicycli exprimente, si numeretur ad radicem vsq; Y, signa ordine sequendo Sig. 5 gra. 15 m. 34, quæ sunt Argumentum verum, pdi bunt. ¶ Quod si adhuc dubites, ecce alteram operandi viam.

Exemplum
FERDINANDI.

Tempus æquatū Regis FERDINANDI sepe dictum est, 1502 anni, dies 9 Martii, hora 21 m. 51 postmeridiana elapsa omnia. Anno corrente 1503 Martii 10 hora 8 m 47 antemeridiana. Cē tenarius proximus est 1500 quicum radicem mediū motus Mercurii tabella secunda excerpte, quæ Sig. 9 gra. 19 m 18 facit, Vterius adhuc duo anni restant elapsi, quibus cū primam numero columnam ingressus m 28 41 inuenies, ratione M litera subtrahenda. Demps his radicem superant Sig. 9 gra. 19 m. 47, quæ in Zodiaco requisita cū ostensore M signabuntur. Filum deinde A per 9 diem Martii 21 horam 51 m. diducas, quod in Zodiaco Sig. 11 gr. 27 m 42, medium scē Mercurii motū existentia referet, quibus si index M adiūcet, sit, rota fixa pseruet. Per 4 enunciatum augem Mercurii scies, quæ in gradu 0 m. 26 m. habita, in Zodiaco nunciteretur, cum indicem P exprimat. Posthæc ostensoris M circuli G H I sectionem inuestiga, quæ fit in 4 Sig. 27 gra: 15 m. ab auge scē seu indice P numerando, vocatione Centrum mediū. Signa hæc, gradus & m: in circulo NO P accipito, indicemq; Q adde, quo perfectio tres rotulas ad votum cōstitueris. Deferentē aut cū epicyclo firmaturus sic ages. Lineam imaginariam ab incisione indicis M & circuli G H I inter medios gradus duces in circulum vsq; K L M, ubi & punctum sitas, per quem filo A extenso, epicyclus cū centro & cruce supponetur. Radicem postea mediū Argumenti ex tertia tabula summito ad annū 1500, quæ Radix est S 1 g 13 m 46. Signa illa, gradus & minuta & c. in inferiori epicyclo numerans, cum ostensore Y affige. Filum F per annos 2. in circumferentia superioris epicycli trahere, indice Y denuo subactō, Lineæ deinde Februarii (quoniam Februarius plenus & exactus 29 est) filum impone, ostensorem Y sub idem relato. Demum 9 diem, 21 m. 51 minuta cū filo abscinde, indice Y rursus subloco. Vniuersis sic rotulis ordinatis, verum locum Mercurii filum A in Zodiaco dabit per stellam epicycli directum, gra 29 scē 4. Per centrum vero epicycli filiū extensum, Centrum verū in circulo G H I, quod est S 4 gra. 25 minu. 10 decernit, sicut & in infimo epicyclo augem idem ostēdit. A qua auge, si vsque ad ostensorem Y numeres Si. 0 gr. 12 m 45, quod est Argu. verum, intelliges. ¶ Nunc quæ sit ante Christi tempora

CAESAREVM

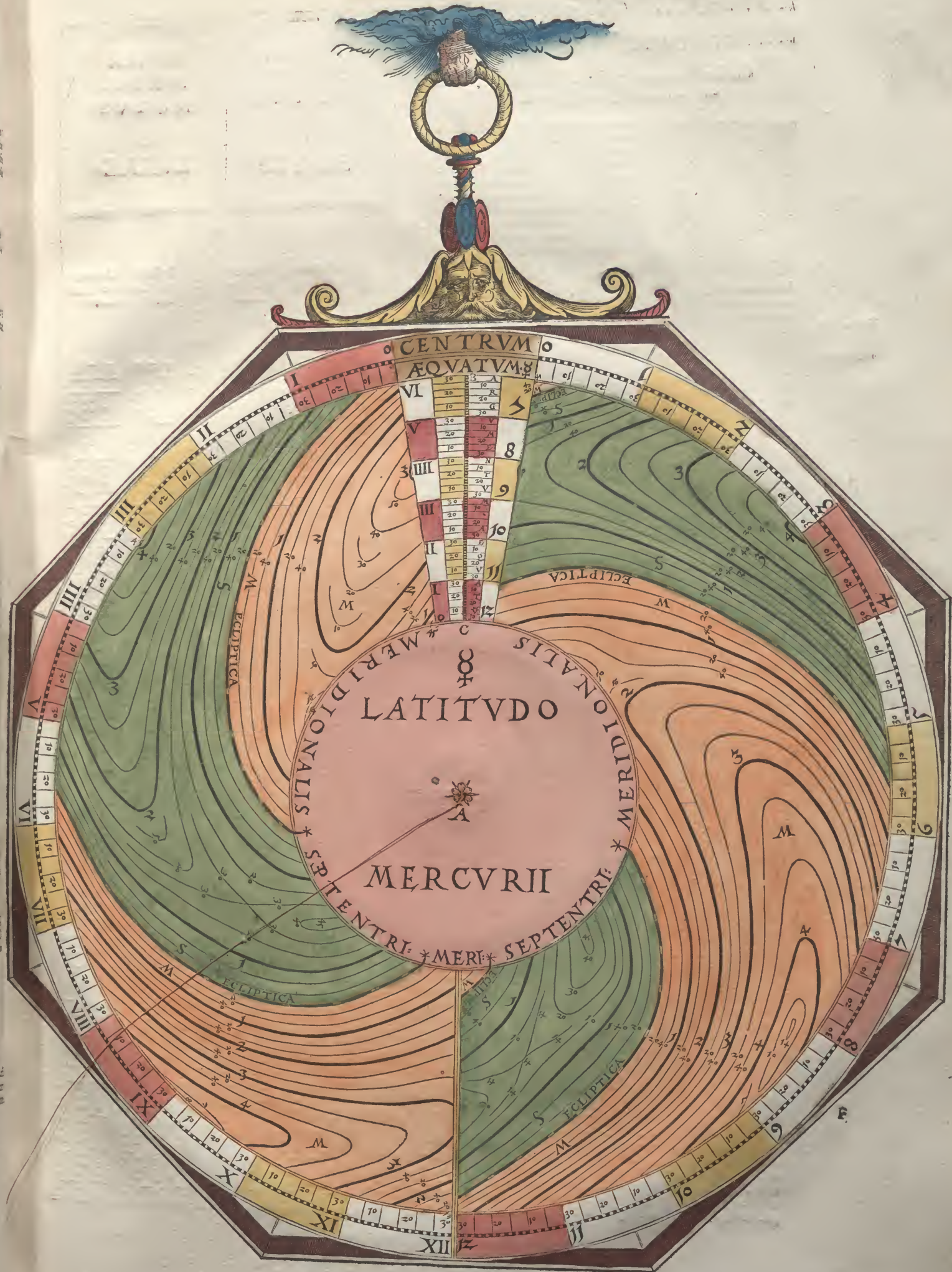
tempora motus inueniendi forma afferendum est. Rhomæ fundatio esto in exemplum adducta, ante salutem exortam, annis 753 facta. Cētenarij inde maior capied, qui est 800, cuiusdem pti 753, remittit 46 annos cū diebus 20 Martii, horis 19 m 30 res fiduis. Radix mediū motū centenarij 800 respōdens Sig. habet 9 gr. 25 m. 25. Apud annos 46 in tabula prima vides m 9 27 cum nota M, quate subtrahuntur radici. Verag; radix Sig. 9 gr. 2 m. 15 superat. Quaratur hæcigitur in Zodiaco, quæ sita cum ostensore M signetur. Diem insuper, horam, minutaq;, quo scis modo, cum ostensore P firmabis, quando index mediū motū Mercurii in Zodiaco 5 o gr. 21 notetur. Reliquos orbes secundum præcepta præcedentis exempli ordinabis. Radix argumenti 800 annis vicina 5 6 6 m 46 est. Posthæc epicycli, annos residuos, dies quoq; & horas debito more con stitue, quibus rite omnibus peractis, tempore proposito apparebit 3 5 15 m 8 (quæ tamen Lulius Tarutius, ut antea dictum est, falso in Scorpionem transiit) possedisse. Imò Taurini sententia Mercurius a Sole 180 gradibus absuit, cum non nisi 10 gradibus 27 minue euariaverit, imo reuera a O nunquam longius 27 gradibus distare possit. Mediocriter Astronomiæ peritos non latet, Solem, Venerem & Mercurium perenniter consuetudine mediū motū, quæ apparet, fit ut Mercurius nunq; remotior a Sole, & maxime ob epicycli curu ratem, esse queat, quæ causā etiam est, cur tam raro appareat. Centrum verum Mercurii 5 6 6 m 45. Argumentum verum 3 5 15 m 43 sunt, quæ duo ad latitudinem consequenter cognoscendum obseruari oportet.

ENVNCTI. DECIMVM SEXTVM

Latitudinem Mercurii confestim & citra calculandū onus indagare.

MERCVRIVS ET IPSE TRIPLEX suæ latitudinis causam præfert, quas si præsentia pariter pluribus censerem, verū quia impedit, ut patet angustis papiri prudens dimitto. Deferens epicycli hoc cum superficiei epicycli cōmune habet. Quod quando epicyclus in nodo caudæ vel capitis consistit, tum deferens superficiei, eadem cum eclipticæ superficiei est. Epicyclo aut ab intersectione digrediente, deferens medietas illico meridie versus declinat vsq; ad ventrem draconis, quo in loco declinatio maxima 45 m. est. Ab hinc enim rursus eclipticam accedit, ad alium vsq; ventrem procedendo. Quam primum enim epicyclus nodum attingit, superficiei deferens vna cum eclipticæ superficiei fit, quando aut epicyclus cū deferente rursus a nodo discedit, tum incipit iterum ab ecliptica in meridiem moueri. Ita Mercurii epicyclus iugiter (quando videlicet extra nodos est) in latitudine meridionali, sicut Venus in septentrionali pueuerat. Quomodo aut planeta secundum latitudinē moueatur in suo epicyclo, aliis suis declarabitur, cū hac re paucis absolui in præsentia neq; Instrumentū hoc latitudinis Mercurii duodecim Signa Cētri bis continet, scilicet ad sinistram, ubi signorum numeri sunt eiusmodi I II III IIII V & c. ad quæ numeri artinet Sig. Argumenti ab 0 vsq; ad VI Signa cōpleta, istdem cōm alphabetice scripta. Id quod ē naturæ CAROLI CAESARIS clarius deprehendes. Vbi Argumentum verum Sig. 6 gra. 15 m. 34, & in linea B C inuenitur, quo postq; vno perductus est. Centrum verum in sinistro limbo queretur, quod limbo liter per numeros I II III & c. exprimitur. Quibus habitis latitudinem Mercurii die CAESARIS natali gr. 3 septē. ascendente esse cognoscēs. Eodem modo cum Argumentū FERDINANDI Regis minus 6 Signis scē 5 o 12 m 45 sit. In sinistro latere queretur Centrum, quod est Signorum 4 grad. 25 minutorum 10, unde latitudinem gradu. 1 minutorum 5 meridionalem scilicet ascendente colligis. Similia planē in tertio quoque exemplo (quod de RHOMA conditum est) eueniunt. Hic enim pariter Argumentū verum 6 Sig. non acquiritur. Signa enim 5 gra. 15 m. 42 Centrū habet. Quocirca filiū cū margarita Signa Centri leua limbi medietate exprimere debet, Signa scē 6 gra. 23 minu. 15. Ex quo latitudo Mercurii gra. 1 m. nu. 15 meridionalis descendens reperitur. Quando vero viliu Argumentū verum esse maius 6 Sig. tum in dextra limbi medietate, Centrum verum & æquatū cum filo sup illud posito, inuestigandū erit. At si cōtingat Argumentū verum Sig. 8 scē in se cōplecti. Centrū aut verum Sig. 5 gra. 19 m. 20, tum in dextra medietate limbi Centrū querendum fuerit. Illenim filum aductū in arca instrumenti gra. 3 adungem quoq; exprimet, latitudinem meridionalem descendem indicans. Sequitur instrū. latitudinis Mercurii

ASTRON. CAESAREVM ENVNCTIATVM DECIMVM SEPTIMVM

Cursum Lunæ ante postq; Christi tempora,
circa calculandi operam, querere.

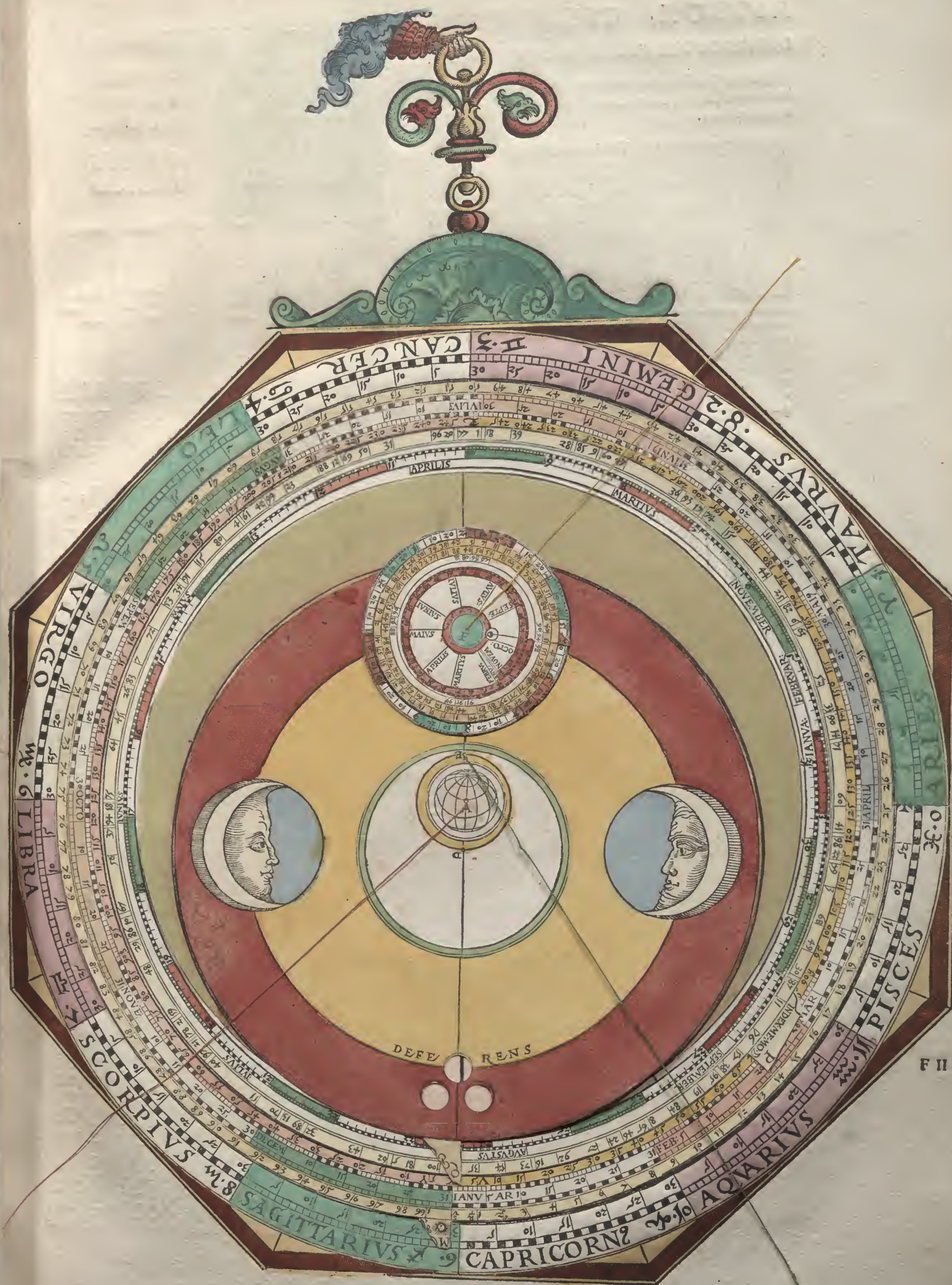

Exemplum
CAROLI
Imperatoris,

Strenuus est prius, Soli cum reliquis pla-
netis, communionem esse nō modicam.
Tres superiorum vñ sunt epicyclos suos
motui Solis accommodare, Venus &
Mercurius cursui sui medios cum Sole
pares habere, Luna pariter quiddam pe-
culiare cū Sole obtinere cernitur. Nisi
enim medium Solis præcias, nullo pa-
cto verum Lunæ motum habiturus es.
Proinde sphaerarum extrema littera M
notata, Solis nomine inscribitur. Verū
ne planetarum ordo negligatur, breui-
bus restans (quæ pluribus si fiat, præfenti columna includi ne-
queat) postulat. Posthabitis ergo præceptis, regulisq; generaliorib; ad
exemplarē docēdi normā, qua vñ huculq; cōsuevimus, veniemus. ¶ Di-
ui igitur CAROLI tempus æquatum, annos scilicet 1500, dies
23, Februarij, Horas 10 M. 20, ex antedictis efficitur. Radix
medij motus Solis ad centenarium 1400, tanq; plenum & perfectū
est tabula prima capietur Sig: scz 9 gr: 18 M. 34. Eadem in Zodiaci
limbo requisita, cum ostendente littera M, affigetur. Anni postea reli-
qui 99 in circulo RVS requiruntur, punctumq; inuentum ē, cum
filo A dirimetur, deinde punctum, rota paulum retro ducta, rursus
filo substituetur. Orbe illo sic firmato, dñm insuper 23 mensis Fe-
bruarij in Calendario sumes, per eum locum, fili A transiit, in lim-
bo Zodiaci medium Solis motū, S. 9. 6. 7 M. 18, aperiet. Huic
filo, si denuo M indicem subduces, rota Solis perfectē sita erit. Se-
quenti mox tabella radicem medij motus Lunæ centenario 1400 de-
bitam scrutare, quam S. 3. 6. 10 M. 12 habitam, in Zodiacoq;
renumeratam, cum ostensore P secundæ rotæ exprime. In limbo
eiusdem annos 99 superantes, cum filo A nota, indice P sub illud
reduco. Tertiū diem, horam & minuta, cum filo (gradus autem qui
liber dies intra expressus, horam representat) signa, indicemq; P rur-
sum substitue. Perfectis his, gradu in rota Solis scz VXY ab indice
monstratum aspice, gradus autem 90 M. 28 occurrent, ab X per
Y pergenti (sicut g. littera docet) totidē gradus ab X per V tran-
seundo numera, terminum numeri cum puncto h signa, ostensoremq;
Q puncto super pone. Quibus constitutis, licet oculis usurpare, quo-
modo Sol, cum suo medio motu, perpetuū medium teneat, inter Lunę
medium motum, deferentemq; augis lineam. Iam ergo deferentem
vna cum epicyclo firmaturus, filum A super indicem P, deferen-
temq; cum epicyclo sub idem duces. Eo facto, filum E per centrum
epicycli mittes, cruce vel auge eiusdem cicli subordinata. Demum ex
tabula argumenti iuxta tabulam S, Argumenti medij Lunæ, an-
nis 1400 congruam, quere, Sig: 3 gr: 10 M. 12, & in inferiori
epicyclo accepta cum ostensore Y, alliga. In superioris epicycli lim-
bo 99 annos relictos inquire. Illis inuentis filum F admove, indi-
cemq; Y subloca. Filum post hac lineam mensis Ianuarij super im-
pone (Ianuarius etenim completus est) et indicem Y filo eidem con-
iunge. Postremo 23 diem, 10 horas, 20 minuta, in circulo RVS
ram referre, intuearis, (qualibet autem dies in 6 partes diuisa est,
quarum singulæ quatuor horas constituunt) filum per inuenta ten-
das, & Y indicatricem (quæ 5. 6 gr: 11 M. 31, argumentū
scilicet Lunæ medium in epicyclo inferiori prodit) subtrahis, Ve-
rum igitur locum cōtemplaturus, filum A per punctū interioris cir-
culi, verū circulanonē exprimentis, extendes, ubi in Zodiaco 6. 7 M.
7. 12, id quod queris, cernis. ¶ Regis FERDINANDI A-
quationem 1502 annos, 9 dies, 21 horas, 51 minuta fuisse di-
dicimus, vnde radicem medij motus Solis, centenario 1500 respon-
dentem, ex prima tabula sumo, S. 9 gr: 19 M. 18, hūc ostensō-
rem Solis M adiungo. Annos residuos, diesq; & horas & solito mo-
re dispono. Ad finem igitur medij motus Solis motū S. 11. 6. 20 M.
45 deprehendens, cum indice M noto, Radicem vero medij mo-
tus Lunæ, S. 3. 6. 10 M. 22 accipiens, cum P littera in Zodiaco
signo. Cum annis, diebus, horis, minutisq; iuxta præscripta agens,
ostensorem P medium motum Luna horę regis natali conuenientē,
Signa vicz 4 gr: 26 M. 7, inuenire video. Secuti nunc circuli
VXY ab indice P in puncto i cernis, iuxta gradum 207 M. 21,
quot gradus ab X per Y numerabis, ibiq; punctum R scribes, &
puncto ostensorem Q applicabis. Iam vero filo A litteræ P super
posito, epicyclum cum centro subordina. Missis hoc, filum E per cen-
trum epicycli duc, illicq; cruce inferioris cicli (Zodiacum tamen re-
spiciat crux +) subnecte. Ex tabula modo tertia, sequētis enunctiati,
queres radicē Argumenti lunaris, quæ S. 9 gr: 28 M. 54, super
hac Y ostendentē induces. Insuper epicyclū superiorē firmabis iuxta
modum prædictum, quo, vt decet, firmato, index Y medium Argu-
mentum D, Signa scz 9 gr: 26 M. 39, in limbo inferioris epicycli
ostendet. Nunc A filum per punctum lunulæ existentis vera epi-
cycli circulatione, tensum, in Zodiaco verū locū Lunæ dabit, gra: vicz
3 M. 21. ¶ Tertiū exemplū ante Christi tēpora, hoc loco volens
prætermitto, infra ubi de eclipsis tractabitur suo loco resumpturus.

Exemplū Re-
gis FERDI-
NANDI.

TABULA MEDII MOTVS SOLIS		TABULA MEDII MOTVS LVNAE	
Centenarij annorum ante & post Christi aduentum	Radices post Chri- stum	Centenarij annorum ante & post Christi aduentum	Radices post Chri- stum
Annus	S. G. M.	Annus	S. G. M.
100	9 8 17	100	4 2 8
200	9 9 4	200	4 3 3
300	9 9 46	300	4 3 34
400	9 10 10	400	4 3 34
500	9 11 14	500	4 3 34
600	9 11 58	600	4 3 34
700	9 12 42	700	4 3 34
800	9 13 26	800	4 3 34
900	9 14 10	900	4 3 34
1000	9 15 54	1000	4 3 34
1100	9 16 38	1100	4 3 34
1200	9 17 22	1200	4 3 34
1300	9 18 6	1300	4 3 34
1400	9 18 34	1400	4 3 34
1500	9 19 18	1500	4 3 34
1600	9 20 2	1600	4 3 34
1700	9 20 47	1700	4 3 34
1800	9 21 31	1800	4 3 34
1900	9 22 15	1900	4 3 34
2000	9 23 0	2000	4 3 34
2100	9 23 44	2100	4 3 34
2200	9 24 28	2200	4 3 34
2300	9 25 12	2300	4 3 34
2400	9 25 56	2400	4 3 34
2500	9 26 40	2500	4 3 34
2600	9 27 24	2600	4 3 34
2700	9 28 8	2700	4 3 34
2800	9 28 52	2800	4 3 34
2900	9 29 36	2900	4 3 34
3000	10 0 20	3000	4 3 34
3100	10 1 4	3100	4 3 34
3200	10 1 48	3200	4 3 34
3300	10 2 32	3300	4 3 34
3400	10 3 16	3400	4 3 34
3500	10 4 0	3500	4 3 34
3600	10 4 44	3600	4 3 34
3700	10 5 28	3700	4 3 34
3800	10 6 12	3800	4 3 34
3900	10 6 56	3900	4 3 34
4000	10 7 40	4000	4 3 34
4100	10 8 24	4100	4 3 34
4200	10 9 8	4200	4 3 34
4300	10 9 52	4300	4 3 34
4400	10 10 36	4400	4 3 34
4500	10 11 20	4500	4 3 34
4600	10 12 4	4600	4 3 34
4700	10 12 49	4700	4 3 34
4800	10 13 33	4800	4 3 34
4900	10 14 17	4900	4 3 34
5000	10 15 1	5000	4 3 34
5100	10 15 45	5100	4 3 34
5200	10 16 29	5200	4 3 34
5300	10 17 13	5300	4 3 34
5400	10 17 57	5400	4 3 34
5500	10 18 41	5500	4 3 34
5600	10 19 25	5600	4 3 34
5700	10 20 9	5700	4 3 34
5800	10 20 53	5800	4 3 34
5900	10 21 37	5900	4 3 34
6000	10 22 21	6000	4 3 34
6100	10 23 5	6100	4 3 34
6200	10 23 49	6200	4 3 34
6300	10 24 33	6300	4 3 34
6400	10 25 17	6400	4 3 34
6500	10 26 1	6500	4 3 34
6600	10 26 45	6600	4 3 34
6700	10 27 29	6700	4 3 34
6800	10 28 13	6800	4 3 34
6900	10 28 57	6900	4 3 34
7000	10 29 41	7000	4 3 34

ASTRON. CAESAREVM ENVNCTIATVM DE CIMVM OCTA.

Capitis, Caudaeq; draconis locum, similiter argumentum
latitudinis Lunae verum, latitudinemq; eiusdem, promptis
simè inquirere.

Tabula ergo adiuncta centenarios nu-
meri decem prome, minores, finumeri
suma Christi ortum sequatur, maiorè
si præcesserit. Quos penes capitis lo-
cum reperies per Signa, gradus, & mi-
nuta distinctum, quem deinceps in Zo-
diaco postq; numeraveris, cum indice
capitis affige. Deinde filo per annos
reliquos completos ducto, ostenditorem
capitis subiunge, aequè cum mense, die,
hora (minuta instrumenti angustia nõ
admittit) operatus, verum locum capi-
tis index aperit, cui cauda diametraliter opponitur. Mox deinceps
filum ducatur per Lunæ locum ex pronuntiato antecedenti habi-
tum, ubi intersectio fili cum circulo interiori latitudinem Lunæ dabit,
per gradus & minuta expressam. Graduum singuli 5 minuta (quo
ad gradus 4 mi. 50 absoluntur, quos ultra quilibet gradus vnum
minutum tantummodo continet) referunt. Idem quoq; filum in cir-
culo, exteriori limbo vicino, Argumentum latitudinis Lunæ verum
monstrat, illud quod eclipses inuefigaturum profus vile erit.

Exemplum
GAROLI
Imperatoris

In Imperatorio dogmate locus Capitis Sig. 6 gra. 9 mi. 54
ad centenarium 1400 repertus est, cui indicem Capitis impones.
Per 90 annos filo extenso rursus index capitis substituitur. Tercio
per diem 23 Februarii trahatur, ostenditorem eodem supposito, qui in
Zodiaco gra. 12 mi. 15 ostendit, verum scilicet locum capi-
tis. Enunctiarum præcedens docuit Lunam in gradu 7 mi. 7
esse, quibus filum applicans in circulo ovali (vt sic dicam, quoniam ouum
refert) gradus 2 mi. 6, latitudinem Lunæ scz meridionalem cogno-
sces. In circulo autem, limbum propè, ostendit filum Argumentum
latitudinis Lunæ, scz Sig. 6 gra. 24 mi. 53. Inter limbum, cir-
culumq; latitudinem Lunæ representantem, cernuntur binæ litteræ.
M D, Lunam meridionalem descendente significantes, quoniam
magis ac magis ab ecliptica videtur discedere.

Exemplum
FERDINANDI
Regis

Rex Ferdinandus Caput Draconis gra. 25 mi. 45 & cen-
tenario videlicet 1500 correspondens habet, cui si adiunxeris, osten-
ditorem capitis, filumq; rursus per annos residuos, scz duos, perq; dies
9, Horas 23 Martii, traheris, indicem capitis simul sub filum acto,
ostendit index tandem verum Capitis locum in Zodiaco, gradus
nempe 13 mi. 27. Præmissis ex enunctiato Luna 1 gra. 21
mi. 7 tenuisse discedatur, per quæ filum nunc missum, in circulo oua-
li latitudinem Lunæ gra. 3 mi. 24 Septentrionalem descendente-
tem, veluti litteræ S D docent, admonet. Idem filum in circulo
proximo ipsi limbo Sig. 4 gra. 15 mi. 53, quod est Argumentum
latitudinis, arguit.

Veri & æquati
argumenti in-
uentio.

Hic cum nihil aliud deesse videatur ad nes & nesc, & præsertim
ad eclipses quàm Argumentum Lunæ verum, (nam illud in superior
ribus ob papiri angustias omisum est) oportunitate nunc est eiusdem
meminisse, Verum ergo Arg. Lunæ requisitus, orbes primo omnes
Lunaris theoricæ, vt prædictum est, debite formes oportet, quibus
actis, si è centro A per epicycli medium filum dirigit, augem epicycli
veram in inferiori epicyclo demonstrat. Ab auge vera deinde si nume-
ras indicem Y vsq; Lunæ Argumentum verum, æquatump; per-
spicis. ¶ Natiuum Caesaris Argumentum est Luna, medium qui-
dem, quale supra visum Sig. 6 gra. 11 mi. 31. Verum 55 gra-
20 mi. 3 ¶ In Regia natiuitate Argumentum Luna medium te-
nuit Signorum 9 gra 26 mi 39, Verum & æquatum Sig. 9 gra
17 mi 53.

TABVLA MEDI ARGVME NTI LVNAE				TABVLA VERI MOTVS CAPITS DRACO			
Centenarij annorum ante & post Christi aduentum		Radices post Christi stium		Centenarij annorum ante & post Christi aduentum		Radices ante Christi stium	
Annus	S. G. M.	S. G. M.	Annus	S. G. M.	S. G. M.	S. G. M.	Annus
100	0 18 21	6 18 21	1100	8 28 4	8 28 4	8 28 4	1100
200	1 7 4	11 29 39	1200	4 13 51	11 29 39	11 29 39	1200
300	7 25 46	5 10 57	1300	11 29 44	11 29 44	11 29 44	1300
400	2 14 28	10 32 15	1400	7 15 36	10 32 15	10 32 15	1400
500	9 1 10	4 1 33	1500	1 1 27	2 14 11	2 14 11	1500
600	5 21 52	9 14 50	1600	18 7 16	7 8 50	7 8 50	1600
700	10 10 34	2 16 8	1700	6 1 8	11 22 18	11 22 18	1700
800	4 29 17	8 7 26	1800	1 18 50	4 7 9	4 7 9	1800
900	11 17 59	1 18 44	1900	9 4 50	8 11 18	8 11 18	1900
1000	6 41	7 0 2	2000	4 10 19	1 5 26	1 5 26	2000
1100	0 25 23	0 11 19	2100	0 6 33	5 19 31	5 19 31	2100
1200	7 14 5	5 22 37	2200	22 12 11	10 3 46	10 3 46	2200
1300	2 1 48	11 3 55	2300	4 8 11	2 17 55	2 17 55	2300
1400	8 21 10	4 15 13	2400	10 24 3	7 2 4	7 2 4	2400
1500	3 10 11	9 16 31	2500	6 9 54	11 16 12	11 16 12	2500
1600	9 28 54	7 48	2600	1 25 41	4 0 23	4 0 23	2600
1700	4 17 36	2 0 19	2700	9 11 34	8 14 12	8 14 12	2700
1800	11 6 19	2 0 14	2800	4 27 25	0 28 40	0 28 40	2800
1900	5 25 1	7 11 43	2900	0 13 17	5 12 49	5 12 49	2900
2000	0 13 43	0 23 0	3000	7 13 8	9 37 0	9 37 0	3000
2100	7 2 25	6 4 17	3100	3 14 57	1 11 9	1 11 9	3100
2200	1 21 7	11 15 35	3200	11 0 4	6 35 17	6 35 17	3200
2300	8 9 50	4 26 53	3300	6 16 40	11 9 18	11 9 18	3300
2400	2 28 12	10 8 11	3400	2 2 31	1 13 17	1 13 17	3400
2500	9 17 14	3 19 29	3500	9 18 21	8 7 40	8 7 40	3500
2600	4 5 56	9 0 46	3600	5 4 12	0 21 54	0 21 54	3600
2700	10 24 38	2 12 4	3700	0 20 3	5 6 5	5 6 5	3700
2800	5 11 21	7 23 22	3800	8 5 52	9 10 14	9 10 14	3800
2900	0 2 3	1 4 45	3900	3 21 43	2 4 23	2 4 23	3900
3000	6 10 45	6 15 18	4000	11 7 37	6 18 11	6 18 11	4000
3100	1 9 27	11 27 15	4100	6 23 26	11 2 4	11 2 4	4100
3200	5 28 9	5 8 33	4200	2 9 15	8 16 53	8 16 53	4200
3300	2 16 52	10 19 31	4300	9 25 6	0 15 8	0 15 8	4300
3400	9 5 34	4 1 9	4400	5 10 58	4 29 10	4 29 10	4400
3500	3 24 16	9 12 27	4500	0 26 49	9 13 18	9 13 18	4500
3600	10 12 58	2 13 45	4600	8 12 38	1 17 17	1 17 17	4600
3700	5 1 40	8 5 2	4700	3 28 10	6 11 47	6 11 47	4700
3800	11 20 21	1 16 20	4800	11 14 21	10 25 16	10 25 16	4800
3900	6 9 5	6 27 38	4900	7 0 12	3 10 4	3 10 4	4900
4000	0 27 4	0 8 50	5000	3 16 2	7 24 1	7 24 1	5000
4100	7 16 19	5 20 14	5100	10 1 53	0 8 24	0 8 24	5100
4200	2 5 11	11 1 31	5200	5 17 44	4 22 33	4 22 33	5200
4300	8 23 51	4 12 49	5300	1 1 33	9 6 41	9 6 41	5300
4400	3 12 35	9 14 7	5400	8 19 14	1 17 1	1 17 1	5400
4500	10 1 18	1 5 25	5500	4 5 16	10 10 7	10 10 7	5500
4600	4 10 0	8 16 41	5600	11 21 7	6 5 1	6 5 1	5600
4700	11 8 42	1 28 0	5700	7 6 56	10 19 10	10 19 10	5700
4800	5 27 24	7 9 18	5800	1 22 47	3 3 18	3 3 18	5800
4900	0 16 7	0 20 36	5900	10 8 10	7 17 2	7 17 2	5900
5000	7 4 49	6 1 54	6000	5 24 10	0 1 18	0 1 18	6000
5100	1 23 11	11 11 11	6100	1 10 19	4 15 4	4 15 4	6100
5200	8 12 13	4 14 29	6200	8 26 10	8 29 15	8 29 15	6200
5300	3 0 55	10 7 47	6300	4 13 2	1 14 6	1 14 6	6300
5400	9 19 38	3 17 5	6400	11 27 51	5 28 15	5 28 15	6400
5500	4 8 20	8 28 21	6500	7 11 42	10 12 23	10 12 23	6500
5600	10 27 2	2 9 41	6600	2 29 14	2 16 12	2 16 12	6600
5700	5 15 44	7 20 58	6700	10 15 25	7 10 41	7 10 41	6700
5800	0 4 26	1 2 16	6800	6 1 14	11 24 53	11 24 53	6800
5900	6 23 9	6 13 34	6900	1 17 5	4 9 1	4 9 1	6900
6000	1 11 51	11 24 52	7000	9 2 57	8 23 9	8 23 9	7000
6100	8 0 33	5 6 10		4 18 48	1 7 20	1 7 20	
6200	2 19 15	10 17 27		0 4 17	5 21 26	5 21 26	
6300	9 7 57	3 28 45		7 20 20	2 19 46	2 19 46	
6400	3 26 40	2 10 3		1 6 20	7 10 41	7 10 41	
6500	10 15 11	2 11 11		10 22 11	7 3 57	7 3 57	
6600	5 4 4	8 2 19		6 8 1	11 18 6	11 18 6	
6700	11 22 24	1 13 57		1 23 51	4 2 14	4 2 14	
6800	6 11 28	6 25 14		9 9 43	8 16 25	8 16 25	
6900	1 0 11	0 6 12		4 25 14	1 0 14	1 0 14	
7000	7 18 52	5 17 10		0 11 25	5 14 42	5 14 42	
	2 7 35	10 19 8		9 25 15	9 28 11	9 28 11	

ASTRONOMICVM ENVNCTIATVM DECIMVM NONVM

Aspiciuntur possibilitates, vt vocant, siue euentos possibi-
les, quatenus in Zodiaco sunt, per instrumentū subsequens
omni momento discernere.

Quid aspectus
& quid per eū
intelligendum.

Aspectus nū-
merus.

Aspectus certa est stellarum distantia in
Zodiaco certantiū, secundum quam effe-
ctus, nunc salutaris, nunc infalutares
mutuamus. Boni enim aspectus salutē
Mali perniciem rebus minantur. Aspe-
ctus numero sunt quatuor, Sextilis, Tri-
nus, Quartus & Diametralis. Tamen
nō desunt, quibus cōiunctio quoque aspe-
ctus dici mereatur, reuera tamen non
est, quia cum diffinitione pugnat, distan-
tia enim nulla dicitur.

Coniunctio, cuius Character hic est.

Coniunctio qd.

Carolus.
Ferdinandus.

Quousq; pla-
netę radios ci-
ciant.

h. 9 gra.
2. 9 gra.
3. 8 gra.
4. 15 gra.
5. 7 gra.
6. 7 gra.
7. 12 gra.
Quid sextilis,
& quid per eū
intelligendum.

Quomodo
Astronomi
incubitu se-
dendū sit in stu-
dio.
Quomodo
cosmographi
operā daturus
sedere debeat.

Mundi partes
siue cardines,
aliter theolo-
gis, aliter poe-
tis vsurpantur.

Sextilis notam cuiusmodi habet.

Hic aspectus bonus est, imperfectam tamen amicitiam arguit, sex
acibus in modum stellę, constans, cō quod 60 gradus, id est, sextam
circuli partem possideat, quandoque enim duo planetę per signa duo
distant, sextili aspectu iungi dicuntur. Vnus & idem planeta vtriusq;
aspectus omnes, pręter coniunctionem & oppositionem, habere eodē
temporis momento potest, quod noueris similia figura sequenti totę
volubilis indicem cancri principio adduxeris, tum enim sextilis finit
primum gradum 12, dexter primum 12, sextiles vtroq; exprimit.
Hic obiter succurrit, quod te latere quoque nolum, quicunq; operam stu-
dio astronomico, saltem non vanam nauare instituit, vt perpetuō meri-
diem intuearis, sic enim astronomiæ studium, & rectius perdisces, &
promptius tenebis. Astronomis siquidem oriens sinister, occidens au-
tem dexter, vocatur, dum enim velociores siderum motus potissimū
inuestigat, eos negotiorum neq; absolutius habere possunt, q̃ in meridiē
versū, id quod palam facit proximum instrumentum, si indicem illius
ad principium cancri fixeris. Neq; clam te sit Cosmographiæ incubitu-
rum, vt semper septentrioni intentus esse velis. Si enim meridiem aspe-
xeris, nūq; satis (nisi rem ante probē & quasi memoria teneas) tibi
futurum est. In instrumentis enim Cosmographicis, altitudo poli ani-
maduertitur sedulo, quia de causa Septentrio firmiter aspicendus est,
aliās enim abfor dum quiddam eueniet. Quicquid enim orientem re-
spicit in tabulis vel instrumentis Cosmographicis, illud idē verso in me-
ridiem lectori occasum innuere videbitur, & e contra, occasus tabulę ef-
fe qui debet, orientē simulabit. Eadem quoque meridiē & septentrionis
in ordinatio suboritur est. Sicuti vero Astronomi cū Cosmographis
hac in re pugnant, ita theologi & poęte dissident. Id enim quod theolo-
gis dextrū est, hoc poëtis leuū appellatur, quoniā theologi res diuinas
peragentes, ortum suspiciunt, Poęta contra, in suis coeli aut plagarū
mūdi diffinitionib; occasum intueri solēt, vnde Aquilonē dextrū Au-
strū vero sinistrū illis esse oportet, id quod ex 3 Phalaris Lucani clarū
fit, vbi alloquitur Arabes Rhomā translatos, nō amplius sinistras vm-
bras, hoc est, meridianales mirari, hīs versibus. Ignotum vobis Ara-
bes venistis in orbem, Vmbra mirari nemorum non ite sinistras. Hęc
omnia graphicē representat subsequens figura.

Trinus

CAESAREVM

Trinus aspectus signum tale

Trinus contingit quatuor signorum, id est 120 gradus, differētia,
inter planetas facta, Aspectus amicitie perfectę, beneficę, adiuuans,
consentientisq; nuncupatur, vltimum illud ideo, quod planetę huius-
modi aspectu sese contuentes, collatis viribus, mutuo sibi auxiliantur.
Dexter idem & sinister, vt alii esse potest, quod apparet inde ad cancri
exordium locato, vbi trinus leus, capricornum, dexter, pisces tangit.
Alter id est, sinistrae partis, aspectus signorū ordine succedit, alter dextrę
lateris, Trinus, contra ordinem nititur.

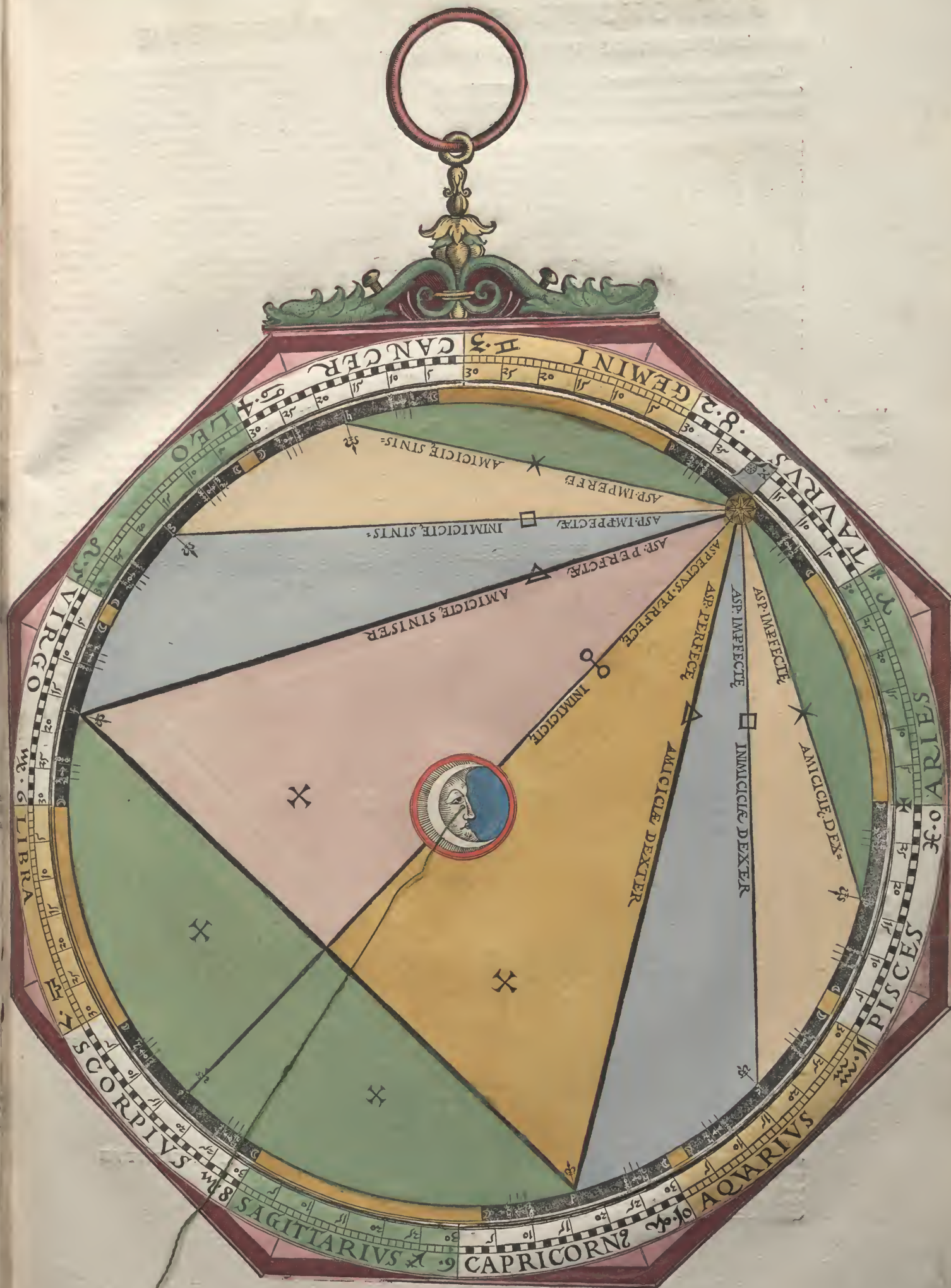
Quartus aspectus sic scribitur

Quartus siue quadratus vel gręcę τετραγωνος fit quando tribus
signis planetę euariant, id est, 90 gradus, Maleficus & imperfectę
inimicitie aspectus, vt cuius radii mutuo pugnant, discordiam quā-
dam & similitatem exciunt, vocatur. Vtrāq; partem sicut alii occupa-
re eodem temporis puncto potest.

Oppositio signatur hoc modo

Oppositus aspectus vel diametralis radiatio fieri dicitur, quādo pla-
netę ex diametro in Zodiaci parte aliqua opponuntur. Hicneq; dex-
tram neq; sinistram admittit, per se vnus existens, inimicitiam quoque
præfectam denotat. Huiusmodi radiationem fieri contingit, si plane-
tę per 6 signa distent, id est, 180 gradus, quod est circuli medium,
tunc enim se viciissim more victorum oppositorum radii aduersus diuer-
berant. Instrumenti commoda quoque verius intelligantur, exemplo vi-
prestat. Tēpore Cæsaris Caroli, qui fuerint aspectus, sic distes. In
dice X Solis gradum signa, qui est 14, locum post Lunę in Zo-
diaco requirit, scilicet 7 6 7 m. ibiq; continuo sextilem aspectū
cernes. Si enim cētro filū protrahas per 7 6 7 m. manifestū
lud in area nigriuscula inter literā b & d incidet. Aspectus autem
ille radialis tantū est, quia Sol radios Lunę saltem tangit, suis quoque ra-
diis d contrēctas. Consequenter Saturni loco suo inire, qui est 17
6 40 m. Quatenus igitur Saturnus terminū inter lūā cadit,
hoc est, inter h & charactere h, merito Sextilē facere cum Sole di-
cetur. Iupiter tempore natiuitatis Cæsaree 7 6 21 m. X tenuit,
quā si in Zodiaco repetas apparebit nō cōiūctus cū Sole, sed combu-
stus, quia 7 6 tantūmodo a Sole elongatur. Mars in 24 6 38
m. cōstitutus, nullū cū Sole aspectū habet, quia sextilis Solis aspe-
ctus terminum radiorum 6 nō assequitur. Venus 26 gra. 39 m.
X cum possideat, & longius abest q̃ vt radios suis corpus Solare contin-
gat, nihilo secius tamen a radiis Solaribus tepitur. Mercurius proxi-
mē Solem accedit, propterea cum 6 cōiungi si dicas, nō erraueris.
Hoc igitur modo Solis cum planetis reliquis aspectus sufficien-
ter cōceptus est. Nunc indicem super gradū h dirige scilicet 17 gra.
40 m. cōsiderans simul cui planetarū aliorū aspectu quoque par-
ticipet, Sole excepto, qui iam examinatus est, cum ceteris vero plane-
tis idem est agendi modus.

In Regia natiuitate similiter indicem gradui Solis 28 m. 55 X
adiunge. Secundo quemlibet planetarum suū in locū statue, quē tēpo-
re natiuitatis incoluit, vt lunam in primū gradū 20 m. h, in 28
gra: 36 m. x, in 5 gra: 46 m: x, 24 gra: 6 m: x
in 26 gra: 3 m: x, 28 gra: 56 m: x. Quibus ita dige-
stis Lunę nullus aspectus cum Sole, n quartus, 24 X, radialis ta-
men, 27 itē nullus, Veneris & 3 cōiunctiones legitimę cernuntur.
Ita Solē vbi videris eodē pacto cū h, 26 ote & reliquis agēdū scias.
Hęc nimirū demonstratio iteratio ab eadē huius instrumenti vltimū tēpo-
cui, proinde omittis plurib; ad aliā aspectū cōsiderationē pergamus.

ASTRONOMICVM ENVNCTIATVM VICESIMVM

Lunæ solius aspectus cum planetis alijs, tam retrogradis quam directis (motu diurno & distantia illorum prænotis) per instrumentum sequens ad horam & minutum prælagire.

Er figuram præcedentem noſte datum eſt, vtrum die quopiam planeta fuerat cum Luna coitus, necne, aspectu aliquo, vbi enim oſtenſorem loco lunæ imponens, planetæ reliquos ſecundum loca ſua in Zodiaco diſpoſueras, qui nã lineis aspectuum, planetæ appropinquarint, videras. Planetarũ iam ſi aliquis in tantum approximet lineæ, vt in 24 horis aſſequi poſſe eãdem putetur, tum iſtus planeta locum verum præſenti & ſequenti diebus conuenientem, locumq; Luna querito. Motibus deinde ambobus quaſitis, vnum ab altero, minore ſcẽ a maiore, ſubtrahere, niſi planeta retrogradus ſit, tunc enim motus diei ſequentis a motu diei præcedentis demendus erit. Ideo qd in retrogradis motus diei ſequentis ſedulo minor eſt, cum ſubinde deſcendat, id quod in Luna ſecus eſt. Cuius motus ſequentis perpetuo maior eſt præcedente. Qualis qualis tandem ſit, ſemper (vt verbo dicam) minorem maiori ſubtripe, quo facto remanet motus planetæ diurnus. Hic non prætermittatur monito, planetarum cuiuſvis in aliud ſignum tranſitus. Locus enim planetæ ab integro ſubtrahendus tunc eſt ſi gno, diſtantiæq; vſq; ad finem ſigni inde redundans, addenda motui, quem in ſequenti abſoluit planeta. Lunæ poſtea & planetæ diſtantiã ſumetur, quæ habebitur, loco Luna & loco planetæ dempto, illa autem diſtantiã in limbo ſequentis inſtrumenti inueſtigabitur, & cum puncto occulto ſignabitur. Si planeta directus ſit (Luna enim ſemper ob velocitatem directam manet) ſubtrahetur motus eius diurnus a motu Luna diurno, reſiduumq; in linea FG, iuxta gradus & minuta, queretur. Linea vero a centro limborum pergens in 9 partes, id eſt, a 9 gra: vſq; iu 18 diſſecta eſt, graduum ſinguli rursus in 20 partes ſub diuiduntur, quarum qualibet 3 minuta continent. Reſiduum ergo habitum, cum margarita ſuperinducta exprimitur. Filum poſt hac in punctum diſtantiæ antea occulto puncto obſeruatur, diſtendatur, & margarita oſtendet proſinus, in inſtrumenti area, horam & minutum aspectus, quæ ambo iuſta proportionem ratione a quouis diſci poſſunt. Sed res per exemplarem viam lucidior euadet. In die Natiuitatis Imperatoris Caroli proſimè locum non longe abſeſſe ab aspectu ſextilis ſiſtito Luna diſcedens, cum indicem X ſuper locum Luna aptauimus. Proinde ad ſequentem diem, ſcẽ 24 Februarii, locum Luna per inſtrumentum accepimus. Locus Luna in 11 gra: 48 m. 10 ſec: 7 gra: 26 m. X, reſertus eſt. Cum itaq; die natiuitatis propoſita, Luna 27 gra: 9 m. X, autem 7 gra: 12 m. X tenuerit, motus diurnus Luna 14 gra: 39 mi: 24 v: 0 m. X fuerunt. Iam ergo motum a Luna motu, ſcẽ minorem a maiore ſubtrahere, reſtant 14 gra: 25 mi: quod reſiduum in linea FG cum filo & margarita expreſſum, accipe. Poſthac diſtantiã inſpice, id eſt, ſpacium illud, quod Luna peragrandum reſtat, donec ad locum locum perueniat, quod per ſubtractionem fiet. Nam facta illa, 10 gra: & totidẽ mi: reſſent, quib; in limbo acceptis, ſilũ ſuper inſciatur, quo facto, margarita ſimul horas 16, m. 10, in inſtrumentum area prodet. Totidem horas & minuta poſt meridiem, diei natalis conſtitu ti, computato. In illis enim Luna ſextilem cũ loue aspectum obitura eſt. Huiusq; nobis actum eſt de directo tantũ, nunc de retrogrado planeta. Lunam & Mercurium contemplantur, ad natalem Cæſaris diem apparet Luna iam diſcedere a quarto Mercurii, quoniam eadem die (diem intelligendo a meridiẽ præcedentis ſcẽ 22 Februarii vſq; ad meridiem natiuitatis) aspectus contingerat viceſimo ſecundo diei, Luna motus compar eſt 13 gra: 4 mi: X, Mercurii motus 21 gra: 9 mi: X. Diei autem natalis motus conueniens Luna quidem 27 gra: 0 mi: X Mercurii vero 20 gra: 30 mi: X eſt. Nũc quia retrogradari cernitur, motus eius minui ſolet. Motus Luna diurnus 15 gr. 5 mi. Motus Mercurii diurnus gra. 0 mi. 39. Motu antea planetæ directi dempto a Luna, iam eundem, propter retrogreſſum, addes, proueniẽtem numerum 15 gra. 44 mi. ſcẽ ad lineam FG cum filo & margarita examina, diſtantiã poſt hac Luna & 8 gra. 12 mi. in limbo cũ filo exprime, quo extenſo, margaritam horam & minutum præſenti aspectus, Horas ſcẽ 12 mi. 30 oſtendit.

Motus planetæ diurni inuentio.

Exemplum CAROLI Imperatoris de planeta directo.

Exemplum CAROLI de planeta retrogrado.

Documentum inſigne, ac omni aſtronomiæ negotio perquam vtile.

Comptari non ſemel pleriq; permoleſtum eſſe, quod authores Ephe meridum, nullibi horas & minuta ſimul aspectibus adnotent, præter quã in Solis & Lunæ coniunctionibus oppoſitionib; in quadris vero, ſextilib; aut triangularibus minime, ſicut etiam in aliorum planetarum aspectibus, in vniuerſum nulli minuta eũ horis aſſignet. Cœleſtes etenim hui; figuras pro acris ſaltem mutationibus ſtructuri, primo

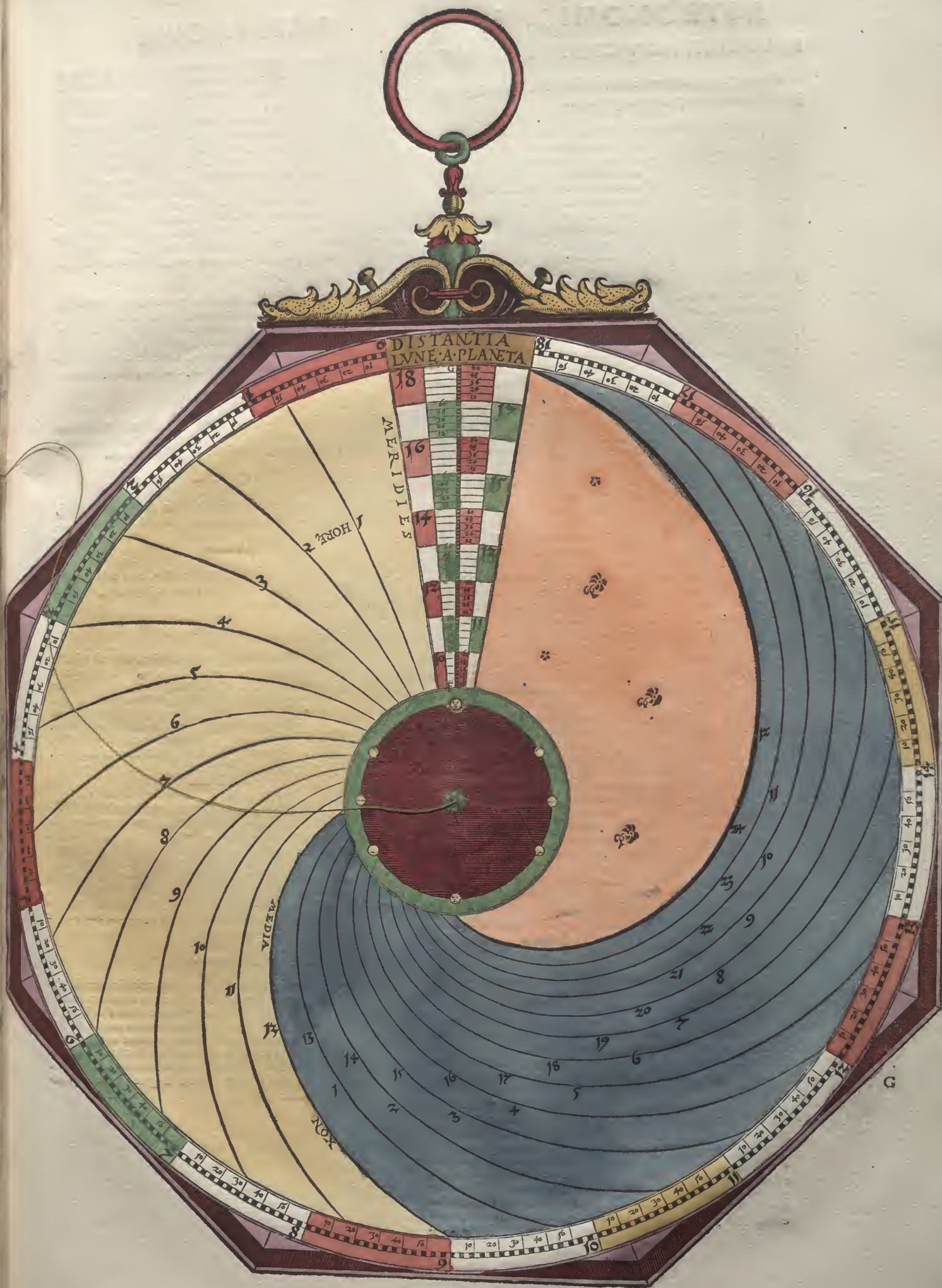
CAESAREVM

primo ſtatim limine harent. Vtq; ad vñquem deſinita temporũ mo menta deſyderantes, neq; ſatis per ſemet ad talia diſtinguenda ingenii habentes. Quocirca cõmune aliquod dogma ſeu regulã, in genere cõ præſentam, de hui; omnibus ſubdere, & hæc eandẽ per exẽpla præmiſſa illi horã & minutũ nouiſſe qui optat. Principio die quo eueniũt quẽpiã ſcit, proponat. Illius mox diei ſic & ſequentis (duorum ſcẽ planeta rum, quorum aspectus requiruntur) inueſtiget. Motibus ſcẽ planeta habitis, minorem maiori ſubtriat, quo facto, motus ambobus niet. Planeta poſtea velocior, motum a tardiore ſubtrahenti, diſtan tia remanebit. Vtriq; planetis exiſtentibus directis, minor maiori de matur, altero vero directo, & altero retrogrediente, motus coniungatur, quicquid autem vel ſubtractio vel additio remiſerit, illud omne in ſecũ da per multiplicationem reſoluitur, incipienti a gradibus, qui per 60 primum in minuta, mox a minutis in ſecunda per alia 60 ſcindentur. Secunda iſta omnia per 24 diuiduntur, quoniam ſcẽ ſecundo, cui diuſo ri nomẽ eſt. Poſtea diſtantiã ſimiliter in ſecũda reſoluitur, quæ reſis dabit. Reſiduum deũo per 60 multiplicabitur. Rurſuſq; eadem multiplicata, per diuſorem iam dictũ examinauntur, minutũq; tem poris in quoniam prodibunt. Ita ergo horas & minuta vtrũq; aspe ctus cõtingentis cuiuſlibet exaetiſſime cernis. ¶ Regulam hanc Cæ ſarea inductione maniſeſtiorẽ dabo, & primo per ſextilem Luna & Iouis, in quo motum Luna diurnum 14 gra. 39 mi. eſſe vidili. Solue igitur 14 gra. in minuta per 60, addes 39 minuta, erunt 879 mi. quæ iterum in ſecunda per 60 ſi reſoluas, 52740 ſecũda proueniunt. Hui; reſeruat, ad motum quoq; 24 diurnum, qui eſt 14 mi. accedes. Multiplicata 14 mi. cum 60, procreant 840 ſecunda. Directi iam cum ſint ambo, minorem a maiori, id eſt, 840 a 52740 auferes, & reſtabunt 51900, quæ per 24 diuſa, reſo dunt 2162, diuſorem ſcẽ futurum. Diſtantiã nunc aggreſſus, quæ eſt 10 gra. 10 mi. in ſecunda quoq; reſolues, & erunt ſecũda 36000, partiens illa in diuſorem 2162, horas in quoniam habebis ſcẽ 16. In reſiduo poſtquæ heſerunt, 2038 reſolues iterum in mi nuta, quando reſſent 121080, ea adhuc per diuſorem reſolues, & minuta 56 quoniam reſſent. Sic igitur horas 16 mi. 56, poſt me ridiem numerata, aspectum ſextilem & 2 præſentant. Nunc de 1 & 2 reſeruat, quod eo libentius facim; quia & retrogradus ſit. Motus Luna diurnus 15 gra. 5 mi. ea reſoluta, 54300 faciũt ſecunda. Motum Mercurii diurnum 39 mi. ſcimus, quæ reſoluta pariter 2340 ſecunda ſunt. Mercurius autẽ, ex quo retrogradus eſt, vtriuſq; planetæ ſecunda, iuxta regulam addenda ſunt, & quibus complicatis 56640 reſultant. Quæ poſt diuſionem producant 2360, quidui ſor in poſterum erit. Diſtantiã poſtmodum reſoluitur pari modo, ſcẽ 8 gra. 12 mi. reſoluta illa 29520 faciunt, diuſa iam hæc, horas dant 12, et reſiduum 12002, quod in ſecunda per 60 deũo re dactũ, diuſumq; ſi fuerit, mi. horæ cauſabit ſcẽ 10. Hora igitur huius aspectus 12, mi. 30 pomeridiana apparet. ¶ Sed ne proſus a propoſito cedam, quod hætenus ſolui, Regis quoq; nata lem in demonſtrationem adducam, per quem aspectus ſimiliter diſce tur. Rex Ferdinandus 10 Martii natus ante meridiem, noſcitur. Scituri ergo num eo die Luna planetas reliquos aſpiciat. Lunæ mo tum principio conſideramus, atis 20 gra. 10 mi. 0 fuiſſe conſtat. Iam ſi prioris inſtrumenti indicem X huic gradui & minuto appli cas, & reliquorum quemuis ſuo loco diſcribas, Martem ſcẽ oppo ni Luna, qui in 23 gra. 37 mi. 30 fertur, cernes. Quoniam vero nullam aspectus contingentiam ita propinquam vides quam hanc, Luna locum ſequentis diei examinandum accipe, qui eſt gra. 2 mi. 26 m. Martisq; locum, cuius diei ſequentis, ſcẽ 19 Februarii 24 gra. 24 mi. 30. Motus diurnos amborum quere, proueniẽtq; Luna motus diurnus, gra. 12 mi. 16. Motus au tem diurnus Martis habet grad; 0 mi. 47. Dempto iam Luna motu a Martis motu, diſtantiã remanet, gra. vez 3 mi. 27. Mars, quia directus eſt, ſubtrahitur a Luna, & relinquuntur gra. 11 mi. 29, quæ in linea FG cum filo & margarita ſignantur. Filo autem rursus in diſtantiã, quæ facit gra. 3 mi. 27 diſtracto, mar garita ho. 7 mi. 12 poſt meridiem 9 diei Februarii reſert, vbi Luna & Martis exacta ſuit oppoſitio. Anteq; autem finem facio, admonitum aſtronomiæ tyronem volo, vt quoniam iudicium aliquod laurus eſt de rebus aſtronomiis, perpetuo ordine planetarum ſin gulorum, capitis caudæq; ſicut in Ephemeridibus cernitur, curſus, ad meridiem, & præſentis & ſequentis diei, colligat. Hoc enim modo quiduis expeditur, & ad manus, vt dicitur, erit.

Exemplum CAROLI Imperatoris

Exemplum CAROLI Imperatoris

SEQVITVR INSTRVMENTVM

ASTRONOMICVM ENVNCTIATVM VICESIMVM PRIMVM

Omnium planetarum inter se aspectus, Lunæ præter, per instrumentum præsens cognoscere.

Sto nihil exigat, cur istius si guræ vsum iterem, cum antea satis superque constet, attamen ne longius tibi ad priora discurrendum sit, istius quoque instrumenti præxim verbo vno aperiam. Horam minutumque aspectus cuiuscunque intellectus ante omnia considera enunctiati 19 subsidio possibilitatē eius, id est, an possit statuto tibi die aspectus contingere, quod sit hoc modo. Index X locis planetarum inducitur, quando si planetarum aliquis lineas aspectuum contingit vel propē suos fines incidit, ab alio dicitur aspi, sin minus, non. Hoc acto abunde nocet q. insitueras. Planetarum igitur biduani cursus, ut prædiximus, id est, duorum dierum motus, præparandi sunt, e quibus verior cognitio aspectuum surgit. Certus cum iam sis de aliquo aspectu quocunque tandem die futuro, eorum planetarum loca in Zodiaco lustra. Principio illius diei & fini competentia, id est, meridiis præcedenti, meridiis sequenti congruentia, unde non difficulter motus planetarum diurnos venaberis. Si sint directi vel retrogradi ambo, minorem à maiori demes, si alter retrogradi alter antrogradi per gat, coniunges vtrumque. Subtractionis vel additionis residuum in linea F G repetes, inuenitque vnionem superaddes. Distantiam mox planetarum requies & in limbo numeratam cum filo aequaliter tenso, exprimes, quo retento, margaritæ locum obseruabis in lineis horariis comprehensum, illic enim & horas & minuta aspectus facti vel futuri cernes. Id quod Cæsaris exemplo adhuc aperius dices. Dñus Cæsar semper Augustus Francofordiæ Mœni, anno domini 1519, die 28 Iunii, Rhomanum Imperium suscepit. Quo in die aspectus planetarum scire laboro, quero igitur loca planetarum vniuersa, meridiis 27 & 28 diei debita (dico signanter 27 præcedentis & nō sequentis, nam aspectus antemeridianos 28 dici quero, q. si pomeridianos vdim, iam 29 dici motum cum 28 examinarem) quibus in uentis, ad instrumentum accedo iuxta enunctiati 19 præscriptum, videoque planetarum inter se nullas irradiationes præter 24 & 2. Nunc ergo horam & minutum istius aspectus scire gestiens, motum 24 addicim 27, qui est gra: 11 m 35 s. Erat 28 diem, quo fuit gra: 11 m: 40 s. signo. Veneris quoque rursum in 27 die gra: 10 m 34 s, in die vero 28 gra: 11 m 40 s, existentē inuenio ex cipiop. Cuiuslibet motum diurnum ex subtractione cum teneo, ut louis 5 s, Veneris 1 gra: 12 m, minorem, id est 5 m à maiori, id est, 1 gra: 12 m, demo, (quia directi ambo sunt) residuumque gra: 1 m: 7 s effereperiens, in linea simulac F G cum vnio ne signo. Demo posthac locum 24 gra: 34 m: aloco 24 11 gra: 35 m: remanent 1 gra: 1 m: distantia dicta, quæ in limbo dinumerata, filo expressa cum fuerit, margarita horas 21 m: 19 post meridiem 27 diei demonstrat. Quæ si ad nostras horas reduco, hora 9 m: 19 ante meridiem diei 28 Iunii aspectum hunc, 24 & 24 s. fuisse inuenio. Adeo astra Cæsari benigna se præbuisse, præ requisitis nemo non fatebitur. Sextilem enim & Trinum iam olim Astrologi dignitates, potestates, maiestatesque portendere, certo cognouerunt, conuiceruntque, id quod si nulli aliis certe in electione Caroli Quinti verum esse certo certius intelligi potuit. Adde quod non modo sextilis 24 & 2 inter se, quorum vterque planeta felicissimus, sed & Lunæ & louis sextilis, Lunæ & Veneris coniunctio, eodem creationis die concurrerint. Ita cœlum ipsum desiderasse, Cæsarem Caroli hunc non perperam quis affirmauerit. Idem per numeros quoque, si fortassis quispiam ita malit, exequi doceamus. Motus 24 diurnus 5 m: scz resolutus, 2 300 efficit, & motus 1 gra: 12 m: dissolutus 2 4320 constituit. Minore numero iam à maiori dempto, propter directionem ytriusque 4200 Z. superant, ea per 24 secta, diuisorem 107 remittunt. Distantia videlicet gra: 1 m, 1 pari processu regulatur. Multiplicata enim 30000 Z dat, quæ parita cum diuisore, horas 21 relinquit. Residuum deinde 53 solum pariter & diuisum, m. 19 reddit. Hoc peracto liquet vtrum bene nec ne, cum instrumento operatus sis. Si autem vtriusque parte, siue instrumenti opera, siue calculi opere diuersum eueniet, certus estor errasse, vtriusque vero concordantibus, neutriq. Hunc cano nem nemo non huius artis studiosus vehementer amplexari debet, cū ad Ephemerides admirabilem vsum afferat.

Exemplum
CAROLI
Imperatoris

Sextilis 24 &
tempore electionis
Carolus Imperatoris.

Recens
aspectuum in
quilitio per nu
meros.

Exemplum Re
gis FERDI
NANDI.

Exemplum aliud. Dienatali Regis Ferdinandi, scz 9 Martii ex pronunctiati 19 reperta fuit □ h & □. Saturni motus ad 9 diem est gra: 28 m. 35 s. Decima autem die gra: 28 m. 37 s. Motus □ in 9 die, 28 gra: 1 m. X. Decima die 29 gra: 0 m: X. Motum h diurnum repēris duorum m. □ minoris 59, quare minorem subtrahenti, ambobus scz directis, superant 57 m. Hæc requisita, in linea F G vnio exprimat. Post illud distantia quæ est gra: 0 m. 34 in limbo accepta, cum filo signetur extento, margaritæq. horas 14 m. 22 notans obseruetur, tantū

CAESAREVM

enim temporis post meridiem vendicat sibi □ h & □, quod est 2 hora decimidi, m. 22 ante medium noctis. Illud idem adeo huc per calculum probabo. Distantia □ & h erat 34 m. Diurni motus amborum □ 59 m. h 2 m. quæ tria precipue necesse à 59 demo, & 57 relinquuntur, quæ ergo quoniam directi sunt 2 3420, totidem diuide per 24, & diuisor surget. Similiter distantiam diuisore iam noto, redundantq. horæ 14. Residuum 52 tursus multiplicatum diuide, & 22 minuta horaria prodibunt. Ita falli nō audeas. Regulam hanc non ideo adieci, ut ea vti debeas cetero asserere, sed vti adeo motibus, & sibi inuicem proximis, sed velociorū gratia planetarum, & longissimè distantium videlicet, ne hac in parte quicq. omnino ad perfectam motuum indagacionem desiderari videretur.

¶ Enumerauius enunctiati superiore generaliora aspectuum discrimina, & ea quæ principalia vocantur. Nunc autem speciales, & si minus, minus principales nominare differentias recensibimus. Huiusmodi autem sunt. Combustio, Oppressio, Vacatio, Obfessio, Applicatio, Separatio, Prohibitio, Oppressio, Vacatio, Obfessio, demq. relatio, vel, ut sic dicam, Redditio, Pulsatio, Receptio &c.

Combustio.

¶ Combustus planeta dicitur, qui minus 15 gradibus à □ hinc inde positus distat, tot enim gradibus Solaris continet orbis, tamq. intervallo, potentissimè radios circūquaque suos diffundit.

Oppressio.

¶ Oppressus planeta vocatur, quando minus 12 gra. à □ abest, hoc autem declaratione non eget, cum sit nemini non obuium.

Vacatio.

¶ Vacuū dicitur planetam, ratione cursus, tum enim vacuus est, cum ab aliquo aspectu exiit, nec in alium recta labitur, sed omni irradiatione priuatus incedit.

Obfessio.

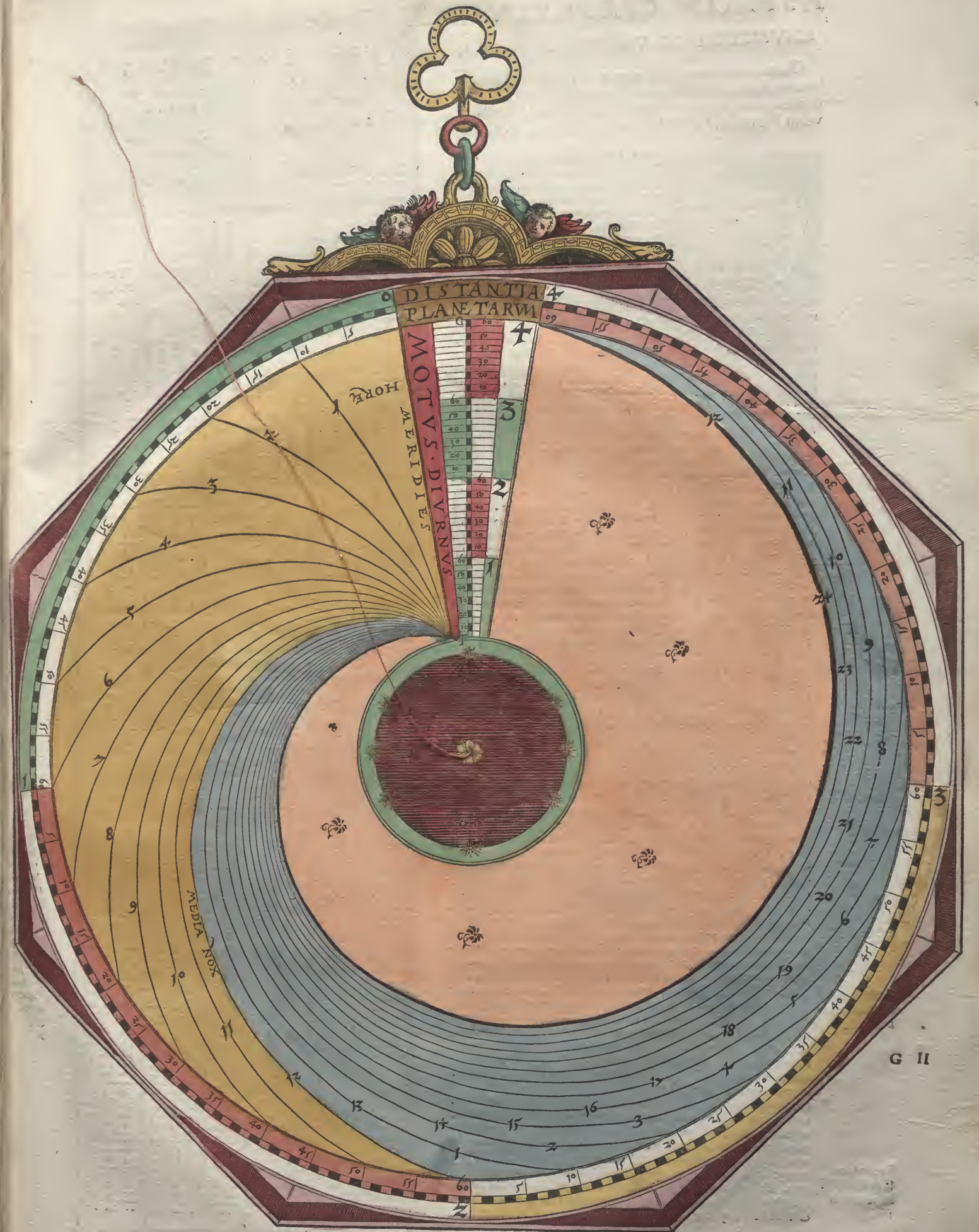
¶ Obfessio nomen est, quasi occupato & irritato, cum ab aspectu vnus planetæ malignioris in alium aspectum, maligni quoque (malum autem planetæ dicuntur h & s) incurrit, ita enim de vno malo in aliud defertur, quasi inuitus. Exempli causa. Si Deuā s. con iuncta, à s. abiens in □ h incidat, quale quiddam fiet, si s. & s. principium canceri tenērent. Saturnus autem tertium vel quatuor libra: gradum, hoc pacto enim 3 malum malo addere videretur, ideoq. obfessio, vocabulo apud Astrologum peritos recepto diceretur.

Applicatio.

¶ Applicatio contingit inter duos planetas, quoties enim inter se instant in tantū, ut cursu citatior centro suo orbis ardioris pertingere possit, id est, tardioris orbis s. cetero attingere, tū velocior applicat & seclori dicitur, ut Iupiter radios suos proicit 9 gradibus, à quibus si s, qui totior in motu (si modo retro non erat) abest tanto spacio, s. radios 24 contingit, eidem applicari dicitur, quia coniungi appetit Ioui. Ptolemæus tamen non nisi per 3 graduum distantiam applicationem vocari concedit. Sciendum præterea applicationem non modo in coniunctionibus, verum, sed in aliis aspectibus vfu venire solet.

Separatio.

¶ Separari contrarium prioris est planē, Separatio fit, quando planetæ à coniunctionibus digrediuntur, velociorq. à tardiore penitus (ita ut non amplius cum radiis suis contingat alium) discedit, id est, separatur vel desluit. Quidam adhuc præcisius examinant, & separari velociorem volunt, postq. vnum dumtaxat minuto à tardio remouetur. Plures adhuc recenseri possint aspectuum, vel passionum differentia, sicut, Pulsatio, Luminis translatio &c. ad præsentia autem, quia nihil faciunt, omitto. Legere si libet in promptu est libri Auenære ca. 7.

Omni temporum cursu, tam ante q̃ post Christum, labente, Solis ac Lunæ Coniunctiones, Oppositiones, Quadráfue medias, vnde cognoscitur, vel in Nouilunio Solis, vel in Plenilunio Lunæ defectus, citra laborem perspicere.

VM CONSTET SOLEM AC
Lunam, precipuos naturæ fontes, po-
tissimaliaq; rerum, & nascentium & in-
creuentium causas existerè, optimè vero
suas in naturam, vires, virtutes & effe-
ctus, tum demum, cū minime præpedita
tur transfundere, vicissim cum quid ob-
stet eis, impediti, languere, imo & natu-
ram corrumpere, obstacula illa solliciti?
consideranda, non inutiliter iudicauim-
us. Quapropter &, oppositionesq;
medias, & cōplexus, quibus res mundi cū

ta controuersiam alterantur, diligenter hoc loco tractare placuit. Res autem illas, quia vno instrumento comprehendere non licebat, in plura distribuere coactus sum, partim, vt nihil omnino moleste cogitatus relinqueretur, partim, vt sic exactior absolutiorq; rei exactio minatio fieret. Proinde quatuor illa continue insequens instrumenta subordinaui, continua fene, veluti connexa. Hora siquidem non ad vnum Coniunctionis vel Oppositionis habita (quorum vñus in iudicijs precipuus est, earum rerum scz, quæ mundo eue[niunt]) impossibile est figuram colli veram struere, multo minus aut iudicium certius, de rebus statuere, quare non temere hoc loci curiosior esse volui. Coniunctionem idcirco Solis & Lunæ, aut Lunæ & Capitis Draconis, qui scire vult, instrumentum præsens confideret, orbibus æ quatuor & Calendario quodam compositum. Orbem primum, qui & infimus est, indicem X gerit, cuius annos inferios vñs, ab vno in 100, confusit tamen, & ordinem citra interfectos signatos, cuius vñs exigitur, conjunctionibus oppositionibusq; inquirendis. Secundus cum ostensore Z orbis pater, anni similiter ab vno ad 100 præscriptis, conjunctionibus Z & ð inuestigandis accommodos. Tertiæ rotam Y index insignit, in cuius circumferentia rotule eiusmodi ● nigriculæ passim vna cum characteribus ● apparent, Solis & Lunæ coitus signantes, quemadmodum in tegellæ effigies hæc ☉ pñes, & circumacta lunulæ ☾, quadras luminarium representant. Quartus orbis ostensore Y amplexatur, Capita, Caudæq; draconis aliquot, quorum vtendi ratio sequitur. ¶ Solis Lunæq; coitiones, oppositiones seu quadras nouissimæ conanti, radix ex tabula adiuncta sumenda est, radix centenario proximo minori conueniens, hoc modo Leua parte centenarius requiratur prius anno proposito, quem iuxta continuò, dies, horæ, minutæq; conjunctionis, in dextra seæ sese offerent. Eadem vero in leuuario instrumenti vestigabis, indice X primum super adducto, quæ inuariat ad operationis finem vsq; sic perdurabit. Ex secunda præriter tabella radicem pro ☉ & ☾ eligi, vbi dies, horæ, minutæq; vicina sumpta, prius veluti, & in lunario limbi requisita, cum ostensore Z affige. Ambos iam orbem cum cera, alias non rite factis spiritus permansi, firma. Centum autem annos perpetuos roræ sic durare possint, lit præter centenarium illum non aliud tempus quicquam requiratur. Iam superficie rotule X annum propositum, cuius rentemq; inspicere, per huncq; lunam teade, ostensore Y ad Ianuariæ diem, 14, vel 15 vel 16 locato, idem videndum operanti, quæ nō ● tertia roræ filo proxima sit, eaq; filum ducenta, quia subducta, roræ demum dispositas habuerit ad votum. Quod si videris interiam coniunctiones binas parti vttriusq; spacio à filo distare, tum pro arbitrio agere licebit, & filo futuritæ vtamurq; liberetur, sine discrimine. Memineris tantummodo indicem Y semper in Ianuariam, non autem in Februarium vel Decembrem traducendū, post quod filum cuiusq; maioris conjunctioni, oppositioni aut quadraturæ admove, diem enim illud futuri aut facti aspectus confestim in limbo Calendarii referet. Tria sunt tamen hoc loco animaduertenda digna. Primum, quod in anno bissextili non certò ● s aut ○ ostendat, & hoc à 2 Februarij vsq; ad finem anni, ea autem ratione semper demum vnus est dies, vcz à die conjunctionis oppositionisq; eo namq; dempto quæstus resultat. Secundum, vt si ● cum ● nota, Decembrē incidendi, nulla sit, nisi vero in Ianuariū, diem iam iuxta prædicta custodiendi esse, anni enim in Ianuariis labetis scz, oppositio illa prima dicitur. Tertium, coniunctionem ● s cum signo ☿ quæ Decembrem incurrit, nouissimam anni effe currentis, vñs propositi, quæ vero Ianuariam attingit, profus inutiliter fore. Quæ res metodo exemplari familiar fiet ita. ¶ In iudiciis quoq; obseruationibus Astronomi studiose coniunctionum seu præuentionum figuras, id est, eas, quæ proximè natiuitates antequant, perspicere solent, quocirca & nos luminarium coniunctionem Cælestem generatam priorem proximè, exempli vice, perfectiori quadam via docebitur. Et tabella numerali, id est, Radices cōnente, principio cōiunctionis radicē designatam, autem diem 1500, in quo natus fertur CAROLVS, quare, Inuenis autē cum ○ horam 22 minutū 54.

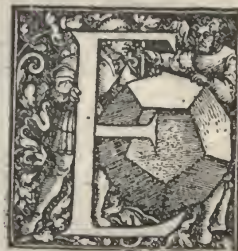
TABVLA MEDIA RVM				TABVLA MEDIA RVM			
Coniunctionum O & ♃				Coniunctionum ♃ & ♌			
♏ & ♎				♏ & ♎			
Centenarii annorum ante Anni & post Christi aduentum				Centenarii annorum ante Anni & post Christi aduentum			
Radices post Christi flum.				Radices ante Christi flum.			
Dies	Horæ	Minut		Dies	Horæ	Minut	
100	24	10	24	100	24	10	24
100	18	18	33	100	17	1	55
100	7	14	1	200	10	21	5
100	7	12	12	300	4	16	16
400	22	6	25	400	25	16	49
500	16	23	27	500	19	12	7
600	20	22	45	600	13	7	24
700	25	6	16	700	7	2	45
800	19	15	7	800	0	21	19
900	4	10	33	900	21	22	23
1000	8	18	44	1000	15	47	40
1100	13	2	55	1100	9	22	58
1200	17	11	6	1200	1	8	58
1300	21	19	17	1300	24	8	37
1400	16	3	28	1400	18	3	56
1500	0	22	14	1500	11	23	12
1600	5	7	6	1600	5	18	14
1700	9	15	10	1700	26	18	55
1800	13	23	27	1800	10	14	12
1900	18	7	18	1900	14	9	30
2000	22	15	49	2000	8	4	47
2100	17	19	27	2100	2	0	4
2200	6	3	18	2200	23	0	19
2300	10	11	48	2300	16	10	40
2400	14	19	59	2400	10	15	2
2500	19	4	10	2500	4	10	19
2600	23	12	21	2600	25	10	45
2700	27	20	32	2700	19	6	2
2800	2	15	50	2800	13	1	20
2900	7	0	16	2900	6	20	17
3000	11	8	21	3000	0	15	54
3100	15	16	31	3100	21	16	17
3200	20	0	41	3200	15	11	34
3300	24	8	73	3300	0	6	50
3400	28	17	4	3400	2	2	30
3500	3	12	11	3500	24	2	12
3600	7	20	42	3600	17	21	49
3700	12	4	53	3700	11	17	7
3800	16	13	3	3800	5	12	25
3900	20	21	14	3900	26	12	50
4000	25	5	25	4000	20	8	7
4100	29	13	36	4100	14	3	25
4200	4	9	1	4200	7	22	43
4300	8	17	14	4300	1	18	0
4400	13	1	25	4400	11	18	25
4500	17	9	36	4500	26	17	1
4600	21	17	46	4600	10	9	2
4700	25	1	57	4700	4	4	18
4800	29	10	8	4800	25	4	41
4900	3	18	30	4900	18	23	58
5000	5	5	35	5000	11	19	16
5100	9	13	46	5100	6	14	33
5200	13	21	57	5200	0	9	48
5300	18	6	8	5300	21	10	11
5400	22	14	1				

quibus in Ianuario perfectis, indicem X inducis, ideo quia nati-
uitas habetur centeniaria, necdum plene exacta. Posthac cum filo
24 Februarii diem, natalem scilicet Cæsaris signa, vnde cum eodem filio
lo contra diuerſum ordinem procede cogis, donec vel ⑤ vel ⑥
occurrat, ☉ autem ostendit, quæ gentiurie huius præuen-
tionalis (sicut inepiori tamen altioris) notissimum vocabulo, tu si
maius, præcedentem dicere nil ætuleris) oppositionalisque, quoniam
natiuitatem præcedit oppositio ista, vocabitur. Per quam vbi filum
traxeris, in Diario hie Calendario 14 Februarii diem, quod
tingit huiusmodi oppositio, cernes. Quam si Brixillensis sit annus,
non opus tamen fuerit diem demere, cum lux præuentionalis siue
præcedentis oppositionis 24 Februarii non excedat, imò 14 dies,
qui inuenitur, recipiendus pro eo.

Exemplū Re
gis FERDI
NANDI

¶ Regi FERDINANDO nalem scimus annum 1593, velut
antea, index X similiter, vt prius diem o horam 22 minutum 54
lanuarii superaret. Offensorem modo Y fupet lanuarii diem 35
vel 36 statue, & tertius annum, regius fce, in limbo rote X expet
filum, idem cum filo notandus venit. Subrus vno filum proxima
cum 11 signata, in rotula videlicet Y, duenda est. Post hoc
filum, vbi 10 diei Martii, Natalicio regis, impofuit, ab hinc
retro fubinde quo ad 4 vel 5 obueniat, ductum fuerit, confectio
primum occurreat, filumq; fubire, huius alioquit post 25 Februarii
diem, videbitur. Coniunctioni huic oblate 11 afant, quæ pte
fennis anni fecundam esse eandem fignificant. Natiuitas aut hæc
regia Aftronomis coniunctionalis, eo quod coniunctio prima oc
curfarit, nominabitur. Quo deinceps ordine in annis Christo prio
ribus, agendum fit, paulo infra habebitur.

Luna, Capitifq; vt dicitur, Draconis, feu Caudæ eiusdem, propofito, quouis & anno, & die, & menfe, coniunctio nem mediâ inuenire, perq; illam futura fit, nec ne, aliqua luminariū obfcuratio, eodem temporis ſpacio, citra difſcultatē aut dubiū, præſagire.

Exemplum
CAROLI
Imperatoris

SOLEM QVO DIES, QVIBVS
Sol & Luna coniunguntur vel Lunam
conspiciunt, indagati modo, Lunam &
Caput draconis coire, nos scies. Ra
dice tantummodo alia ex p^{re}sentia ta
bella excepta, indicet Z. solum in lo
cum deducto. Quæ res paradigmati
clarior euadet. ¶ Annus 1500
Cæsari CAROLO natalis, radicem
habet, dies 37, horas 23, & 14. Ea
dem radix in præcedentis figuræ
annuario perfecta cum indice Z. signe
tur. Quia vero annus est nondum plenus V quoque index cum Z
coniungatur, sic agenti ratio satis commodè ordinatur erunt. Itaque
ergo solum orbicularium omnibus inducto, & conjunctionibus &
oppositionibus, quando si qua subindeit caude vel capitis Draconis
linea, filo, pronuntiatur futuram eclipsim in ea coniunctione vel
oppositione potius. Horam vero futuræ cognoscere daturnondum,
donec certus sis, vtrum die coniunctio illa oppositio noctu ne
eueniat. Interdum enim eclipsis Lunæ nemini huius potest, sicut nec
in nocte Sol deessere conspiciatur. Satis igitur nunc esse cognouisse
die ne futura eclipsis an noctu fit. Vt 12 Maii & 0 & Dec
nitur caudam prope, quo quidem die præagitur licet eclipsim, nisi
ex sequentibus constaret oppositionem illam diurnam existere, itē
licet 27 mensis eiusdem & appareat, ea tamen cum die nocturna
nequaquam animaduertenda est, sic & coniunctio 11 Iunii caudalis,
quoniam Luna iam digressa longius est, non amplius sperabitur.
Verum 6 Nouembris finem medium &, eclipsis Luna omnino futa
ra est, quia nocturna oppositio & veta, 5 die contingit. Considera
ti reliquis anni præsentis oppositiones, 20 quoq; Nouembris pro
pe caudam altera videtur, at, quoniam longius quid distet, neque
illie eclipsis expectanda fuerit. Diuersa in Solis eclipsi habetur ra
tio, vbi licet non ex amissi coniunctionum linea & capitem, siue cau
dam conuenient, nihilominus tamen eclipsim fieri possibile est,
& id ratio diuersitatis aspectus, vt terminus depictus O demonstrat.
¶ Rex FERDINANDVS eandem cum Cæsare radicem obtinet
proinde X & Z ostensoris iudicem perdurare. V autem rotula
pro anno 3 posita in limbo Z, & Y rota pro anno quoq; tercio
in limbo X (quoniam rex 3 post sequissimū natus dicitur)
rectè locata, rotas omnes quatuor rectè disposueris. Instrumeto
itaq; sic ordinato, solum singulis conjunctionibus & oppositionib^{us}
infer,

infer, vbi si caput aliquod vel cauda filum subit, luminaria alicuius defectum contra praedicte portae, veluti 27 Martii, Solis deliquit, nisi mox foret, & Lunae eclipsim 11 Aprilis, & 5 Octobris, si non interdu contingeret. ¶ Ante Christi tempora agendi ratio operādi mod⁹, non est diffrens à priori, nisi quod annum propositum subtrahat à centenario maiori, Quod residuum, anni residui vocatur. Radicem deinde centenarii maioris quassitam cum offensioribus X & Z signas. Annos vero reliquos cum Y & V indicibus exprimis, quemadmodum supra dictum est.

QUONIAM PRECEDENS ENVN
ctatum fufficienter, & per fe fibi confter,
nihilò fecius tamen aliud infuper addere
libuit, immo necellum fuit, & hoc iccirco,
quia filum prioris non adeo exacte quem
uis diem conjunctionum & oppofitionum
eclipfiumq; poffibilitates denotat, papii vito, quæ, nescio quomo
do, dum intercedendum paulo humores yberius conbibit, nuncta
xari, nunc coarctari folet. In prefenti adhuc præcisus omnia co
gnofci queunt. Licet vero cum fpiritali inftrumento idem agas quod
cum inftrumento draconibus pleno, difficultas tamen non vulgaris
operationi fuae vfiui euifcè incumbit. Verum quia alterum altcrius
requirit officium, neq; fatis perfectè vnum ex his operetur, ideo
vtrumq; fibi oppofita locauimus, ita, vt paginam vterque nemo co
gatur, qua ratione inftrumenta fua fum & verificationem pleriq;
amittunt. Sciendū præterea rotulas huius duas idem efficerè, quod
quatuor prioris inftrumenti faciunt, vſus tamen præſentis eſt hu
iuſmodi. Vbi prioris inftrumenti rotas rectè ordinariſſe ſiſtitras,
ordina & præſentis duas eodem modo. Radicem eandem, conjun
ctionis vel oppoſitionis, qua vſus eſt in diſpoſenda rota X prioris
quere in Ianuario Calendarii ibidem inferri, id eſt, ſpiritalis, primum
diæ radicis habito, in limbo exteriori quoq; radicis horas luſtra, quilibet
autem gradus horam vnã designat, vnde radicis minuta quoq;
colligi poſſunt, per minuta illa ſum traducitur, cui index X vſq; rotę
inferioris ſubſtituitur. Deinceps in limbo euſdem orbis annus re
quiritur, currens ad quem conjunctione vel oppoſitione ſeſſat, ut ſcili

Cur quilibet
orbis geminas
habeat litteras

Vfus instrumē
ti.

Quomodo in
anno Bisextili
procedendum
sit,

Quo pacto co
gnoscatur ecl
plis futura in
♂ vel ♀.

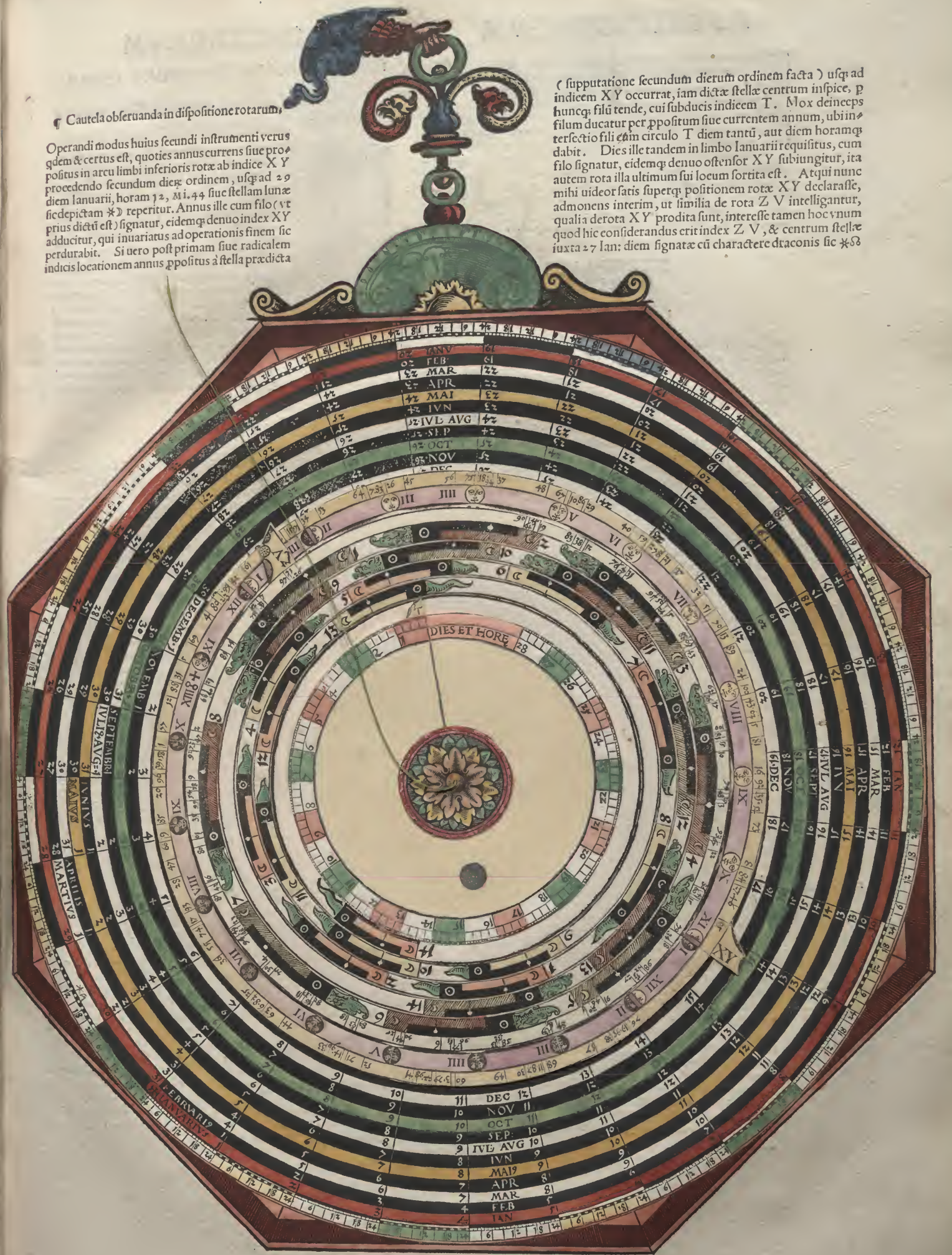

Cautela observanda in dispositione rotarum

Operandi modus huius secundi instrumenti verus
quidem & certus est, quoties annus currens siue pro-
positus in arcu limbi inferioris rotæ ab indice X Y
procedendo secundum diæ ordinem, usque ad 29
diem Ianuarii, horam 12, M. i. 44 siue stellam lunæ
sedeptimam * reperitur. Annus ille cum filo (ut
prius dictum est) signatur, eidemque denuo index X Y
adducitur, qui invariatus ad operationis finem sic
perdurabit. Si vero post primam siue radicalem
indici locationem annus propositus à stella prædicta

(supputatione secundum dierum ordinem facta) usque ad
indiciem X Y occurrat, iam dictæ stellæ centrum inspicere, p
huncque filum tendere, cui subducitur indicem T. Mox deinceps
filum ducatur per propositum siue currentem annum, ubi in-
terfectio fili cum circulo T diem tantum, aut diem horamque
dabit. Dies ille tandem in limbo Ianuarii requisitus, cum
filo signatur, eidemque denuo ostensor X Y subiungitur, ita
autem rota illa ultimum sui locum sortita est. Atqui nunc
mihi videor satis superque positionem rotæ X Y declarasse,
admonens interim, ut similia de rota Z V intelligantur,
qualia derota X Y prodita sunt, interesse tamen hoc vnum
quod hic considerandus erit index Z V, & centrum stellæ
iuxta 27 Ian: diem signatæ cū caractere draconis sic * 58

ASTRONOMICVM

nam sit, an prima, an secunda, an tertia ab anni principio, eandem enim coniunctionem siue oppositionem in posteriori rebus instrumento, per eam traduces filum, quod si incidit terminum eclipticum, siue in capite, siue in cauda illud accidit, vbiq; tandem recta illius cyfra inuenitur, certus es de possibilitate eclipsis, si modo id media coniunctio vel oppositio admittit. Quomodo vera coniunctionum vel oppositionum possibilitas agnosci debeat, alibi est dictum. Vt vero terminos eclipticos rectius perdisceas, sciendum est Solis fore eclipsis, quoties filum huiusmodi area aut huiusmodi in quibus O character reperitur incidit, & hoc in die artificiali tantum, Lunæ vero deliquium fit, quoties filum talem D aut talem C figuram intro rapitur, sed nocturna sit illa oppositio oportet.

EXEMPLVM CAROLI Imperatoris

¶ Quod si in natiuitate Cæsareæ indicem X Y dirigis super die o horas 22, minuta 54. Ianuarii, tum rotam hanc suo loco dederis, annus enim nondum elapsus est. Sic ostensor orbis superi Z V dici 11, horis 23 minutis 14 admoue, & locata erit pro vfu totius anni. Iam si instrumentum prius inspexeris 12 Maii die & media comperies, quantam in ordine, quare si filum per quintam & instrumenti secundum ducis, ostendit per illud in gyro Mensis Maii dies 13, hora 20, m 10. fere. Verum Bisexti ratione demes hic diem vnu, & restabunt dies 12. Quoniam vero iuxta & hanc 5 inuenitur cauda, & hoc in instrumento priori, eclipsis, ut fiat putandum est. Proinde sequens etiam instrumentum erit inspiciendum, (filum super oppositione 5, persequere) vtrum terminos Lunæ eclipticos filum comprehendat, in cauda quinta, & certe comprehendit videtur, ideo circa diuina illa & est, ea propter Lunam sub horizonte consistere necessarium est, nec fieri potest ut nobis appareat illa eadem de causa. Res peritur preterea & quedam in Maio, & hæc 28 die Mensis eiusdem, coniunctio autem sexta hæc est, ab anni principio, contingens ferè caput Draconis sextam, quocirca filum pex sextum instrumenti sequentis coniunctionem si educitur, idem demonstrat diem 28 in circulo Maii, horam quoque 14. Bisexti propter dies 27 accipitur. Nunc si videatur caput draconis sextum quoque terminus eiusdem eclipsis solaris à filo contingit cernitur, adeo ut oporteat Solis deliquium fieri, hoc autem intelligitur secundum & mediam. Verum quia vera circa noctis medium euenit, veluti sequentia docebit, idcirco penes nos conspici nequit. At 6 Nouembri die & vndecima, circa draconis caput duodecimum ostenditur, quam si per instrumentum sequens examinas, filum in draconis capite 12 mo terminum eclipsis Lunaris scindit, ea igitur & sine dubio, quia in nocte euenit nobis, conspiciat.

EXEMPLVM REGIS FERDINANDI

Exemplum Regis FERDINANDI

¶ Rex FERDINANDVS eandem cum Cæsare radices habet natus, quapropter rota X Y in diem o, hora 22, m 54 statuitur, & deinde filum per annum educitur, tertium in limbo eiusdem rotæ, rursusq; ostensor subducitur, & orbis ille rectificatus est. Superiorem pariter orbem hoc modo dispone, adducens primo radice quæ est dies 11, hora 23 m 14. Deinceps tertio anno. Post hoc instrumentum intuenti primum occurrit secunda & die Martii 12 fieri, tertiam attingens caudam, ideo videndum est, vtrum Lunæ eclipsis accideret possit. Iam si per secundam & rendis filum in instrumento posteriori, cernis quod idem incidat eclipsis Lunaris terminum nequaquam, ob id neq; eclipsis speranda est, hoc intelligendum est, quo ad mediâ & quo ad verâ adhuc fieri potest, ut terminus incidat eclipsis contingat, id quod sequentia satis aperient. Adhuc eodè anno die 27 Martii & tertia caput draconis quartum contrectat, quapropter secundum instrumenti filum per & tertiam directum ostendit in gyro Martii diem 27, extenori vero in limbo horas 4. Preterea terminum solaris de liqui quatuor in capite attingit, quamobrem certò eclipsis asseritur futura Solis, nisi accideret autem circa noctem mediam, sicuti scies consequenter, ob id nullam speraueris. Eadem ratio in reliquis est vniuersis.

Enunciaturum

CAESAREVM

ENUNCIATVM VICESIMVM QVAR.

Cognito iam eclipsis die, horam quoque & minutum & nis vel & nis medietate euenientis, contemplari.

ENTENARI RADICEM PER. spice in eadè qua prius solisti, coniunctionis scilicet Lunæ & Solis tabula, quam mox in limbo instrumenti præsentis require, ab hora meridiana scilicet 12 ostendens, inuentam super Q ostensorem loca, Annum post hac residuum & currentem in limbo rotæ Q querens, cum P ostensore secundæ rotæ signa. Nunc horam & minutum & nis vel & nis medietate cogniturus, redi ad priorem figuram, in qua distantiam eiusdem à prima Ianuarii coniunctione, obferua, si coniunctionem vis, tum eam in limbo exteriori cum numeris expressam vestiga, per quam simulac ductum filum fuerit, horam & minutum in limbo referet. Pari ratione & oppositiones examina bis. Verum hic notabis, ut si vfu veniat oppositionem in Ianuario præcedere coniunctionem, eam in hoc instrumento, sicut etiam in superiori, cum & insignitam esse. Documentum huius re sit hoc planius.

Exemplum CAROLI

¶ IMPERATORIS CAROLI tradix fuit dies o hora 22 m 54. In limbo igitur ambitu horas 22 m 54 pomeridianas quærit, quo mox indices Q & P vtrosp; ducito. Anno o residuo superante, & rotæ sic omnes suis redditæ locis fuerint. At cū cum etiam vicesimum secundum dederit 14 Februarii natiuitatem præuentivalem, vt ducitur, quæ secunda est & post primam anni coniunctionem, filum per secundam oppositionem secundi limbi tendes, & in horarum limbo, horas & m o videbis, tempus, quod medietate coniunctionis verum est.

Exemplum FERDINANDI.

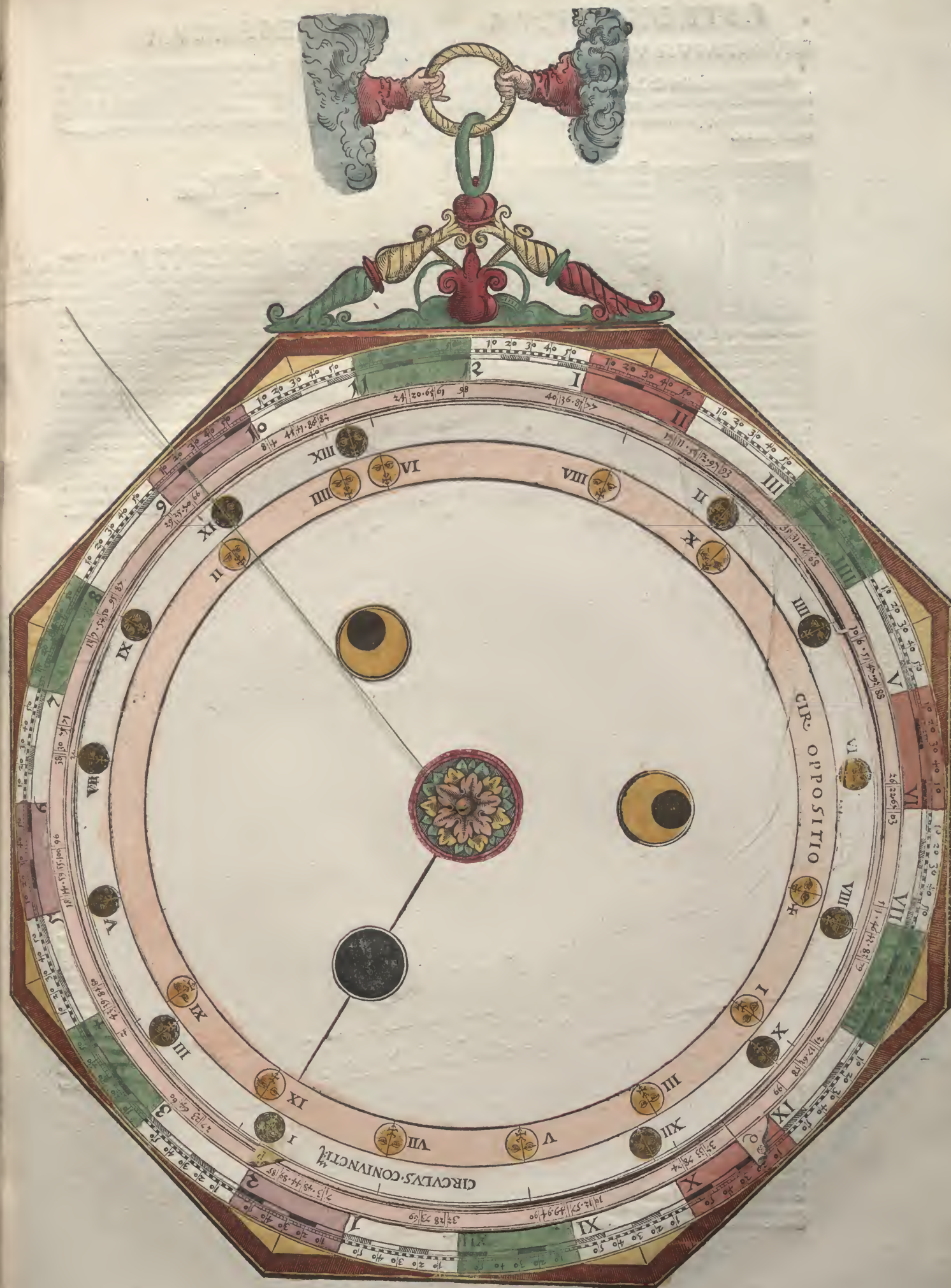
¶ FERDINANDVS ROMANORVM Rex, quando cum eandem cum Cæsare centenarium possidet 1500 scilicet, index Q in hora 22 m 54 permanet. Verum, quia natus tertio anno currentis dicitur, P ostensor tertio anno in limbo Q rotæ applicandus est. Enunciaturum 22 docuit natiuitatem coniunctionalem esse, quæ proximè eam antecederet coniunctio, 25 scilicet Februarii, quæ fuit secunda in ordine, propterea eadem in instrumento lustranda est, filum per eandem ducendum, quod horam 15 m 31 post meridiem, die autem 25 in quo media illa coniunctio facta est, indicat. Non aliter acturus es in annis Christum præcedentibus. Indicem enim Q super radicem centenarii, P super annorum reliquias inducens, filum deinde per coniunctionem vel oppositionem extendis, quod tensum, horas & minuta in limbo signat.

ENUNCIATVM VICESIMVM QVIN

Argumenta Solis & Lunæ media, per quæ tempus vere alicuius coniunctionis aut oppositionis discitur, consequitur.

VPERIVS VERRIME IN theoricæ Solis tractata est Argumenti mediæ cognitio, ad quem locum referre, breuitati consulens. Similiter Lunæ motus, Argumentum quoque eius instrumentum proprium definiuit abundè, quæ repetenda tantum admonet, cum plurius antea acta persequi, & molesti legentis & futili tradenti sit. Sed quo exempla nostra finem perfectioris formentur, pauca adhuc adduntur. ¶ In Cæsaris præuentione, sic enim loquitur, quæ ortum eius antecibat, Solis argumentum mediæ esse depræhenditur ex enunciato 12, s 8 g 1 m 58. Lunæ Argumentum s 2 g 8 m 18. ¶ In Regis autem coniunctione (nam & natus præcessit) 25 die, 15 hora, 31 mi. Februarii. Argumentum Solare medium, habet s 8 g 13 m 42. Argumentum Lunare, s 4 gta, 10 m 34.

ENVNCTIATVM VICESIMVM SEXTVM

Exemplum
CAROLI
Imperatoris

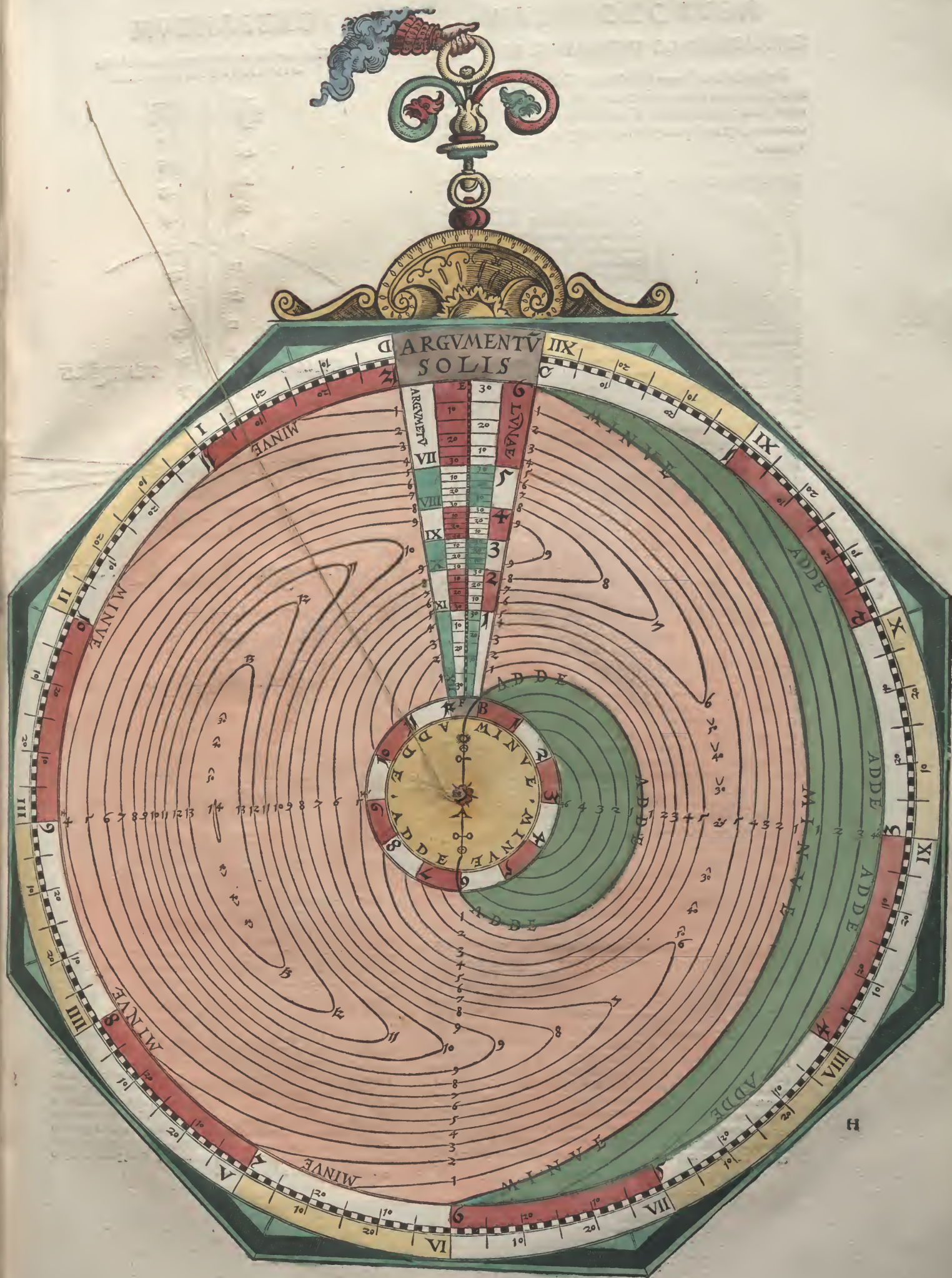
¶ Hæc hæctenus præcepta illustrabunt paradigmata confecta. Cæ
saræ nativitas prænotionem fuisse diximus 14 Februarij, Me-
die vero oppositionis horam ϵ pomeridianam cum mi. o. Argu-
mentum Solare δ 8, ζ 1 $\bar{M}$ 44, Lunare δ 2 ζ 14 $\bar{M}$ 47
enunciatum præcedens dedit, Lunæ itaq; argumentum, quoniam
 δ 5 minus est, dextro in latere videndum est, gradus autem in linea
E F, filium vna cum margarita hic superponendum, Argu-
mentum Solis nunc in parvulo iuxta centrum cyclo requirendum
idem in circulo C in gradus minutaq; accipi possunt. Huic ar-
gumentum tursus si filium supericris, margarita simul in area 13
Horas, 23 minuta adicienda prodit, adicienda ϵ , quod parva
circulus prærepator Solaris argumenti, proximiql; a centro tri-
bus est. Epapstql; mediæ $\bar{M}$ ni adieceris, horæ redundant 19, mi-
nuta 23, veraq; $\bar{M}$ iam vocatur. Tempus hocce duplici ratione
insuper ratificabitur. Prima, per δ enunciatum, vnde æquationem
dierum mutabis hoc pacto, agens. In limbo 14 diem Februarij
disquires, per quem filium transmissum, minurum vnum in circulo
æquationis abscondit, id quod temporis postea inuento additum, tem-
pus veræ oppositionis, æquatis diebus dition, meridiano Ingolsta-
diensi concueniens, horas scz 19, minuta 23, constituet. Secun-
da

CAESAREVM

Exemplum
FERDINANDI.
Regis.

Exemplum ante Christi
tempora ab Alexandro
obeunte mutuatum.

Huius rei vt exemplum quoq; afferatur ante Christum defunctum, Alexander magni obitum delegi, ante Christum natum 311 annos & 93 dies factum. Nunc si scire velim, vtrum eo anno mortem hanc Alexander proximè ateuisset, quod die, hora & minuto congeritur, annos 311 dieq; 93 ab 400 anni subtrahat, a proximo vice ceterano maiore, relinquatur igitur 88 anni 270 dies. Huncce diemur numerum si a prima Ianuarij luce numero, rectè in 29 Septembris coincidere videtur. Hoc aut, radicem centarii 400 & radicem tabula omnis sex 0 & 7, praefido inueniati 22, eximo. Quo exempta, dies 8, horam vnani, minuta 40, offert. Ea iam in Ianuario requisita, indicem X expressi, & hoc in draconum instrumento, Relictus insuper annos 89 (odo gintocto anni anni elapsi iam sunt) postq; in limbo rotulae X cōsidero, indicemq; Y superloco, vicesimumsecundum imitatus enūtiatur, tum proximè praecedens 29 Septembris diem cernitur, diem 20 incidens, eiusdem mensis. Hæc autem p̄no media dumtaxat fuisse ex enūtiatio 22 constat, hora vixit 8 mi-16 pomeridianis. Enūtiatio 22 iam sepe dictum præcepit vt indicem X horæ vni, minutis 40, veluti radicem 400 annorū posuist. Indicem præterea P anno 89, veluti radicem affigam, filium a theac nonæ p̄m (quod enim illa p̄to a Ianuario in ordine cernitur) transmissam, quod in limbo, horas 8, minuta 16 (stampa lo ante memorata) referebat. Per 25 deinde enūtiatum huic diei hora & minuto, Argumentum Solis Lunæq; competentia inuestigaram. Solis quidem Signi 3 gra: 19 mi: 8, cuius ratio fuit aus Solis, quæ Signi 2 gra: 6 mi: 10 habebat. Argumentum vero, Signi 4 gra: 17 mi 54, Quibus amobus preparatis, distantia vtræ & mediæ p̄nis per hoc instrumentum deprehendi fci. Argumento Lunari minore c Signis, Argumentum Solis in paruo circulo recipiendū erat, filiumq; per idem transmittendum, quo transmissio, margarita, quæ iuxta argumentum Lunæ iam habita est, in arca inferiuntur horas 2 mi: 36, tempori p̄nis mediæ adden da, offendebat. Oppositio hæc igitur Ingoldstadii meridiano sub horam 8, minutum 52 apparuisse elicitur. Quod p̄nis tempus, si lubet, ad quælibet alium meridianum per predicta accom- modare poteris,

ASTRONOMICVM

ENVNCTIATVM VICESIMVM SEPTIM.

Perpecta iam Lunæ defectus possibilitate, ut sic loquar, id est, tempore quo possit contingere, per instrumentum enunctiati vicesimū septimū. Vltius nunc vtrum scilicet nec certū fiat, quantūq; eclipsis futura sit præsentī figura per spicere.

Positionem veram dei, quo futuram Lunæ obsecrationem prævideras, possibilem saltem, simulatq; perpectis, Argumenta Solis & Lunæ ad diem eundem per enunctiata 12 & 25 composita. Verum quoq; Lunæ locū, eiusdem latitudinem, Latitudinisq; argumentum, necnon capitis draconis locum verum per enunctiata 17 & 18 congere. His enim congeitis, eaquæ ad eclipses attinent, cuncta contuleris. Per instrumentū q; enūct: 18 eclipsis possibilitas, tam Solis quam Lunæ haberi potest, & melius q; in prioribus, hoc modo. Vbi indicem capitis draconis rite locaueris, ad tempus scē veræ oppositionis vel coniunctionis, locum quoq; Lunæ in Zodiaco contueris, per quem solum directū si inter d & a (Luna iuxta caput draconis morante) vel inter g & e (Luna caudæ draconis vicina) ceciderit, fateri aude Lunam in illa oppositione defecturam. Vicissim Solis defectum conspicaberis in sive quadā hac lege. Tempora s; nris verē cum filo signa, quod si inter b & e iuxta caput draconis, vel inter f & g iuxta caudam draconis feratur, contingens est Solis deliquium in hac coniunctione. Verū Solis obsecrationes propter aspectuum diuersitates non ita ad vnguem, sine calculandi opera, sicut Lunæ haberi nobis potuerunt, eas tamen, deo volente, in posterum quoq; in instrumenti formam redacturos nos, quo ad licebit, nō diffidimus. Possibilitate eclipsis Lunaris agnita, lineam in plano aliquo præscribe, quam H D nōmina, cuius medium A sit. Huic alia perpendicularis inducta B F dicatur. Pedem nunc circini alterum in A litera fige, extensis alter circulum occultum pro Arbitrio scribe, qui idem in linea B F & punctis B F fecerit. Eo facto Lunæ latitudinem considera, quæ si Septentrionalis fuerit, tum oportebit Argumentum eius verum esse s; Signorum & 18 graduum ad minus, vsq; in 6 Signa etiam, vel Signi nullius, graduumq; 12. Iam si Argumentum sit Signi nullius, diuidatur quarta B D in 18 partes sic, primo in tres, deinde singulas in alias tres, postea quamlibet in duas, & habebis 18 portiones, quarum singulæ s; gradus continent. Proximo B litera puncto C ascribe, rectamq; lineam a centro A per C educto. Si vero Argumentum latitudinis Signorum sit s; tum B H quartam disce, primæ autem post B literam sectioni, M literam appone, perq; M & A centrum lineam, ut antea, diduc. Quod si meridionalis Lunam conspexeris, Argumentum habens 6 Signorum, & insuper aliquot graduum, tum ab F litera D versus proximum punctum elige, eundem cum T litera signans. Argumento 11 Signorum existente, ab F versus H cum puncto huiusmodi digredere, cui ascribe G. Hac in parte nō mouearis quicquā, si gradus aliquando Signis non adiunctos videas, obsecruas diligenter Signis tantummodo.

Hac omniū &c.

Deinde in limbo exteriori sequentis figuræ, quæ post hac, instrumentum Semidiametrale vocabitur, Solis Argumentum vestiga, cui solum vbi superposueris, nota eiusdem, & limbi interioris (quæ umbrarum varietates per secunda metitur) contactum, secunda vero illa a filo abscissa, seorsum excipe. Argumentum deinde Lunæ perquirens, cum filo pariter transmissio signa, quod solum binas tibi corporis vicē Lunaris & umbræ terræ, semidiametros aperit. Fito sic durante, circinum in centro fige, pede altero in punctū vsq; in quo nigrior arcus a filo tangitur, extenso, illa enim extenso semidiameter corporis Lunæ est, quam ita inuariatam referua. Alium post hac circinum fini prioris diametri iam habiti insige. Pedem alterum eiusdem circini vsq; ad arcū fuscæ terminum protendens, semidiametrum quoq; umbræ terræ habebis. Arcum hanc circumferentia quadam candenti circuncirca includi vides, ultra quā aliam, calami latitudine, superficiem cernis, quæ in 60 secunda distributa est. Sed cum iam antea secunda varietatē umbræ didiceris, pedes

CAESAREVM

Hac omniū præfens figura iterat, posterius DISPOSITORIVM dicenda.

des circini pro tot secundorum distantia contrahi debent, & vera umbræ semidiameter habebitur. Talem postea circinum in A plano prius ad hoc præparati, vbi firmaueris, circulumq; descriptis, veram umbræ quantitatem cernis, umbræ inquam terræ, quæ in Lunæ transitu, oppositionis illius tempore sit. Mox in instrumento cui nomen dispositorio, Lunæ Argumentum in lineis, siue A C siue A M, siue A G, siue A T sit, contemplantor. Loco obliquo pedem circini inferre, extendasq; alterum in argumenti punctum. Eandem postea circini extensionem parato plano infer, pedesq; altero in A fixo, cum altero punctum in linea paulo antea, huic rei deputata, exprime, literaq; M signa. Iam circinum require, extensum, iuxta corporis Lunaris semidiametrum, quem vbi fixeris in M, cumq; eodem circulum descriptis, corpus Lunæ te habere putata. Ex illis nunc demum certus esse potes, de contingenti huius oppositionis eclipsi, deq; quantitate eiusdem. Si enim corpus Lunæ totum sub umbram concesserit, vniuersalis, si partim, particularis, si omnino non, nulla eclipsis erit.

ASTRONOMICVM

ECLIPSIS CAROLI PLANA
formatio.

Quibus nam
opus sit ad
eclipsis prae-
giendas.

Vod quidem negotium adhuc vberius
consummatius per exemplarem docen-
di methodum iterabimus. ¶ Annum
Imperatoris CAROLI 1500, scz
natalem intuenti, defectus Lunæ acci-
dere posse eodem anno, & quinto No-
uembris die apparet. Tempus igitur
veræ oppositionis illico scrutor, & 5
diem, 13 horas, 52 minuta Nouē-
bris esse reperio. Locum autem Solis
23 6 22 M. Locum Lunæ ve-
rum 23 6 22 M. Argumentū
verum 5 9 22 M. Argumentum Solis 5 4 23
M. 29. Argumentum latitudinis 5 11 gra, 24 M. 39
Verum locum 5, 5 1 gra. 28 M. 41. Omnia ad de-
fectum necessaria præfagiendum, perspicio. Hys perspectis, in pla-
no quodam lineas sese orthogonaliter secantes, ut videre corā est,
depingo. In præsentia vero Argumentum latitudinis 5 11 com-
periens, circulum F H iuxta regulæ præscriptum in portiones 18
diuido. Primum punctum prope F cum litera G notans, per eū-
dem & centrum A rectam produco, quam tribus quoq; literis C
A G inscribo. Argumentum deinde Solis in limbo externo præ-
cedentis figuræ quæsitum, filoq; expressum cum fuerit, mox à filo
in circulo vmbre 51 secunda abscondi video, hæc scilicet refero
uo. In eodem postea limbo, externo scz, Argumentum Lunæ ve-
rum, Signa vice 9 gra 22 M. 59, cum filo quoque traducto re-
peto, quod filum circulos, corporis Lunæ in puncto B, vmbre au-
tem in puncto H scindere animaduerto. Filo itaq; sic perseveran-
te, circinorum duorum, alterum in A centro figens, in B vsq; ex-
tendendo, eundemq; sic apertum, semidiametrum Lunæ scz refe-
rentem, sepono, alterum in B locans, diducensq; in H, vmbre
semidiametrum cognosco. Quinquaginta vnum secunda prius ex
vmbre varietate collecta, resummo, quibus resumptis, I H lineā
in 60 partes discretam imaginor, in qua 51 numerans, ab H in-
cipiendo versus I, fini numerato, R litteram addo, circumq;
ab I in R iam contraho, talemq; veram vmbre diametrum con-
tinere pronuntio. Circini illius sic inuariati, pedem vnum in A
plani iam antea dispositi inferens, cum alio circulum describo, cum
demq; cum O S Q R literis noto, & veram vmbre quantita-
tem, quæ in transitu Lunæ ænis tēpore contigit, cognosco. Rur-
sus ab hinc dispositum illud nuncupatum ingressus, alterum cir-
cini pedem A literæ defigens, alterum vsq; in Argumentum latitudi-
nis, quod est 5 11 gra: 24 M. 31 distādo. Distentionē candē pla-
no cuidam imperto, stilum vnum circini in A, lineæ A G, sta-
tuens, alium versus G porrectum, cum M litera significo, Prio-
ris nunc circini pro quantitate Lunari prius diducti, pedem alterū
M literæ inferens, perferiam quandam ipsius Lunæ magnitudinem
ostendentem, describo. Lunæ inquam & vmbre discrimen, quanta
scz adhuc luceat, & quanta obscuretur, id quod punctis 10 &
minutis 50 ostenditur. Hoc autem ita iudices, ac si tota Lunæ dia-
metrus, in 12 puncta findatur, quortus enim illarum partium est
numerus, totidem punctis eclipsis fieri dicitur. Quæ res postmo-
dam peculiari quadam demonstratione docebitur. Apparet insu-
per pars ima, horzonti inclinans, conspicua seu luminosa, superior
autem obscura & tenebrosa. Obiter notasse volo, tempus hocce op-
positionis veræ siue defectus mediū, nostro, id est, Ingolstadiensi me-
ridiano congruere, subtractis autem 39 minutis G andauo posse
conferri. Verum sed Lunæ quo cursum plenius viderem, quæ ex
parte occultari caperit, plane cognoscerem, ex puncto M perpen-
dicularem erigo, vtrinq; satis productam, indeq; circini Lunæ dia-
metrum referentis, pedem in R sistens, cum altero punctum L,
& hoc in lineā A T signo. Mox è centro A per L vtrinq; cir-
culum qui perpendicularem à dextro latere in puncto N, in fini-
stro autem in puncto K contingit, delinio. Punctis autem K &
N circinū immittens eum, qui Lunæ diametrum exprimit, circū
N litteram circulum describo, principium Lunæ deficientis dantem.
Patet enim vbi Luna à terræ vmbra obuelari incipiat. Eodem mo-
do alium orbiculum circū K litteram finem eclipsis illius signifi-
cantem, duco. Quo peracto liquet denuo, quomodo Luna à N
per M vsq; ad K transierit. ¶ Quicquid autem hucusq; super eclipsis
Cæsareæ dictum fuit, hoc totum in sequenti figura luce clarius
oculi redocere possunt.

QVOMODO COLOR ECLIPSIS LV-
næ sit præfagiendus, Regula vniuersalis.

Quantitate eclipsis perspecta colorem eiusdem duplici ratione,
Latitudinis scz & Argumenti veri præfagio. Latitudinem enim si-
ue meridionalis, siue septentrionalis illa sit, in tabula sequenti prima
considero, iuxta quā illico eclipsis colorem ad votum deprehendo.
Vt in

CAESAREVM

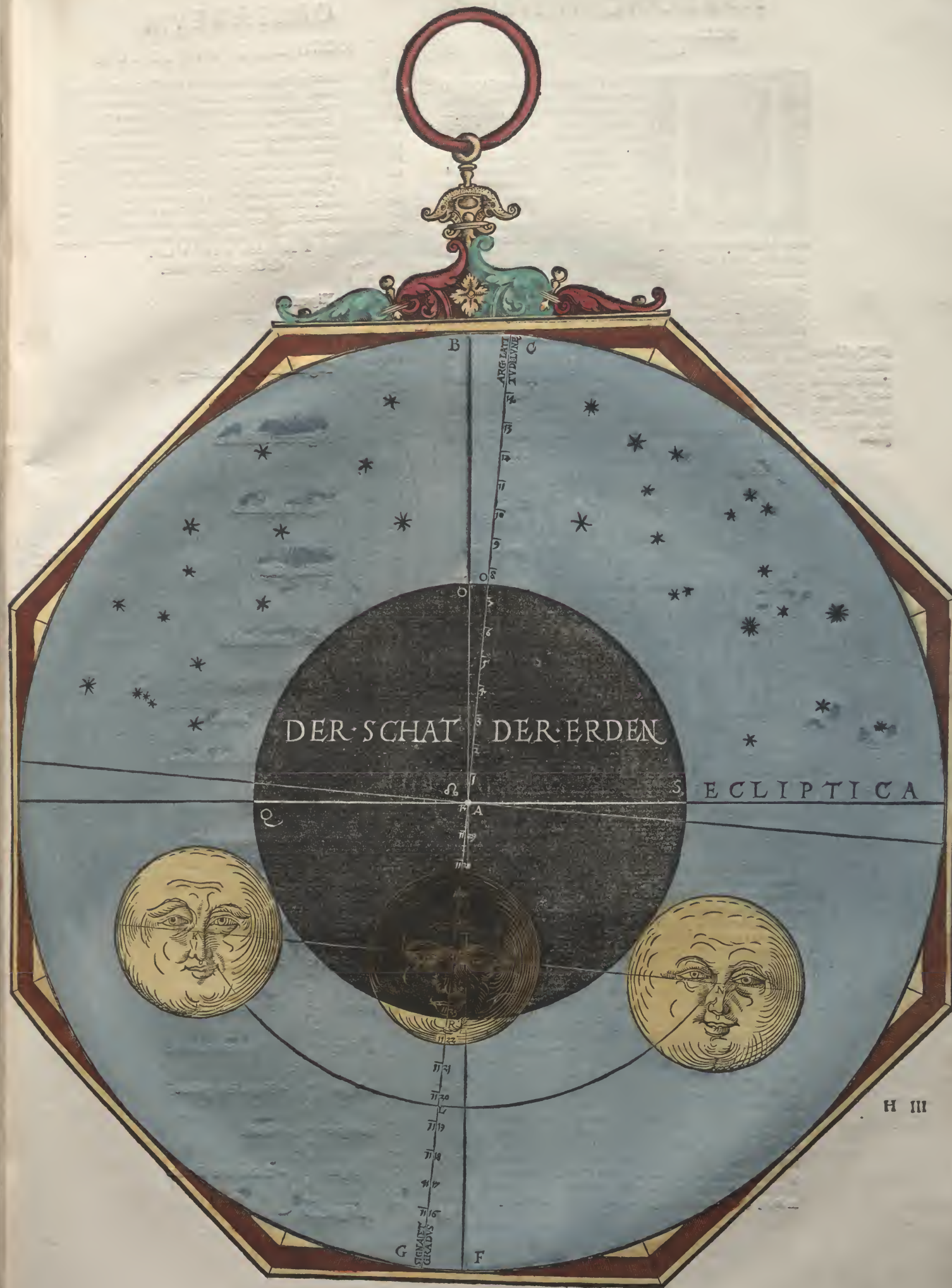
Vt in deliquio Imperatorio, latitudinem 29 minutorum in tabu-
la resummo, qui tamen numerus, quoniam tabulæ non inest, proxi-
mum ei 28 videlicet deligo, iuxtaq; colorem scriptum, qui niger
& rubens offertur, pro quæsito exupio. Argumentum vero in se-
cunda tabula lustranti, color distantia quam efficit Luna cum ter-
ra, cognoscitur. Vt in exemplo eodem Imperatorio, vbi Argumē-
tum Lunæ verum Sig: 9 gra: 22 M. 59 obtinet, quæ Signa, gra-
dus, & minuta per secundam tabulam requiriti non integra, sed
Sig: 9 gradus 15 reperiuntur, 22 ergo gradus eō quod 15 su-
perant, colorem Griseum designant. Hæc exequuto restat colorum
mixture, qua commodè peracta, verus eclipsis color constabitur.
Quam rem si absolutius desideras, colores huiusmodi pictorū mo-
re commisceto, & rem ob oculos habebis.

PRIMA TABVLA
de Colore eclipsis.

MINUTA LATITVDINIS LVNAE	
0	Nigerrima.
2	
4	
6	
8	
10	Nigra habens in se viredinem.
12	
14	
16	
18	
20	
22	
24	Nigra cum Rubedine.
26	
28	
30	
32	
34	Nigra cum pallore.
36	
38	
40	
42	
44	Pallida grisea.
46	
48	
50	
52	
54	Grisea cum albedine.
56	
58	
60	

SECUNDA TABVLA
de Colore eclipsis.

SIGNA ET GRADVS ARGVMENTI VERI LVNAE	
0 Signū	Ruffa
10	
20	
30	Grisea cum albedine
40	
50	
60	Grisea
70	
80	
90	Nigra cum pallore
100	
110	
120	Nigra cum rubedine
130	
140	
150	Nigra cum viredine
160	
170	
180	Nigerrima
190	
200	
210	Nigra cum viredine
220	
230	
240	Nigra cum rubedine
250	
260	
270	Nigra cum pallore
280	
290	
300	Grisea
310	
320	
330	Grisea cum albedine
340	
350	
360	Ruffa

ASTRONOMICVM

ECLEIPSIS FERDINANDI
in plano figuratio.

Hactenus Imperatoris exemplo propo-
sito Luna transitum infimum, id est,
quomodo partem vmbrae inferiorem
Luna conspicua perambulauerit, superā
autem sui partem oculauerit. Nunc
autē Regio diuersum exponemus, scē
qui Luna inferam faciem obsecut, su-
periori vero luceat, summam vmbrae
peragrans, Zenith versus inclinata.
Adeo per omnia, & a vertice, vt pro-
uerbium habet, vsq; ad calcem huius
libri haec duo Caesarum exempla, vi-
dere fuit, sibi ipsis alternas vices porrigentia, ita, vt quodcumq; alte-
ri deesset, alteri adesset. Neq; enim quicq; hoc modo intactū seu
indictum hucusq; de rebus propositis est. Annum 1503 conside-
ranti, quo natus Rex FERDINANDVS est, deliquium Lunae
nullum offertur, nocturnū, quare retro cuncti conceptionis ad diem
(quoniam & hoc temporis cum natiuitate componendum est) rectē
in medio conceptionis & natiuitatis tempore, eclipsis Lunae con-
tingere potis, 15 videlicet Octobris die, anni 1502 deprehendi-
tur. Nunc secundum praepcepta enuntiatorum priorum, veri pleni
lunae tempus inquirenti, medietas huius defectus, id est, spaciū il-
lud, quo amplissimum esse solet, die praedicto hora 12, minuto 11
pomeridianis, Ingolstadtensi meridiano conueniens cūenire liquebit,
Horologio idem Medinensi collaturus, subtrahet horam 1 m 12,
& hora 10 m 59, tempus vltimo verificatum prodibit, hacin op-
positione.

- ¶ Luna gradum 1 minuta 32 1/2
- ¶ Sol vero oppositum tenuit.
- ¶ Argumentum verum Solis, 5 4 2 1/2 m 12.
- ¶ Argumentum Lunae verum 5 5 5 1/2 m 33.
- ¶ Verus locus Capitis, 5 0 2 1/2 m 9.
- ¶ Argumentum latitudinis verum 5 0 10 m 23.
- ¶ Latitudo Lunae Minorum 55 fuit.

Planum modo velut antea paretur, vbi lineae orthogonales se-
in puncto A diuidentes, pingantur. Latitudinis Argumentum
Signi nullius cum sit, punctum C ex figura quae vocatur disposito-
rium, transferatur huc, lineae A C G quae superius a B dex-
trorsum vergit, producat. Hinc Solis Argumentum in limbo se-
midiametrorum extimo quatur, eidemq; filum, quod in circulo
varietate vmbrae, secunda 42 amputat, ea quae seorsum referuan-
da erunt, superimponatur. Per Lunae postea argumentum verum
idem ducatur filum limbo in extimo, quo perseverante immoto,
circinus ex centro A tendatur in B, & sic extensus Lunae semi-
diameter dicatur. Extensione illa seposita, alter circinus in B fi-
xus, vsq; in Q protendatur, quod quidem circini interuallum, vmb-
rae semidiameter esset, nisi adhuc variantē vmbrae 42 Z prius
collecta ostenderent, ea propter Q R linea in 60 Z scindi, &
42 Z versus R, a Q ordienti, circinus applicari, debent.
Ille siquidem circinus vera semidiameter vmbrae voabitur. Ea cum
circini intercapedine post hac ex centro A plani tui circulus deli-
neatus vmbrae terrae, eam quae transiens Lunae tempore, huiusue
oppositionis momento sit, declarabit. Argumentum quoq; latitu-
dinis videatur in dispositorio dicto sic. Circinus in A fixus, Ar-
gumentum vsq; latitudinis porrigatur, interstitium circini plano in-
feratur, ita. Pedum vnus in A lineae A C figatur, secundusq; cū
M litera notetur. Postea circinus semidiametro Lunari conueni-
ter diductus, resumatur, cuius pes, alter in M listatur, cūq; al-
tero circulus M P, qui corpus Lunae repraesentat, circum scriba-
tur, quo facto patet, quemadmodum Luna ab vmbra velari soleat.
Circinus insuper in O fixus, punctum versus C signet, cum L
litera notandū. Ex M vero deinde perpendicularis surgat, vt inq;
longiuscula. Circinus pede firmato in A vno, cum alio adusq; L
prodeat. Distantia illa circulum vtriusq; ex parte scindentem lineam
perpendiculararem in punctis K & M, describat. Circum puncta
K & N Lunae quoq; magnitudo sicut factum est iuxta M pun-
ctum exprimitur. Hīs enim peractis ob oculos patet, qualis sit
Lunae per vmbrae traiectionis. Quot punctorum vero sit obumbratio
nosceretur diuisa M P linea σ in partes, hoc enim facto, quot
inter P & O portiones contineantur, palā erit. ¶ Hoc in plano
cui nomen Dispositorio fecimus, eod quod circini operam praepa-
ret & disponat, idoneamq; defectibus luminarium plenē exequen-
dis, reddat, lineas quasdam parallelas deduximus, ideo vt videas
quomodo Luna variē vmbrae permeet. Tamen si puncta
M & K longius, M N vero vicinus quiddam ab ecliptica sepa-
rari desiderent, ita vt obliquum cum C M A lineam constituant,
grauioris tamen negotij foret, quam vt huic loco conueniret hoc
prestare, Ceterum in sequentibus idem cumulatius perfectiusq; suo
in loco, quem simulac magis idoneum fuerimus nacti, praestabitur,
Regg

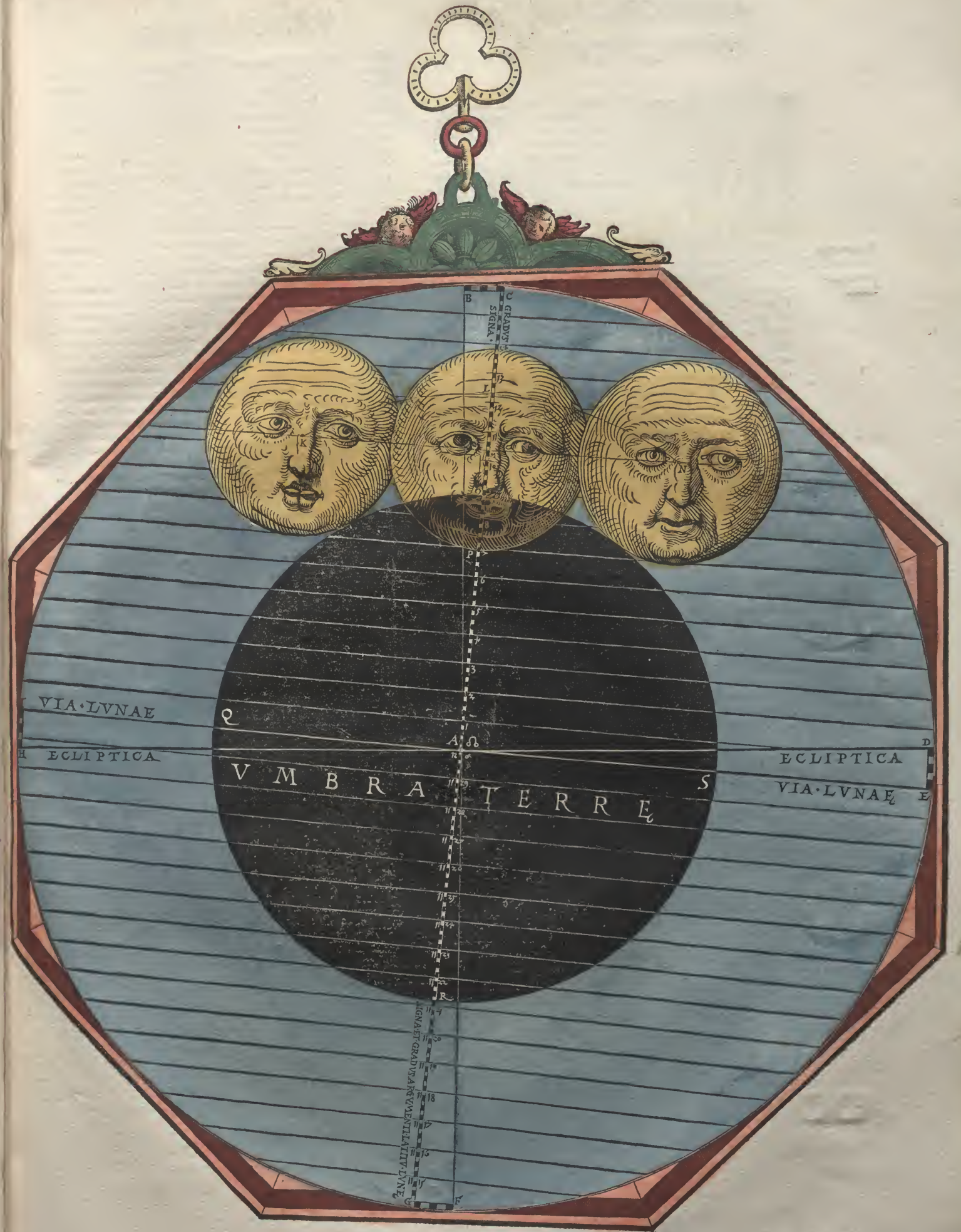
CAESAREVM REGII DEFECTVS COLOR.

Regg defectus, colorem bifariam velut ante Caesaris condiscipulis, se-
mel hunc in modū. Luna quae obtinuit latitudinē minorē 55 cū
his primā ingrederis tabulam, iuxtaq; eadē 55 minuta colorem Gra-
seum vna cū albedine signatū, eclipsis colorem esse affirmas. Sed distan-
tia quoq; Lunae a terra consideranda est hic, quanto enim vicinior tel-
luri Luna est tanto apparet atior obscuriorq;, id quod in augis oppo-
siti existenti accidit, sicut in auge epicycli vera existens, remotissima a
terra dicitur. Quocirca Argumentū Lunae perspicuendū, Signorū σ
& 15 m 33, quod in secunda tabula requiritur colorem nigrū vni-
demq; significat. Has ergo duas colorū species miscenti tibi prom-
ptum animā duertere est, quae nam mixtura super sit, cuius deliquiū pre-
sens extiterit. Sic ergo omnib; ages deliquiū inueniendis coloribus,
PRIMA TABVLA
de Colore eclipsis.

MINUTA LATITVDINIS LVNAE	
0	
2	
4	
6	Nigerrima.
8	
10	
12	
14	
16	Nigra habens in se viretineti.
18	
20	
22	
24	
26	Nigra cum Rubedine.
28	
30	
32	
34	
36	Nigra cum pallore.
38	
40	
42	
44	
46	Pallida grisea.
48	
50	
52	
54	
56	Grisea cū albedine.
58	
60	

SECUNDA TABVLA de Colore eclipsis.

SIGNA ET GRADVS ARGVMENTI VERI LVNAE	
0 Signa 0	Ruffa
1 Signa 10	
2 Signa 20	Grisea cū albedine
3 Signa 30	
4 Signa 40	Grisea
5 Signa 50	
6 Signa 60	Nigra cum pallore
7 Signa 70	
8 Signa 80	Nigra cum rubedine
9 Signa 90	
10 Signa 100	Nigra cum viretine
11 Signa 110	
12 Signa 120	Nigerrima
13 Signa 130	
14 Signa 140	Nigra cum viretine
15 Signa 150	
16 Signa 160	Nigra cum rubedine
17 Signa 170	
18 Signa 180	Nigra cum pallore
19 Signa 190	
20 Signa 200	Grisea
21 Signa 210	
22 Signa 220	Grisea cū albedine
23 Signa 230	
24 Signa 240	Ruffa

ASTRONOMICVM

FIGVRA ECLEIPSIS PLANA
coronationis Caroli.

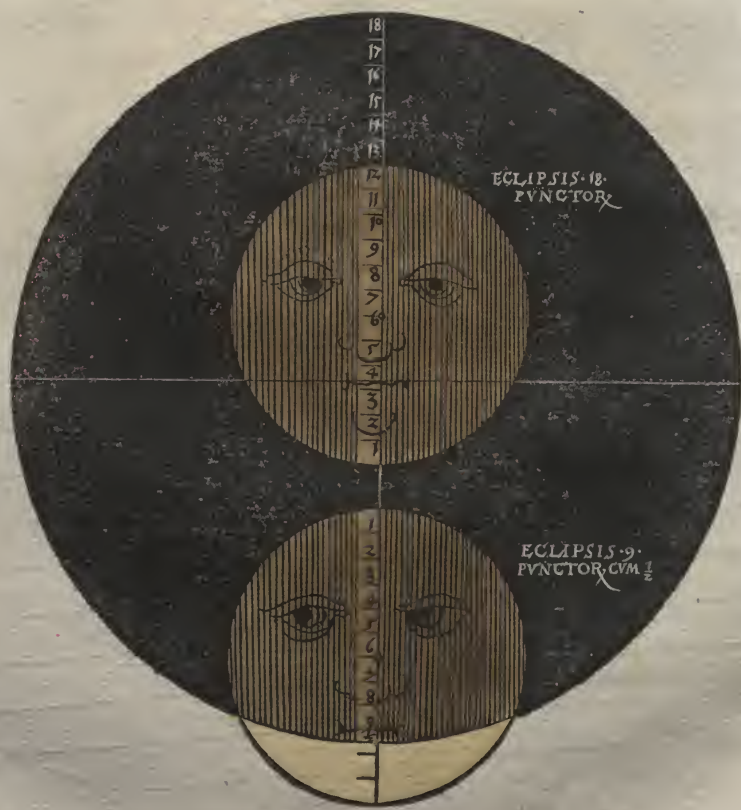
Coronatio
CAROLI
Bononiae
facta.

Ideor itaq; michi iam satis superq; uni-
uersas eclipsis rationes declarasse,
adeo, vt nullam non quilibet perse qua
licunq; tandem sit forma statim agno-
scere, in planoq; depingere ob oculos
queat. Verum adhuc amplius nequid
summæ fidei deesse quis dicere possit,
coronidem, vt dicitur, siue appendicē
adhuc aduicere aliquam volumus. An-
num coronationis (quæ Bononiae Ita-
liæ vrbe, dubium, an potentia, an om-
nigena doctrinarum copia præcellen-
tior, celebrata est) nunq; non memorabilem CAROLI Impe-
ratoris Romanorum Quinti, annum scz 1530. Hunc per instru-
mentum lustranti mihi, apparebat 6 Octobris die defectus Lunæ
fieri posse. Relegenti igitur oppositionis momentum, ad-
ditis 10 m, (quoniam orientior tot minutis Bononia est Ingol-
stadio) offerebatur. Tempore oppositionis veræ diebus non æqua-
tis oblato, motus insuper eclipsis habendæ necessarii quæriti sunt,
quales fuerunt. Verus locus D 22 44 m. Verus locus S
20 44 m. Argumentum Lunæ verum S 4 15 m. 19.
Argumentum O S 3 27 m. 18. Planum ad hæc, seu Papi-
raceum, seu ligneum malis, præponens, orthogonales duas in cen-
tro A coeuntes, erigo. Argumentum latitudinis principiū vidēs,
S 6 & graduum aliquot, iccirco à puncto T, vt dictum est, li-
neam rectā M A T vocatā duco. In instrumēto semidiametrali, So-
lis Argumentum, quod est, S 3 27 m. 18. cum filo signanti
circulus

CAESAREVM

circulus vmbra varietatē 40 Z ostendit referuanda. Filum deinceps
Argumento Lunæ vero, signis 4 15 m. 19 superestum
intercipit circulum areæ nigrantis, internum in puncto M, exter-
num in O, Accipienti iam distantiam M à centro instrumēti,
vera quantitas semidiametri Lunaris exhibetur. Intervallum vero
inter M & O semidiametros vmbra, quo tempore Luna transit,
dicitur, excepto quod 40 Z prius habita, subtrahere oporteat
ab O versus N cuncta, id quod euenit in puncto L. Intercipe
do illa circini iam in plano circulum faciat, qui vmbra quantitas
cum sit, literis O S R Q inscribatur. Post hæc Argumenta
titudinalis distantia sumpto è dispositorio dicto, in plano quoq; ab
A centro incipienti extensa, cum litera M notetur. Corporis Lu-
næ, semidiametrum quæ refert, dimensio resumpta, circulum, A P
ex M puncto disignet, illa enim circulus vetam Lunæ quantitas
tem, Luna inquam sub vmbra contentæ, verè ostendit. Eandem
figitur semidiametrum Lunæ ab R versus T, fini L licetam ap-
ponens, extende. Ex centro vero A per idem L licetam ap-
lus fiat. Perpendicularis itidem è puncto M erigatur, ita, vt cir-
culus ille iam ductus ex A centro perpendicularem in punctis R
& N contrectet. Ex eisdem punctis R & N circuli Lunæ quæsi-
tatem representantes, describantur, vnde manifestum fit, quando
Luna ab N ad M, & ab M vsq; in K promoueat, & remotius
quiddam in fine quam in principio ab eclipsis distet. Hic vsu cum
veniat, vmbra latissime corpus Lunæ obtegere, dictum vero prius
sit, 12 ecliptices saltem esse puncta, idem repetere in præsentia co-
gimur. Res autem ita se habet. Quoties videtur vmbra 12 Lu-
næ sectiones excedere, metienda est, quot punctis excessor fiat, pro-
porzione Lunaris dimensio seruata. Cum autem præsentis figura
vmbra 6 partibus superare Lunam doceat, 18 punctorum de-
fectus fieri censendus est. Hoc autem sic intelligitur, non q; Luna
tot punctis constet, sed si tot constaret, eam obnigrari ab vmbra pos-
se, quæ res in præsentis figura ob oculos ponitur.

FIGVRA EXEMPLARIS SEQVITVR

CAESAREVM ENVNCTIATVM VICESIMVM OCTA.

Cuncta quae hactenus fuere de obscuracionibus Lunae prodita, diuerso à praecedentibus, succinctori tamen expeditione operi exequi.

Operandi modus.

Secundus vsus.

Tertius vsus.

Quartus vsus.

Quintus vsus.

LN prioribus ostensum est, quomodo Lunarium defectuum puncta circuli ope inueniri queant. Illic enim vmbra terrae in plano, corpusque Lunae super eadem exaratum, puncta oculis manifeste quotquot eclipsis circumferitur, sese exposuerunt. Hic autem in praesenti instrumento quinq; simul citra circini opus omnia, solius dumtaxat vnionis vsu adhibito, consequi facilius, promptiusque dictu licet. Quorum primum est id, quod iam diximus, puncta sex defectualia id est, partes obscuracionum duodecimas admissim contrari. Secundum, quamdiu Luna sic obscurata perduret, id est, per quot horas, quot minuta, seu horum alterutrum in tenebris, quod alij moram appellant, versetur. Tertium quot horarum & minutorum spaciū inter eclipsis principium finemque eiusdem vniuersalem (si modo vniuersalis sit) siue ad medium vsq; intercedat. Quartum in quomam gradibus & minutis, portione hanc, quae alias duratio dimidia vocatur (quam videlicet tempus casus, sic enim loquuntur Astronomi, & mora dimidia coniunctio, constituit) peragat. Quintum est, via vel transitus, id est, linea illa, quam tractu suo per tenebras Luna efficit, eandem enim praesens quoque instrumentum, multo consumatiorem, quam praecedens ostendit. Hoc itaq; organo fructurus, verè iam enumerata quinq; si ne dubio deprehensus qui est, agat primum omnium, vt tempus verae oppositionis, Solis & Lunae gradum, Solis Lunaeque Argumenta, Lunae nouissimè latitudinem, stata, vt sic loquar, omnia, id est, certis temporibus constituta, colligat. Haec enim praeter, in praesens nullo opus fore sibi crediderit. Quamq; meo quidem iudicio proximior adhuc via sit illa, vt per instrumentum draconibus variegatū, primo de eclipsis euentu, quae possibilitas alijs dicitur, examinaretur, veris enim vtrorumque dictum locis, meridianis sex cognitis, locis inquam Solis & Lunae, neminem fugere puto, quas intra meridiem oppositio proposita sese insinuet. Haec ad vnguem sic animaduertit, motus deinde Luminarium diurnos meridiem ab vtriusq; sumptis collige, per motus diurnos postea horam oppositionis verè enuntiati 26 auxilio, vel alia, qua doctus es ratione, venare. Hora verè oppositionis agnita, Solis Lunaeque loca certa per Signa, gradus & minuta inquiri, Argumentumque verum Lunae ex eiusdem vna cum latitudine Lunari, Solis itidem Argumentum verum lustrari. His collectis, nihil in vniuersum operaturo defuerit, tamen nihil Solari Lunarique loco, hic opus sit, praeter Argumenta Solis & Lunae, Latitudinesque eiusdem, mox in superiori limbo à B versus C Signa, gradus & minuta Argumenti Solaris, si minus est 6 Signis, si vero maius, in interiori limbo à C versus B inquiri, Argumenti Solaris loco inuenito filum impone, immobileq; se retine. Post hac Signa gradusque Argumenti Lunaris in lineis F G vel D E venare. Filum mox ex puncto S vna cum margarita super Argumenti Lunaris locum in linea F G vel D E rectifica, circunduens eundem, quoad margarita Solaris Argumenti filum tangat, tactum illum cum altera margarita, in filo A pendente signato, inuariatamque margaritam A custodi.

¶ Iam, an Luna obscurata sit, & per quot puncta obumbratio fiat scire laboras, age filum A super minuta latitudinis arcus H I, & margarita in H I N O area indicat quot punctis & minutis Lunae obscuratio fiat, Margarita si Arcum nigram illabitur, vniuersalis defectus praedicti potest, sicut etiā tanto vniuersali maior, quanto profundius in sider.

¶ Minuta in super Latitudinis dicta, in arcu I K cum filo A nota, quod dum sit, horas minutasque dimidia Lunaris morae in area I K O P margarita ostendit.

¶ Filum deinde vbi latitudini Lunae superpositum in arcu K L cum in area K L P Q minuta ab vnione secta, si qua horam ultra sunt elapsa, vel minuta tantum, totalem vsq; ad obscuracionem, si modo totalis fiat, apparent. Verum si non totalis sit, interim tamen ab initio medium vsq; eclipsis, eadem cum minutis, vel minuta tantū (quae ambo, vt vocant, tempus casus sunt) ostenduntur.

¶ Margarita si incidit arcum K P T V, tunc tempus casus horae vnus minutorumque aliquot semper videtur. Quod si margarita lineam vltra T V, versus L Q, porrigitur, tunc minuta tantum modo per Ziffra signata, indicat.

¶ Motus Lunae tempore dimidia durationis sic cognoscitur. Latitudinis minuta in arcu L M perquiruntur, quæ sitis filum superponitur, quo superposito margarita in area L M Q R minuta motus Lunae quotcunq; à principio defectus vsq; ad medium eiusdem peregerit

ASTRONOMICVM

gerit (dimidia autem duratio tempus hoc dicitur) manifestissime oculis exponit. Illud iam in genere propositum omne, specialius exempla elucidabunt. ¶ Repetitur est idem hactenus, eiusdem anni dies 5. Nonembris defectus possibilitatem in se comitatus eandem repetemus. Antea demonstrata est ratio duplex, per quam ex hora & minuta oppositionis cuiuslibet haberi poterat, vna scilicet. Altera per instrumentum coniunctionibus oppositionibus deputatum, suo in loco & cunctiatio idem perdoceat. Præterea latitudo Lunae inuenienda seu sit, non modo oppositionis, verum etiā omni tempore, loco Lunae vero, capitique draconis praehabito, doctus es. Hoc vero in loco adhuc opus est Solis & Lunae Argumentis ad vnguem æquatis, & latitudine Lunari, quæ tria si habeas, omnia te habere scias, quibus cū si cetera absolueris eiusmodi ordine sunt obueniura.

¶ Tempus oppositionis, Dies 5 Horæ 13 m 52 No. vembris tempore æquato.

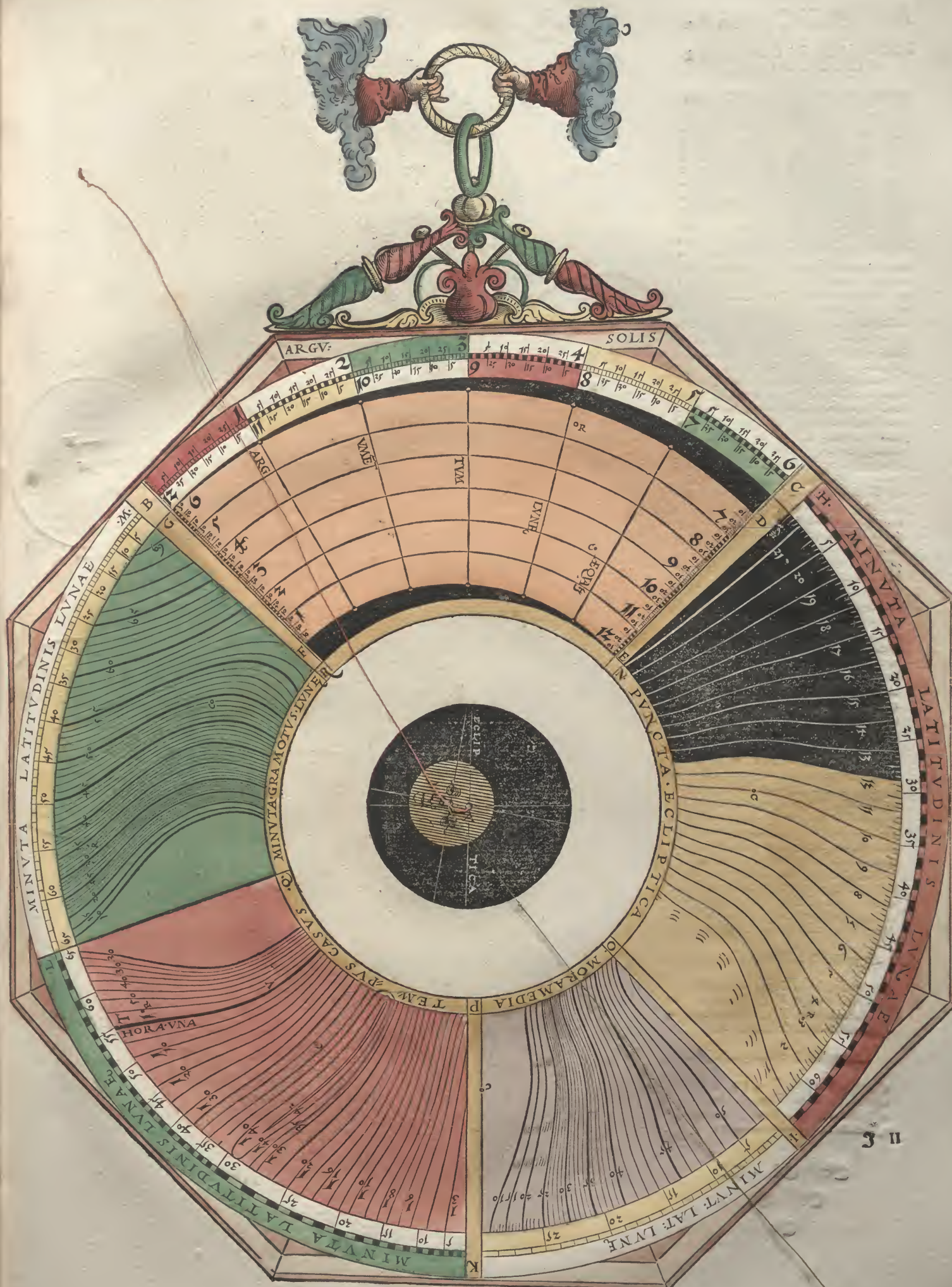
¶ Locus O verus, 23 gradus 22 m m.
¶ Locus D Verus, 23 gradus 22 m m.
¶ Argumentum O, 5 4 23 m 29
¶ Argumentum D Verum, 5 9 gra: 22 m 59
¶ Argumentum latitudinis D, 5 11 24 m 39
¶ Verus locus O, 5 1 28 m 41
¶ Latitudo D Minuta 29.

Argumento Solari, Lunariq; similiter latitudine Lunae perspectis iamq; ad manum paratis, instrumentum sequens accede, & Argumentum primo Lunae verum, quod est, Signorum 9 22 m 59 in linea D E, suspensorio Aramille contiguo, quarto, inuenito filum S, quod vicinum literæ A est, superintende, & margaritam Argumento Lunae iam enumerato applica. Alterum deinde filum ex A puncto demissum, Argumento Solari, 5 4 23 m 39 in arcu B C superpone, quod sit immotum sinistra reneat, dextra vero ro filum S circunducto paululum, & videbis illud in C puncto, filum A dirimere, quem in locum margarita fili A ponitur, & sic margaritam pro vsu reueris. Post hac in arcu H I Lunari latitudinis minuta, quæ sunt 29 numeri, numeratis filum A superpone quod superpositum in area N H I O puncta 10 in quæ Luna obscuratur (¶ autem totius corporis Lunae partes sunt) ostendit, idem vero punctus, cum C quoque litera notus est. Tempus Lunae tenebris indute, quod moram dicunt, hoc in loco querendum non est, cum puncta 12 vnio nondum plenè assequatur. Elio autem, vt quis per obliuionem morae tempus venietur, superq; 29 minuta in arcu I K filum extendat, nullum tamen tempus morae occurrat, margarita extra lineam tempus hocce significantem lata, cuiusmodi quidpiam hoc loci C punctus refert in linea K P scriptus, planè enim iā vna car, nec vllam moram, vt ob oculos est, indicat. ¶ Filo autem 29 minutis in arcu K L inducto, vnio horam 1 minuta 35 ostendit, id quod tempus casus (¶ quia defectus hic mora caret) dimidia etiā duratio vocatur. Quoties autem margarita arcum K P T V incidit, sciendum est perpetuo vnam horam addendam minutis, quæ hora subinde cum Ziffra 1 additur. ¶ Postremo filum quoque in arcu L M 29 minutis infer, & margaritam 49 minuta, eadem cum C coram notata, videbis abscondere, tempus sex quod à principio vsq; ad medium deliquit Luna perefecit. Iam si durationem mediam eclipsis, medio surripis, principium defectus, hora 12 m 17 relinquitur. Quod si totidem, id est, dimidiam durationem, principio defectus adieceris, finem eiusdem, qui est, 15 horæ 27 m habueris. Hoc igitur modo, omnia in defectu cognoscenda quæ sunt, consummansimè noueris.

¶ Exemplū aliud. Eclipsis illa quæ sub tēpus, quo FERDINANDVS Rex dimidiam in vtero moram ferè transierat, accidit anno 1502, die Octobris 15, hora 12 m 11 post meridiem, Ingolsta diensi horologio quadrans, meridianum autem Medinensi conueniens, ad horam, 10 m 23, medio sex euentus tempore intelligendo, haec vna est. Locus hic Lunae verus erat 1 gra: 32 m 5. Locus O gra: 1 mi: 32 m. Argumentum O 5 4 gra 2 mi: 12. Argumentum D verum Sig: 6 gra: 15 mi: 33. Verus locus O Sig: 0 gra: 21 mi: 19. Argumentum latitudinis D Sig: 0 gra: 10 mi: 23. Latitudo D mi: 55 Septentrionalis. Haec vbi collegeris, principio Solis Argumentum in arcu B C, Lunae vero in linea D B lustra, secundum haec enim duo, vnio ordinatus punctui R innitetur. Nunc cum filo & margarita si, vt prius demonstratū est, agas, singula cum litera R signata sese, huiusmodi vt subscribuntur, tam in horis quam minutis, expressa offerent.

¶ Puncta eclipsica 3 quasi,
¶ Mora media non est, quia partialis,
¶ Tempus Casus minuta 55
¶ Dimidia duratio, hora 1 minuta 52
¶ Motus Lunae tempore dimidia durationis mi: 34

Exemplū R. FERDINANDVS

ASTRO.CAESA.

ECLIPSES CAROLI & FERDINANDI Caesarum.

OC etiam in loco Quo modo viam Lunæ depin- gas, aliter q̄ antea docete placet. Fig- ram defectu- uam simulac corpus LU- nare in pla- no descripte- ris, & in eadem Lunaris Argumentum lati- tudinis, quod distantiam representat Lu- næ ab umbræ centro, (maximo videlicet eclipsis tempore) existentem, quæ & me- dium eclipsis dicitur, cum M littera desi- gnaueris, mox motum Lunæ, quem tem- pore dimidiæ durationis absoluit, ab Ar- gumento latitudinis demes, Signa gra. & M ex subtractione relicta, rursus in dispo- sitorio quæsit, cum puncto quodā signa- bis. Interuallum deinde puncti huius a cen- tro dispositio cum circulo acceptum, um- bræ super lineam A M L in A centro inci- piens, inferes, quod ab M, quacumq; si- ue centrum verius, siue ab illo ceciderit e scribes, ex quo rectam lineam dextrorsum M N lineam parallēlam, ubi duxeris, con- tactum eiusdem cum L N circulo, X li- tera signa, illic enim centrum Lunaris cor- poris est, quod defectus incipientis momen- to fuit. Deinde motum M, quem duratio- nis dimidiæ tempore habet, Argumento latitudinari defectus medii, iunge. Quo facto, latitudinis Argumentum fini defe- ctuali congruens surget. Illud ipsum Ar- gumentū in Dispositorio quoq; examina, eiusq; interapedinem in lineam A M L, circini officio transpone, & eandem cum d puncto nota. Inde lineam rectam M K lineam æquidistantem sinistrorsum trahē, in- terfectionem eiusdem cum circulo L K, cum V littera (centrum enim Lunæ est, quod fini defectus debetur) assigna. Iam circulos circa V & X si deferibis, circula- tione legitima, V vero & X litteras recta connectis linea, verissimum Lunæ per umbram traiectionem effici. Puncta etiā illa duo c & d facilius hunc in modum consequeris, gradum quemcumq; vnum ali- quem in dispositorio elige, in quo totidem minuta, quot in Lunæ motu dimidiæ du- rationis tempore sunt, numera, secundum tot minuta pedes circini extende. Cir- cini deinde sic inuariati, pedem vnum in M siste, alio duo vtrinq; puncta signa, quoru alterum cum c, alterum cum d nota, è quibus duobus punctis ita præparatis, iuxta prius dicta, parallēlæ ducendæ sunt &c.

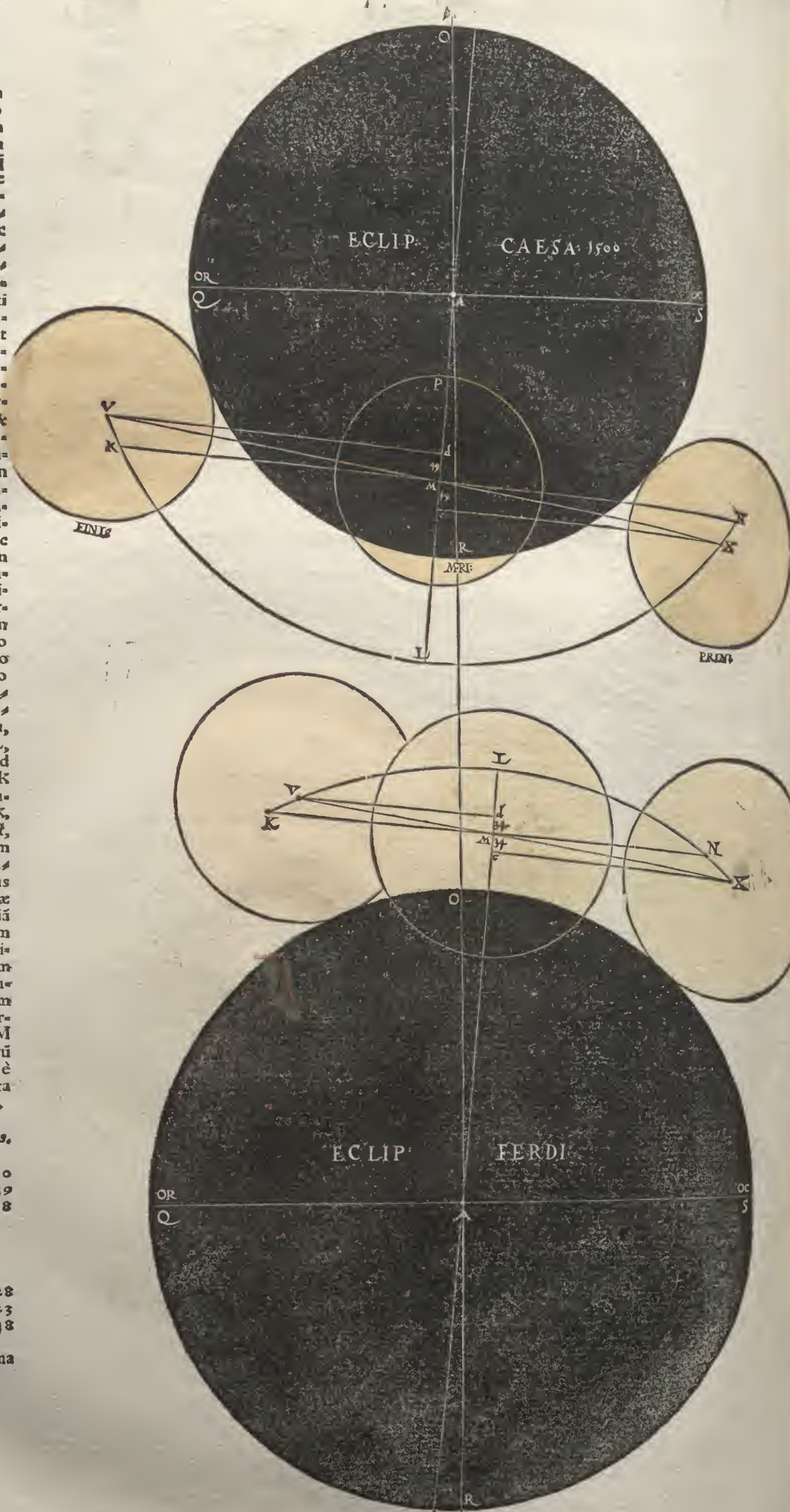
Argu: lati: D in Exemplo Imperatoris.

- In prin: eclipsis 5 11 5 24 mi: 10
- In Medio eclip: 5 11 5 24 mi: 39
- In fine eclipsis: 5 11 5 25 mi: 8
- Motus Lunæ minorum 29

Argu: lati: D in exemplo Regis:

- In prin: eclipsis 5 0 gr: 9 mi: 128
- In Medio eclip: 5 0 gr: 10 mi: 23
- In fine eclipsis 5 0 gr: 11 mi: 18
- Motus Lunæ minorum 55

Paradigma

CAESAREVM

PARADIGMA TERTIVM

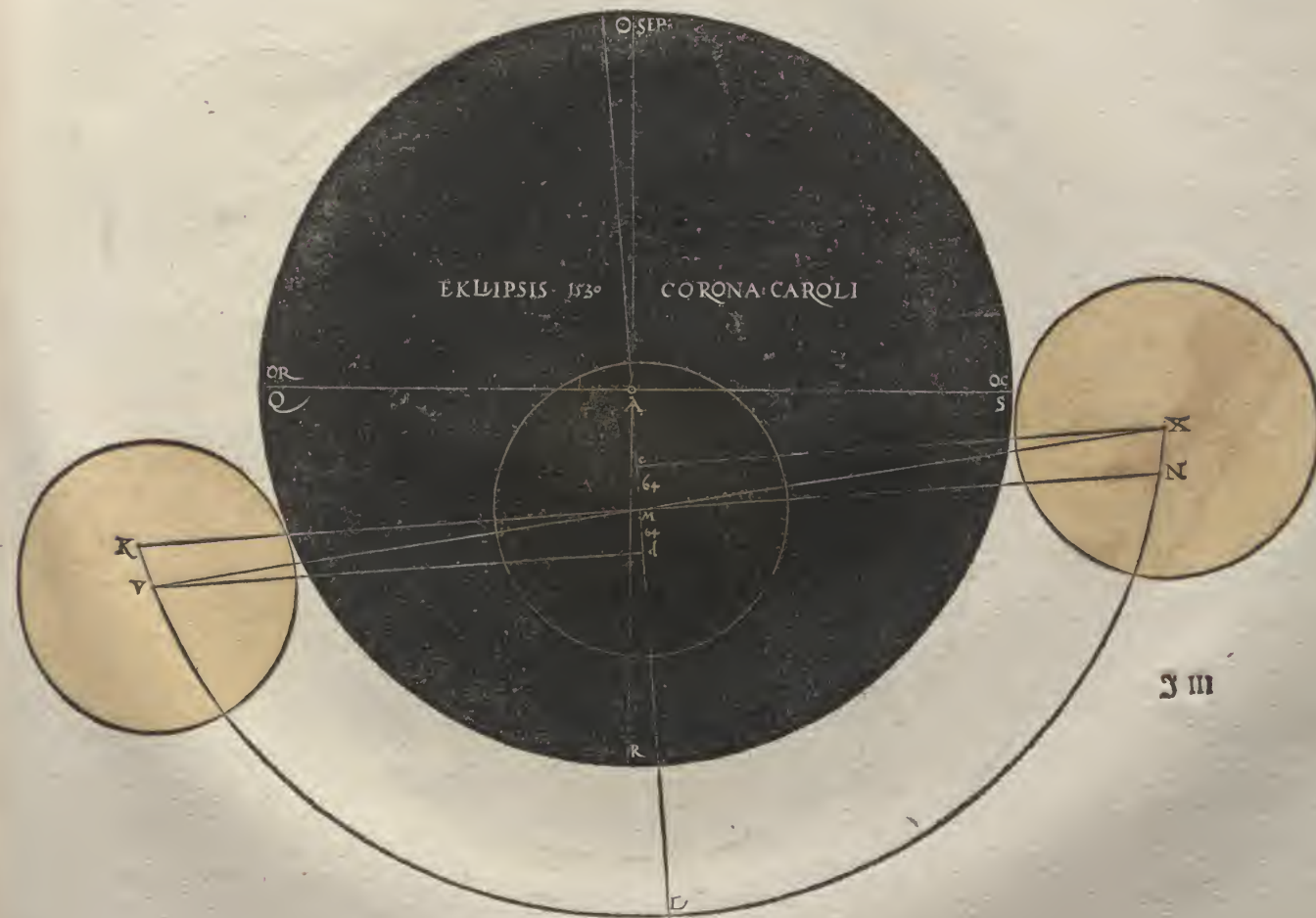
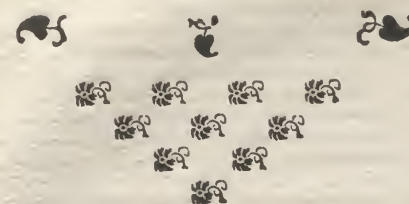

PARADIGMA TERTIVM, Lunaris deliquit esto, Anno 1530 fa- cti / quando Caesarea CAROLO Corona Bononiæ impolita, Regia vero maiestas, FERDINANDO Aquilgrani delata est, Rhomani ambo Imperii insignia, fratribus his Impera- toribus dignissima: Hoc deliquium si nuper tradita ratione tractare malis, & transitum Lunæ per tenebras, via nu- per ostensa, dispicere, cyterag que in defectu considerantur, adamulsum co- gnoscere velis, hæc subtripra tibi propono, qualia sunt.

- Argumentum Solis Sig: 3 gra. 27 mi: 18
- Argumentū D Verū Sig: 4 gra. 15 mi. 19
- Latitudo Lunæ minorum 14

Pro Solis igitur & Lunæ Argumentis, margaritam si direxeris, viamq; Lunæ recta linea, vt dictum est, iam exprefferis, latitudinis Lunaris auxilio omnia hæc subiuncta reperies.

- Puncta ecliptica 16 mi. 36
- Moram mediam minorum 44
- Tempus casus Ho: 1 mi: 8
- Dimidiæ durationem Ho: 1 mi: 52
- Motus Lunæ minorum 64

ASTRONOMICVM

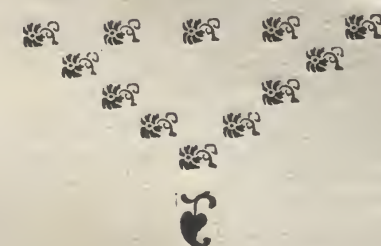
HVIVS ECLIPSIS

HANC

SVME IMAGINEM

CAESAREVM

ENVNCTIATVM VICESIMVM NONVM.

Historiarum ante & post Christi tempora lapsus, eclpsiu exemplis, qualia subiunguntur perfecte emendari posse.

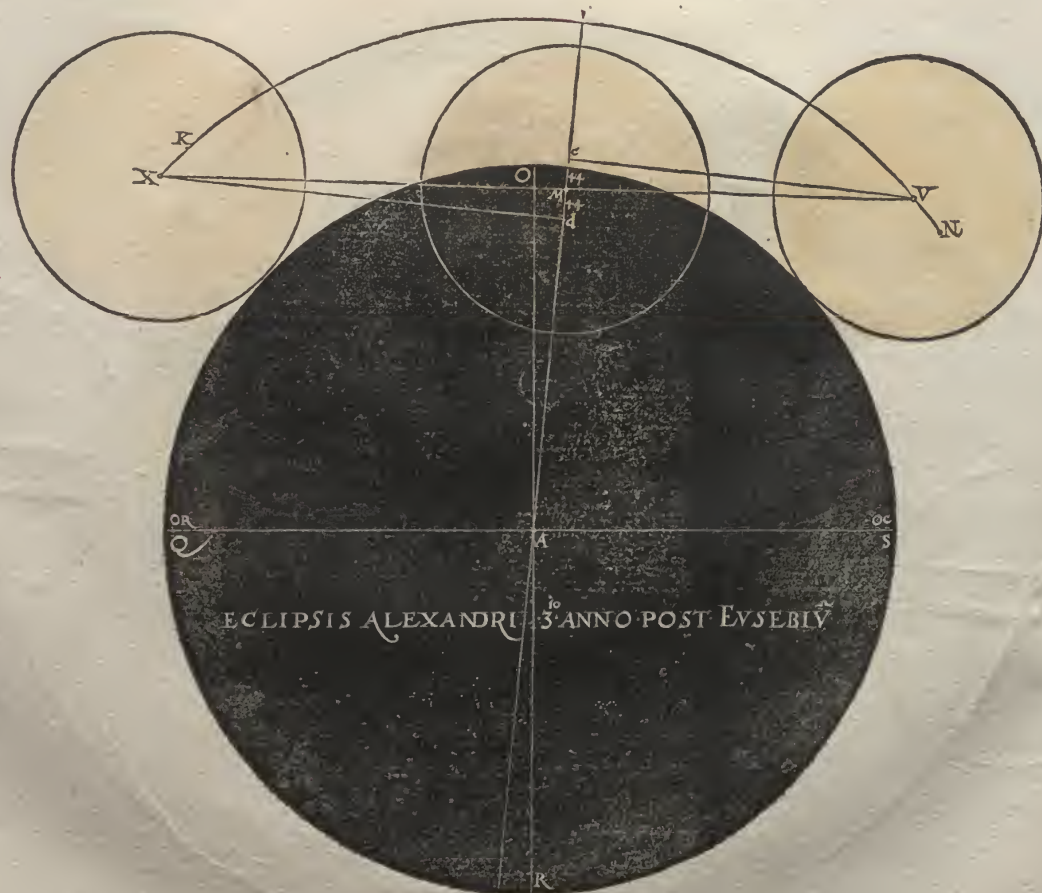

Vo videas penitus quidnam eclpsiu cognitio, virtutis, praestitae, & utilitatis in se complectatur, aliquot ante Christi exempla, unde certius quam ex prioribus commodum conspici quaxat, adiungere coactus sum. Nemo ignorat, rerum, historiarumque traditores in enumerandis tum mundi, tum vrbis eclpsiu annis, tantum non, vt dicitur, coelo ipso excidere. Qui quidem error quantum tenebrarum, ignorantia, du-
bii, confusio, in omnia alia historia

Insigne luna-
ris defectus ex-
emplum e Plu-
tarcho allatu.

iudicanda intelligendaq; importer, doctorum esto iudicium. Inde enim fit, vt si cuiuspiam rei, memorabilis saltem, lectorem christianum com-
monefaciant, quae vrbem conditam, aut praecellerit, aut non ita multo post, subsequuta sit, ipsi constare, nullo modo possint. Quod quidem
tam grande malum, sola eclpsium cognitio emendare, & in melius
vertere potest. Per eclpsies enim, omnia certos in annos reduci pos-
sunt, Christum praecedentes, non minus, quam sequentes. Historicis
autem certum semel tempus rei gestae nactus, reliqua perse, tam an-
te quam retro elapsa gestorum spacia, colligere valet. Quae omnia
exemplis vberissime patebunt.

Plutarchus in vita Alexandri
auctor est, mense Iunio, quando Athenis mysteria inchoarentur, Lu-
nam defecisse, anno eodem, quo Alexander Darium Persarum re-
gem vicit. Factum id esse testatur Eusebius septimo regnantis Da-
rii anno. Verum hic dubitatur, quo anno regnum cepit. Euse-
bius ait anno mundi 4871 Darium debellari, quare si 4871 dem-
pseris a 5199 (tot enim annos Eusebius a condito Orbe ad Chris-
tum numerat) tum 328 relinquuntur. Vnde totidem annis Chris-
tum praecedebat, Darii ab Alexandro vinci debuit Eusebio. Ve-
rum id secus multo esse deprehenditur. Esto autem Eusebius, vel Chro-
nographorum alius quicumq; sit, 18 integris annis, vel retrolapsus,
vel 12 antevectus a vero deviet, in Darii obitu, (hoc adiecto vno,
quod sub Darii mortem anni eiusdem luna defectum mense Iunio
passa sit) nunq; vel vno die errare ego quidem potero, sicut ex sequen-
tibus abunde satis constaturum confido, Eusebianum vero in praesentia

ASTRONOMICVM

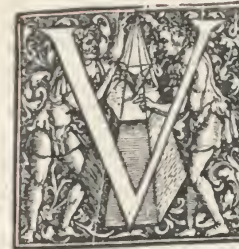
sentia annum, scz 328 intuenti, nulla prorsum eclpsis euenire in lu-
nio, imo compluribus annis, neq; prioribus, neq; posterioribus vlli in-
cidisse defectu in lunis cognoscas. Veru anno quide ante Christu 328
mipalam fit. Eandem igitur, quu Eusebius 328 ante Christu anno
contigisse asserat, constare eundem duobus annis integris a veritate
declinare. Quam rem qui plane assequi vult, sic agat melius. Cen-
tenarius maior annorum 400 est. Radix conjunctionis Ianuarij 0
& 2 est, dierum 6, hor: 1, m 40. Radix praeterita 0 2 & 3
dies 19, hor: 20, m 15 habet. Quae vbi quis operaturus colle-
gerit, & indices X & Z disposuerit, cumq; hys annos perlustrave-
rit, nullam defectus oportunitatem, praeterquam in anno praedicto
328, vbi draconis Caput, vna cu 0 & 2 28 lunij diem mon-
strat, reperiet. Sed hoc, si ostendat secundum annos residuos, scz 75
vltra 400 institui fuerint, vsu venire solet. Oppositio verae oppo-
sitionis lustranti, videntur inter mediam & veram oppositionem ho-
ra 11 m 25 subtrahenda. Quibus subtractis, oppositio vera in
28 lunij diem, horam 8, m 39 incidere, iuxta caudam draconis
conspiciunt. Reliqua nunc ad indaganda eclpsium sunt necessaria haec.

- ¶ Argumentum Latitudinis, quod est 5 6 7 m 20
- ¶ Luna Latitudo m 38 z 15
- ¶ Capitis Draconis motus 2 2 23 m 56
- ¶ Argumentum Lunae, verum 8 27 m 22
- ¶ Verus locus 0 2 1 m 16 28
- ¶ Verus Lunae locus 0 1 m 16 28
- ¶ Aux 0 Signorum 2 gra 6 m 20
- ¶ Argumentum Solis 5 0 25 m 51
- ¶ Umbrae variatio 2 3 cum dimidio.

Ex his omnibus eclpsium illam colligis, quae infra depicta est. Il-
la tamen Ingolstadiensibus apparuit hora 8 m 39 post meridiem,
quam qui meridiano vrbis Astriae Gangamelis, vbi Darii supera-
tus est, confere vellet, horas 3 m 12 in tabula regionum iuxta vr-
bis nomen reperta addat, & hoc ideo, quia ortui incumbit, tot horis
& minutis supra Ingolstadtium. Tribus autem horis & 12 minutis
Ingolstadio adiectis, hor: 11 m 51, tempus quo Gangamelis de-
quum hoc visum est, prodibunt. Quod si iuxta enuncliatu praesentis
doctrinae necessaria defectus quaelibet perquisieris, Lunaeq;
transitum decenter assignaueris, subornata huiusmodi omnia depre-
hendes, vt sunt.

- ¶ Principiu Eclpsis Dies 28 hor: 10 m 26 ¶ Puncta 7 m 15
- ¶ Mediu eclpsis Dies 28 hor: 11 m 51 ¶ Tep: Calus hor: 1 m 25
- ¶ Finis Eclpsis Dies 28 hor: 12 m 16 ¶ Motus Lunae m 44

CAESAREVM

Darius ab Ale-
xandro debel-
latus secun-
da Alphonsum.

Frug quod in superioribus dixerim,
eclpsium nullum in Iunio reperiri, nisi
12 post Eusebium anno, illud sic iudi-
ces volo. Duodecimo post bellu Per-
sicum anno, Eusebio auctore, Christi
tempora versus, Lunae quidem deli-
quum punctorum 6 vigintiq; minu-
torum, 18 lunij, hora 11 m 32,
post meridiem accidisse. Alphonsum ve-
ro eundem annum Darij superati ab
Alexandro terminum in suis eris sta-
tuisse, id quod liquet, vel hoc Argumē-
to, quod ab Alexandri obitu ad Christum annos 311 & 93 dies
elapsos asserat. Alexander autem, quoniam 5 ante mortem suam
anno, sicut historiae vnanimiter assentiunt, Darium devicit, quin-
que 311 connumeranti, 316 redundant. Tondem ergo annis Christo
prioribus & completis, iuxta Alphonsum, Darii ab Alexandro de-
bellatus est. Sed duodecim anni hys, sunt sequentes & Christo pro-
pinquiore, illos quem Eusebius statuit computo posteriores. No-
uem autem annis ad Christum Alphonsum magis ac ego accedit. Sed
quae cui nam horum potius fidas? Alphonso ne? verum hic suae
computationis rationem nullibi manifestam producit. Eusebio ne?
qui historias tam accurata secula connectit, vt incredibile sit eum
posse tot annis, nimirum 12 falli, tribus tamen annis idem Euse-
bius quoq; excidit, quos per incuriam omisos, vt veri simile est, ego
dubio procul omni recte cognoui. Proxima enim eclpsis est no-
stra Eusebio, cum historiae testentur, Darii eclpsis tempore in lu-
nio deuictum. Quamuis autem Eusebius computator accuratissi-
mus extiterit, nihilominus tamen ab anno vero lapsus est, cum neq;
illo quem Darij capti annum autumat, neq; in duobus sequentibus
sed tertio, quem nos cognouimus, deliquimus in Iunio eueniat. Sed
esto videat Eusebium his velle ab erroribus vindicare curiosius, Al-
phonso tamen nihil quidquam detractum per ea, quis paret, propte-
rea quod sui computi rationem nusquam alleget. Illud, siquidem a
nullo vquam exactum iri prauidet, satis tutum ratus, si in hoc
Ptolomeum sibi ducem praestitueret, eundem quoq; rationes suas
ab Alexandri Magni obitu numerantem. Mos enim gentis
bus fuit regum suorum tempora iam defunctorum obferuare, non
aliter

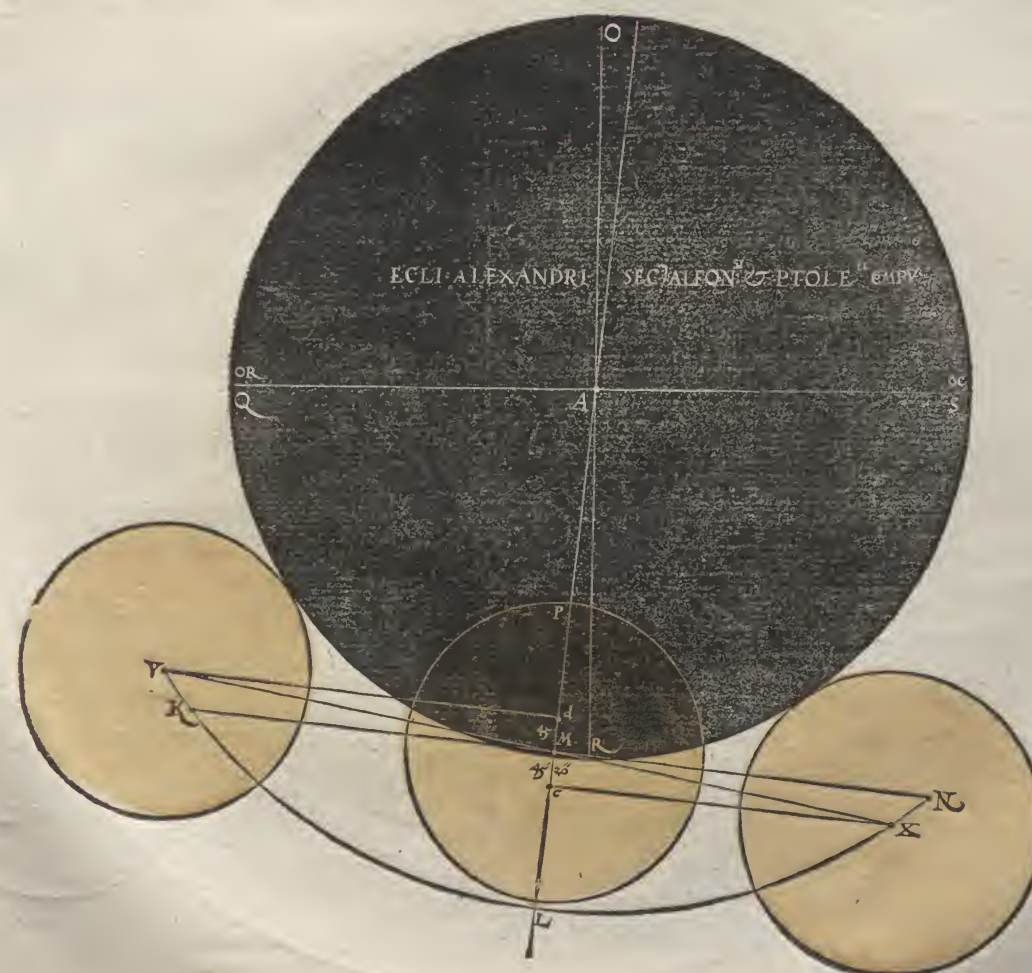
ASTRONOMICVM

aliter, quam nos a Salvatore Christo nato annos metimur. Sub-
inde enim 463 annos post Alexandri mortem in suarum vsq; ob-
seruationum tempora, quae post Saluatoris nostri natiuitatem 152
anno ceperant, Ptolomeus tercia magna suae constructionis dictio-
ne numerare videtur. Vnde satis clarum est, Alphonsum pariter a
mortre Alexandri, quae 311 ante Christum memorata est, rationes
suas vna cum Ptolomaeo deduxisse. Ptolomaeum vero si hoc in lo-
co imitari volumus, sicut certe velle debemus, cuius circa dubium
supputatio vera est, tanq; illius, qui ob certitudinem anni (quia non
ita longo tempore post Alexandrum vixit) & propter obseruatio-
nis diligentiam, (in hunc enim temporis fontem siue originem ca-
tera omnia tempora direxit) falli neutiq; poterit. Hunc inquam, si
imitari volumus, quid ni Alphonsum quoq; sequendus est? Sed hic
quid agas tertio post Eusebium anno? in quo pariter eclpsis Lunae
nulla ex parte, prior sub Alphonso tpora facta, dissimilis reperitur.
Eiusdem enim est magnitudinis omnino, (quemadmodu & praecedens &
sequens figura ostendit) cuius illa, quae Alphonso annum incidit, nec
non eodem tempore contingens est. Verum rem vtur se habeat, iu-
dicare longius defino, cum institui praesentis non sit, historias, ad
plenum emendare, sed viam tantummodo aliquam ad illud conscien-
dum, indicare, & praestruere. Olim, si Deus vitam concesserit, hi-
storias ex integro retractaturi, eclpsiumq; rationibus vere firmatu-
ri sumus, vbi & hanc, & alias iterabimus. Ad propositum igitur
reuertamur.

Supputatio huius Eclpsis.

- ¶ Anno cur: ante Christum 317 bisextili.
- ¶ Dies 18 lunij hor: 11 m 30 in merid: Gangamelis.
- ¶ Motus 2 45 m 20 z
- ¶ Tempus Calus hora 1 m 23.
- ¶ Puncta eclptica 0 m 20.
- ¶ Verus locus 0 2 22 m 31 x 2 in x.
- ¶ Argumentum 0 5 0 2 16 m 33.
- ¶ Argumentum 2 Verum 5 8 2 12 m 26.
- ¶ Argumentum lati: 5 11 2 22 m 7.
- ¶ Latitudo 2 mi: 41 z 27.

Enuncliatu

Historicos errores per obscuratæ Lunæ paradigma
aliud, Christi tempora præcedens videlicet, evidentius ad-
huc diiudicare.

Liuius vno die
segni? eclpſim
S. Galli tradit
atq; euēnit.

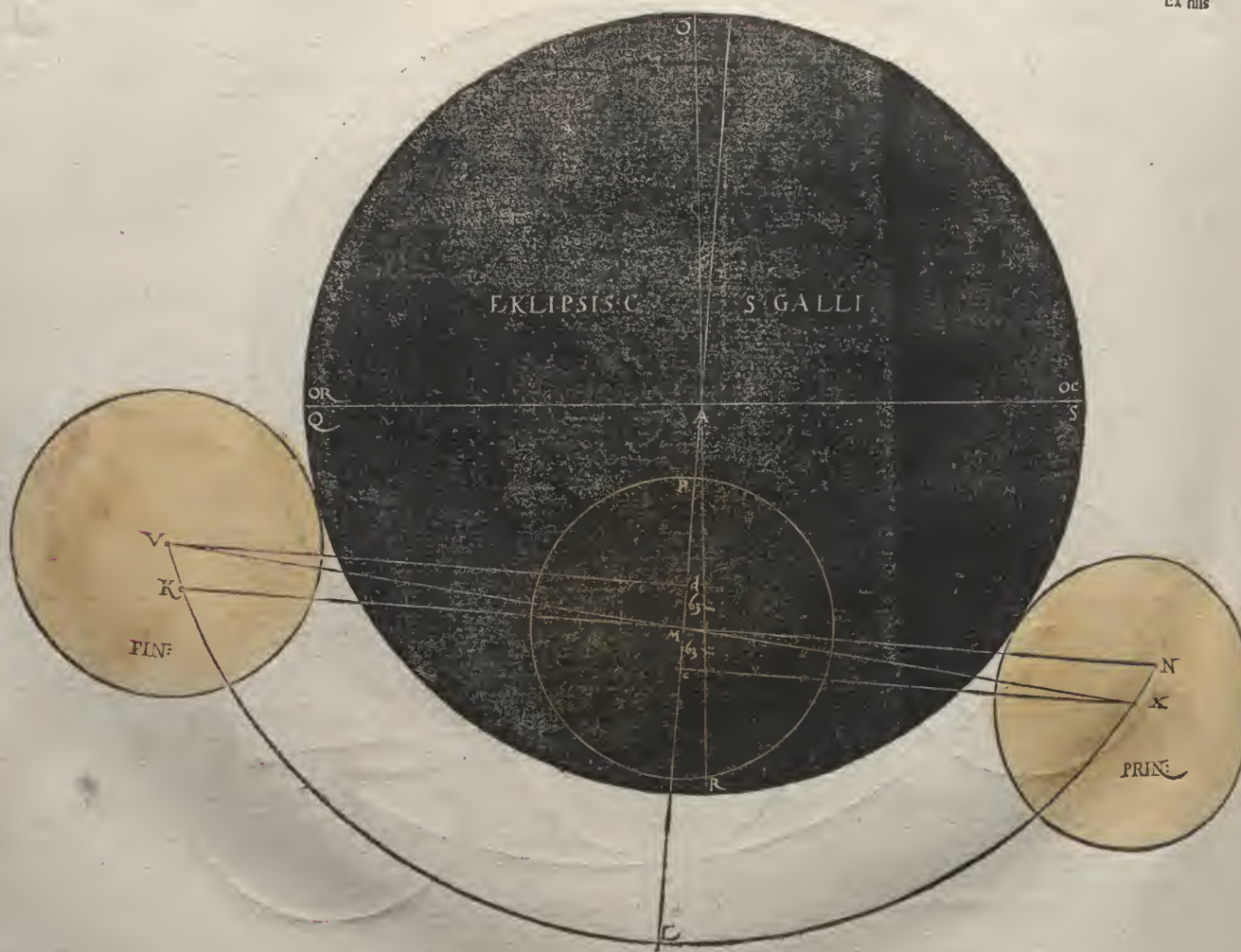
Perseus regna
re cæpit annis
ante Christū
175 secundum
Eusebium.

Manifestò cō
uincitur Euse-
bius septē annl
in regno Per-
sei asserendo
deuiare.

no q[ue] annum autem natiuitatis connumerare oportet & præterea,
tertium diem retroſum abiens adiecit, tum annum verum exi-
perſe ſentit. Huiusmodi autem temporis ratio, minime ge-
neri reponitur hijs eſt, qui annales hiftoriarum ſuccellus olende-
re nituntur, dum in vrbe condita, non parum, vt dixi, diffident.
Præſens exemplum intellectui, annum principij 165, in quo Per-
ſeus cecidit, ſecundum Eufebium proponamus. Ille enim licet ne
verus, hac ratione non fugiet nos. A centenario maiore 20 ſubtrahitur na-
dicius 165, & relinquuntur 35. Radicem nunc 8 & 0 de Chro-
ad annum 200, quæ eſt dierum 14 horarum 33 minutorum 25.
Radicem itidem conjunctionis 13 & 2, quæ habet dies 7 Horas
10 mi; 50 ſincipimus. Indices X & Z, quæ habet dies 7 Horas
super eandem radices deducimus. Similiter V & Y annuatim, do-
nece oppoſito aliqua in Capite vel Cauda veniens occurrat, promo-
uemus. Illud autem in ſecundo tertio vel quarto Septembriſ die
bus contingere debet. Neq[ue] vero annus, ita agendus nobis, præter
pitum habeat. Viginti nouem ego annis ab 200 ſublatis, 17
reſtant, quibus ſi menſes reliquos, viſq[ue] ad tertium diem Septembris perſecti
retro euntes adieceris, verum eclipſis annum proſignificamus. Quæ eclipſis
imo, ſi 20 aut 30 Annos, vltra citraq[ue] examines ſtudioſiſſime ætate no-
nunquam tamen Luna defectum eundem ad diem fieri repetiam. Ad Chro-
dicem dico ſignatè, potatem etiam includens, Luna namq[ue], vt dictum
eſt, interdiu defectum patiemur dicitur. Post adicem ego annorum
200, oppoſitionem mediam anni 29 quaerens in Septembris, dies
duos horas 17 mi & 6 offendi. Inter veram & mediam oppoſiti-
nem, horas 4 mi; 25 ſubtrahenda viſus, illiſq[ue] ſubtractis, horas
12 mi 41, tempus veræ oppoſitionis remanere cernis. Reliqua
ad eclipſin quæ delideratur, hæc ſunt.

¶ Locuſ D̄ verus	Sig: 11 gra. 6 Mi.	38
¶ Locuſ Q̄ verus	Sig: 11 gra. 11 Mi.	49
¶ Argumentu 0	Sig: 3 gra. 0 Mi.	31
¶ Argumentu lati, »	Sig: 11 gra. 24 Mi.	50
¶ Aux 0	Sig: 2 gra. 8 Mi.	30
¶ Argumentu » Medium	Sig: 6 gra. 4 Mi.	13
¶ Argumentu » Verum	Sig: 6 gra. 3 Mi.	18
¶ Latitudo	Mi. 27	Metionialis ascen.
¶ Variatio ymbrae	Z. 26	

Ex hüs

Ex hiis deliquium inuestiganti, ceu præceptum est, eadem qua infra
describitur forma se offert, quæ repræsentat.

¶ Puncta 12 M̃ 30.
¶ Dimidium quoq; Moram 1̃ 15.
¶ Tempus calis horam 1 M̃ 28.
¶ Motum 2 dimidia durationis tempore 1̃ 53
¶ Dimidium durationem Hor: 1 M̃ 44.
¶ Principium eclipsis Hor: 10 M̃ 57 post meri:
¶ Medium Eclipsis Hor: 12 M̃ 41.
¶ Finem eclipsis Hor. 2 M̃ 25 post medium noctis.

Tempus veræ oppositiōis postremo, Macedonicum ad meridiānū
(Perito scē in eodem debellatō) referendum foret, nisi in Samotrā-
tia idem capus esset, quapropter Samathracico meridiāno vti quoq;
maluimus. Exregionum itaq; tabula, horam 1 M 32 repetat, ve-
ræ oppositiōis tempori Ingolfstadiō addentibus, Horæ 14 M
13 pomeridiana, quæ fuerunt medium eclipsi tempus Samothraci,
prodebunt. Exhīs vtiq; liquet, sex annis Eufebium in aliterenda Per-
lei captiuitate, & Macedonici Imperij vix, tardiorē esse. Quod
vero Lilius dicit eclipsim hanc conspectā a secunda nocte hor-
ro, quāram vsq; esse, putandum est, non ita exacte numeratas, hoc
in loco horas à solis occasu incipienti Lilio, sed à crepusculo
veteris, fuisse fieri peccatū vulgum, cuius opinione fortas-
se imitatus est, & præteritis milites, quorum observatio po-
tior in eade quā cælo, mens interior pilo quā po-
tior, contemplatioq; absolutior in arcis quā altris po-
tior est. Quo circa, quod negligentia militari co-
missum huius esse reor, nihil nos moueat pe-
nitus, sed potius horam 12, qualis cer-
tesuit, cum minutis 29, pro
deliqui principio de
sumamus.

HISTORIAE DEPRAVATAE EXEM
plum adhuc aliud è Plutarcho sumptum,

PLVARCHVS IN VITA
Nicie ducis Athenienfum tradit, Ni-
ciam iam a Syracufanis, quos alimen-
tu oppugnat, quodamodo circumue-
nit, notu cum fuis abitu deftinale,
nimirum 3 antequam caperetur de-
yna cum Demofthene, ficut ex hiftoria
colligere eft. Verum hic forte fortiter
eadem nocte Lunam defecere congifci-
te, indeq; vehementius adeo Niciam
omneq; milites turbatos, cum propter
caufae ignorantia, grande aliquod mi-
lum fibi portendi videretur. Anaxagoras enim tunc temporis pri-
mum cepit de Luna moribus vna tradere, quae vulgo adhuc igno-
ta erant &c. Sed haec Luna obfcurior, quoniam tempore euenient,
inquirendum tradit, hoc enim id quod infinitum. Eufebius in cro-
nica fuis bellum hoc gefsum effe fcribit anno mundi 4782, hic nu-
merus annuum ante Chrifti incarnatione 4177 fuiffie demonftrat, fuis
olimpiadis 90 max, annum fecundum, quod nequa fe ita habere, res
ipfa oftendit, verum anno poft hunc tertio, 4174 fecz ante Chriftum
labente nunc pleno die, Septembris 8, quando non ita multo poft
occafum Luna per quartam fui partem, id eft, ad puncta tria umbra
ta eft, mox poft ortum fuum. Annus Eufebii defecitulum nunc conti-
net, neq; enim pofterioris aliquot, nec prioris illo, adeo, vt alius per
ter hunc noftrum effe nullus queat. Meminit praeterea Plutarchus Ni-
cia paulopofit a Syracufanis iuxta fluuium Affinarum capti, his ver-
bis, Eratides 24. tus menfis, quem ille Carnium, Athenienfes περ-
ταρνιας vocant, latinis vero Maium arbitror appellari. Hoc in loco
me verbosior effe cogit Plutarchi interpretes, dum bis in praefentia
impingit grauitur, parerga & ad textum hui permiſſia ingerens, quae
propofitum noftrum, nifi confuſetur, euerſant maxime. ¶ Primus
itaq; error eft in hoc, vbi dicitur, Eratides viciffim quartus menfis &c.
vbi legendum viciffim feptimus, minime aut viciffim quartus &c.
cum enim exemplar per περταρνιας φθινορ, quatum quidem fignifi-
cat, id cum qui ante finem menfis effe dicitur. Athenienſes enim decenos
quolibet & vltimos dies cuiuſcuq; menſis (in tres enim decurias om-
nem menſem diſtribuerunt) retro numerare ſoliti ſunt, φθινορ, id
eft, deficientis, Luna nimirum vel menſis appellantes, ſic vltima dies
vni κοί ρις, id eft vetus & noua, penultima δυο ρις, id eft, ſecunda defi-
cientis, ante penultima τρις, id eft tertia, pro ante penultima τεταρτιας,
id eft quarta φθινορ dicebatur. Vnde conſtat τεταρτιας φθινορ, quae

Metus Niciæ
ob eclipsim vi-
sum.

Quando bellū
Nixæ gestum
fit.

Taxatur Plu-
tarchi interp̃s
primo.

quam Plutarchus περτὰς vocat, viciesimum septimum, non viciesimi
quartum, mensis diem esse. ¶ Secundus error vbi dicitur. Latinis ve-
ro Majum appellari arbitror. Illanen verba Plutarchi non sunt, sed
¶ Cumque in nostro fide concedamus ad
Arguitur Plu-
tarchi interps
secundo.

[illegible]

Quale Atheni
enses anni pri
ncipium consti
tuerint, ex Ari
stotele colligit

Per Metagmionem pluriat-
onem Maius
fed September
intelligendus,

Per Metagium
onem plutar-
chinon Maius
sed September
intelligendus.

ASTRONOMICVM

Lunæ ætatib' aptasse, id est, secundū nouilunia disposuisse sciendū est. Quæ quidem res probatione nō eget, Nam idem author Plutarchus Calendas, Nonas & Idus, Lunæ accommodasse græcos non semel testatur, & præcipue in vita Romuli, cum ait. Nuncigitur Romanorum Calendæ nulla re cum græcis conueniunt. Illum autem diem quo Romulus urbi fundamenta iecit trigessimū rectē diem fuisse liquido constat græcos secundum Lunæ tempora dies suos numerasse. Obiter vero admonuisse volo, mendam textui subesse, ubi dicitur Lunam ex congressu Solis defecisse, legendum autem Solem ex congressu Lunæ defecisse. Hoc enim verba græca manifeste innuunt, quæ sic habent, καὶ συνόδῳ ἐλάττηται ἐν αὐτῇ γενέσθαι σελήνης πρὸς ἡλίου

MENSIVM GRAECORVM LATINORVMQVE COLLATIO

MESESES LATINORVM

Solstitiū æstiuū contigit primo Iulii die belli tempore.	26 d vii	Calendas Augusti
	27 c vi	Calendas Augusti
	28 f v	Calendas Augusti
	29 g iiii	Calendas Augusti
	30 a iiii	Calendas Augusti
Sol intrabat Leonē	31 b pridie	Calendas Augusti

CALENDÆ AVGVSTI

	2 d iiii	Nonas Augusti
	3 c iiii	Nonas Augusti
	4 f pridie	Nonas Augusti
	5 g NONAE	Augusti
	6 a viii	Idus Augusti
	7 b vii	Idus Augusti
	8 c vi	Idus Augusti
	9 d v	Idus Augusti
	10 e iiii	Idus Augusti
	11 f iiii	Idus Augusti
	12 g pridie	Idus Augusti
	13 a idvs	AVGVSTI
	14 b xix	Calendas Septembris
	15 c xviii	Calendas Septembris
	16 d xvii	Calendas Septembris
	17 e xvi	Calendas Septembris
	18 f xv	Calendas Septembris
	19 g xiiii	Calendas Septembris
	20 a xiii	Calendas Septembris
	21 b xii	Calendas Septembris
	22 c xi	Calendas Septembris
	23 d x	Calendas Septembris
	24 e ix	Calendas Septembris
	25 f viii	Calendas Septembris
	26 g vii	Calendas Septembris
	27 a vi	Calendas Septembris
	28 b v	Calendas Septembris
	29 c iiii	Calendas Septembris
	30 d iiii	Calendas Septembris

CALENDÆ SEPTEMBRIS

	2 g iiii	Nonas Septembris
	3 a iiii	Nonas Septembris
	4 b pridie	Nonas Septembris
	5 c NONAE	Septembris
	6 d viii	Idus Septembris
	7 e vii	Idus Septembris
	8 f vi	Idus Septembris
	9 g v	Idus Septembris
	10 a iiii	Idus Septembris
	11 b iiii	Idus Septembris
	12 c pridie	Idus Septembris
	13 d idvs	SEPTEMBRIS
	14 e xviii	Calendas Octobris
	15 f xvii	Calendas Octobris
	16 g xvi	Calendas Octobris
	17 a xv	Calendas Octobris
	18 b xiiii	Calendas Octobris
	19 c xiii	Calendas Octobris
	20 d xii	Calendas Octobris
	21 e xi	Calendas Octobris
	22 f x	Calendas Octobris
	23 g ix	Calendas Octobris
	24 a viii	Calendas Octobris
	25 b vii	Calendas Octobris
	26 c vi	Calendas Octobris
	27 d v	Calendas Octobris
	28 e iiii	Calendas Octobris
	29 f iiii	Calendas Octobris

CALENDÆ OCTOBRIS

Sol ingressus ē Librā

CAESAREVM

quæ si interpretetur, nihil omnino aliud sonant, quam eodem die Lunam cum Sole coisse eclipticē, vnde clarum est, non Lunam, sed Solem obuelari oportuisse, quando Lunæ sphaera longe inferior Soli erat. In priorē sententiā Thucydides quoq; loquitur, belli Peloponnesiaci libro secundo, ubi inquit. Eadē quoq; ætate Calendis Lunariis defecit, secundum meridiem, nonnullis interuenientibus stellis. Sol adhuc pluribus in vita Solonis Plutarchus exequitur, dicens. Qui vero deinceps sequeretur dies eam *νεμύνας*, id est Calendas appellaret. Similia pleriq; in locis refert. Quicquid autē hucusq; super mensibus, anniq; Athici principio dictum fuit, hoc totum insequenti diuino Luce clarius oculi te docere possunt.

MESESES GRAECORVM

● KALENDE Hecatombionis Principium anni atheniensis Siculæ cladis tempore.

ORDO ET NOMINA

Primus	Εκατομβαιων
Secundus	Μεταγαιων
Tertius	Βοιδρομιων
Quartus	Μακεδονικων
Quintus	Πυρραϊων
Sextus	Ανδρομεων
Septimus	Ποσειδων
Octauus	Ερμεων
Nonus	Ελκερκελιων
Decimus	Μενεχχιων
Vndecimus	Θαυρακιων
Duodecimus	Σαυρακιων

CALENDE Metagitionis

2 iiii	Nonas
3 iiii	Nonas
4 pridie	Nonas
5 NONAE	
6 viii	Idus
7 vii	Idus
8 vi	Idus
9 v	Idus
10 iiii	Idus
11 iiii	Idus
12 pridie	Idus
13 idvs	
14 xviii	Calendas
15 xvii	Calendas
16 xvi	Calendas
17 xv	Calendas
18 xiiii	Calendas
19 xiii	Calendas
20 xii	Calendas
21 xi	Calendas
22 x	Calendas
23 ix	Calendas
24 viii	Calendas
25 vii	Calendas
26 vi	Calendas
27 v	Calendas
28 iiii	Calendas
29 iiii	Calendas
30 pridie	Calendas

Eclipsis Lunæ fuscigiente Nicia

14 xviii	Calendas
15 xvii	Calendas
16 xvi	Calendas
17 xv	Calendas
18 xiiii	Calendas
19 xiii	Calendas
20 xii	Calendas
21 xi	Calendas
22 x	Calendas
23 ix	Calendas
24 viii	Calendas
25 vii	Calendas
26 vi	Calendas
27 v	Calendas
28 iiii	Calendas
29 iiii	Calendas
30 pridie	Calendas

Dies captiuitatis Niciae & Demosthenis

27 v	Calendas
28 iiii	Calendas
29 iiii	Calendas
30 pridie	Calendas

CALENDE Boiromionis

2 iiii	Nonas
3 iiii	Nonas
4 pridie	Nonas
5 NONAE	
6 viii	Idus
7 vii	Idus
8 vi	Idus

ASTRONOMICVM

EXEMPLIFICATIONIBVS ISTIVSMODI paucis hæcenus ostensum volo, quomodo eclipticum Lunarium sub sidio historiarum ab erroribus, qui in eis, annorum ratione, perperam assignata, passim offeruntur, vindicare liceat. Simili aliquando via, deo fortunante, Solis quoq; deliqua peculiari volumine proposito tractatur, in quo opera dabitur sedula, nunquid urbis fundatæ tēpora verē & citra diuinationes, quibus iam olim caligamus, agnosciqueant. Solis enim eclipticē ad hoc præcipue intelligendum desyderant, neq; vero verius quicquam infallibili motuum celestium succellu est. Postremum est, & quasi patergum, vt eclipticē quos fuisse multi sunt, qui variē variis videndi instrumentis vtantur, omnibus tamē descripsi, oculari quoq; obseruatione contuendas doceam. Cū tum vero abest, vt hii veram defectus visum percellant. Eclipticū itaq; Solarem contuuntur, vitrea non amplius quā duo fragmenta, qualibus fenestras muniuntur spissiora, palmæ latitudinem æquantia desummat, bicoloria tamen, altero rubro, altero vitri, flauo, purpureo, coelestis existente. Colorum differentias ipsa experientia statim docebit. Exinde folium papiri candidioris tenuissima acu perforatum, binis vitris inserat, cerasq; vel bitumine conglutinet. Tempore deinde eclipticis oculis præterdant, acieq; recta per foramen in Solem delinquentem collimet. Sic enim fiet, vt Solem nihilo secus, quam si Lunam intueatur, innoxie cernat. Quæ quidem res indices comprobare potest, maxime autem tunc, ubi Solem & Venerem, aut Solem & Mercuriū coniungi corporaliter, ex superioribus animaduertit. Nam si eandem coniunctionem per vitra, suo tempore obseruabis, citra obstaculum, citrasq; noxam visus, planetam sub Solis corpore, quacumq; tandem in parte lateat, manifestū conspicias.

ENVNCTIATVM TRICESIMVM PRINVM

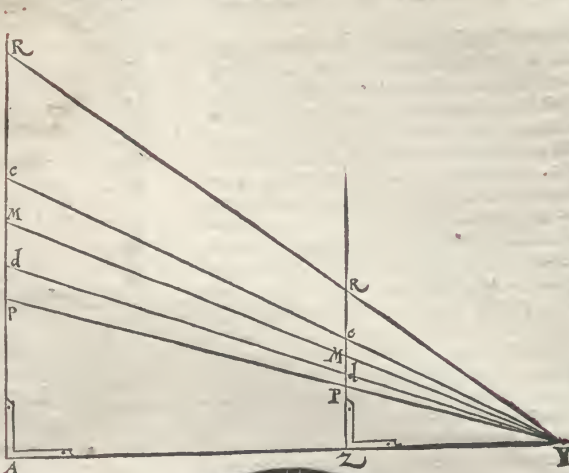
Formas eclipticum pro arbitrio, quafuis nunc minores, nunc maiores effigare.

RESENS INSTRVMEN

torū structura postulare videbatur, figuræ paulo ampliores, quā cubitæ fortassis probari possint, easq; suo pro instituto, nūc minores, nūc maiores effigere volenti, quam ob rem ne omnino quid de summa fide quis in me requirat, adeo, quā nā pacto figuræ singulas pro arbitrio formare quis queat, exiguas, grandes & mediocres, idq; per figurā eclipticis, quā C. Sulpicio animaduertam prædiximus. Proposita igitur hac eclipticis descriptione, primo lineam rectam in plano, vt lubet prolixam tendere, cuius extremorum vnum cum Y, alterum cum A & M insigni, Mox ē puncto A siue M orthogonalem, A R vocatam, erige. Circini deinde pede altero in A centro eclipticis fixo, alterū in R vel O vsq; promoue, quæ circini intercapedo, semidiametri vmbrae cū sit, eandē perpendiculari infero, A R vero nominato. Circinū tursus A litteræ centri sex vmbrae defixū, in M pro duc, idēq; circini spaciū, (quia refert centrorū & vmbrae distantia) perpendicularitatem superloca. Simili modo cū c & d age. Semi diametri præterea lunarem, scilicet M P eandem in perpendicularitatem transfero. Quibus peractis, in linea Y A quacumq; lubet, punctum Y signa, ex eodemq; lineas in singula puncta perpendicularis A R emitte. Postmodo in linea Y A punctum elige aliū Z, vnde si orthogonalem educis sursum, omnes ex Y puncto ductas lineas scindi ab eadem conspicias, quæ quidem linea quanto Y puncto vicinior est, tanto archiores figuras causatur, linea enim quæ concurret in Y, subinde breuior, tum vmbrae, tum lunæ diametros metiuntur, quæ quid etiā facit vera lunaris centri ab vmbrae centro distantia. Secundum hanc ergo diuisionis proportionem, defectuales figuras, repetitis prioribus, depinge. At si figuras præsentibus maiores desideras, lineas ex Y ultra A R lineam prolonga, punctumq; Z longius ab A remove, sic enim lineæ in Y concurretes maiores etiam diametros in perpendiculari ostendent.

Envnctiatum

CAESAREVM

ENVNCTIATVM TRICESIMVM SECVN

Coniunctiones magnas, id est, trium superiorum planetarum h, z, s, coitus, nullo non tempore, post vel ante Christum præfinito, facilitate mira indagare.

TOLEMEVS TESTATVR PLA

netas esse ministros quosdā generationis & corruptionis humanæ, seu potius mundi huius. Errantes si quidem nunc sursum nunc deorsum, nunc prorsum nunc retrorsum, nunc longe, nunc propē eclipticam efficere rerum sub se positarum, diuersissimos effectus, ortus in tertiusq; causas inducere. Trium superiorum errores siue cursus in maxime obseruandos, docet, horū enim præcipuos in rebus effectus fieri solere, quales sunt, Regnorū, Religionū, Bellorū, Potestatum translationes mutationesq; &c. quæ rem vt omnia penitus iudicans quinquagesimo verbo non temere Astrologi obseruare admonet, dicens. Ne prætermittas centum & decem nouem coniunctiones, in his enim posita est cognitio eorum, quæ sunt in mundo & generationis & corruptionis &c. Quas coniunctiones cum tanti faciat, tantus astorum ludex, similiter & alius omnis astrologorum catus, nos quoq; non prætermittendas in præsentiarum duximus, imo vt de illis non nihil quoq; doceremus ob id coacti sumus. Coniunctiones magnæ quadruplices sunt, Maxime, Maiores, Minores & Mediæ, Maxima est h z & s. Maior h & z. Minor z & s. Media h & s. Qui tam rimabitur futuram alius anni coniunctionem magnam, principio planetarū, quorum coniunctionem quærit, ē proximē subordinata tabula, sic vt planetarum duorum vel trium quocumq; instituit, radices colligat, centenariis annorum præfinitorum competentes, hoc modo.

Christum sequente annorum numero Radix centenaria proximā conueniat, anno Christum præcedente proximā maioris centenarij radix eligatur, id quod fiet, si ex non completo centenarius per adiectionem annorum plurium completus constituitur. Ibi autem custodiendum est complementum, Nam illud hoc loco residuum, vel residuos annos appellabimus. Hocvbi titē peractum est, index M inferioris rotæ super radicem h locetur, in limbo numerus residui inuestigetur. Filo postea per illum traducto index M rursus substituitur. Similiter omnino cum reliquis agatur ostensoribus, primo radici, post annis residuis eos adducendo. Vltimo ergo filum primo Ianuarij mensis dici in Calendario scz Saturni admove, idēq; ad finem vsq; decembris perducto, Quod si incidat filum in rotā h ni Iouis & s eīdem dici omnium Calendariorum, certum est eodem die futuram esse, aut fuisse coniunctionem trium planetarum mediam, quæ maxima dicitur. Vsu venit non nunq; vt

K II filum

ASTRO. CAESA

filum in hni & 24 uis eundem diem exprimat, & effat conjunctio Magna. Interdum hno & o te cōuenit, que media vocatur, sicut etiam in 2 uem & o rem aliquando filum coniungit, & minor dicitur. Res omnes ex subienda exemplificatione liquidior erit. ¶ Cæsar Carolus ortus anno 1500 sepe dictus est, quo in anno coniunctio nec ne magna euenit ita scies. Saturni Radicem ad centenarium 1400 elige (quonia 1500 adhuc imperfecti sunt) que est Sig. 9 gra. 12 mi. 38. Radicem itidem 24 que Sig. 5 gra. 3 mi. 29 habet. Item Martis Radix, que est Sig. 6 gra. 3 mi. 31 sumatur. Hinc si indicem M Radici Saturni iungis, filumq; per annos 99 resis duos trahis, Indice rursus filo subdis. Mo do eodem cum ostensoribus aliis operatus, filum per primum Ianuarij diem educito, Saturni scz in rota. Deinde paulatim cum filo in singulos dies progrediens, primum Ianuarij diem cernes. Primum quoq; diem in Calendario Martis a filo eodem abscondi videbis, quocirca, non dubitanter dicto die Saturni & Martis coniunctionem mediā in 23 gradu 53 m & cōtingentē, affirmare potes. Quia uero 24 filo non subest, nihil cum reliquis participare in præsentī coniunctioe dicitur. Media coniunctione habita facile est, veram ex enuntia: superiorib; inuenire, sequitur uero illa 10 Februarij die. Quauis media cōiunctio interdū prior interdū posterior, uera esse solet. ¶ Regis FERDINANDI ortus anno 1503 memoratur, cuius cētenarij scz 1500 radix est 2 5 6 G 6 mi: 34 2. 4 uis Sig: 0 gra: 3 mi: 47. 8 autē 8 gra: 5 mi: 5. Indice iam cuiuslibet planetæ propriæ radice decenter conexo, filo per 2 superstitēs annos misso, rursusq; sub filum ostensorē cuiuslibet redacto, nulla superiorum triū coniunctio hoc anno 1503 euenisse cōspicitur. Quapropter ostensorē porro agens diū 1503 plenum scz annum, ubi offere tur media proterius Saturni & Martis copula succedenti, id est, 1504 anno, die autem 8 Ianuarij futura. Sed uera illarū planetarū cōiunctio præteritis videtur, anno uerō Regis natali 1503 die Octobris 25, facta. Aper te autem ibi uidere est, quomodo media 24 uerā sequatur, quæ in priori exemplo præcedere uis est. ¶ Verum ne ignoretur modus operandi ante Christi etiam tempora, Tertium dogma huiusmodi esto. Dicitur anno 24 ante Diluuium coniunctio magna Saturni & Iouis in 7 extitisse, quod uerum sit necne, cognoueris hac uia. Præstituens 3101 annos, (tot enim annis diluuium Christo prius fuit) Adicio illis 24 uñ de 3125, uerz annus currens in quo ista cōtingit, redeunt. Numerū igitur hunc cum 75, centesimum supponens maiorem scz 3200. Radicem modo Saturni, quæ habet 5 5 gra: 13 mi: 6, uelutigo. Radicem pariter Iouis, quæ est Sig: 7 gra 11 mi: 35, accipio. Exinde uero ostensores disponens singulos, filumq; per annos 75 reliquos, cum ostensoris subiugatione trahens, fide certissima, coniunctionem mediā 8 die, Hora quasi 11 pomeridiana mensis Martij, & hoc in Arietis signo, euenisse deprehendo.

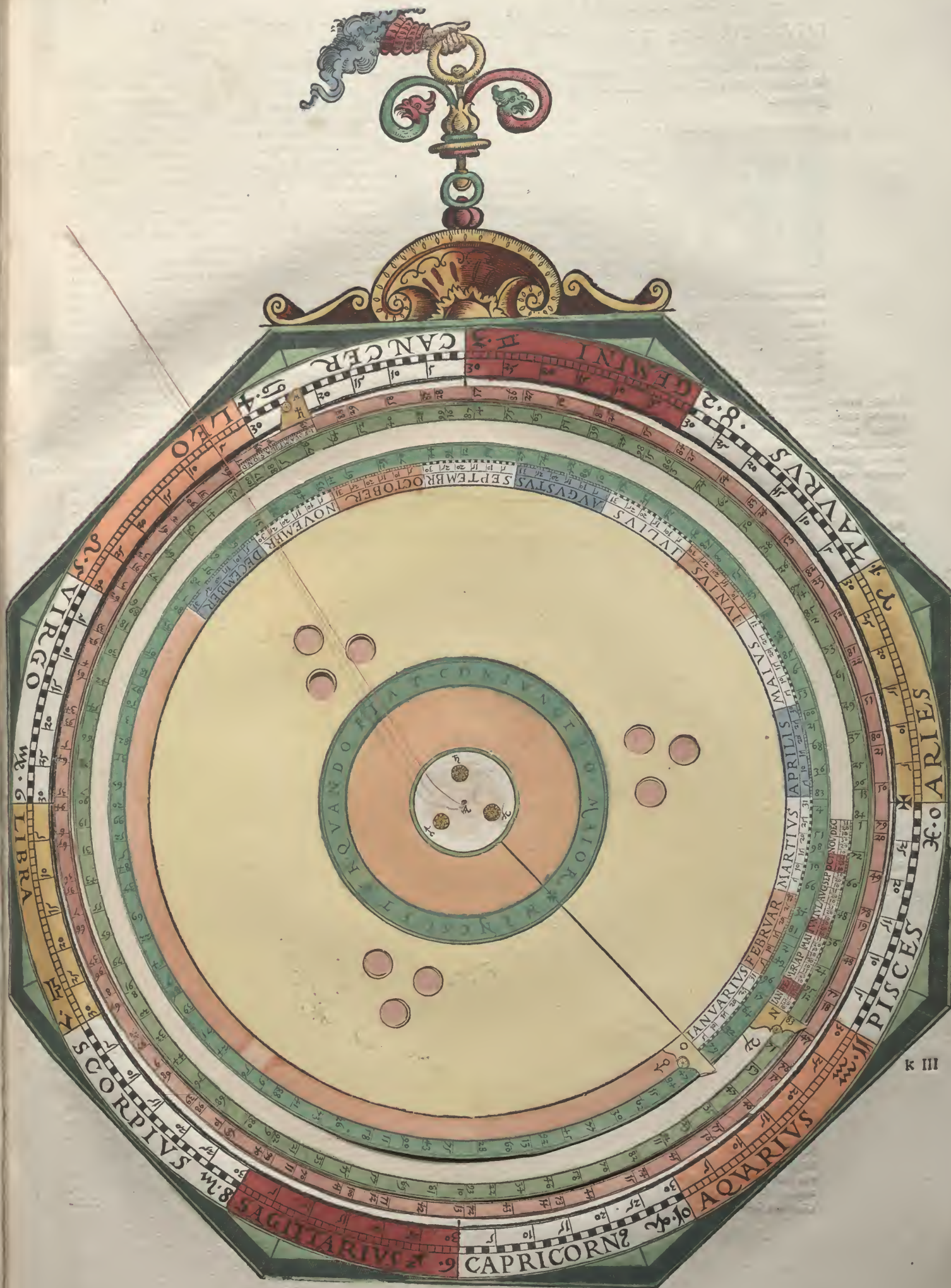
Sequuntur tabulæ radicum mediorum morum, Saturni, Iouis & Martis, ad centenarios completos ante & post Christum.

Exemplum Caroli Imperatoris.

Exemplum Regis FERDINANDI.

Ante Christum operandi modus.

TABVLA MEDII MOTVS SATVRN				TABVLA MEDII MOTVS IOVIS				TABVLA MEDII MOTVS MARTIS			
Centenarij annorum ante & post Christum aduentum				Centenarij annorum ante & post Christum aduentum				Centenarij annorum ante & post Christum aduentum			
Annus	S. G. M.	Radices post Christum	Radices ante Christum	Annus	S. G. M.	Radices post Christum	Radices ante Christum	Annus	S. G. M.	Radices post Christum	Radices ante Christum
100	2 14 5	2 14 5	2 14 5	100	6 0 32	6 0 32	6 0 32	100	1 11 24	1 11 24	1 11 24
200	7 7 31	9 10 17	9 10 17	200	11 6 45	0 24 19	0 24 19	200	5 12 58	5 12 58	5 12 58
300	0 1 1	4 27 9	4 27 9	300	3 12 48	7 18 6	7 18 6	300	5 14 31	5 14 31	5 14 31
400	4 24 29	0 3 41	0 3 41	400	9 19 11	2 11 53	2 11 53	400	7 16 8	7 16 8	7 16 8
500	9 17 58	7 10 13	7 10 13	500	2 25 24	9 5 40	9 5 40	500	0 17 43	0 17 43	0 17 43
600	2 11 26	1 16 45	1 16 45	600	8 1 17	10 23 14	10 23 14	600	11 19 13	11 19 13	11 19 13
700	7 4 54	9 23 16	9 23 16	700	1 7 10	11 27 27	11 27 27	700	3 5 4	3 5 4	3 5 4
800	11 28 22	4 29 48	4 29 48	800	6 14 3	5 17 1	5 17 1	800	11 19 13	11 19 13	11 19 13
900	4 21 50	0 6 10	0 6 10	900	11 20 16	0 10 48	0 10 48	900	5 12 27	5 12 27	5 12 27
1000	9 15 18	7 12 52	7 12 52	1000	4 26 29	7 4 35	7 4 35	1000	7 25 37	7 25 37	7 25 37
1100	2 8 46	2 19 24	2 19 24	1100	10 1 42	1 28 22	1 28 22	1100	9 27 12	9 27 12	9 27 12
1200	7 2 14	9 25 56	9 25 56	1200	3 8 5	8 22 9	8 22 9	1200	11 28 47	11 28 47	11 28 47
1300	11 25 43	5 2 28	5 2 28	1300	1 12 8	3 15 56	3 15 56	1300	1 0 23	0 12 16	0 12 16
1400	4 19 10	0 9 0	0 9 0	1400	1 21 11	10 9 43	10 9 43	1400	4 1 16	10 20 51	10 20 51
1500	9 12 38	7 15 32	7 15 32	1500	6 27 14	5 3 10	5 3 10	1500	6 3 11	8 19 16	8 19 16
1600	2 6 7	2 22 4	2 22 4	1600	5 10 0	6 21 4	6 21 4	1600	10 5 6	6 17 41	6 17 41
1700	11 23 3	5 5 8	5 5 8	1700	10 16 12	1 14 51	1 14 51	1700	0 8 76	4 16 6	4 16 6
1800	4 16 31	0 11 39	0 11 39	1800	3 22 16	8 8 38	8 8 38	1800	2 9 59	2 14 31	2 14 31
1900	9 9 59	7 18 11	7 18 11	1900	8 28 42	3 2 25	3 2 25	1900	4 11 25	0 12 57	0 12 57
2000	2 3 27	2 24 43	2 24 43	2000	2 4 3	9 26 12	9 26 12	2000	6 11 0	8 9 47	8 9 47
2100	6 26 55	10 1 15	10 1 15	2100	7 11 1	4 19 59	4 19 59	2100	8 14 35	6 9 11	6 9 11
2200	11 20 21	5 7 47	5 7 47	2200	0 17 15	11 15 45	11 15 45	2200	10 16 10	4 6 38	4 6 38
2300	4 13 51	0 14 19	0 14 19	2300	5 21 32	6 7 32	6 7 32	2300	2 5 1	2 5 1	2 5 1
2400	9 7 19	7 10 51	7 10 51	2400	10 19 4	1 1 19	1 1 19	2400	2 19 19	0 1 28	0 1 28
2500	3 0 47	2 27 31	2 27 31	2500	3 25 6	7 25 6	7 25 6	2500	4 20 54	10 1 53	10 1 53
2600	6 24 26	10 3 55	10 3 55	2600	9 12 1	2 18 51	2 18 51	2600	6 22 28	8 8 11	8 8 11
2700	11 17 41	5 10 26	5 10 26	2700	2 18 24	9 12 40	9 12 40	2700	8 24 3	5 28 41	5 28 41
2800	4 11 12	0 16 58	0 16 58	2800	7 24 17	4 6 27	4 6 27	2800	10 35 18	1 15 9	1 15 9
2900	9 4 40	7 23 10	7 23 10	2900	1 0 50	11 0 14	11 0 14	2900	0 27 15	1 25 14	1 25 14
3000	1 28 8	3 0 2	3 0 2	3000	6 7 3	5 24 1	5 24 1	3000	1 18 48	13 21 19	13 21 19
3100	7 21 36	10 6 34	10 6 34	3100	11 13 16	0 17 48	0 17 48	3100	5 0 11	9 12 24	9 12 24
3200	14 15 4	5 13 6	5 13 6	3200	4 19 29	7 11 35	7 11 35	3200	7 1 58	10 10 49	10 10 49
3300	4 8 32	0 19 18	0 19 18	3300	9 25 42	2 5 22	2 5 22	3300	9 3 33	5 19 15	5 19 15
3400	9 2 0	7 26 10	7 26 10	3400	3 1 55	8 29 9	8 29 9	3400	11 5 7	1 17 40	1 17 40
3500	1 25 18	1 2 42	1 2 42	3500	8 8 8	5 25 56	5 25 56	3500	1 6 42	1 16 5	1 16 5
3600	6 18 16	10 9 14	10 9 14	3600	1 14 11	9 16 41	9 16 41	3600	1 8 17	11 14 12	11 14 12
3700	11 12 24	5 15 46	5 15 46	3700	6 20 14	5 10 10	5 10 10	3700	5 9 51	9 12 55	9 12 55
3800	4 5 52	0 22 17	0 22 17	3800	11 26 47	0 4 17	0 4 17	3800	7 11 25	7 11 25	7 11 25
3900	8 29 10	7 28 49	7 28 49	3900	5 2 59	6 28 4	6 28 4	3900	9 11 21	5 9 44	5 9 44
4000	1 22 49	3 5 21	3 5 21	4000	10 9 31	1 21 51	1 21 51	4000	11 14 35	3 1 11	3 1 11
4100	7 16 17	10 11 51	10 11 51	4100	3 15 46	4 15 18	4 15 18	4100	1 16 11	1 16 11	1 16 11
4200	11 9 45	5 18 25	5 18 25	4200	3 21 19	3 9 25	3 9 25	4200	3 17 46	11 5 1	11 5 1
4300	4 3 13	0 24 57	0 24 57	4300	1 27 52	10 3 12	10 3 12	4300	5 19 21	9 1 26	9 1 26
4400	8 26 41	8 1 29	8 1 29	4400	7 4 5	4 26 59	4 26 59	4400	7 10 56	7 1 51	7 1 51
4500	1 20 9	1 8 1	1 8 1	4500	0 10 18	11 20 46	11 20 46	4500	9 13 10	5 0 17	5 0 17
4600	6 13 37	10 14 31	10 14 31	4600	5 16 31	6 14 33	6 14 33	4600	11 24 5	3 28 47	3 28 47
4700	11 7 6	5 21 5	5 21 5	4700	10 22 44	1 8 20	1 8 20	4700	1 25 40	0 27 7	0 27 7
4800	4 0 34	0 27 36	0 27 36	4800	3 28 57	8 2 7	8 2 7	4800	3 27 15	10 25 33	10 25 33
4900	8 24 2	8 4 9	8 4 9	4900	6 5 10	2 25 45	2 25 45	4900	5 28 10	8 35 57	8 35 57
5000	1 17 30	3 10 40	3 10 40	5000	2 11 21	9 19 41	9 19 41	5000	8 0 25	8 22 23	8 22 23
5100	6 10 58	6 17 12	6 17 12	5100	7 27 16	4 13 18	4 13 18	5100	10 1 59	4 20 48	4 20 48
5200	11 4 26	5 23 44	5 23 44	5200	0 23 49	1 7 15	1 7 15	5200	10 3 34	3 19 11	3 19 11
5300	1 27 54	1 0 16	1 0 16	5300	6 0 2	6 1 2	6 1 2	5300	1 0 34	0 17 38	0 17 38
5400	8 21 23	8 6 48	8 6 48	5400	11 6 15	0 24 43	0 24 43	5400	4 6 44	10 16 3	10 16 3
5500	1 14 50	1 13 20	1 13 20	5500	4 12 28	7 18 16	7 18 16	5500	6 8 18	8 14 19	8 14 19
5600	6 8 18	10 19 52	10 19 52	5600	9 18 41	2 12 23	2 12 23	5600	8 0 11	6 21 54	6 21 54
5700	11 1 46	5 26 24	5 26 24	5700	2 24 54	9 6 10	9 6 10	5700	10 11 28	4 11 19	4 11 19
5800	1 25 14	1 2 56	1 2 56	5800	6 1 7	3 29 57	3 29 57	5800	0 11 1	2 9 44	2 9 44
5900	8 18 42	8 9 28	8 9 28	5900	1 7 10	10 25 44	10 25 44	5900	2 14 18	0 8 9	0 8 9
6000	1 12 10	3 15 59	3 15 59	6000	6 13 33	5 17 31	5 17 31	6000	4 16 11	10 6 34	10 6 34
6100	6 5 39	10 22 31	10 22 31	6100	11 19 46	0 11 18	0 11 18	6100	6 17 48	8 5 0	8 5 0
6200	10 29 7	5 29 3	5 29 3	6200	4 25 59	7 18 5	7 18 5	6200	8 19 23	6 5 0	6 5 0
6300	1 22 35	1 5 35	1 5 35	6300	9 2 12	1 18 52	1 18 52	6300	10 10 57	4 1 50	4 1 50
6400	8 16 3	8 12 7	8 12 7	6400	8 14 3	8 22 38	8 22 38	6400	0 12 11	1 0 15	1 0 15
6500	1 19 31	1 18 9	1 18 9	6500	8 14 3	1 16 25	1 16 25	6500	2 14 7	11 28 40	11 28 40
6600	6 2 59	10 25 13	10 25 13	6600	1 20 7	10 10 12	10 10 12	6600	4 25 42	9 27 5	9 27 5
6700	10 26 27	6 1 41	6 1 41	6700	6 27 5	5 3 59	5 3 59	6700	6 17 16	7 17 31	7 17 31
6800	3 19 55	1 8 15	1 8 15	6800	0 3 18	11 27 46	11 27 46	6800	8 18 57	5 21 58	5 21 58
6900	9 12 23	8 14 47	8 14 47	6900	5 9 31	6 21 35	6 21 35	6900	11 0 26	1 15 11	1 15 11
7000	1 6 51	3 24 18	3 24 18	7000	10 15 43	2 15 20	2 15 20	7000	1 2 1	1 20 46	1 20 46

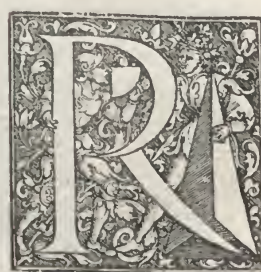

K III

ASTRONOMICVM ENVNCTIATVM TRICESIMVM TER.

Ex hora Natiuitatis cognita, tempus Moræ infantis in vtero reperire, & consequenter conceptionis horam cognoscere.

RATIONE SIMVL ET EX-
peritiam comprobati est, foetus quidē
alios septimo, alios octavo, alios nono,
alios decimo vel circiter mense, post co-
ceptionis tempus nasci, nec genituras ei
tra illas consistere, neq; ultra porrigi. In-
tra illas enim terminos nasci, simile quid
cum fructibus maturis, qui vltro labi-
tur, faciunt, minores autem septem
mensibus partus tanq; crudi & imper-
fecti, & veluti poma immatura violen-
tia quadam a stirpibus auulsa, ex vte-
ris ruunt, vnde fit, vt ante septimum mensem nunq; aut rarissime vi-
uus lucem foetus subeat. Septimo etiam mense nasci dicuntur illi
qui in Nouilunjs aut Plenilunjs aut posttridie illorum concepti
sunt. Eiusmodi igitur nascendi fines natura cum viderent inesse astro-
logi, diligentius inde putantes tempus quo foetus vtero in clu-
ditur, a feminis vsq; iactu, in partes res distribuere voluerunt,
vocantes easdem mansiones seu moras. Sic, vt prima diceretur,
(quam 288 dies constituent) mora maior. In qua nasci infan-
tem, cum luna horizontem paulo ante subierit, adhuc ad finem
Sextræ domus heret, contingit. Secunda mansio vocata est media,
quæ 258 diebus perficitur, post totidem enim dies in hac partus
adit, luna rectè horoscopus tenente. Tertia mansio 273 dies
continet. Minor dicta. In hac oritur foetus cum luna horizon-
tem etiam a parte occidentis subitura. Quoties igitur oblata natiuita-
tis hora locus Lunæ ex iam dictis aliquis non fuerit, intellectu prom-
ptum, quod Mansio etiam diuersa à prioribus esse debeat, veluti in-
fra declarabitur. ¶ Abortiuos omnes septimoq; mense natos
hoc nostro dogmate, quo videlicet moram in vtero perquirere do-
cemus non teneri prædicimus. Sed tñ eos qui 9 aut 10 mense, vt
patet, & rectè fieri solet, educuntur. Si igitur fidem habemus per-
uicacis rerum celestium traditori Hermeti, perpetuo gradus ille co-
li qui tempore natiuitatis estimata (estimata voco, in qua non ad
punctum vsq; seu minutum venit) horoscopus tenuit, idem cum
eo est gradus, quem luna conceptionis momento occupat. Et econ-
tra gradus Lunæ qui natiuitatis tempore exiit, idem conceptionis
hora ascendens erat. Qua sententia non pauci Arabum fuerunt,
gloriantes se, experientia teste, sufficienter rem firmasse. Illis tamen
Ptolemæus refragari s; Centiloquii sui aphorismo videtur his
verbis. In quo signo luna est genitura: tempore, illud in conceptu
fac ascendens, & in quo signo inuenta fuit. In conceptu, illud aut
eius oppositū fac ascendens in partu, in quibus Ptolemæus nō de gradu
sed signo, loqui certū est, nō nulli tamē sunt, quibus videtur nō modo
signū, quod Luna tempore genitura incoluit, ascendens fuisse conce-
ptus, verum sed idem signum horoscopus conceptus aut oppositū
occupasse. Hac nos qualisq; tandem sit controuersia posthabita
communem viam indagandi moram foetus in vtero materno se-
quemur. Horoscopus primo natiuitatis cuiusq; ratificatur per quē
genethliaci corporum symptomata seu accidentia scrutari solent.
Quemuis igitur sequenti figura vsurum, estimataq; genitura ascen-
dens firmaturum, aut moram nati in vtero promptè cogniturum, ad-
monitum volo, quo primum omnium ea quanta potest diligentia
horam & minutum geniti percontari studeat, id enim natiuitatis ho-
ra estimata dicitur, obsterices namq; & alij, plerūq; de hora sexta
vel septima interrogati, respondere, inter sextam & septimam, solent
aut de tertia vel quarta, inter tertiam & quartam contigisse referre,
& similia. Ad questionem igitur figura celestis erigenda erit, vt si
quis inter 6 & 7 mam dicat, figura ad sextam horam & 30 m
extruatur, vt si dicatur 6 horæ propius tempus accedere, ad 6
horam & 20 m. Si vero vicinius 7 mæ Horæ responsum est, ad
horam 6 m 40 figura constituitur. At si perfectam temporis ra-
tionem audias iam in nullo sollicitus ad eandem eriges. Qua erecta
primum ascendens, deinde locum Lunæ contemplaberis, gradum &
minutum ascendens in succedentis instrumenti Zodiaco queres, in-
dicemq; Q cui inscribitur ASCENDENS, eadem inuento im-
pones. Posthac filum per Lunæ locum in Zodiaco duces, & filum in
limbo exteriori rotule inferioris diem & horam mora ostendet.
Idem filum retine inuariatū, diemq; moræ eidem substitue supe-
rioris rotæ, & index illius rotæ R diem conceptus in Calendario
dabit, vbi stude vna cum die horam quoq; conceptionis cognoscere.
Diem moræ superioris rotule inter triginta dies (quia dies minoris
moræ sex 258 vsq; 288 signati sunt) his verbis DIES MO-
RAE, venaberis. Dierum quilibet quatuor partes gerit, quarum
singulæ 6 horas notant, præter q̄ in extremo rotæ mobilis & infimi,
vbi dies quilibet 24 partes continet. Quocirca opus hic est ani-
maduertione, quam horam filum orbis infimi contingat, eandem
enim seu diem seu horam in rota suprema inquire, filog; subdes.

Mora maior
dierum 288.
Mora media
dierum 258.
Mora minori
dierum 273.

Abortiu huic
regulæ eximi
tur.

Varie opinio-
nes de moram
uenienda.

Comunis mo-
re inquirendi
ratio.

CAESAREVM

Hora dieq; conceptionis reperi, horæ eadem vel minutis quoq; si
potes locum Lunæ respondentem iuxta, id quod ex instrumen-
to Lunæ notum erit. Locum siquidem ille Lunæ, verus Horosco-
pus temporis natiui dicitur. Horoscopo habito figuram coeli alte-
ram (cui nomen figuræ coeli per conceptionem verificata erit) po-
stremo extrue. ¶ Canonis præmissi documentum tale sit. Quoniam
Imperator diuus Carolus Gandauigenitus est, Thema celeste meri-
diano illi siue polari loci eius elevationi conueniens, temporis nati-
uitatis scilicet Horis 15 m 44 pomeridianis consentaneum erige.
Ibi autem nihil omnino tempus aquari postulat. Ascendens igitur
huius est 9 g 31 m 37, cui ostensorum Q adiungens, filū per
locum Lunæ, qui est 7 m 7 y, diriges. Et illud in limbo ex-
termitate dies Moræ 272, horas 19, minuta 12 ostendet. Eos-
dem dies, Horas & c, in superiori rota cum inuestigaueris sub fi-
lum protinus reduce, quo facto index R in Calendario rotæ infer-
næ 27 diem Maii, Horam 8 m 32 ante meridiem, anni nempe
præcedentis 1499 natiuitatem caesarem commonstrat. Illa au-
tem hora lunam possidisse 17 g 21 m y cernis. Id quod verū
huius genitura ascendens est. Communis autē hic operandi modus dicitur.
Nunc, quid ego sentia beneuolus non calumniator adiungam, Mihi
quidem longe consultius esse videtur, si latitudinem Lunæ considera-
mus, locumq; Lunæ ab ecliptica mutemus illum, qui tempore na-
tiuitatis, vna cum Luna circulum positionis eundem efficit, non au-
tem longitudinis gradum, hoc enim pacto Luna præcisè in ascen-
dentem venit, Horizon quoq; eundem positionis circulum con-
stituit. Media itidem adamussim 273 dierum cum sit rectè sicut
ante factum in 27 diem Maii, Horam 3 m 44 ante meridiem
incidit, Lunæ in 14 g 28 m y, reperitur, quam pro ascenden-
te agnosces, Regi FERDINANDO Natalis Medina vrbs, vt
sepe iam dictum est. In hora natali sex 8 m 47 antemeridiana
nis, Luna gradum 1 m 20 m occupauit. Ascendens ipsum gra-
dus 2 m 45 m fuit, iam Q index ascendenti super illas filum
q; loco Lunæ adductum cum sit ipsum in limbo rotæ Q Moram
Regis, dies videlicet 280, Horas 12 m, 10 indicabit. Quæ Mo-
ram vbi requisieris in rota superiori filog; substitueris ab indice R
protinus diem 2 Hor: 11 m 37 lunæ, anni 1500 designari vi-
debis, quod tempus concepti Regis certum est. Huic tempori lo-
cus Lunæ respondens, qui est gradus 25 m 42 y, ascendens na-
tiuitatis omnino fuerat. Quamq; vero plerūq; astrologorum pars
hunc modum sequatur, putauit tamen esse tutius verum Lunæ
locum, (quandoquidem mora nati conceptusq; hora per mediū
Lunæ motum indagatur) accipere, & imitari. Hoc enim modo li-
cet vel per mediam horam lapsus fiat non tamen ultra 10 m co-
tingit errare in loco Lunæ. Proinde conceptionis die habito, gra-
dum Lunæ pro ascendente ad horam estimatam suppose. Per gra-
dum autem Solis horam quære, qua sex Lunæ gradum in ascen-
dentem contingit esse, ea ad minutum quæ sit Lunæ locum ad idem
momentum considera, hunc enim gradum meo iudicio pro ascen-
dente rectè vsurpabis, qualis in imperatoria natiuitate gra: 11 m
44 y, in regia vero genitura, gradus 27 m 55 y fuit.

ENVNCTIATVM TRICESIMVM QVAR.

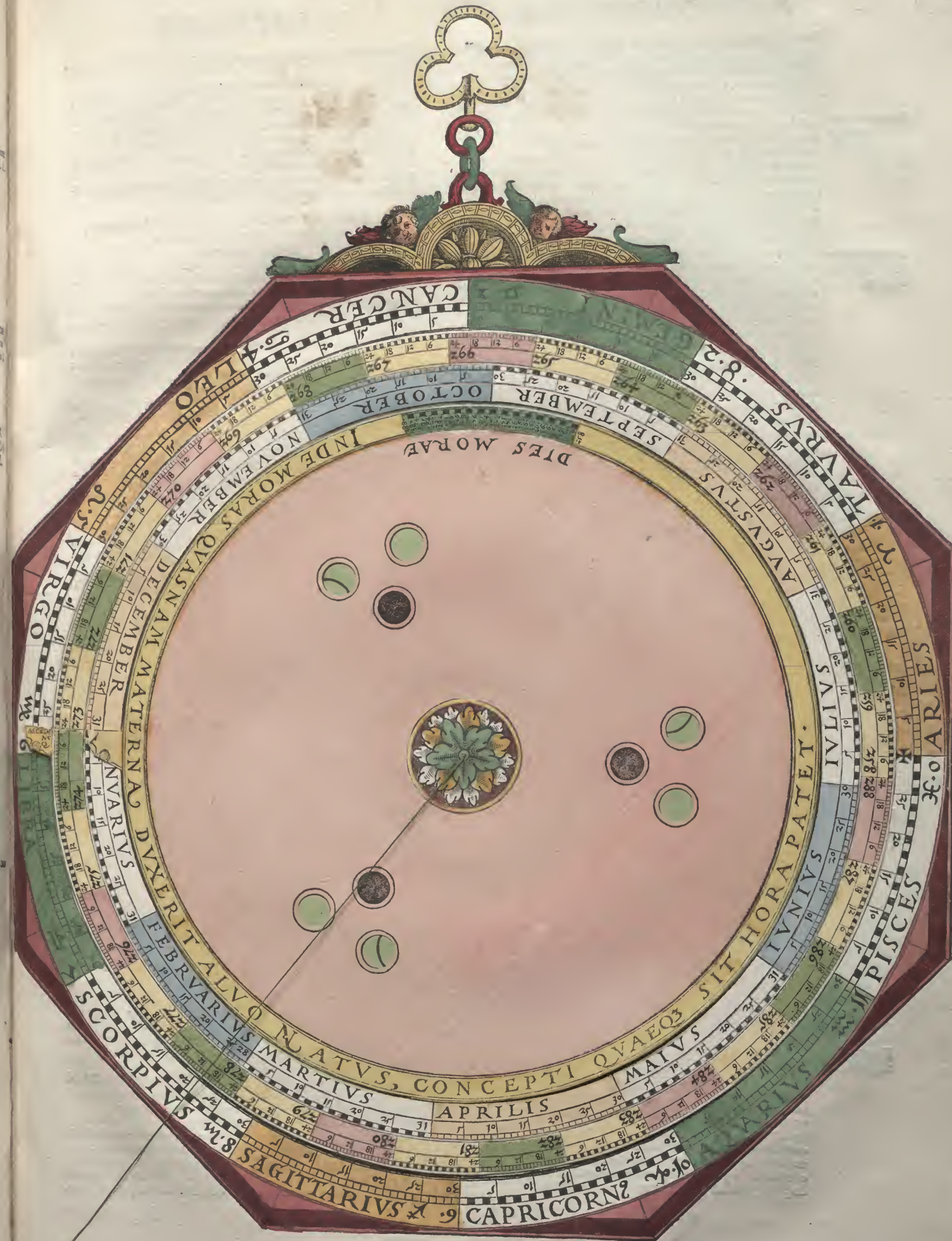
Fortunæ, vt dicuntur, rerumq; omnium quantum ad
astrologiam attinet, partes, præsentī figura expedit nolle.

HOC IN LOCO PARS NI-
hil est aliud, q̄ duorum significatorum
rei cuiusdam in Zodiaco distantia, se-
cundum ordinem signorum numeri-
ta, eiusdemq; secundaria ab horizon-
te incipienti per Zodiacum iterata di-
mensio. Significatores autem planetas
intelligo rei cuiusvis iudicandæ præ-
des. Horum si ambo qualitatibus vel
appellationibus conueniunt, vt in Ca-
lido, Frigido & c, aut Masculinitate,
diurnitate & c, iam præstantiōdo-

minium vel pars defertur, quæ ab illo, non ab inferiore, mutanda
est. Hii si in significatione impares sint, vt altero diurno altero no-
cturno, iam pars à diurno per diem, à nocturno per noctem sumis-
tur, quamq; Abumafar neget partem eligendam nisi ex duobus si-
mul rem aliquam significantibus. Prudentiores astrologorum san-
ctimonia quadam & veneratione maxima, ea quæ ad partes attinent
coluerunt, arbitantes ita fieri oportere, cum omnia quæ vitam no-
stram tuerentur à loco seu partibus fortunæ potissimum deriuari so-
leant. Solem enim & Lunam, quoniam actiones, loca, tempora vi-
cinissima omnia teneant, non immerito naturæ parentes esse volue-
runt. Lunam enim materiam præparare, Solem formam inducere.
Hanc noctem, illum diem gubernare, Alteram corpus, alterum ani-
mum vegetare & c rationibus firmissimis asseruerunt. Obseruatum
amplius antiquis Soli ascendentem deberi eandem ratione, quando
ascendens vel horoscopus non secus atq; Sol vitam humanā tueretur.

Quid sit pa-
tescunt.

ASTRONOMICVM

Per partē for-
tunę intelligē-
dum ascendens
Luna.

Inueniēdi par-
tem fortunę
modus.

Exemplum
CAROLI
Imperatoris.

Exemplū Re-
gis FERDI-
NANDI.

Futurorū par-
tū inuentio.

Simile iudicium de Luna ferentes. Nam illi quoque suum horosco-
pum vel ascendentem tanquam cum Sole non parum communio-
nem habenti, pauloque inferiora Sole oriendo prestant, assignarunt.
Ascendens vero Luna eatenus a Solis horoscopo in eclipsia dire-
merunt, quatenus Luna a Sole differt, ita ut ascendens utriusque pari
intervallo, quo Sol & Luna separantur, differant. Ascendentem au-
tem Lunę fortunę partem vocarunt, ideo quia Luna sit, corpus,
opes, formam, huiusmodique accidentia significare. Partis fortunę
seu fortunę locus secundum aspectum vna cum luminariū feli-
citate prælagium optimum est, quod idem in ceteris partibus di-
scernendis consilium erit. Pars autem fortunę omnes alias excellit
quemadmodum & luminaria ipsa quę huic præsumt, reliquos plane-
tas superant. Partis character est ☿. At triplex est partium inui-
sio. Prima planetarum, Secunda domorum, Tertiærarum aliarum.
Ultima in revolutionibus annorum mundi vtiuntur, vnde caritatem
annonę, vel vilitatem, abundantiam, defectum & huiusmodi, præ-
notamus. Fortunę igitur partem in præsentia habiturus organi
subordinati membra considera. Rotam primo infimam & mobilem
vides, cui index cum inscriptione ASCENDENS inest, in rotula
illa signa duodecim scribuntur, per quę duorum locorum in Zodia-
co distantia summuntur, si index gradui iungitur illi, a quo distantia
computare vis. Altera deinde est rota, mobilis, superior priore, ostē-
dit forem T gerens, & characterem ☿ qui non modo fortunę, sed
etiam aliarum rerum partes representat, quamobrem instruitur IN-
DEX PARTIVM. Hic ubi super locum illum, a quo nume-
rans incipit, sistitur. Huius instrumenti usus manifestus est, ut lo-
cum partis si diurnum aliquem inquiris, principio solis gradum in
Zodiaco perspicito, cui indicem ASCENDENS applicas, ostēdo-
rem vero alium Lunę loco in Zodiaco adduc. Postea indices utroque
invariato simul promoues, donec ASCENDENS index gradum
Zodiaci ascendentem contingat, & index partium exemplo locum
partis fortunę indicabit. Locum partis nocturnum habere volens,
indicem rotę inferioris super locum Lunę, superioris autem super
locum solis ponat. Deinde utrumque simul, salua distantia, quoad
inferior ascendentem gradum in Zodiaco teneat, circum agat, sic
enim superior index partis locum dat. Quamuis autem Arabes &
præcipua astrologorum pars, istum partis nocturnę modum efferat,
Ptolemæus tamen in 88 Centiloqui sectione, & præsertim in libro
Apotelesmaticum reprobare videtur. Perpetuo enim a ☉ in ♊,
nec econtrario, tam diu quam noctu partes eligenti pergendum do-
cet. Hanc diuersitatem admonuisse obiter volo, non in hoc, ut Ara-
bum conatus improbem, sed quos nunquam non reuocet, sed ut quid
Ptolemæus hoc in loco quoque sentiat iudicatur relinquantur.
Imperatoris natalis Ascendentem in 9 31 31 habuit
Gandauiano scilicet Horizonte, dum ☉ 14 34 34 habuit, ☿ vero
7 31 31 obirent. Partem fortunę collecturus inde, rotulę
inferne indicem ad locum ☿ ducto (tempus enim est nocturnum)
ab hinc ostēdit T superior ☉ locum demonstrat, ambobus pos-
tea æqualiter distantes promoues (quod cōmode facies, si cetera vitramus
connectas) quousque ascendens index gradum 9 31 31, qui
est horoscopus natiuitatis, teneat. Ibi enim confestim ostēditur
partem fortunę partem ☿ scilicet 10 58 38 ab oculos dabit, & hoc
secundum Arabes, sed Ptolemæum sequens 3 gra. 4 mi. m. vi-
debis. Sed nondum videtur satis factum fortassis, nisi natiuitatem
etiam diuinam cernas.
Regem igitur Ferdinandum proponas natum sub ascendente 9
31 31 Medinæ Hispaniæ Hora 8 mi. 47 ante meridiem. Quo
nomine a ☉ in ♊ cum parte fuerit eundem. Indicem proinde infe-
riorem, ascendens nempe ad ☉ gradum, qui est 28 gra. 55 mi.
31 siste. Superiorem vero ad ☿ locum scilicet gra. 1 mi. 20 m.
Quo facto rotas utraque manu leuatas circumduc, donec ascenden-
tis index horoscopus Regis, qui est gra. 2 mi. 45 x contine-
gat. Et fortunę partis partē ostēdit gra. scilicet 6 mi. 35 m. indicabit.
Paulo ante diximus triplicem esse partium inuentiōem, quarum singu-
las nunc ostēdetur tempestiū est. Quoniam autem fortuna, pars,
quę & Lunę dici potest, omnes alias dignitate superat, frequentio-
ri reliquis omnibus in usu sit, merito hic quoque primum locum si-
bi vendicat, ut tanquam argumentum cum ceteris partibus agen-
di se præbeat. Quoniam vero futurorum pars, quę 44 solis dici-
tur, prima statim omni in negotio se offert (nam si lous partem in-
uestiges, solis pars siue futurorum præscienda venit) volo hanc etiā
priorem declarare, vsumque huius instrumenti per hanc apertiore
reddere. Futurorum itaque pars in die sumitur a ☿ in ☉, noctu
contra, hoc autem semel intelligas volo de omnibus in vniuersum
partibus, ut a gradu Lunę usque solis ad locum, iuxta signorum suc-
cessum pergas, totidemque insuper gradus ascendenti addas, ad ho-
rum finem futuri partem statuas. Hic sane modus eruendę par-
tis prioris contrarius est totus. In priori namque a ☉ in ☿ versus
ibat index primus solis gradui connectabatur, quod præfens
cum Luna facit & veluti noctu numeratur in præsentia a ☉ con-
tra lunam, quod in priori a Luna in solem fieri soluit. Reliquum
ostensorum negotium & operandi munus idem cum prædictis, si mo-
do principium an sol an Luna sit bene custodiat.

Aliorum

CAESAREVM

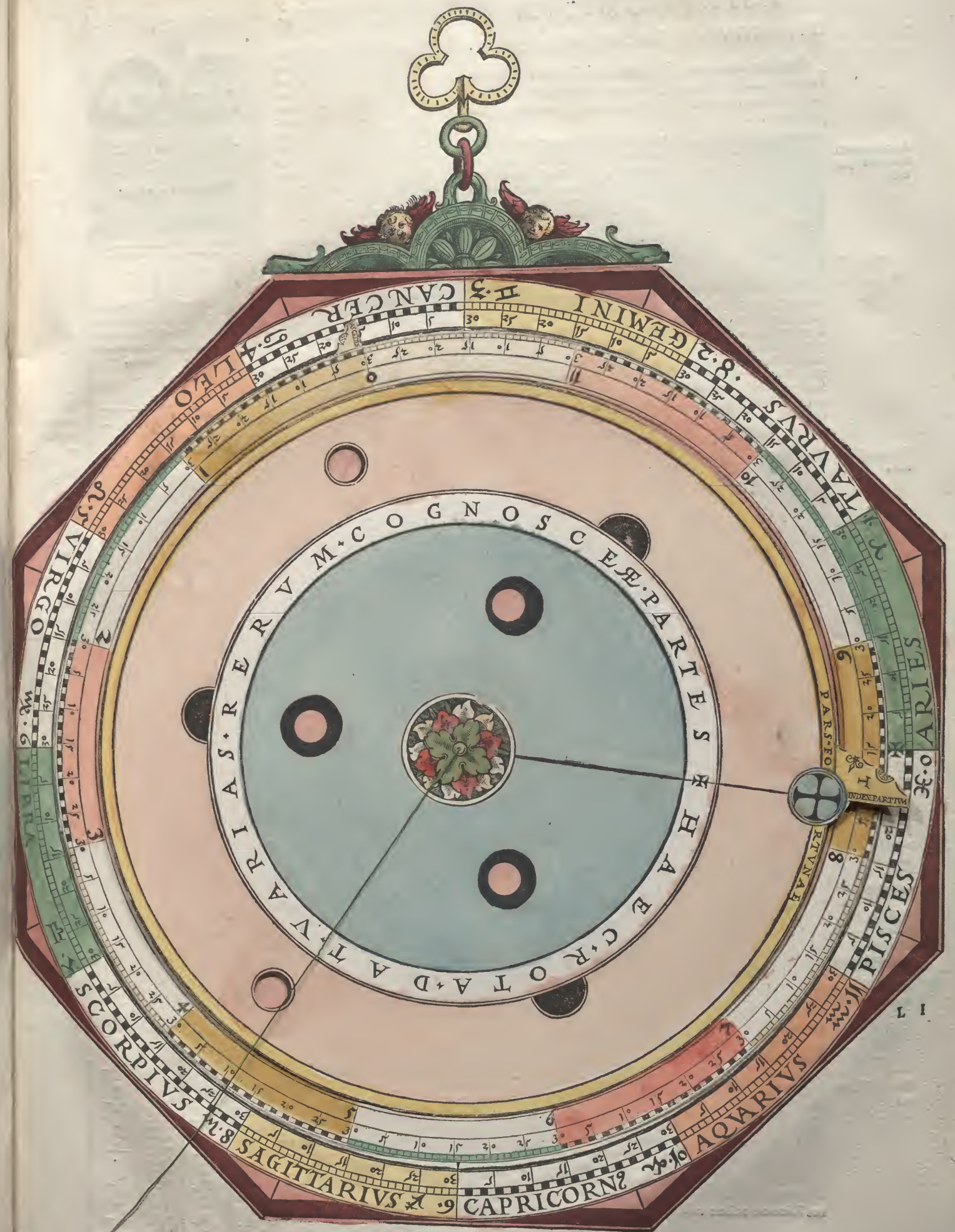
Aliorum quoque planetarum partes, vel partium loca in Zodiaco sic
inueniuntur.
Pars hanc queritur a loco eius ad partem fortunę in die, noctu con-
tra lous accipitur in die a parte futurorum in locum ☿, nocte con-
trario, & ascendenti adicitur, hoc est enim barbare, partes prouocet.
Pars Martis siue audacia: interdiu a Marte in gradum partis for-
tunę, capitur nocte & conuerso, additurque ascendenti.
Pars Veneris sumitur in die a ☿ in partem futurorum, noctu
& contra, iungenda ascendenti.
Pars Mercurii interdiu a parte futurorum sumitur, in partem
fortunę, noctu ex diuerso, & iungitur horoscopo.

QVOMODO DVODECIM DOMORVM, eolli partes in Zodiaco numerande sunt.

Prima domus partes
Pars ascendens seu vitę sumitur in die a ☿ in Saturnum & re-
gione noctu, conferturque ascendenti, eo quod idem sit discrimen lo-
uis & Saturni, quod ascendens eiusque partis, vel quod ego spacio
distant & Iupiter & ascendens (secundum ordinem signorum nume-
rando) quo Saturnus & pars inuenta. Et hæc est generalis quędam
partium omnium ratio.
Pars Hilech accipitur in die a gradu conjunctionali (si natiuitas
fuerit conjunctionalis) vel a gradu præuentionali (si natiuitas fuerit
præuentionalis) usque ad gradum ☿ & proicitur ab ascendente.
Secunda domus partes.
Pars substantię in die & nocte, a domino domus substantię in
gradum & minutum domus substantię, & proicitur ab ascendente.
Tertia domus partes.
Pars fratrum in die a Saturno in Iouem, nocte econuerso, & ad-
Pars beneuolentię fratrum in die a ☉ in ♊, in nocte econuer-
so, q. si fuerit ☿ sub radiis, accipitur in die a Sole in ♊, in nocte
econuerso, semper intellige adiectionem ad ascendentem.
Quarta domus partes.
Pars patris in die a Sole in ♊, noctu econtra.
Pars mortis in die a Saturno in ♊, in nocte econuerso.
Pars Auorū in die a domino domus Solis in ♊, in nocte econtra.
Pars parentū siue cognationis in die a ☿ in ☉, in nocte econtra.
Pars hereditatis, tam die q. nocte a Saturno in ♊.
Pars nobilitatis nati in die a gra: ☉ in gradum exaltationis sue.
Quinta domus partes.
Pars filiorum in die a ☿ in Saturnum de nocte a ☿ in Iouem.
Pars scientię filii in die a nocte a ☿ in Iouem.
Sexta domus partes.
Pars ætatis in die a Saturno in Martem, noctu econuerso.
Pars seruorū in die a Mercurio ad lunam, nocte a lunam ☿.
Pars egritudinis a domino suę domus ad gradum domini ascen-
dentis & adde ad gradum octauę domus.
Septima domus partes.
Pars coniugij virorum die ac nocte a Saturno in Venerem.
Pars coniugij mulierum die ac nocte a Veneri in Saturnum.
Pars contentionum in die a Marte in Iouem in Nocte econuerso.
Octaua domus partes.
Pars mortis in die ac nocte a ☿ in gra: 8 domus, & additur de-
per quod ambulauerit ☿ in suo signo, & computatur ab initio signi
in quo est Saturnus. (nocte econuerso).
Pars planetę interficientis in die a domino ascendens in ☿ in
Pars anni in quo timeretur nato mors vel afflictio seu impedimentū
die ac nocte a ☿ in domum domus conjunctionis vel præuentionis.
Pars carceris in die a Saturno in partē fortunę, in nocte contra.
Nona domus partes.
Pars peregrinationis die ac nocte a dño domus ☿ in ☿ domus.
Pars itineris per aqua in die a ☿ in 15 gra: ☿ in nocte econuerso.
Pars religionis in die a Lunę in Mercurium, in nocte econtra.
Pars itineris in terra a dño ☿ domus usque ad principij ☿ domus.
Decima domus partes.
Pars regionis vel regni, & quid operis faciet natus, die ac nocte a Sa-
Pars regis & regni, in die a Marte in Lunam, in nocte econuerso.
Vndecima domus partes.
Pars amicorum die ac nocte a Luna in Mercurium.
Duodecima domus partes.
Pars inimicorum die ac nocte a dño domus 12 in gra. domus 12
Pars electionis regis accipitur hora electionis in die a ☿ in Satur-
nū, in nocte econuerso & computatur ab ascendente revolutionis anni.
Pars pacis exercituum die ac nocte a Luna in Mercurium.

SEQVVTVR NVNC MVLTIPLES VARIARVM rerum partes, quarum in annorum mundi revolutionibus usus esse solet nō paruos, vndererū præcia & anno- conditiones iudicantur.

Pars ordei a Lunę in Iouem
Pars Lentis a Marte in Saturnū
Pars Fabarum a Saturno in ☿
Pars Milli a Saturno in ☿
Pars Ceparum a Saturno in ☿
Pars oliuarum a Mercurio in ☿
Pars vuarum a Saturno in ☿
Pars Siliginis a Luna in Iouem
Pars vini a Saturno in Venerem
Pars Croci a Mercurio in Satur.

ASTRONOMICVM ENVNCTIATVM TRICESIMVM QVINT.

Aureum numerum, festorum mobiliū, vt paschatis, Pentecostes &c. Clauem (vt vocant) siue maius radicem, per instrumentum hoc subsequens citra difficultatem vllam perspicere.

Aurei numeri
inuentor quis
sit.

VREVS NVMERVS SIVE CY-
clus Decennalis à Chalceis primus in-
uentus est, Romam deinde ab istem
missus, qui Rhomanis vbi cognitus est
tantum vilitatis cum summa facilita-
te complecti, eundem in sua Diaria seu
Calendaria transtulerunt, aureis literis
describentes, vnde factum est, vt postea
ab omnibus aureus appellaretur nu-
merus. Continet autem in se annos
19 Solares, eo quod post tot annorum
spacium coniunctiones oppositionesque

omnes Lunæ & solis in idem redire consueverint. Quem vero po-
sterioribus aureus ille numerus non illud quod creditur, prestare pos-
se animaduersus sit, non magis hunc aureum quam argenteum aut
plumbeum dici consuevit, imò dignum qui planè tolleretur iudica-
runt. Esto autem huic coniunctionum oppositionumque negotio sic
inhabili, non tamen iccirco statim (nam in aliis vsum non postha-
bendum sui prebet) abiciendus erat. Cycli inde qui dicitur cla-
uium totidem annos 19 complectitur, quorum ordo quottannis
mutari solet, neque debito processu pergere. Per hunc cyclum festo-
rum mobiliū tempora, præsidio aurei numeri, annuatim futura eli-
ciuntur. ¶ Anni cuiuspiam propositi aureum numerum vel cycli cla-
uium scituro, ante omnia centenarius decreti temporis, tanquam in
regro numero imperfectior aut minor, ex tabula coram descripta ca-
piatur, & hoc tempore post Salutis ortum habito, litteram alphabe-
ticam cominus repetam, in succedenti rota, cui litteræ ab A vsq; T
insunt, contineatur, & cum ostensore X signetur. Annos post hac
præstitutos in circulo spirali (qui annos ab 1 vsq; 100 gerit) lega-
tur, quo lecto, lineas intra binas à centro ductas, limborum pergen-
ti, cycli vel aureus numerus in limbo extimo conspicitur, sicut &
interiori centrorum redeuntis cycli clauium manifestabitur. Quod
si ante Christi tempus idem cupias, ita ages. Millennium vna cum
centenario propositum tuum excedente in tabella queres, ab illo pro-
positum demens, residuum in spirali resolutione venaberis, vnde re-
cta intra lineas transgresso in externo limbo aureus numerus, in in-
terno cycli clauium, occurret. ¶ Istius rei methodum certam præci-
pe. Ortus est Imperator Diuus CAROLVS Quintus anno 1500 in
post Christum, 1500 sumpta ex tabula, littera A secū habere cernitur.
A littera index adiunctus, qui idem centenariū precise denotat, Au-
reum numerum ostendit 19, Cyclum festorum 38. Imperatorium
hocce exemplum obscurius paulo adhuc esse videtur, eo quod præ-
cisè in centenarium incidat, quo circa adhuc altero tanquam
manifestationi agendum est. ¶ Regem FERDINANDVM natum
audiuimus anno 1503 à Christo. Centenarius minor 1500 in
tabula litteram A indicat, cui index si adiungitur, in circuloque volu-
minoso 3 annus, veluti residuum inspicitur, & aureus numerus 3
in limbo extimo, cycli clauium 34 in intimo apparebunt. Cycli ser-
uetur, paulo post festis mobilibus inquirendis idoneus. ¶ Tertium
exemplum. Rhomano Imperio cum IULIVS Cæsar præfesset, an-
nus ante Salutem 45 agebatur. Huic tempori aureum numerum
cyclumque clauium competentem dum cupio, primum è tabula quæ
inscribitur ante Christum, numeri propositi maiorem centenarium
scilicet 100 eximo, propè centenarium 100 E litteram videns, cum
cum indice mobilis orbiculi signo. Hinc à 45 anno directè ascen-
denti in limbo primo 3, id est, aureus numerus, in secundo 34, qui
est cycli clauium offertur, quæ duo eo tempore, licet horum alteri
vsum non fuerit, esse tamē poterant. Si nunc aureum numerum ad
annum 100 in quo Christus orbatus est quæres, unitasque tunc
pro cyclo decennali habita est, proueniet.

Operandi mo-
dus.

Exemplum
CAROLI
Imperatoris.

Exemplum
Regis FERDI-
NANDI.

Aureus nume-
rus IULI Cæ-
saris tempore
Christum ante-
cedentis.

ENVNCTIATVM TRICESIMVM SEXT.

Cycli Inditionis Rhomanæ omnibus annis competi-
tem dicto citius inuenire.

ΥΚΛΟΣ ΓΕΝΕΡΑΛΕ ΒΟΧΑ-
bulum est spacij quod in orbem redeat,
Cycli ille Inditionis quindecim an-
nos includit, qui tria lustra constituit,
adhuc Rhomanis non minus quam
olim frequentem in vtu habita, vtpassim &
in cancellis, vt vocant, seu melius scri-
barum contubernis, & notariarum in-
strumentis siue codicillis videre est. Ori-
go cycli huius eiusmodi. Romanis vni-
uerso fere orbis dominantibus, & ob id
egre tributa annua à singulis genti-
bus Rhomanis referre valentibus, tria temporum discrimina, quæ
scilicet

CAESAREV.

scilicet pendendis tributis limites
foris, deputati sunt, quolibet
autem temporis spacij 5 an-
nos complexum fuit, ita, vt in
primi lustri fine aurū vrbē ad-
ferretur ab omnibus, pro mai-
estate nimirum Rhomani popu-
li, splendoreque imperij asserendis
significandisq;. Secundo lustro
peracto, id est, anno decimo ar-
gentum, stipendijs militum im-
pensum. Tertius autē lustri ter-
min⁹, es & ferrum, pro armog-
reparatione exegit. Iccirco &
illud apud gentes Rhomanog-
edictum percrebuit de Inditio-
nis anno omnibus codicillis, li-
bellisq; inferendo, (vt videlicet
manifestior vbi oritur Inditio-
nis memoria nationibus redde-
retur) quo sine inditionis nume-
ro, irrita seu fide omni priuata
instrumenta singula, non secus
atq; nostra sine sigillis inualida
sunt, haberetur. Sub finem cu-
iuslibet quinquennii compor-
to simul à gentibus Rhoman-
ensis, Rhomani cum omni ge-
na sacrorū pompa orbē lustras-
se soliti sunt. Habitus cycli
quottannis addo 3 propositio
annorum numero (tertia enim
inditione iuxta Dionysium Ab-
batem Christus natus est) sum-
mam collectam per 15 par-
tite, sic enim in residuo cycli
apparebit. Illud adhuc clario-
re manifestatione intelligas si-
cilo. ¶ CAROLVS Cæ-
sar anno 1500 et ortus, qui-
bus addantur 3, prouenit
1503, quæ distributa per 15,
quotientem 100 reddunt, il-
lum abiciens 3, quæ restantia
pro cyclo vero Inditionis pone,
¶ Regi FERDINANDO
natalem esse annum 1503 no-
uimus, cui 3 adiecta cum fue-
rint, diuisa per 15, In-
ditio 6 (posthabitis in quo-
tiente 100) prodibit. ¶ Item
cyclum huic 1539 debitu ha-
biturus addo 3, pducunt 1542,
quæ per 15 diuident inuenio
in quo 102, quæ omitto, vt
antea dixi, quoniam nihil aliud
quam tot Inditiones à nativita-
te domini effluxisse, nempe
quindicies centenos duos an-
nos admonent, 12 autem re-
sidua huic anno inditionem cō-
petere indico. Notandum est
semper esse 15 cyclum vbi ex
diuisione nihil redundat. Prin-
cipium Inditionis cuiusvis diē
Septembris primū habet, pro-
pterea quod id temp⁹ Rhoma-
ni aptissimum tributis & per-
soluendis, & rhoman conge-
rendis existimant, ideo quod
labores & opere colende tellu-
ris vbiq; gentium hoc tempore
sunt remissiores paucioresq;
mense scilicet iam omnium peracta.

SEQUITVR TABV-
LA RADICVM CYCLI
DECENNOVALIS SI-
VE AVREI NVME-
RIANTE ET POST
CHRISTVM.

Centenarij annorum ante & post Christum aduentum.	Radices post Christum an- nis tabentibus respondentes.	Radices ante Christum an- nis tabentibus conferen- taneæ.
100	O	E
200	D	K
300	S	P
400	N	A
500	H	F
600	C	L
700	R	Q
800	M	B
900	G	G
1000	B	M
1100	Q	R
1200	L	C
1300	F	H
1400	A	N
1500	P	S
1600	K	D
1700	E	I
1800	T	O
1900	O	E
2000	I	K
2100	D	P
2200	S	A
2300	N	F
2400	H	L
2500	C	Q
2600	R	B
2700	M	G
2800	G	M
2900	B	R
3000	Q	C
3100	L	H
3200	F	N
3300	A	S
3400	P	D
3500	K	I
3600	E	O
3700	T	E
3800	O	K
3900	I	P
4000	D	A
4100	S	F
4200	N	L
4300	H	Q
4400	C	B
4500	R	G
4600	M	M
4700	G	R
4800	B	C
4900	Q	H
5000	L	N
5100	F	S
5200	A	D
5300	P	I
5400	K	O
5500	E	E
5600	T	K
5700	O	P
5800	I	A
5900	D	F
6000	S	L
6100	N	Q
6200	H	B
6300	C	G
6400	R	M
6500	M	R
6600	G	C
6700	B	H
6800	Q	N
6900	L	S
7000	F	D

Operandi
modus.

Exemplum
CAROLI
Imperatoris.

Exemplum
Regis FERDI-
NANDI.

Cyclum Solarē, Literam dominicalem, annunq; Bisextilem, Interuallum & concurrentes, per instrumentum præsens velocissimè consequi.

Cyclum Solarē, Literam dominicalem, annunq; Bisextilem, Interuallum & concurrentes, per instrumentum præsens velocissimè consequi.

Annus Bise-
xtilis quis sit &
vnde dicatur.

Operandi mo
dus.

Exemplum
CAROLI.
Imperatoris.

Exemplū Re-
gis FERDI-
NANDI.

Rhomæ cōdici-
ta cyclus Sola-
ris, litera domi-
nicalis, inter-
uallum &c quę
extiterunt.

omnes literæ Calendari dominicales fiunt, ex biflexilibus duobus in
egeta septimana constatur. Annus autem Solaris diuinus 365 con-
stat lulio Cæsari primum obfcuratus. Huius principium cum à meri-
die summas, sequens anni principium vesperti post meridiem captu-
rum est eisdem diei quo prius cepit. Secundus annus media nocte
aufpicabitur eisdem diei, aliquid amplius iam promouens. Tertius
non eundem magis diem sed auroram sequentem exordio suo vencia-
bit, sicut & quarto anno eisdem diei merides rursus principium da-
bitur, quamobrè dies integra intercalatur quarto quoque anno, id quod
fit 6 Kalendas Martii, iterumque annus incipit in eisdem diei
meridie velut antea. Intercalatio ista nullibi commodius fieri potest,
quam in Febuario, eo quod mensis illi omnium breuissimus sit, quam
obrem Sexto Kalendas Martias, qui est 24 Februarii dies hoc con-
fieri solet. Scribitur autem sexto Kalendas bis, literæ F bis repe-
ritur, quam ob causam annus intercalaris etiam Biflexilibus vocatur,
quali bis sex Kalendas Martias habens. Illi vero duo dies pro vno nu-
merari solent. Tanta autem intercalationis humiliorum necessitas in-
cumbit, vt nisi certis, dies natiuitatis Dominicæ aliis in spacio 728
annorum in diem Ioannis Baptiste reciturus, reliqua vero fæta per-
didimus annum curiatura fiat. Quæquædem singulis quatuor an-
nis intercalatio iteretur, nihilominus tamen, quia annus non ad
guem adeo 365 dierum & 6 horarum est, ephemeri scilicet Calenda-
rium, sicut videtur fuisse, adhuc inemendatum nobis durat, velutin se-
quentibus dicitur fuisse. E cyclo Solaris, literam dominicalem, an-
nos & Comunes & Bifextos, Dieque occurrentes veniunt. Per fi-
guram sequentem indagare qui cupiet ea, primum & propinqua hie ta-
bula propostii numeri centenarium minorem anno post Christum ac-
cepto eliget. Numerus huic centenario collateralis Solaris cyclo vo-
cabitur, eundem in infrumentum limbo extremo se ampliori videns cu-
indice X exprime. Annum post hac in circulo spirali propostium re-
quire, ab inuento limbum vsq; extremum recta traicito, in quo nume-
rum cyclo Solaris in interiori literam dominicalem reperies. Si litera
dominicalis vna dumtaxat offenditur, annum dices communem, si du-
plex, annus biflexilis nuncupabitur. Prior autem hie superior literam
dominicalis erit à anni principio in 24 Februarii diem, Secun-
da vel inferior à 24 diei Februarii in finem anni vsq;. Quæmadmo-
dum anno nati Redemptoris nostri reperiuntur 9 prope radicem
(qui numerus si Dionisio abbati cognomino exigo, fidem habemus)
eo tempore Cyclo Solaris extint. D C literæ dominicales, quarti
D vsq; ad Matthiæ festum dominicas docuit, C ad anni exitum.
¶ C A R O L I Imperatoris anni Centenarius est 1500, quo in ta-
bula perspecto 25 iuxta Cyclo sex Solaris exhibet, quem numerum
25 in limbo exteriori querenti E D literæ dominicales offeruntur,
indicantes C A R O L V M esse anni Biflexili generum. ¶ R E G E
F E R D I N A N D V M anno currenti 1503 natum nouimus, 15
centenarius dat 25, vt antea, in tabula, que in limbo quaestita, index
X signet, in circulo spirali 3 reliquis anni inuentis, ab his directè
ad limbum exteriori promouendo, ibidem 28 cyclo videlicet
Solaris, in proximo litera dominicalis A inuenitur, ¶ Quo pa-
tet & ante Christum fit agendum vno exemplo docebitis. Tempus
igitur Romæ conditæ 753 anni completi ante Seruatorem fuisse fe-
runtur, Centenarius inde maior 800 acceptus, et in tabula exami-
natus 27 collateralis dabit, quibus in limbo quaestitis, index X sub-
locabitur, 753 deinde ab 800 subtrahæ 47 relinquunt anni cur-
rentes, in quo vbs extrinxi capiet. In circulo igitur gyrolo 47 requi-
sit, supra se cyclo Solaris 12, literarum Dominicalem G huius
numero congruum offendit. Biflexilem annum alia quoque ratione
& diuersissima potes scire sic, Si propostium annorum numerum per
4 diuidas & nihil rederit, annus propostius Biflexilis est, sed hoc in
annis post Christum numeraris. Ante vero hoc pacto agis. Propositi-
um à centenario maiore demes, dempti summam deinde per 4 fecas
bis, veluti in hoc priori vrbis fundata exemplo patet, in quo Rhoma
tertio anno post Biflexum condita videbatur, cum enim 753 annos
post foundationem sex ad Christum clapsos ab 800 subtrahas, 47
remanet, quibus diuisis per 4 superest 3, que annum tertium
post Biflexilem fuisse indicant, Retro ergo à Christo computari, 753

anni completi occurrunt. Literę Domi-
nicalis subinde variatę causa est duplex.
Vna quod in anno Bisextili 24 die Fe-
bruarii, f. f. litera bis confestim

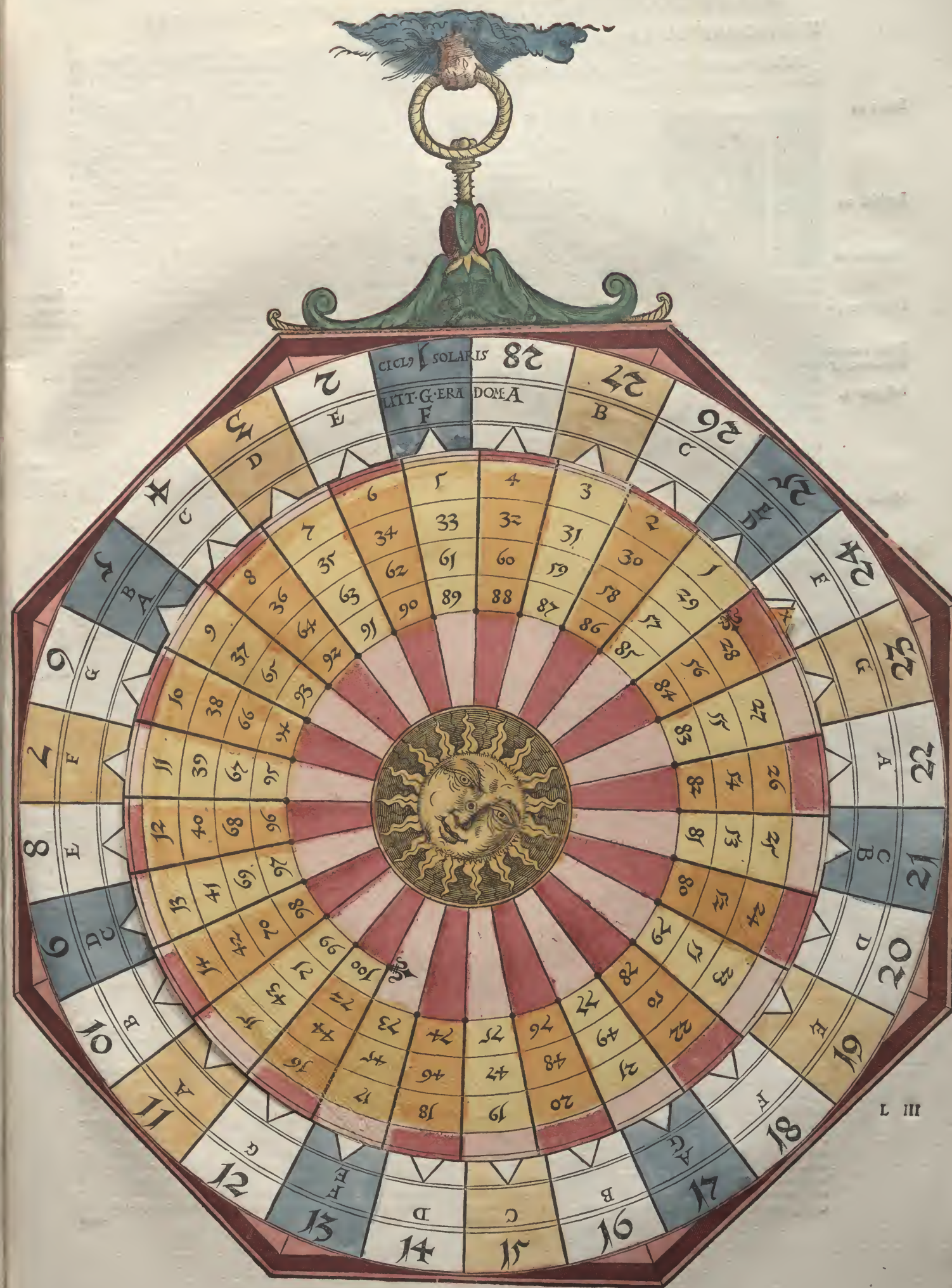
anni completi occurrunt. Litterę Dominicalis subinde variatę causa est duplex, Vna quod in anno Bisextili 24 est de Februario, f, f, littera bis confestim iteretur, vnde contingit necessario sequentes litteras vniuersas integro diei spacio transponi, veluti hoc exemplo, CAROLVM Cæsarem anno Bisextili ortum accipim? 24 Februarii, quod litterę incipiunt diuersificari vsque mutari dominicalis, Viceq? inuicem quomodo enim die f littera apparet, diem Luna referens, quoniam E dominicalis in 24 vsq? die fuit. Quadoquidę aut intercalaris nomine F littera 25 diei quoq? tribuitur, f hoc loco dies Martis apparet, tametsi q? hucusq? Martis signaturę gesserit. Quia autę annus ita totus vnde nunc super aggregato procedat, non illepidet a Germanis, ain Schalter dicitur, Schalter enim Germani proprię vocat, q? latini circulo quędam, pagen pmouere vel prędare, vel vt hic dicit, manere vocat, furißchen, Schaltę enim & furißchen idem diuersis nationib? est. Alterę causa efficiens finis anni principijq? A littera signaturę vt quędam. Sequela liquidę litterarũ A Aduersari facit vt dominicalis non varian possit, sicut in anno Bisextili apparet, vt Anno Domini 1502 dominicalis littera B habita est, oportuit ergo littera A diem Saturni possidere, est autę A littera diei 3 Decembris. Cui itaq? nouissima Decembris Sabati dies fit, necessario primę sequentis anni (in quo nat? exstet EERDINANDVS) qui semper ab A incipit dominicę diuissę cõiuncturę, ideoq? A littera quę in anno FERDINANDI dominicalis esse debet, mutata est. Cuiũ pterq? de dominica die meminimus, non videbatur abs re esse, si adhuc manifestiora de eadē fessuitate dominica in sequētib? fuissemus frequētiore exhibuimus in prefentia tractatę? Christiana itaq? ecclēsia, quod Luna Sabbat?, dominicę dię nominatur, a Saturni in solis dię digressa non temere, cū enim Solis dię Chnif? & nat? fit & mortis visioris eodē die vitę triumphans refurruerit q? miratur? non potius hic dię quā? Sabbat? in quo nihil tale nobis euertit colat, quid cū ludeis fessuitate? non participaremus? ab omnis nostra religio abhorrent merito debet. A ludeis autę dies Sessis prima Sabbati vel feria prima, antiquitę dies Solis, ficut & nobis (der Sonnen tag) appellatur, veluti ludei rursus secundę Sabbati, quā? veteres dię Lune, non (der Montag) dicimus. Restat nunc vt dicamus de interuallo breuib? q? Interuallo spacię est, dię illud quod inter natuitatis festũ & dominicę Estio mihi vel Quinquagesimę intercedit, reliquivero dię 24 natuitatę vsq? ad proximā dominicę CONCURRENTES nominantur. Cui autę pter litteras dominicalis hacten? interuallũ & festa mobilia inuiciri solita sint, alium hoc loco inquirēdi modũ præstabit, vt si vt seculo & fine quędam quęritis offerat. Cõcurrentes tantimodo per regulā inuenire docet. Regula. Litteram dominicalis nunc iteure, quā? si A est, cõcurrentem o effestio, Si B tũ cõcurrentis est & æ vt patet hoc versũ,

A 0. B 1. C 2. D 3. E 4.
F 5. G 6.

SEQVNTVR RADICES
CENTENARIORVM
CYCLI SOLARIS.

TAB VLA
CYCLISO
LARIS.

Centenarii annorum Annus & post Christi aduentum	Radices post Christum ante nris labentibus respondentes.	Radices post Christum nris labentibus aduentus con- tinentes.
100	9	9
200	25	100
300	1	1
400	17	400
500	40	1
600	25	600
700	9	700
800	1	800
900	11	900
1000	1	1000
1100	17	1100
1200	5	1200
1300	21	1300
1400	9	1400
1500	25	1500
1600	21	1600
1700	1	1700
1800	17	1800
1900	5	1900
2000	21	2000
2100	9	2100
2200	25	2200
2300	11	2300
2400	1	2400
2500	17	2500
2600	5	2600
2700	21	2700
2800	9	2800
2900	25	2900
3000	11	3000
3100	1	3100
3200	17	3200
3300	5	3300
3400	21	3400
3500	9	3500
3600	25	3600
3700	11	3700
3800	1	3800
3900	17	3900
4000	5	4000
4100	21	4100
4200	9	4200
4300	25	4300
4400	11	4400
4500	1	4500
4600	17	4600
4700	5	4700
4800	21	4800
4900	9	4900
5000	25	5000
5100	11	5100
5200	1	5200
5300	17	5300
5400	5	5400
5500	21	5500
5600	9	5600
5700	25	5700
5800	11	5800
5900	1	5900
6000	17	6000
6100	5	6100
6200	21	6200
6300	9	6300
6400	25	6400
6500	11	6500
6600	1	6600
6700	17	6700
6800	5	6800
6900	21	6900
7000	9	7000

ASTRONOMICVM ENVNCTIATVM TRICESIMVM OCTA.

Pascha & reliqua festa mobilia, Cyclo clauium, literarq Dominicali habitis, cognoscere.

Exo. c. 12

Leuitici. 23

Numeri. 28

Deuteron. 16

Esdre. 1 cre. 6
Parali. 2 c. 35

Iosephus. 3.

Matheus. 5

Primum Christi
anorum con
cylum ubi &
quado habiti
sit.

LEGITVR EXODI c. 12. DI
xiste Dominus Moysi & Aaron in Ae
gypto, Mensis iste vobis principium me
sum, primus erit in mensibus anni. Lo
quimini ad vniuersum coetum filiorum
Israel, & dicitis eis &c. paulopost. Est
enim pascha, id est, transitus domini. Le
uitici quoq. 23. Mense primo quarta
decima die mensis ad vespertum pascha
domini est, & quintadecima die mensis
huius solennitas azimorum domini est.
Et Numeri c. 28. Mense autem pri
mo, quartadecima die mensis, pascha domini erit, & quintadecima die
solennitas. Septem diebus vescitur azymis, quatuor dies prima, ve
nerabilis & sancta erit &c. Deutro. 16. Obserua mensem nouarum
frugum, & verni primum temporis, ut facias Pascha domino deo tuo,
quonia in isto mense eduxit te dominus deus tuus de Aegypto nocte &c.
Et Esdre 1 cap. 6. Fecerunt autem filij transmigrationis Pascha
quartadecima die mensis primi. In Paralipomenon 2 cap. 35. Fe
cit autem Iosias in Hierusalem Pascha domino, quod imolatum est quar
tadecima die mensis primi. Iosephus quoq. clarissimus hystoriae scri
ptor, libro 3 Antiquitatum Iudaicarum cap. 12 in hunc modum scri
ptum reliquit. Mense autem Xantico, qui apud nos Nisan appellatur,
id est, anni principium quartadecima Luna soli opposita in Ariete,
quo mense liberati sumus a seruitute Aegyptiorum, Sacrificium quod
nunc egredientes ex Aegypto fecerunt imolare nos annis singulis,
quod Pascha dicitur &c. Quintadecima succedit festiuitas azymorum
quae septem diebus celebratur, in qua azymis vescuntur. Hec Iosephus.
Euangelista Matheus testatur 5. Christum non venisse qui legem sol
ueret, sed adimpleret, iccirco appropinquante passionis tempore le
gitimum pascha, quod lex 14. die primi mensis aegyptiorum, quod
morum dies initium sumit, celebrandum non neglexit, immo oppor
tunissime verissimeq. cum suis celebravit. Testatur hoc Euangelij
sacro sancti assertores. Matheus 6 & 20 cap. ubi ait. Prima die
azimorum &c. accesserunt discipuli ad HIESVM dicentes. Vbi
vis paremus tibi comedere pascha &c. Vespere autem facto discum
bebat cum discipulis suis. Marcus item, Lucas & Ioannes paschatis
tempus satis aperte ostendunt. Sed quorsum haec inquis? Eo, bone
lector, quo intelligas paschale festum & Iudeis & primitiue post hac ali
quando ecclesiae in 14 primi mensis cultum fuisse, quod nobis ne
quaquam sit ea quam subdam ratione. Eusebius namq. ecclesiasticae hy
storiae compilator libro 5 cap. 23 tradit disceptationem sacerdotu
mam inter episcopos athenienses ortam, eos qui primam Synodum in Ca
esarea Palestina constituerunt, Primam inquam post illam cuius acta
apostolica meminerunt, vtrum scz Pascha 14 mensis primi, iuxta le
gem Moysi celebrari debeat. Ibi Theophilum Caesarea Praefulem, im
perante sic Victore Rhomano Pontifice, constanter conclusisse, non
amplius cum Sabataris Iudeis 14 primi mensis die, sed potius domi
nica paschatis festum Christianis honorandum esse. Vnde Theo
philus idem Concilij Caesariensis praeses, quoniam id ab omnibus pa
riter approbatum erat, palam omnibus ecclesijs scriptum promulgavit
Constitutum scz esse, ut intra 12 Kalendas Aprilis, & 11 Kalendas
Maij, Pascha celebretur, neq. cuiquam transgrediendi hos terminos vel
citra vel ultra facultatem concedi, & bene profecto, quoniam tunc tem
poris 11 Kalend: Aprilis, id est 23 die Martij contingebat aequino
ctium, post quod, si 14 Luna accideret, Paschalis festiuitas vsq. in 20
vel 21 diem Aprilis transferri potest, hoc modo. Si enim oppositio
id est, 14 Lunain 13 aut 12 Kalen: Aprilis incidat, tunc alterius
decimae quartae tempus expectandum est, quod non prius quam 19
aut 20 Aprilis euenire solet, qui & terminus Thephi est. De Luna
quoq. praecipuum non est posthabendum, quo iubebantur Iudei lunas
7 post 14 continua feriatum consecratione obseruare. Quocirca
cum inter 11 Kalen: Aprilis & 12 Kalen: Maij plenilunium siue
decima quarta offertur (post aequinoctium saltem) tum proxima Do
minica post oppositionem eligitur in Pascha. At si contingat Lunam
plenam dominica incidere, proxima post eam dominica accipitur,
tanquam adhuc sacrificata, ea ratione, qua Moses 7 perpetuas lucas
sanctificatas affirmavit. Hoc autem fit, ne cum Iudeis pascha idem
veneremur, qui eodem die illud adorant. Fit autem & nobis dies sun
eta, a dominica enim vsq. ad alteram non nisi septem dies numeratur,
ita ut & nos sacra die vna scz ex 7 Moisaica Pascha honoramus. Co
muniter iam latinos, graecos & hebreos pascha celebrandum post equi
noctium decreuisse vides. Quod decretum sequuti patres Nicaenae
Synodi aequinoctium 12 Kalen: Aprilis, Pascha vero 11 Kalen
das, id est, sequenti die post, vsq. ad 5 Aprilis procedendo constitue
runt. Nam si 11 Kalen: Aprilis dominica occurrat, iam Pascha
in proximam dominica, quae 5 Kalen: Aprilis 28 scz Martij die
erit, prolongabitur. Idem post hos Anthiocheni, Caesarienses, Alexan
driniq. conuentus stabilierunt, & confirmarunt. Ad ista igitur equi
noctii

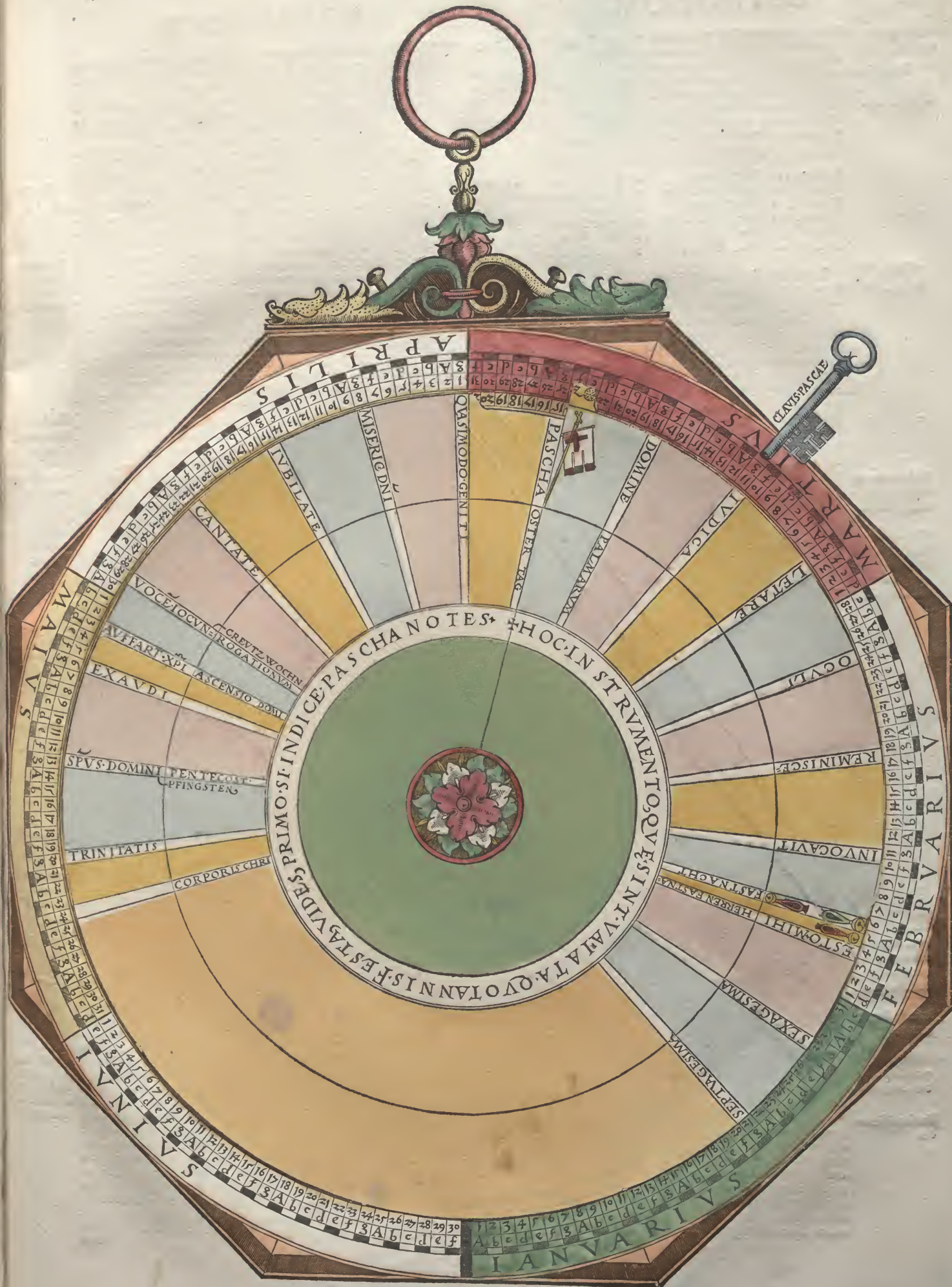
CAESAREVM

noctii supputationem, quae in 21 Martij relata est, Dionysius ille
Rhomanus abbas Kalendarij sui basim iecit, perinde atq. fixum, nec
vnyquam variable sit aequinoctii tempus futurum. Ob eam vero cau
sam, neq. Paschatis festum haecenus ante 21 Martij diem, sicut olim
soluit, celebratum est, neq. in posterum 21 Martij diem, sicut olim
cylili decreta, nisi mos ecclesiae annorum iam multitudinem deprauior
Quamquam vero sacrae litterae nihil aequinoctii meminerint, sed tantu
primi mensis, nihil secus tamen intelligere datur primu esse mensem
illum, cuius oppositio, id est, plenilunium cum aequinoctio coincidit,
aut proxime sequitur, cum illud apostolorum iam olim sententia com
probatum legatur, quibus sancitum est, ante aequinoctium veni
re Synodi praefatae contigit, a nostro iam 11 diebus distare palam
fit, cum illud 21 Martij cenerit, nostrum 10 praesens contingat,
& post paucos annos 9 die quoq. futurum sit. ¶ Causas erroris
celebrando paschate, vnde totius Rhomani Kalendarij sequitur con
fusio, abolutissime didiceris ex Natali Regis Ferdinandi, proponis
in exemplum 1503 annum. Illico enim vides sequenti die post nati
uitatem, quod est 11 Martij, aequinoctium, 12 vero plenilunium,
& in ipso plenilunio Dominicam accidisse, qua occasione Paschatis fe
stum, iuxta Theophilum statutu proxima dominica sequi debuerat, hoc
est, 19 Martij. Verum ex sententia ecclesiae 29 diebus integris dis
latum, 16 Aprilis sacratum vides. Vnde oculis vsurpare licet erro
rem Kalendarij manifestum, utq. pascha non secundum Moysen post
14 primi mensis, sed post plenilunium mensis secundi, quod plane alie
num videri quaeat, imo quod adhuc amplius, eo tempore, quo sol 5
gradum Tauri occupat, qui immundus dicitur, celebratum tempore
regis Ferdinandi sit. Quod aequinoctium subinde anticipet in causa
est Trepidatio octavae sphaerae, & quantitas anni Solaris hunc vsq. in
diem nondum satis cognita. Hyparchus enim annum 365 dies, 25
M, 12 secunda habere prodidit. Iulius Caesar 365 dies, 6 horas,
adunquem, quod a vero longe abest. Ptolemaeus 365 dies, 5 ho
ras 55 M, 22 Z annum sacre afferit. Alfonso anno 365 dies,
5 horas, 49 M, 16 Z (quem si sequaris, quomodo quarto quouis
anno diem intercales non vides) inesse pronuntiat. Anticipatio au
tem aequinoctii in annis 132 prope variatur per vnum diem. Pro
xima Kalendarij corrupti causa est, illa scz, quia coniunctiones oppo
sitionesq. luminarium, iuxta Dionysij Cyclum supponantur, cum ta
men haud ita longo temporis processu, certitudinem suam obtineve
leant. Consuetudinem ecclesiae sequutus, cyclos premisi, per quos pa
scha nunc inuestigare discis, quomodo semper quidem vti poteris, si
modo praesens ecclesiae ritus, ut nunc est, seruetur. ¶ Cyclo Clau
ius paschalis enuntiatum 35, literarum dominicalium enuntiatum
praecedens, edocuerunt, per quae duo festum paschale nunc diceretur.
Numerum ergo Clauium in limbo interiori, quem penes NVME
RVS CLAVIVM maiusculis, ut liquet, habetur literis inspicere.
Quem visum cum indice Z rotae volubilis vexillum gerentis, signa.
In limbo deinde exteriori literam Dominicalem prius inuentam, pro
xima, post indicem, iuxta diem ordinem obuiam quare, & eidem in
dicem adiunge, sic, ut litera cum ostensore non occulatur, sed linea
ducie eiusdem indicis tantummodo mediam alteram inter literam do
minicalem praesentem & proximam antecedentem, contra diem or
dinem puta, sitam contingat. Illum etenim diem Christiana consti
tutio generali quadam obseruatione paschalem tueretur. Festa post hac
mobilia suis in locis ordinatim apparent. Demonstratio ocularis esto.
¶ Dignus CAROLVS semper Augustus anno 1500 currente
genitus, cuius litera dominicalis E D, Cyclo autem Clauium 38
fuit. Nunc 38, qui est numerus penultimus limbi interioris cum in
dice notetur, quoniam vero E iam litera dominicalis esse desinit Fe
bruario (sicut anni Bisextilis ratio exigit) index modo non in E sed
in D literam 19 diei Aprilis vicinam transferendus est. Itaque & d
literas, dies autem 18 & 19 per medium diuidat. Quo facto, pa
schale cum reliquis festis orbiculatim suis nominibus expressis, liquet
sola Septuagesima ibi aduerenda fuerit, quae in anno Bisextili non
eo die, quem Septuagesima nomen attingit, colitur, sed in eo qui huc
sequitur.

HIS FESTORVM INVENTORVM ordo est anni 1500 currentis.

Septua. 16 Febr: Iudica	5 April. Cate	17 Maij
Estomihi 1 Mar: Palmarum	12 April. Rogationu	24 Maij
Quadra 8 Mar: Pascha	19 April. Ascensio dñi	28 Maij
Remi. 15 Mar: Quasimodo	26 April. Exaudi	31 Maij
Oculi 22 Mar: Misericord. dñi	3 Maij. Pentecoste	7 Iunij
Letare 29 Mar: Iubilare	10 Maij. Trinitatis	14 Iunij

In praesentia festum paschale iuxta obseruationes ecclesiae videntur
19 Aprilis exigere, cum idem si Moysen & partum sanctiones sequi
malimus 15 Martij celebrari, aut secundu Theophilum dogma in pro
ximam dominicam sequenti (quae est 22 Martij) transponi debeat.
Quod idem obseruare coacti eramus, si aequinoctium verum amplecti
voluissimus. Sed hic apparet pascha per 35 dies ultra debitum ter
minum dilatum esse, impurumq. in mensem, cui Taurus praefuit (die
enim

ASTRONOMICVM

Pascha in arie
te celebrandū
Exemplum
Regis FERDINANDI.

QVORVM TALIS EST SERIES
Septua. 12 Febr. Iudica 2 Apr. Cātare 14 Maii
Dñica Est. 26 Febr. Palmarum 9 Apr. Rogatiōes 21 Maii
Quadra. 5 Mar. Pascha 16 Apr. Ascensio 25 Maii
Remini. 12 Mar. Quasim. 23 Apr. Exaudi 28 Maii
Oculi 19 Mar. Misericordi. 30 Apr. Pentecoste 4 Iunii
Letare 26 Mar. Iubilare 7 Maii. Trinitatis 11 Iunii

Iudeorum er-
ror in celebra-
tione paschatis.

Quomodo pa-
schale festum
variatur ratio-
ne diuersitatis
meridianorū.

Pascha iam denuo mensi secundo inferitur, ideo quod æquinoctiū
secundo post Natalem FERDINANDI Regis contigerit. Tertio
post 2 (oppositio autem vera non media attendi in Paschali celebra-
tione debet), quæ iccirco nunc 12 Martii secundum patres, secun-
dum Theophilum & quinoctiū solidam rationem 19 Martii sancti
ficanda foret. Verum quia ecclesiastica consuetudo 16 Aprilis eli-
git Dionisium imitans, cuius æquinoctium 21 Martii dies est, fit ut
similiter in 35 dies paschali debita finem producat, Soleq;
in 5 Tauri gradu, impuro dicto, existente colatur. Neq; vero
nos tantum hic fallimur, cum & Iudei ipsi, quamvis egregie sapien-
tes sibi hoc loco videantur, æquinoctiū ignorantia imponat. Non
enim in primo, legi obtemperantes, sed secundo mensis contra Moysen
& edicta sua pascha adorant. Aequinoctium etenim statuentibus 13
vel 14 Martii contigit hoc presenti 1539 anno, ut 11 Aprilis pa-
schali solemnitate vacarent, cum aliis si exquisitam æquinoctiū com-
putationem sequerentur, legi suæ conuenienter 12 potius Martii
pompasillas paschales peregerint. Ita 30 integris diebus versus
peregredientes falsi sunt. Potest etiam alia de causa paschatis minus
stato tempore per omnem orbem culti varietas accidere, præter Mo-
saicam traditionem & ecclesiæ. Diuersitas namq; meridianorū non
vltimam paschatis variandi occasionem per regiones diuersas indu-
cit. Telluris enim globositas efficit, ut à Sole tota terra simul & vno
momento illustrari nequeat, quæ res diem causatur. Verum dimidia
tantum parte dies, altera nox, & e contra, dum fit non vltima festiuitas
tis huius veneranda varietas contingere potest. Cuidam enim terræ
partim luminarium oppositio videri potest, cuius minime, vni post me-
ridiem, alteri post noctis medium, ex quo fit, ut hic oppositionem ad
diem Solis, ille ad diem Saturni nonnunquam conspiciat. Cui in die
Saturni apparuit, sequenti Dominica festum instat, Cui die Domini-
ca cernitur oppositio, is mox octaua sequenti sollemnitas sacra peragi-
git. Quæ res locum haberet, si non vniuersalis quædam ecclesiæ con-
stitutio per orbem euulgaretur. Sed quoniam hæc & huiusmodi ne-
mini non per se obuia esse possunt, verbo attingis satis fit.

ENVNCTIATVM TRICESIMVM NONV.

Quibus anni temporibus, diebus, horis & minutis æqui-
noctia contingat presentissimè contueri.

lege, æquino-
ctia per instru-
mentum cōple-
xus. Neq; &c.

lege. Infima &
inmo.

Instrumenti
partium summa-
ria enarratio.

lineis nō liem-
cis

crediderim, sed quod palam facerem in tanto temporis spacio vernale
æquinoctium in Februarium vsq; retro cessurum, & quo vel sic saltem
maturius Kalendarii emendandi desiderium ecclesiæ inducatur. In-
strumenti partes igitur primum, postea vsum accipe. Infima & inmo-
bilis huius figuræ rota limbo constat vno, circulis pleriq; cōserto, qua-
rum singuli in partes 14 diuisi transuersalibus interstincti lineis sunt,
Sectionum quævis 14, diem refert, qui sunt 27 & 28 Februarii,
& duodecim Martii. Huius limbi extremas alba nigræq; spacia vici-
sim gerit, quorum alba dies, atra noctes denotant. Iuxta lineam spa-
cium candens transeuntem vides, M litteram subinde adiunctā, quæ
meridiei nota est. Linea nigrum discans, mediam noctem signifi-
cat, N littera opposita. In spacio illo obscuriori C & R litteræ
reperiuntur, C occasum, R ortum innuens. Sub dicto colore duo
decim gradus semper habentur, duodecim horas noctis signantes, si-
militer sub candido 12 horæ diei continentur, in vicem iam albe, iā
atræ. Nox enim æqualibus cum die horis participat, quoniam dies
illi

CAESAREVM

illi æquinoctiali congruunt temporis. Numerus ille horarum tertio in
spacio centrum versus de 3 in 3, à meridie in mediam noctem, rura-
susq; à media nocte in meridiem, nostro pro more scribitur. Quarta
huius limbi area dictum in se numerum vna cum nominibus suis con-
tinet, ut, an dies sit Februarii, an Martii sciatur. Interim limbi parte
indices quidam occurrunt cum annis Christi singuli notati ab vno cen-
tenario in alium, quorum primus 1300, nouissimus 3000 annos,
(omnes à Christo nato intelligendo) gestat. Rota post hæc omnia vo-
lubilis quinq; ostentores amplexa cernitur, primus ostensorum B, se-
cundus C, tertius D, quartus E, quintus F literis insigniuntur,
Quilibet horum 20 annos sub se continet, ita, ut omniū summa 100,
qui integer centenarius est, constituat. In ventre autem istius instru-
menti filum prominere, constituit. In ventre autem istius instru-
menti partibus sufficiunt. Inquisiturus quem diem anni præstiti
noctem centenarium anno vel annis propostis gerentem. Huius dein
de reperto, indecim alium mobilem superiorem superlucans, in cuius
superficie quadrangula propositum currentem annum ultra inferio-
ris indicis centenarium offender. Sicq; rotulam hanc meridianam In-
golstadtensi quadrante, habebit. Quo facto annum propositum in
area numerorum requirer, ubi super iuxta positam lineolam filum ex-
tendens, Mensuram diem horamq; æquinoctii vernalis in inferiori lim-
bo rotæ contuebitur, ante vel post meridiem euentus vel euenturum.
Quod si exquiratur aliquem centenarium aut præcillum deligas, ad
quem æquinoctium inuestiges, nullo iā amplius est opus labore. Nā
indices per centenarios distincti, neminem latent, per quos filum du-
ctum ex centro, dicto citius æquinoctii tempus vel elapsum vel elapsu-
rum manifestat. Quod si meridianum alio respondens æquinoctium de-
sideras, vel loco alteri, locum & tabula regionum in tertio enunciatum
posita summe, qui si orientalis est Ingolstadtio, horas & minuta eius in-
uenta in præstito instrumento numerata, à linea meridiei incipiens, id
est, à 12 (lineam dico cum M littera notatam) versus R, per inue-
tas horas seu minuta filum dirige, inde superioris orbis sub idem fi-
lato. Rursusq; filum lineæ anni currentis ultra centenarium super
induc, & continuo in limbo rotæ inferne, diem, horam & minuta tem-
poris æquinoctii vernalis extabunt. Iam si tres tantum dies ho. 0 42
numero dierum Martii (in quo æquinoctium cōtingit) accideris,
diem, horam minutaq; Antumnalis æquinoctii, quod in Septembri
accidit, habebis. Si vero locus occidentalis Ingolstadtio offerat. Ho-
ræ & minuta eius per tabulam regionum inuenta. C versus numeri
ri postulant, filo & ostensore, ut dictum est, dispositis. Multo hoc
idem per exempla manifestius euadit. Imperatoris Quinti CA-
ROLI Annus 1500 natalis scribitur. Qui numerus, quoniam
per se centenarius est, minore opus opera fuerit. Filum itaq; mox su-
per M ostensorem rotæ inferioris (ubi 1500 habentur) ponis,
quod in limbo decimum diem Martii, horas 6 minuta 28 post me-
ridiem (meridiani scz Ingolstadtensis) aperit. Cum autem Ganda-
uim, ut supra, Cæsaris natale solum sit, iam per tertium pronuncia-
tum ex tabula regionum Gandauim requirendum erit. Quod illic
occidentalis Ingolstadtio 39 minutis inuenitur, quapropter indicē
B super ostensorem M induces, numerabiq; 39 minuta retro oc-
casum versus, per quæ filum trahendum, mox in limbo diem 10 Mar-
tii, horam 5, minuta 49 pomeridianam, in quibus æquinoctium ver-
nale accidit habitantibus sub meridi Gandauim indicabit. His die-
bus, horis & minutis addenti tres dies, hora 0, 42, prodibunt
13 dies, 6 horæ 31 11 Septembris æquinoctii autumnalis tem-
pus. Aliæ demonstrationes lucidioris intellectus gratia sistat. In-
fima lucatam nomine auspiciis diui CAROLI inuenta ad Christianæ
fidei sanctimoniam conuersa, distans ab Ingolstadtio occidentem ver-
sus horis 6 M. 40 Ibi si seire laboras quando dici nox fiat par, hoc
1539 anno, tum ostensorem B litteræ M connecte, ab ipso B oc-
casum versus, horas 6 M. 40 numerans in limbo exteriori rotu-
læ mobilis, filumq; per ea deducens, in limbo exteriori rotæ immo-
bilis diem Martii 10 horas 10 Minuta 12 ante meridiem tem-
pus æquinoctii lucatani cernes. Regi FERDINANDO an-
nus 1503 natiuitas fuit, oriundo in Medina Hispaniæ vrbe, cente-
narius est 1500, quare B super M interatur, occasus ratione,
quia Medina Ingolstadtium hora 1 M 12 superat, hora 1 M 12
versus occidentem à B in limbo mobilis rotæ querendæ erunt, per
quæ filum trahetur, indexq; B sub idem reducitur. At filum per li-
neam tribus annis proximam directum, in limbo immobilis rotulæ
diem Martii 11, horam 10 M 43 ante meridiem ostendit. Eo ipso
igitur minuto Sol principium Arietis ingredi Medinæ incolis dici po-
test. Verum ne quid deesse conuenire possis, loci orientalis intel-
legendi viam quoq; aperiam. Hierusalem Ingolstadtio est orientalis
horis 2 minutis 24, quo loco si sciturus æqualitas diei & noctis quo
die & hora anni natalis supradicti regis scz Ferdinandi, qui est 1503
euenerit, tum impone B, ut nosti, litteræ M, numerando cōtra ori-
tem à B duas horas 24 minuta, & hoc in mobilis rotæ limbo, fili-
um per ea deduc, inde B subducto. Iam si filum lineæ trium annorum
inferis, tum illud in limbo fixi orbis 11 Martii, horas 2, M 19
pomeridianam, horologio Hierosolymitano cōgruentia, aperiet. Quo
niam autem sola B littera hucusq; vti sumus, non abs re fuit adhuc
altero dogmātem planiorem reddere. Esto vero tale. Aequinoctiū
vernale ad annum Christi 1598, si nosse velis meridianum Ingolstadtii
si cons

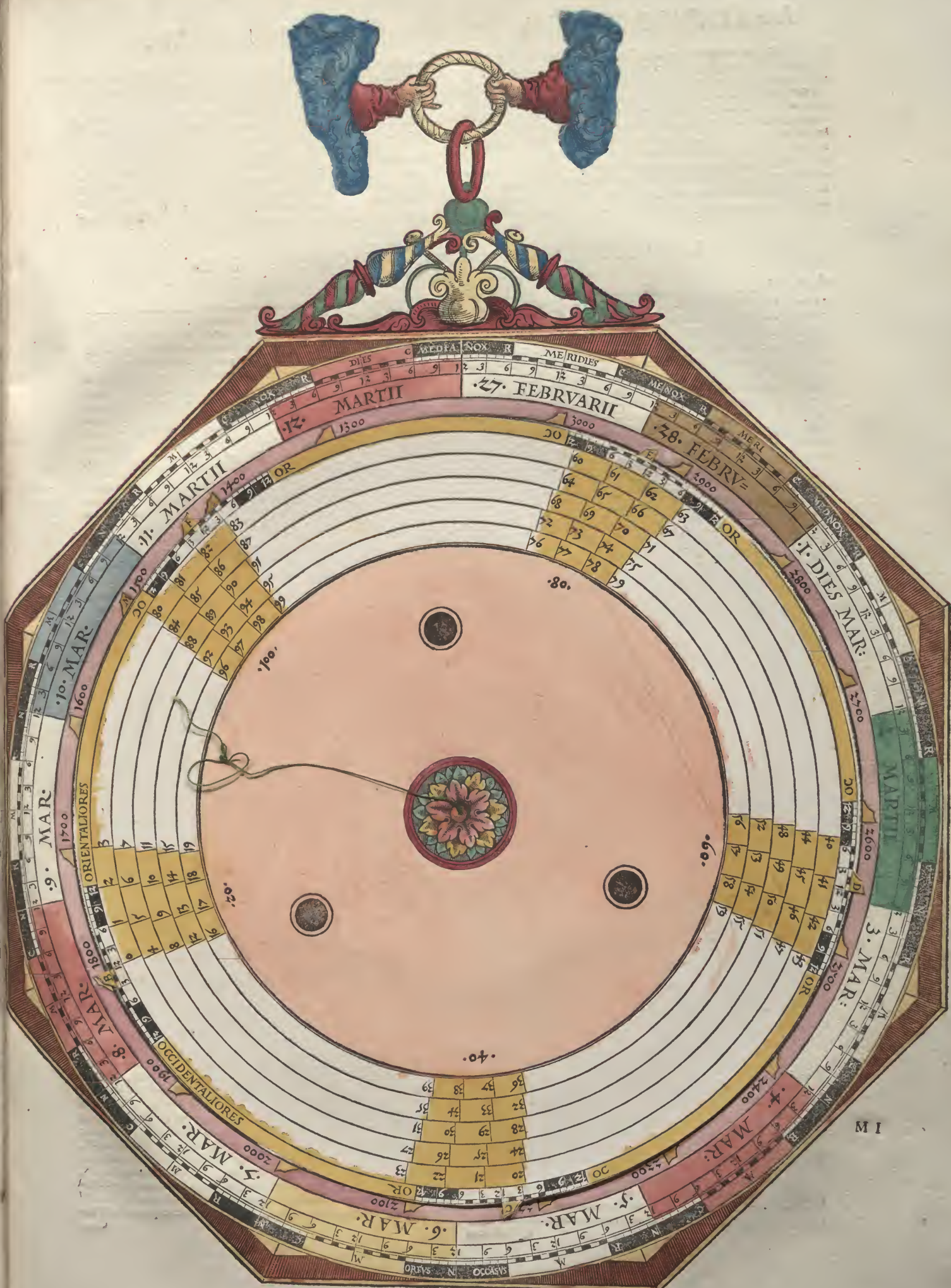
Quomodo
quinoctium
annuum in
inuestigetur.

Exemplum
CAROLI
Imperatoris

Inuentum
la occidentali

Exemplum
Regis FERDINANDI

Quomodo
quinoctium
annuum in
inuestigetur.

ASTRONOMICVM

Centum, 98 annos penes ostentorem F inuenis, ideo F literam indicat M centum 1500 applica, sumq; super lineam 98 annorum dirige, quod in instrumenti limbo diem Martii 10 hora 0 m 55 post meridiem indicabit. Cui si numero adiaceres dies, hora 0 minuta 42, redundabunt dies 13 hora 1 m 37 Septembris, quo tempore æquinoctium Autumnale futurum erit. Ita si fallor abunde instructus es, quo pacto sit æquinoctium duplex quotannis indagandum, itidem & pascha secundum ecclesiasticum ritum. Cum vero concilio visum sit Christianis pascha nobis cum Iudeis celebrandum non esse, non inconsummum videtur huius rei quoque paucis meminisse. Iudeis lex Moisaica præscribit, Luna decima quarta mensis primi honorandum paschale festum, id quod ipsi, propter ignorantiam æquinoctii

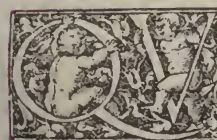
CAESAREVM

æquinoctii in 13 vel 14 Martii ab illis translati, nequitiam præstare possunt. Ad hoc æquinoctium licet nihil dubii ingrat, traditioibus tamen propriis irretiti solent. Nam si 14 Luna in secundam feriam, id est, diem Lunæ incidit, tum pascha die Martii exequi solent, & si diem Mercurii plenarium occupat, Iouis diem in pascha tecipiunt, aut si Luna 14 die Veneris occurrat, iam cum pascha in Saturni diem transeunt. Id quod nulla scriptura eos iubet aut cogit, Mercurii Venerisq; dies effugere ne seæ pascales fiant perpetuo, nescio qua superstitione laborant. Sed ut oculis deprehendere quæz Iudeorum quotannæ paschæ sequentem subordinaui methodum, per 160 annos certa supputatione examinata.

TABVLA PASCHATIS IYDAICI AD CENTVM SEXAGINTA ANNOS SEQUITVROS SUPPUTATA.

Anni dies					
1540	23 Martii die Martis	1580	31 Martii die Iouis	1620	8 Aprilis die Saturni
1541	12 Aprilis die Martis	1581	21 Martii die Martis	1621	27 Martii die Martis
1542	1 Aprilis die Saturni	1582	8 Aprilis die Solis	1622	16 Martii die Saturni
1543	20 Martii die Martis	1583	28 Martii die Iouis	1623	25 Martii die Martis
1544	8 Aprilis die Martis	1584	17 Martii die Martis	1624	12 Aprilis die Solis
1545	28 Martii die Saturni	1585	4 Aprilis die Solis	1625	2 Martii die Iouis
1546	18 Martii die Iouis	1586	24 Martii die Iouis	1626	21 Martii die Martis
1547	5 Aprilis die Martis	1587	13 Aprilis die Iouis	1627	10 Aprilis die Martis
1548	24 Martii die Saturni	1588	2 Aprilis die Martis	1628	30 Martii die Saturni
1549	13 Aprilis die Saturni	1589	22 Martii die Saturni	1629	17 Martii die Martis
1550	1 Aprilis die Martis	1590	9 Aprilis die Iouis	1630	6 Aprilis die Martis
1551	22 Martii die dominica	1591	30 Martii die Martis	1631	26 Martii die Saturni
1552	9 Aprilis die Martis	1592	18 Martii die Saturni	1632	15 Aprilis die Solis
1553	30 Martii die Iouis	1593	7 Aprilis die Saturni	1633	4 Aprilis die Martis
1554	18 Martii die dominica	1594	26 Martii die Martis	1634	24 Martii die Iouis
1555	6 Aprilis die Sabati	1595	15 Martii die Saturni	1635	14 Aprilis die Solis
1556	26 Martii die Iouis	1596	3 Aprilis die Saturni	1636	3 Aprilis die Martis
1557	16 Martii die Martis	1597	22 Martii die Martis	1637	23 Martii die Iouis
1558	3 Aprilis die Solis	1598	11 Martii die Martis	1638	12 Aprilis die Solis
1559	23 Martii die Iouis	1599	31 Martii die Saturni	1639	1 Aprilis die Martis
1560	11 Aprilis die Iouis	1600	20 Martii die Iouis	1640	28 Martii die Saturni
1561	1 Aprilis die Martis	1601	7 Aprilis die Saturni	1641	17 Martii die Martis
1562	21 Martii die Saturni	1602	27 Martii die Saturni	1642	5 Aprilis die Martis
1563	8 Aprilis die Iouis	1603	17 Martii die Iouis	1643	25 Martii die Saturni
1564	28 Martii die Martis	1604	5 Aprilis die Iouis	1644	14 Martii die Iouis
1565	17 Martii die Saturni	1605	24 Martii die Solis	1645	3 Aprilis die Martis
1566	4 Aprilis die Iouis	1606	20 Martii die Saturni	1646	21 Martii die Saturni
1567	25 Martii die Martis	1607	2 Aprilis die Iouis	1647	10 Aprilis die Saturni
1568	13 Aprilis die Martis	1608	22 Martii die Martis	1648	28 Martii die Martis
1569	2 Aprilis die Saturni	1609	9 Aprilis die Solis	1649	18 Martii die Saturni
1570	21 Martii die Martis	1610	29 Martii die Iouis	1650	6 Aprilis die Saturni
1571	10 Aprilis die Martis	1611	19 Martii die Martis	1651	27 Martii die Iouis
1572	29 Martii die Saturni	1612	5 Aprilis die Solis	1652	14 Martii die Solis
1573	19 Martii die Iouis	1613	27 Martii die Saturni	1653	2 Aprilis die Martis
1574	6 Aprilis die Martis	1614	15 Martii die Martis	1654	23 Martii die Iouis
1575	26 Martii die Saturni	1615	4 Aprilis die Martis	1655	12 Aprilis die Iouis
1576	15 Martii die Iouis	1616	23 Martii die Saturni	1656	30 Martii die Martii
1577	4 Aprilis die Iouis	1617	10 Aprilis die Iouis	1657	19 Martii die Iouis
1578	23 Martii die Solis	1618	31 Martii die Martis	1658	8 Aprilis die Iouis
1579	11 Aprilis die Sabati	1619	20 Martii die Saturni	1659	27 Martii die Solis
				1700	23 Martii die Saturni

PRIMAE PARTIS CONCLVSIO

VIDEAS, Lector amice, me omnino tui verè colèdi natū, pro huius astronomici parte prima claudenda, theorema quoddam subieci, in quo veluti præsentī arena ob oculos cernere quæz, ad quid astrorū motus hactenus per totā hāc operis partem, fusiſſimè traditi, conferant. Tale autem est, quod quam maximè humanitatē prodesse valeat, cuius iuuandæ gratia, nihil non paratus subire perpetuū sum. Dies autem Criticos, id est, iudiciales, quorum præcipuus apud medicos vsus in curationibus existit, nondum præſentes, sed instantes inuenire solerter docet. Vnde ni fallor, liquere prudētibus fati potest, quam astronomiæ scientiæ non tantūmodo voluptatē, verum etiam vtilitatē humanæ seruire soleat. Quod theorema, licet succinctum sit, nihil tamen in eo, ad meliorem astronomiæ declarationem, desiderari à quoquam putauerim.

ENVNCTIATVM QVADRAGESIMUM & VLTIMUM.

Dies Criticos, id est, iudiciales, medicis in morbis iudicandis necessarios, per instrumentum hoc subnexum, citra operam computi inuenire.

Pud omnes in confesso est, astra quædam diuinæ virtutis esse instrumenta, per quæ vniuersum illud gubernari credimus. Syderum enim opera, effectus seu inclinationes, seu influentias dicās, diuinæ providentiæ quædam esse documenta, quis est qui neget? cum nihil non in hoc mundo iuxta astrorum dispositiones affici videamus, quamvis omnia in deum referri soleant, Quemadmodum

Quemadmodum autem non securi, operis cuiuspiam structuræ tribueris, sed fabro, qui hac vtitur, sic astrorum effectus, quimotus eorum runderem consequuntur, non ipsis astris, sed deo, illa regenti, gubernatig; causæ, veluti primariæ, ascribere debemus. Huiusmodi astrorum cursus & motus multiplices, nobis, cum Deus Optimus Maximus patefaciat, cœlumq; ipsum librum tantū apertum, in quo futura per stellarum & luminarium transcursum significatur, recludat, pauca & nos super hiis, quæ ex eo nobis libro collecta sint, dicere instituiamus, & maximè de hijs, quæ ad humanā pertinere salutem videntur, qua in parte licet medicinæ vigilantibus in primis commodare quæzamus, non solum tamen hijs, verum sed alijs quoq; rationem suæ valitudinis habituris saltem non postremam prodesse animus est. Tametsi illorum gratia medicorum præcipuè, qui astrorum expertes sunt, factum

ASTRONOMICVM

etiam putauerit hoc nobis aliquis, nec immerito, fateatur enim, non solum namq; consilium securi, certius & præſentius mederi laboranti stum poterit. Quanta enim vis sit dierum iudicialium, quos Criticos vocant, nemo doctorū ignorat. Quanta etiam necessitas obseruandæ Cris̃is medico incumbat, tū aki, tū Ptolemæus, naturæ scitissimus auditor 60 Centiloquii sui dictione hortatur, hijs verbis. Super ægrotis criticis dies inspicere, ac Luna peragrationem in angulis figuræ 16 angulorū. Vbi enim eos angulos bene affectos inuenieris, bene erit lāguis, cōtra malè, si afflicti inuenieris. Hactenus Ptolemæus cui verba, quoniam nō nihil obscuritatis in se habet, astronomiæq; tū oibz nō vīs adco obuia sunt, euidētiora planioraq; reddā. Sciddū ergo primo quid vocabulum CRISIS significet, xpĩc̃is græcè, latine iudicium, velox & vehemens in morbo motus est, ad salutem vel ad perniciem. Vehemens idcirco, quia seuis ab accidentibus contingit. Morbi enim tunc & nature pugna excutitur acerrima, nec vllum aliud morbi tempus Critico grauius existit. Cris̃is autem perfectæ nulla esse potest, in qua non sit sensibilis materici delinquentis expulsiō, ex quo constat in morbis sine materia contingentibus nullam fieri cr̃is̃im. Dierum ad morbos diiudicandos pertinentium quadruplex differentia est. Critici enim sunt & Indicatii, Intercedentes & Vacui. Critici dies qui & Decretorios vel Radicales vel Iudicatorios appellatur, est tempus illud, quo natura confurgit ad humorum peccantium siue expulsiōnem siue permutatiōnem. Indicatii vel Indicarij dies est, qui signum dat futuræ cr̃is̃is, quo die & hora, qualisq; fieri debeat, apparet enim in eo omnino iudicium aliquod futuri iudicii, per quod certi fumus de salubritate vel periculo sequentis cr̃is̃is. Intercedētes dies illi sunt, qui & interpolares seu prouocatori dicuntur, in quibus humor noxiū naturam prouocat ad pugnam. Ideo intercedētes dicit, quia inter criticos & indicatios cadant. Cris̃is in eisdem euenit nonnunq̃, sed per accidens tantum, vt ratione virtutis vel medice, vel alterius cuiuspiam symptomatis. Vacui dies seu Medicinalis dicitur, in quo natura prorsus quiescit, neq; quidquam diffidit morbum & virtutem naturalem concitatur, adeo, vt per diē vacuum tutō curationem, moliri liceat. Priusq; vero praxim ipsam cr̃is̃is aggrediamur, alia videntur præmissa necessaria. Primo, nullum non lignum peculiarem quandam naturæ partem, quantum ad quæ leatēs attrinet quatuor, sibi vendicare. Arietē, Leo & Sagittariū, quia calidi & sicci flammā bilem tuncunt. Taurū, virgō & Capricornus, quia frigidi & sicci, nigraē bilē respondent. Gemini Libra & aquarius calidi & humidū Sanguinem imitantur. Cancer Scorp̃us & pisces frigidi humidūq; pituitæ assimulantur. Proximum est scitu, Signo cuiuslibet planetæ dominari, vnde domini nomen retulit, vt arietē & Scorp̃ionē Mars, Taurū & libram Venus, Gemini & Virgini Mercurius, Sagittario & piscibus Iupiter, Capricorno & Aquario Saturnus, Cācro Luna, Leonis Sol, domini sunt. Signorum præterea quodlibet hominis partem sibi peculiarem arrogat, quod idem faciunt domus cœli, id quod sequens figura innuit.

Cris̃is quid. Cris̃is & decretorius, Indicatijs. Intercedens siue interpolarijs. Vacui qui medicinalis dicitur.

Prima domus Caput Secunda domus Collum Tertia domus Ma. & brachia Quarta domus Pectus Quinta domus Cor Sexta domus Intestina Septima domus Renes Octaua domus Pudibunda Nona domus Femora Decima domus Genua Undecima domus Suras Duodecima domus Pedes

Notandum est in superplanetam sub radiis vocari donec inter 15 & 12 gradum à sole reperitur, à 12 vero gradu Soli propinquan rem combustum iam dici, debilissimiq; effectus esse, tantoq; imbecillior rem, quanto proximior Soli fiat, imò impeditum vocabulo non inusitato apud Astrologos vocari. Item retrogradum planetam ab omni virtute destitutum esse scias. Luna cum fuerit in via, vt dicitur, Latet vel combusta, quod est à 19 gradu ± vsq; 4 m, tum eadem virtutis propè deiectione videtur.

Errantium quibus summa virtutis potestate si domos vel 10 vel 11 vel 7 vel 5 tenuerit, liber saltem ab iniquiori aliorum contuitu vel commercio, vt dictum est. Iidem vero imbecilli dicuntur, quando 12 6 aut 8 domum occupant. Item domus 12, 6 & 8 domus, quocunq; in loco figuræ constitat, nihilo secus damnum importat omnibus quibuscunq; tandem aspectu suo participat.

CAESAREVM

Ad hæc duodecim signa trifariam dici solent, Mobilia scz fixa & Communia. Luna etenim in morbi alicuius principio mobiliū signum aliquod tenente, contingit morbum illum cito terminari, & contra, si in signo fixo est Luna morbi ortu, produci eundem ferè videm, sicut in Comuni Luna cum sit initio affectus, plerumq; mutari, in aliumq; transire eundem.

Signa Mobilia { Arietē, Cancer, Libra, Capricornus } Signa fixa { Taurus, Leo, Scorpius, Aquarius, Gemini, Virgo, Sagittarius, Pisces }

Neg; vero minus planetarum singuli singula humani corporis membra, morbosq; diuersos innuere solent,

1. Saturnus vesicam, lienem & aurem dextram intuetur, affectus vero Cancerum, Podagram, Elephantiasim, & melancholicos huiusmodi omnes.

2. Iupiter habet morbos omnes qui ex sanguine abundantiore aduſtiores proueniunt.

3. Mars fel, pudenda, Testes, aurem sinistram & epas, Febres acutas, Erysipleda, Morphem, Apostemata interna præcalida, significat.

4. Sol possidet cerebrum, visum, neruos, Cor, Latus dextrum, Hypochondria dextra, omnem calidum affectum, quales sunt febres ardētētes & tertianarum species.

5. Venus Renes & nucham obseruat, morbosq; pudendorum quoscunq; & maximè à frigore causatos indicat.

6. Mercurius Pulmones respicit & linguam, animi affectus quoslibet, Phantasmata, Somnia, mentis alienationes, & huiusmodi.

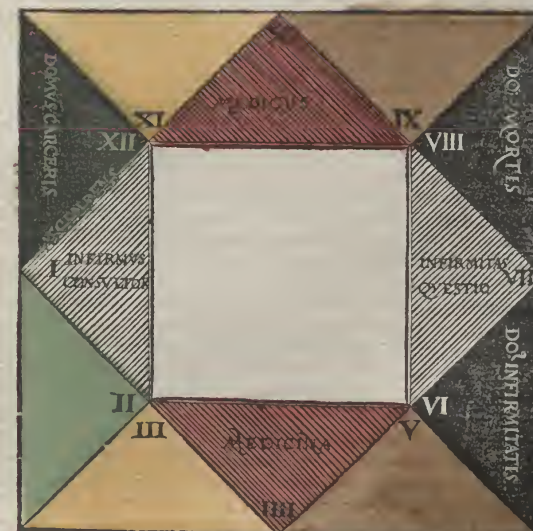
7. Luna Matricem & muliebria colit, Menstrua, Cathartos, Morbosq; frigidos & humidos, vt Apoplexiam, Paralysim, Conuulsiōnum species, Epilepsiam &c. indicat.

Notandum est in superplanetam sub radiis vocari donec inter 15 & 12 gradum à sole reperitur, à 12 vero gradu Soli propinquan rem combustum iam dici, debilissimiq; effectus esse, tantoq; imbecillior rem, quanto proximior Soli fiat, imò impeditum vocabulo non inusitato apud Astrologos vocari. Item retrogradum planetam ab omni virtute destitutum esse scias. Luna cum fuerit in via, vt dicitur, Latet vel combusta, quod est à 19 gradu ± vsq; 4 m, tum eadem virtutis propè deiectione videtur.

Errantium quibus summa virtutis potestate si domos vel 10 vel 11 vel 7 vel 5 tenuerit, liber saltem ab iniquiori aliorum contuitu vel commercio, vt dictum est. Iidem vero imbecilli dicuntur, quando 12 6 aut 8 domum occupant.

Item domus 12, 6 & 8 domus, quocunq; in loco figuræ constitat, nihilo secus damnum importat omnibus quibuscunq; tandem aspectu suo participat.

SEQUITVR FIGVRA QVÆ OCVLIS EXPONIT DO MVSV MEDICATVRO considerandas.

M II

ASTRONOMICVM

DE DOMIBVS COELI

Vnde Crises
auspicanda sit,

Institutio in-
strumenti pro
Crisi indaganda.

Qua ratione
Crisis contin-
git.

Quomodo
Crisis horafit
inquirenda.

¶ Dominus cœli prima dominusq; eiusdem, egrum interrogatorem si
ue consultore perpetuo referunt, Septima via cum domino Morbi,
Decima vna cum domino Medicum, qualis se & qua fortuna morbo
sit occurrus. Quarta & dominus eius Medicamen, quem se & vsum
affecto sit allaturum, significat. Sexta octava & duodecima, loca mor-
borum referunt. Quocirca quodcumq; planeta melior aliquem ex
quatuor angulis incoluerit, siue dominus anguli cuiusvis ex illis fortu-
nator, liber, potens, nec impeditus extiterit, tum anguli istius felici
us iudicium consequitur, sin minus, contra fiet.

¶ Tempus nunc ad Crises vocat. Nunc enim & quales sint & quo pa-
cto futurae præstentur, dies insuper Indiciui & Vacui & Interceden-
tes quomodo noscantur doceamus. Studiosissime ergo explicabe-
ris à laborante principio quoniam temporis momento, peius habere
fenerit, id quod vltimus morbi principium vocabitur, aliàs inualio-
nis hora dicta, tempus est, quo eger se laborare percipit, utpote, soli
tis operationibus impediri sentientibus, quod quidem in morbis acu-
tis, & his qui subito inuadunt animaduersu facile est. Atqui
cum solet 7 14 vicissimq; primo diebus, subinde pugna quæ-
dam inter morbum & virtutem nostram oriri, dies eos voca-
runt Astrologi Criticos. Alios autem Criticos interfectos, in quibus
pariter, sed remissior pugna contingere visa est, Indiciui dixerunt.
Adhuc etiam alios à illis Indiciui & Indiciui, in quibus inbeci-
le admodum natura & morbo certamen impendit, aduerentes, In-
tercedentes nominantur. Motum enim lunarem hac in re ficut in om-
nibus, (ut cuius occasione humores & omnia hæc infima vehementi-
simè afficiunt) scrutantes intimus, 16 angulos in Zodiaco luna-
res, in quibus Luna consistens naturæ superpetis contra morbum de-
bellandum ferret, deprehenderunt. Nihil vero est, quod te moueat
hoc in loco, quod Arabes non imitemur, qui partitionem hanc angu-
lorum in æquatore, non autem in Zodiaco, & id cum Ptolemæo, ut
ipsi putant, statuunt, cum re vera Ptolemæus id nunq; somniat, ne-
dum fenerit. Hic mihi si fidem non habes, Pontanum aliosq; relege.
Angulorum autem singuli 22½ gradus habent, veluti sequens figu-
ra distinctè aperit, in qua primo index quidam cum signo X occur-
rit, qui gradui Lunæ in affectus principio adducitur, vnde linea quæ-
dam albicans per centrum instrumenti, in quo cum alia rectos angu-
los efficit ducta limborum procedit. Binæ illæ lineæ instrumentum
in 4 partes secant, locaq; Crisium in Zodiaco monstrant. Crises il-
læ ob differenciam aliarum aere pinguntur, in quolibet medio duarum
Criticarum alia est Indiciua nomine. Deinde inter Criticam & In-
dicatiam semper interponi solet alia, Intercedens dicta. Ita quæli-
bet ex his quarta 4 in angulos partitur, quos si connectas 16 cer-
nes, quemlibet eorum interuallo 22½ graduum ab alio separatum,
quod interuallum, Vacui dicitur, dum à Luna peragrat. ¶ In die-
bus ergo iam dictis qui futuros nosse desiderat, indiem X loco Lu-
næ, quo ad fieri exacte datur adiungat, loco inquam quem Lu-
na morbi inchoati tempore coluit, sic enim facto reliquos omnes tam
Criticos quam Indiciuos & Intercedentes (sile lineis singulam ad-
moto) ob oculos in Zodiaco per gradus & minuta signatos cernet.
Natura enim hac in parte cunctior est, neq; morbum prius aggredi-
tur quam auxilii tempus præsto sit, id quod potissimum quadraturæ
& oppositionis afferre solent. Quarta enim & oppositi aspectus ideo
Crisim efficiere verè solent, quod his temporibus non amplius humori
à principio peccanti Luna adit, sed aduersaria huic inueniatur, natu-
ramq; potius stimulet, oppugnatrix morbi vetius. Illos autem Lunæ
aspectus non solum obseruabis quadram se & oppositionem, sed etiã
alios qui Indiciuos & Intercedentes causant, semper tales intelligen-
do à morbi incipientis gradu factos, quoniam & tunc Luna quid futu-
rum de Crisi, id est, an salubris nec ne, euentura sit, ostendit, id quod
perfectius iudicabitur tum demum, si figuram cœlis secundum illud tē-
pus extructam perspexeris. Si tempus post hæc Criticum, Indiciui-
um vel Intercedens seire velis, vide quo die Luna gradus illos ingres-
sura sit, qui à lineis dierum illorum ostenduntur. Sic, meridiem eius-
dem diei inspicere, quo in loco Lunam habeat, que res per organum Lu-
næ vel per Ephemerides æque seiri potest, loco Lunæ ad meridiem ac-
cepto, aduerte num gradus Criticos vel Indiciuos &c. cum superet
nec ne, si enim excedit, tum hora Crisis vel Indiciui post meridiem
eueniet, qua propter in quot gradibus fiat excessus notandum est, pro
quolibet gradu horam 1 m 52 vel si maius simplicius, horas 2, &
pro dimidio gradu horam vnam vel 4 m minus, si ad vnguem vis,
computando, sic enim proximè aut perfectè horam inuenies, qua na-
tura cum morbo certamen sitinitura. Si vero locus instrumenti meri-
die requisito minor inueniatur, similiter graduum numerum in horas
antemeridie partire, vno gradui duas vel 1 cum 52 m tribuens,
& prope verum horam Crisis vel Indiciui &c. habiturus es, &
hoc secundum Lunæ motum medium. Quod si exactius adhuc desi-
deras, motum Lunæ diurnum diei proposito debitum quærito, vnde
facilimè proportionum regula horam inuenies hunc in modum. Pri-
mo loco motum diurnum, Secundo loco 24 horas, Tertiò vero di-
stantiam loci Indiciui à meridie ponas, ut, motus diurnus dat 24
horas, quid distantia? Perfecta regula, quotiens horas & minuta re-
mittit

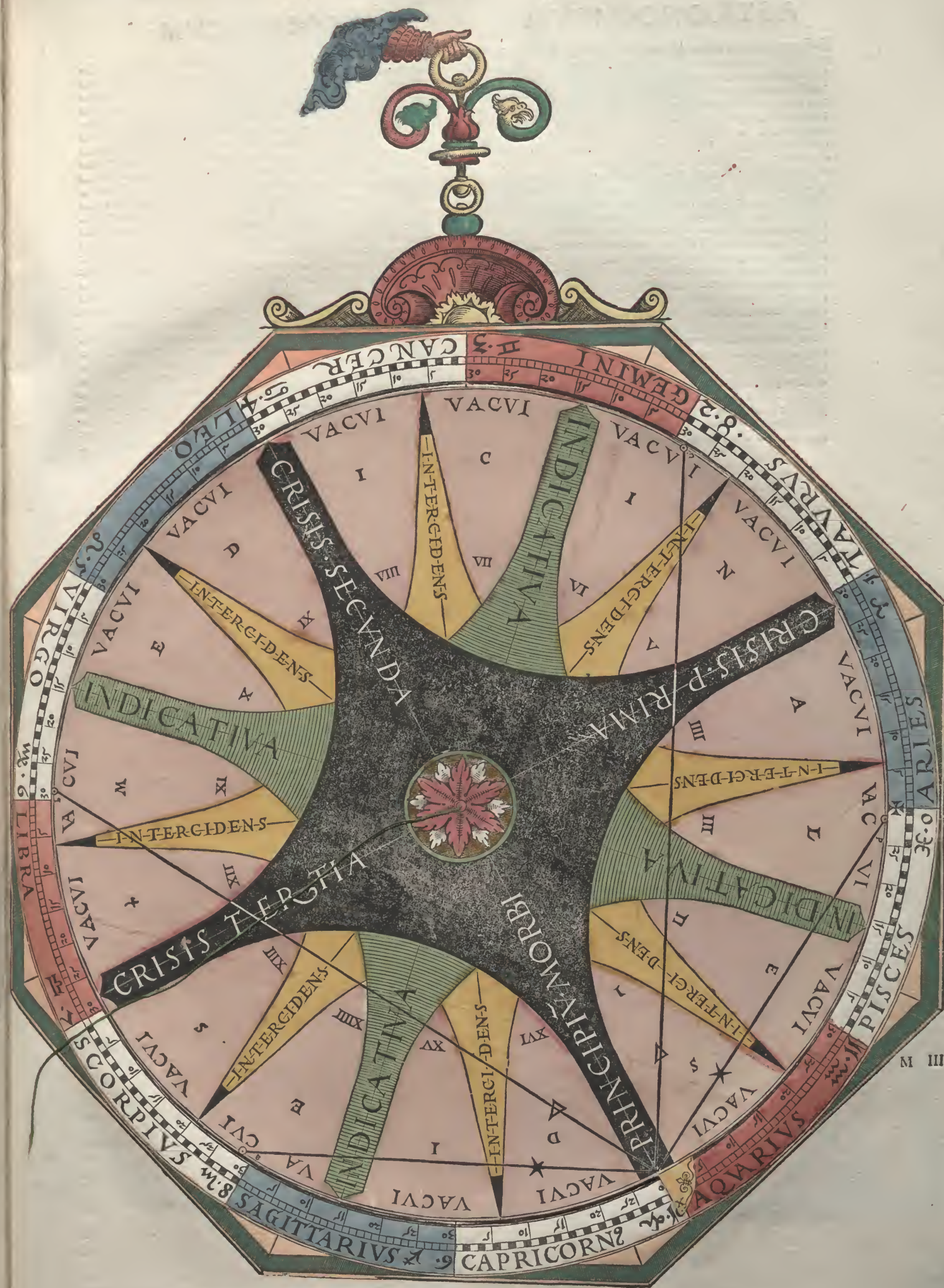
CAESAREVM

mittit. Hac obseruata cautione interim, q si distantia sit antemeridi-
em, quoties dematur (ut si prodeant horæ 3 antemeridie, tam
subtrahantur à 12, & dicatur hora esse 9 antemeridie) Pomeri-
dianus vero per se relinquatur, quotiens, quicquid creat & à meridi-
e nuncupatur. Quandoquidem vero Luna non æqualem indies mo-
tum peragat necesse est, dies quoq; Crisium inter se variari, nec in
dem semper diem certè incidere, frequentius tamen 7 mo, & 14
bis præsertim acutis indiem □ & ♀, quorum alter in 7 mo, alter
in 14 to die ferè contingunt. Est etiam tertia Crisis, quæ 20 die
sepius aut 21 accidit, propter quadram aliam. Diebus itaq; Criti-
cis omnibus habitis (quod de Criticis loquit, idem de aliis quoq; Indi-
ciui & intercedentibus dictum volo) figuram cœli erige cum plane-
tis & stellis fixis, præsertim insignioribus in Zodiaco vel propè hunc
fatis, in eadem collocatis. Hoc facto locum ante omnia Lunæ conti-
ne, eius accidentia singula memoria excipiens fidelit, se & aspectus, pas-
siones, secundum omnium aliorum planetarum motus, utrum bene-
uolos, maleuolosq; sustineat. Simile iudicium de stellis fixis fac. Hæc
enim si omnia decentes fuerint sortita locos, Crisim protulidubio
nam naturamq; morbo præualituram portendent. Si impeditorem
Lunam videris, omnia contraria & inauspiciata, naturamq; morbo suc-
cubituram iudicabis. Nisi cum indicis præstentibus morbi materia
pugnet, aut aspectuum infortunata in Hæte, id est, similitudinibus suis
constant, id quod salutis exemplum potius esse solet, quāq; per acci-
dens, ut si affectus sit flegmaticus, id est, Frigidus & humidus, Luna
vero radiatione quadam communiet Marti calido & sicco planete,
vel conuerso. Aut si in morbo bilioso Luna frigidus & humidus
astrum incolat, Planeta enim tunc esto per se obelice solet egritudi-
ni, sua tamen natura aduersatur adeo, ut virtuti naturali contra mor-
bum potius auxilietur. Simile quiddam de prospectioribus stellarum
tam fixis quā errantibus ceteris statuitur. Nam si harum aliqua
morbo in eam, id est, temperatura dissonant natura sua, Crisim re-
morari videtur, quam tamen ob genuinam bonitatem non omnino
tollit. Iudicium est par in omnibus 16 figuræ angulis, vno ani-
maduersa, se & quod in criticis angulis pugnae vehementiores oriri
quā in alijs soleant, propter euidens diffiduum signorum, quod tra-
ditiōe qualitatū & sexus in quadris & oppositionibus habent. Me-
diocrem autem in Indiciui, & quasi nullum in intercedentibus dicitur
men repetere est, quare leuissima his posterioribus, naturæ & morbi
pronocatio sentitur, nisi forsitan accedens aliquod grauioris luctu cau-
sam inferat, quemadmodum si luna planetis vndiq; iniquioribus pres-
si, locoq; delecto & inauspiciato circumscripta per talem intercedentem
esset, Indiciua autem figura Lunam rursus benigniorem per omnia
exhiberet, tum enim hæc dies alia felicior esse cur non possit? Re-
ipia Indiciui & Intercedentes aspectus dici nequeunt, quia tamē
cunior aspectus quā alia loca sunt, ideo cum à Luna pene-
tur non infrequenter natura insurgere egritudines aduersum, mate-
rias earum digerendo coquendog conficitur. Non pretermittendū
hoc quoq; se in die critico plerumq; egrum mori, Luna cum aliquo
planeta maligniori coniuncta vel aspectu infeliciore participante, &
maxime consimili in temperamento planeta cum morbo existente,
Constratum porrò si planetis & stellis fixis secundioribus saltemium
gatur, fieri. Fit & aliquando Crisis 5 die, Luna * occupante, in
decimo quoq; Δ Lunati existente. Sed his quas iam enumeravi-
mus potissimum rationibus nempe accidentium vltuueniunt. Neq;
vero repugnat illud Hypocratis, Quartus index Septimi, ubi qua-
rum & non quintum nominat Hypocrates. Cum etenim ille decen-
sibus præcepta regulari quadam methodo vellet astrorum imperio-
ribus non omnino ignoranda tradere, septimum autem & 14 Cri-
ticos tanq; insigniores exprimere conaretur, per quatuor incederet
tum iudicauit, ideo factum sanè ut quatuor potius quā quintum
interficeret Criticis vellet, sicut etiam 11 potius quā 10 eadem
de causa, quāq; trinus tam in 10 quā in 11 incidat, & per con-
sequens etiam Crises. Eodem modo 20 dixisse Hypocratem puta-
ris & non 21, cum tamen non minus 21 q 20 iudicia eueniant.
Porrò Crises mutari solent non modo siderum ratione, uti audiui-
mus, sed aliarum quoq; rerum quæ medicis numero sex sunt, quæ di-
stichum eiusmodi comprehendit.

Materies, Virtus, Medicus, Symptoma, Minister,
Sydera, tot crises euariare solent.

¶ Sed quomodo singula fiant non est præstentis institui docere, ubi
præter astronomica nihil promittimus. Ad propositum igitur res-
uertentes reliqua percurramus. Luna vel in morbi principio, vel in
Crisi quacumq; aspectu carens alio simpliciter neq; bonum neq; ma-
lum significat, verum in huiusmodi aliquo tempore si cuiq; planeta-
rum conspiciatur naturam eiusdem tam æqui quā iniqui, sequi so-
let, infirmo quilibet ingerens. Quod si morbi principium Lunam
obineat aliquo aspectu participet, nō autē in die critico post, Crisim
pediri cōtingit. Egritudinis initio si Luna quatuor angulorū aliquos
cupet, tū accedēs indicii certū in significato qualicūq; fuerit consti-
tuit.

Cause cau-
tionis Cris

ASTRONOMICVM

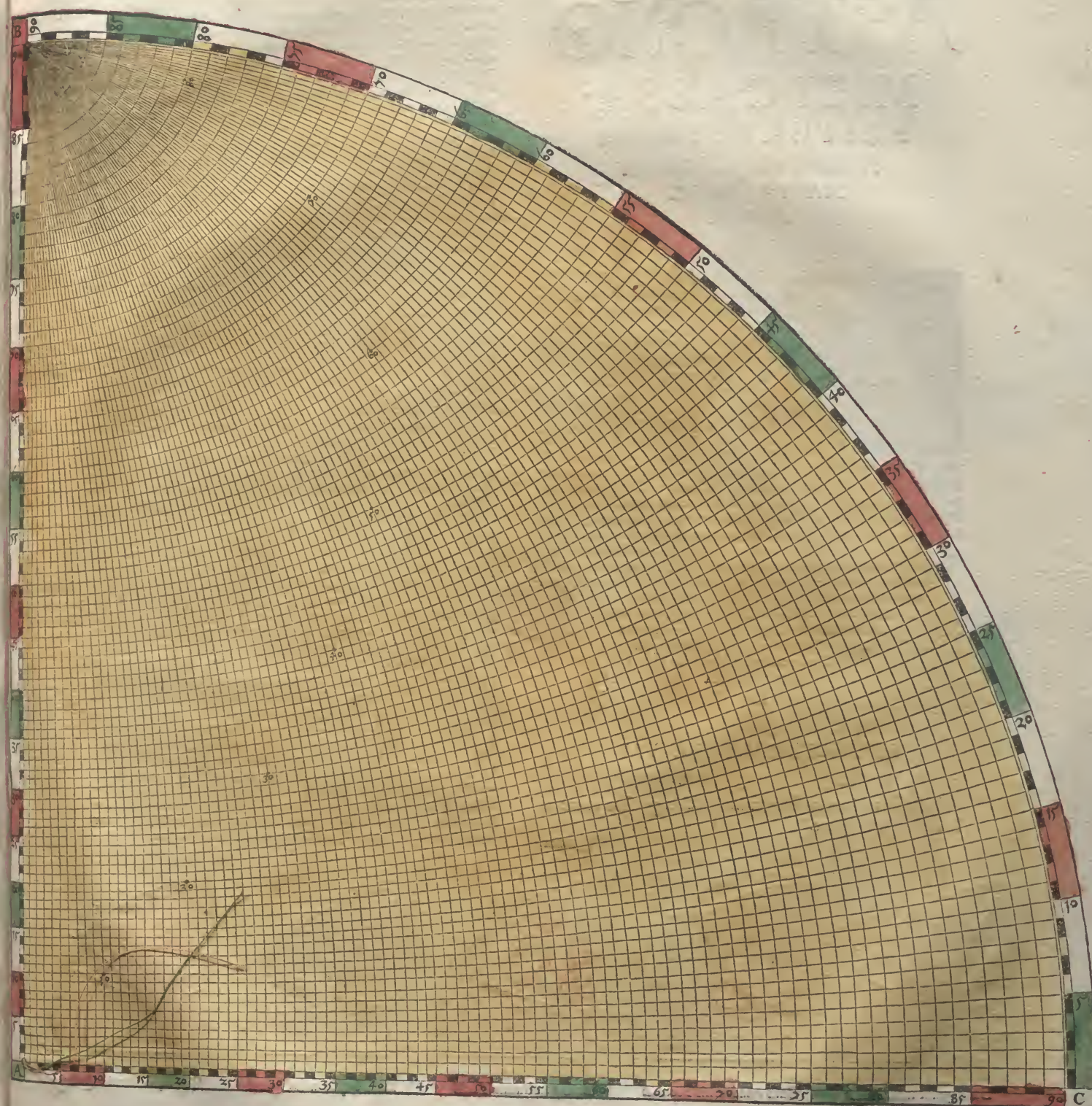
Passa vero eclipsim Luna, crisis tempore, indicium est malae. Eodem tempore si planetam sub radijs Solaribus constitutum inspiciat Luna, nihil definendum erit, quia paulopulus nihilo/ imò nihil omnino virtutis hic aspectus obtinet, similiter in Crisibus iudica, nisi Saturnus aut Iupiter aspiciantur, qui 6 gradibus à ☉ elongati & orientales, tunc vna vim suam ostendere possunt, sicut & si Mars, quem tamen oportet 10 gradibus ad minus à Sole distare orientalem, reliquos autem ad 15. Nam si eorum aliquis cum Luna aspectum efficiat remotior 15 gradibus à ☉, signum non boni fieri solet. Tres illi, occidentales si sunt, id est, post solem occidunt, remotiores 15 gradibus, prauum quiddam similiter testantur. Venus & Mercurius soli orientales & minus 15 gradibus à sole remoti, iniquiores sunt significatores. Hoc temporis si fiat signum ascendens Aries vel Libra, & Luna angulorum aliquem possident, certissimam crisin in ☐ vel ☿ Luna progressa afferet. Luna itidem aucta lumine, morbo incipiente, Solis aut Marti simul conspecta, significat egrum periclitaturum letaliter, tunc quando ☐ vel ☿ sui gradus attigerit. Sed si aucta lumine Saturnum intueatur, tunc ☐ vel ☿ conspecta post, egritudinem adaugebit, ita tamen, ut eger sit euasurus, tamen si eger. Quod si numero & lumine simul aucta Saturnum intueatur Luna, nulla infirmitatis variatio est sequutura, illa ☐ am vel ☿ nem efficiens. Non posthabendum quoque illud egrorum subinde grauari diebus quibus Luna aliquot in faustius lumen aspicit, & eo grauius affici, si lunam contingat in termino aspectus infirmis consistere, veluti eundem postea agrum saluari rursus & reuelare contingit, secundo aspectui rursus accedente Luna. Luna sub initio tempus crescens, si gnum sit morbum in ☐ to vel ☿ to, salutaris tantummodo radiis praesentibus finitum iri, infirmis vero accedentibus agrum letaliter omnino affectum iri. In huiusmodi figura coeli ad morbi principium

CAESAREVM

cipium erecta, septima domus diligenter inspicitur, in ea enim planeta malignior si locetur, aut alius radijs suis cum comprehendat, vel si dominus domus infeliciores sit, quoniam medici significatores, qui do sentem deferendum, & alii deligendum. Coniunctio ☿ & ☿ in occupans morbi principium, eundem longiorem fore praesagire. Initium affectus si Lunam cum Marte vel alio calido & siccis sydere, & maxime cum suis fortitudinis receptione conuenientem habeat, morbo itidem calido & siccis existente, certus sis eundem iri auctum post, secus vero, si frigidiore morbus praepolleat. Fieri potest ut 2, et 3 licet beneuoli praedicentur, agro tamen officiant, idque si in natiuitatibus laborantium, loca morborum, id est, sextam 8 & 12 domos incoluerint. Per haec autem ex natiuitate certius de morbi statu astrologum iudicare posse nemo non videt. Deinceps Luna, Solis, & aliorum planetarum beneficia, id est, optimas eorumdem in angulis constitutiones breuiter absoluemus. Primus est felicitatis status, cum beneficia stellarum fortunae ipsae cum Luna in angulis coniunguntur. Secundus, si beneficia irradiationibus à beneficiis stellis illustrantur. Tertius si à fortunis ipsis beneficiis stellis corpore vel lumine circumdantur ante vel retro. Quartus si autoritatis fortunae fuerint collocati Luna vel Sol vel planetae vel anguli, ut in suis finibus, domiciliis, altitudinibus, triangularitibus &c. Quintus si in suis similitudinibus, quas Haitez vocant Chaldei, reperiuntur. Sextus si in cardinibus vel succedentibus. Septimus si in oppositis angulis, id est, loci dominus quem hospitem dicunt, bene etiam affectus sit. Tot sunt conditiones vel status, vel constitutiones euentuum prosperiorum, totidemque praesagiorum malorum contrariae dispositiones inueniuntur. Adde morbos acutos & veloces Lunae, Chronicos vero, id est, eos qui longiori tempore durant siue tardos, Solis cursum imitari. Et haec de Crisibus, diebusque crisis dicta sufficiant.

ASTRONOMICI CAESAREI PARTIS PRIMAE FINIS.

Meteoroscopion planum Apianum

ASTRONOMICVM

munis lateris loci nobis ostendit. Itē perpendicularē ex H trigoni tibus versus C, ea circuli in L secare cernitur, perq̃ merito F L arcum scē 30 gra. 34 minutū latus cōmune B F basim trianguli minoris 20 scē gra. F D autē basim maioris 30 gra. & 20 in cōtinentū pronuntiamus. Idem operandi modus in trigono fuit, cui tertium latus maius duobus conuenientibus sit, semper autē in hīs maiori lateris arcus primū quadranti imponendū est, eo quod basis esse postulat, non aliter hoc modo cum B D agi visum est, vbi etiā F punctus requirit solebat. Hīs itaq̃ paucis vniuersum primi mobilis opus seu intellectum abundē consequitur, quā tamen nō quod pauca sint, sed quod preciosa, prudens lector nunq̃ non admirari, fat scio volet. Iam dictorum forma praeceat.

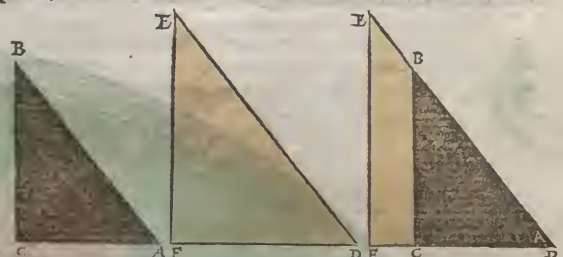
ENVNCTIATVM SECVNDVM

Omnes primi mobilis commoditates geometrica demonstratione & ca facillima agnoscere.

VM PLANETARVM A NObisā cursus vna cū primi mobilis vbi fa-
cillima, nec vnq̃ antea producta fide-
tate, quantum ego quidem video, expo-
siti sunt, superest vbi eiusdem primi motus
contemplationem pari facilitate produ-
cam, clarissimāq̃ demonstratione fit
mem, hoc enim vbi fiet, spero futurum
omnino, vt astronomico huic nihil
profus deesse quisq̃ quari possit. Igno-
sci vero mihi ab omnibus postulo, si hac
in parte succinxit furo, neq̃ in nume-

ram propositionum congeriem, sicuti in mathematicis demonstra-
tionibus vbi venire solet, adduxero, animus siquidem est, rem breuissimis
absoluerē, quā obrem vna dumtaxat Euclidis inductione contentus
ero. Quod si primi motoris tractationem ingredi penitus tentē, ve-
reor ne plerisq̃ ingratus faciam, praesertim geometricarum certifica-
tionum rudioribus. Sed quia rem omnibus planam esse volo, paucis-
simisq̃ traditurum subinde pollicar vnico interim Euclidis axioma-
te prestare conabor, est autem 4 haec Euclidis propositio libri sexti, quae
sic habet. Omnium duorum triangulorum quorum anguli vnus an-
gulus alterius sunt aequales, latera a quos angulos respiciunt sunt pro-
portionalia. Propositionem illam breuiter, triangulis binis propo-
sitis, hunc in modum elucidabo. Primus esto A B C, Secundus D E
F, horum vero amborum anguli inter se omnes cōuenientissimi sunt,
sic vt angulus A angulo D, angulus B angulo E, angulus C angulo
F per omnia respondeat. His angulis sibi assimilibus, latera quoq̃
proportionalia vt sint, oportet. Sic enim primi trianguli latera A B
cum secundi trianguli latere D E, sic etiam A C linea primi cū linea
D F secundi, rursum B C prioris cum E F posterioris trianguli, hāc
neq̃ conueniunt. Nec non A B linea habet se ad B C lineam, sicut
latus D E ad latus E F. Id quod adhuc magis obuium fuerit tyroni
cuipiam triangulos illos ambos sibi ipsis superpositos imaginanti hoc
pacto,

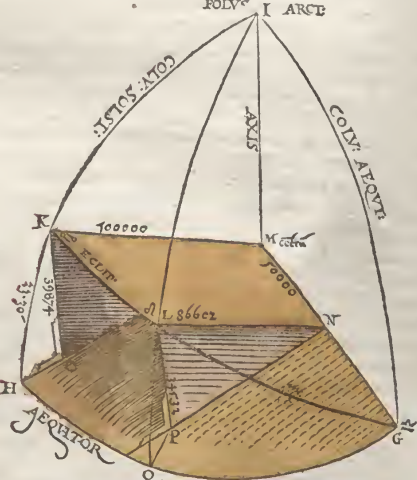

Quid agendū
hinc, qui vñs
primi mobilis
intellectus est?

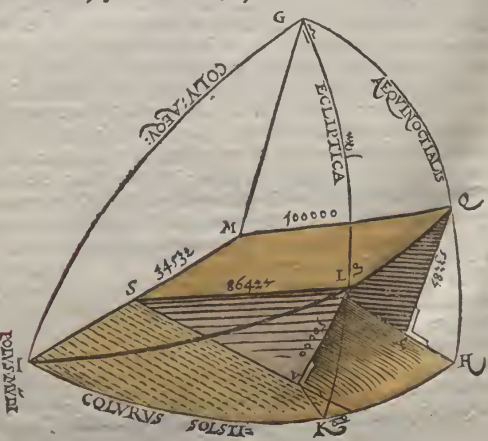
Commoditates igitur motoris primi, quācumq̃ aliquam rimatu-
rus, ante omnia triangulum quēdam sphaericum rectangulum animo
conciat, vt si cognitur sit, quātum Leonis initium ab ecliptica di-
stet, trigonum primū sphaericū formet, ibi autē quia vicinissima Leo-
nis principio ecliptica est, iuxta Librę initū, vbi æquinoctialē tranfit,
quarta eadem illa arcui G L K conferenda erit, sicut etiā proxima
æquatoris quadra literis G Q H committenda fuerit. Præterea
Leonis initium L litera, G autem principium Librę referente, G
L arcus gra. 60 pronuntians est, & solis declinatio longissima
K H 23 gra. videlicet 30 mi. dicenda est, eiusdem cum K H quan-
titaris est angulus L G Q, qui latus K H includit. Sciendum vero
est, omnē trigonum non pluribus q̃ tribus angulis, tribusq̃ laterib⁹ cō-
stare, ē quibus duo, si nota sunt, reliqua quoq̃ hac ratione constabunt.
Palam est eclipticę M K L G & æquinoctialis M H Q G superfi-
cies se se per diametrum G N M scindere, angulumq̃ ob id vniforme
memab M versus G constituere, vnde si nunc a litera K rectā in cē-
trum sphaerę M ducis, rectā similiter ab L in diametrum G M, eā-
dem tamen orthogonaliter in puncto N secantem prorsus, lineas
M K & N L æquidistantes cernis. Præterea si perpendicularē demit-
tas a K super basim M H, eam O punctū deferetur, quemadmodū
etiam

CAESAREVM

etiam ex puncto L perpendicularis demissa, superficiem M H G in
litera P incidet, ita bini trianguli, alter M K O, alter N L P late-
ribus angulisq̃ conproportionabilibus efficiuntur. ¶ Nunc ergo de
clinantis Leonis arcu scē L Q, vt propositū est, inspiciamus, dicēdo.
M K sinus integer, producit K O, maximā declinationis sinum,
quid N L, qui sinus est arcus G L, creat? Hic iuxta regulā pergenti,
quotiens L P, sinum arcus L Q, quem quæsiueras, remittit. Eri-
tate sunt. Cōsequenter reliqua etiam & angulos & latera huius sphae-
rici trigoni, vnde vniuersa primi mobilis cōmoda lucē accipit, inque-
remus. ¶ Ponamus itaq̃ G L & L Q arcus cognitos, quare angu-
lum L G Q, quia ab arcu K H significatur, sciturus pergo, inquis
N L, qui sinus est arcus G L, producit L P, quid sinus M K vbi si
regulā imitatus quorum cōstulero, quantitatē lineę K O reperiō. Cū
ius arcū vez K H requirēs, verā totius anguli L G Q capacitātē co-
gnosco. ¶ Est itaq̃ arcus G L ignotus, angulus vero G & arcus L Q
cogniti. G L itaq̃ arcū habiturus dices, sinus anguli G scē K O p-
ducit K M, sinus integrū, quid iā L P, qui sinus est L Q arcus, pro-
fert? Pro regulę operatus modo N L lineę quantitatē agnosces, cū
ius lineę arcū si assumas, cū priore pro vortē absoluens,

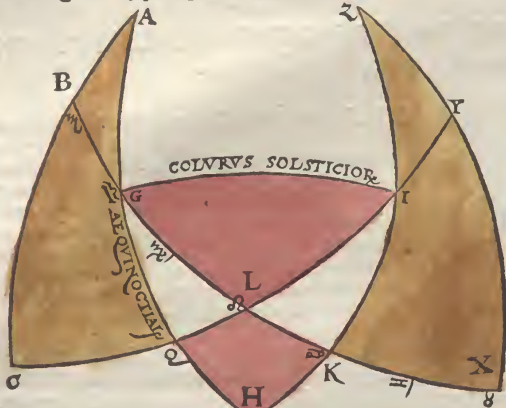

Itē G L Q angulus & arcus G Q lateant, quos simili via depre-
hensuri simus. Arcus ergo G Q H cū vna circuli quarta sit, & 90
gra, cōtineat, inquirendus Q H nobis arcus est. Qui inueniē & 90
gradibus sublatu, residuū nobis G Q scē arcū reliquit. Quā rē co-
lari demonstratione rursū afferetur superficies binas, vt antea in-
ginor, veluti Solstitialis colurus I K H vna cū semidiametro suo M
H, & axe I M vnā superficiē, sicut vt quadrās I L Q cū axe I M &
semidiametro M Q alterā cōstituit. Trigonū ergo nūc quāle supra
habes I L K literis distinctū, cuius latera duo supponimus esse nobis
cognita, sicut L K, quod arcus G L cōplemētū est, & I L, quod la-
tus idē quoq̃ arcus L Q cōplemētū est. Quoniam vero arcus Q H
cōplectitur angulū I L K, angulus I quēdā superest, quē codē
vt supra angulum G inuenimus, modo offendemus ita. Linea per-
pendicularis ex L puncto ducatur super axim I, illa enim in S pū-
cto terminatur, sinumq̃ arcus I L significat. Aio proinde, S L cō-
tinet L V sinum arcus L K, quid sinus vniuersus, scē M Q lī-
nea possidet? Et proportio lineam Q T remittit. Cuius lineę arc-
us est Q H anguli I quantitatē referens. Vnde si Q H arcū
a 90 demis, arcus G Q restat, ille qui quæsitus est. ¶ Quod si G Q
prioris trianguli notus statuatur, G L vero ignotus, tū L K arcus
æque ac L Q superi⁹ indagabitur, hoc modo. Dicitur M Q ro-
tus scē sinus Q T progredit, quid S L? arc⁹ autē K L in quo
to ostendetur, quo sublato a 90, arcus L G remanet.

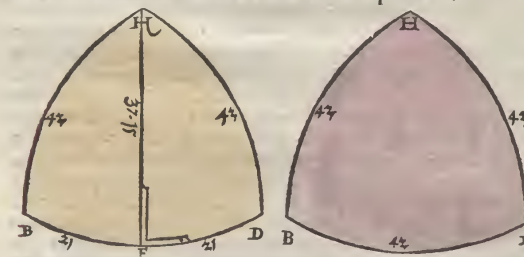

ASTRONOMICVM

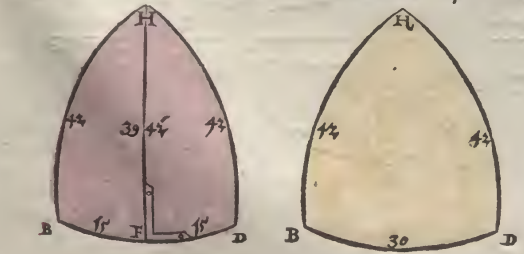
¶ Trigoni prioris lateribus G L & G Q manifestis, L Q latus
minus cognitur per alia duo cognosces, si hac proportionē vsus fueris
dicens, T Q dat Q M integrū scē sinum, quid V L promittit?
Q H enim & K L arcus iā liquēt (cōplemētis eorundē apertis)
in quoto L S lineę magnitudinē videbis, cuius arcus est I L, cōple-
mētū vero L Q hoc mō quæsitū offert. Vt patet in præcedēti figura.
¶ Restat vñ adhuc primi illius trigoni nondū ventilatū, videlicet G
L Q quantū sibi angulus L sit. Illud autē duobus videre modis li-
cebit, primo huiusmodi. Quandoquidē L Q iā patet, cōplemētū
quoq̃ suū, quod ad C vsq̃ se extendit, ei addiendū est, sicut etiam
arcui L G cōplemētū suū, quod ad B vsq̃ protendit addendū. Di-
cendū erit ita. Sinus L G arcus, sinū arcus G Q emittit, quid
sinus totus causabitur? Ibi quāprimū quoties B C arcū ostender
eum, qui propositum angulum G L Q includit, similiter angulum
I L K angulo G L Q æqualem, tanquā contrapositum. Se-
cundus modus ostensionis est talis, vt si dicatur, sinus arcus L I pro-
greditur sinū arcus I K (vt ergo enim illorū præfuit) quid sinus in-
ter? Appositē iā tractanti cætera, arcus Y X occurrit, quantita-
tem anguli I L K referens. Sic ergo bifariā idē demonstraueris. Cū
ius secundæ demonstrationis rationē ita intellexeris, si triangulum L
I K æque arcū G L Q trigonum imaginis constituit, sphaericūq̃
illā trapeziam I Y X K, per omnia similem trapeziam L K H Q,
quā propter eādē via demonstrandi est, Y X seu B C, quæ fuit an-
tea in designatō K H arcu, quo demonstrat, angulus sibi oppositus
G L Q & I L K, qui duplici via æquales iā reperiunt, assequut⁹ es.

Accidit interdū qd triangulus sphaeric⁹ rectū angulū nullū habeat,
verū latera tria nota. Angulos autē vt cognosces eiusdē trigoni fieri
non potest, nisi eundē in duos distribuas, ita vt quilibet rectū cōtineat
angulū, quo facto, promptū omnino singulorū angulorū spacia secū-
dum iā allatā demonstrandi methodum dimetris. Trifariā ad hac tri-
gulus non rectangulus exhiberi potest, aut enim tria, aut duo latera æ-
qualia habens, aut tria simul inæqualia complexus, proponitur. Triū
laterum æqualium triangulo, qui æquilateralis appellatur propositio,
eius vnū aliquod in duo per mediū in puncto F secā, arcumq̃ ex
puncto H in F vsq̃ producentē existima, ille enim propositum tibi
trigonum in binos rectangulos dirimet, post quod angulos simul & la-
tus illud commune demonstrandi via iam dicta perdisces.

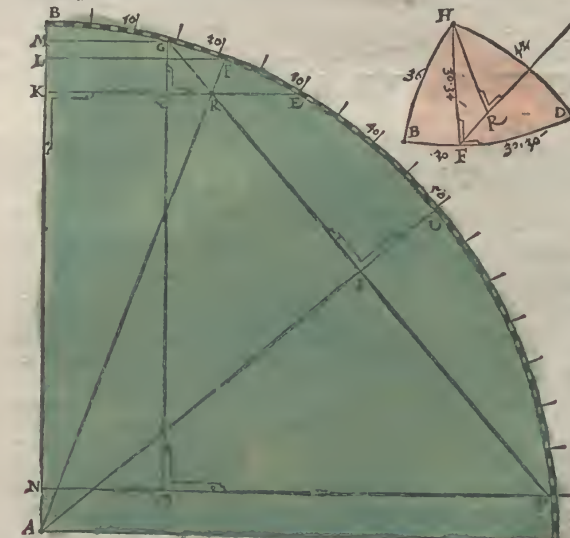

¶ Quod si duo habeat adæquata latera triangulus, quāle insequens fi-
gura præfert, tū latus tertiu ambob⁹ æqualibus insertū similiter in duo
partire, & hoc in puncto F. Iā si ab H id est, angulo lateri huic ad
uerso, arcū in F vsq̃ protēderis, triagulum tibi propositū, ab eodē in
duos triangulos rectangulos dispēci animaduertes, quos quidē trian-
gulos, quanti sint, adducto sæpe ostensionis modo deprehēdes. Sequi-
tur nūc figura triagulorū, in quib⁹ latus H B lateri H D assimilis ostē-
dit. Tertio triaguli latere, vel maiore vel minore duob⁹ alijs existente,

CAESAREVM

¶ At si vsu venit latera oblata triaguli omnia esse sibi dissimilia, primū
est, vt trigonū in binos parias rectangulos, quod quam facillime perā
gas, aliū insuper ostendi vsū excogitauis, qui est istiusmodi. Quātam
circuli partē id est, quadratē rite cū suis semidiametris orthogonijs ex-
pressam plano super aliquo delineā, cuius centrū A, semidiametrorū
extrema B C literis inscribe. Trigoni latus maximū limbo quadratē
tis impone, B D literisq̃ signa. Arcū trianguli mediocrem loca vna
extremitate in D versus B extendendo, alterā cū G signa. Mini-
mū trigoni latus circa B incipiens aduersus D emitte, & B E no-
mina. Iā ex D in centrū A lineā rectā duc, & arcū G D, me-
diocri trianguli latus exhibentē, a D versus C in puncto P termi-
nātem extende. Duo mox puncta G & P alia lineā rectā connecte,
Linea autē illa semidiametru A D per punctū I rectangulariter di-
uidet, G I sinus rectus arcus propositi scē G D vocatur. Postea
ex puncto E perpendicularē super A B diametru, eundē in puncto
K secatē, dimitte, & lineā E K sinū minimū lateris trianguli propo-
sitivoca. Deinde lineā orthogonālē ex puncto P, lineā A B super
iniice, quæ vsq̃ in N procedēs, sinum arcus B P ostendit. Hoc in
loco animaduerte me de lineis imaginarijs tantummodo loqui, per li-
neamq̃ nihil aliud, q̃ arcus sinū rectū existimare. Deinceps arcū G
D dupla, qui duplatus G P producit. Huius G P sinū rectum,
qui est G O require, eundemq̃ in lineā A B cū literis N M si-
gna. Sinus arcus B C lineā est M G, cui postq̃ duxeris æquālē
N O, super lineā N P, clarū est lineas M G & N O, sicut
etiā N M & G O æquidistantes esse. Cum igitur K E & N P
parallelæ sint, & si per illas alia tertia nempe G O P transuerfam cat,
sequitur omnino angulos G Q E & G O P vtrosq̃ sibi pares,
simul & rectos esse, quod secundū, esto non accedat, sufficit tamē æqua-
les in præsentia esse. Nobis nunc præmissa ex Euclidē repetentib⁹, scē
Omnīū duorū triangulorū quorum anguli vnus angulus alterius sunt
æquales, latera a quos angulos respiciunt esse quoq̃ proportionalia,
Succedet hunc in modū tractatio, vt anguli duo quales & recti, latera
quoq̃ proportionalia cōtineant, quales sunt G O P & G Q R
triaguli præfentes, qui duo anguli quoniam recti sunt, angulusq̃ Q G
R ambobus cōmunis est, patet angulū G R Q tertio quoq̃ G P
O æquālē existere. Latus insuper Q R adhuc ignotum, ex regula
proportionū inuestigabimus sic. Linea G O mōstrat sinū O P,
quid G Q? quotus regulę sinū Q R ostendat quæsitū, quē si ar-
cui B G adiciās, ad lineā nempe K Q, lineā K R quantitas de-
siderata a te palā fiet. Deinde sinū K R & sinū K N singulatim in
se duc, producatq̃ collige, collecti radix quadrata quātitatē lineę A R
ostēdit. Modo si arcū lineę A R a 90 demis, arcus H F relin-
quitur, qui ad angulos rectos sphaerales ab H in F punctū deferetur.
R F autē eiusdē sinus est, qui dicitur versus, quē si nouisse velis, A R
sinū a toto subtrahes, residuū ex subtractione R F restabit. Postre-
mo arcū B F queremus etiā hoc pacto. Imagināribus nobis lineam
L F, sinum scē arcus B F protendi, A R autem lineā vsq̃ in F
produci, trianguli duo A R K & A F L cōstingit. Vnde dice-
tur A R dat R K quid A F? Regulā sequēti quātitas lineę L
F in quotiente offeretur, cuius item arcus B F ab arcu B D sub
larus F D arcum relinquit. His peractis, prioribus sex demonstra-
tionū viis vtens, nihil nō ad votum vsq̃, scitu salte necessarium, hic ple-
ne assequeris.

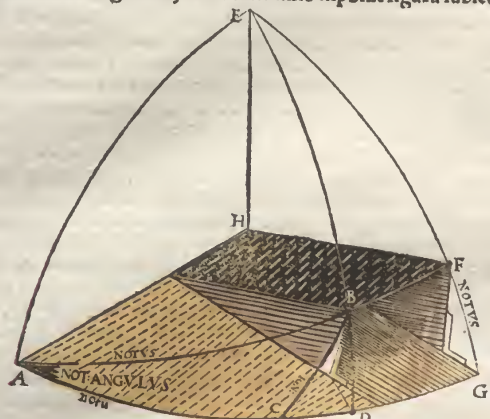
¶ Aliter eādē demonstratiōē institues sic. Quoties triangulū nō rectū
gulū tria cōplecti in æqualia latera cōtingit, ē quibus latera duo angu-
lus vnus cognita sunt, tertiu vero ignotū, quāle in præfenti triangu-
lo A B C, latus ignoratur C B, cōstant autē A B & A C,
proinde tertiu C B quoq̃ habiturus sic age. Principio arcū B D
cū qui ad angulos rectos sphaerales super arcū A C D G in puncto
N II D incidit

Alia demon-
strandi via.

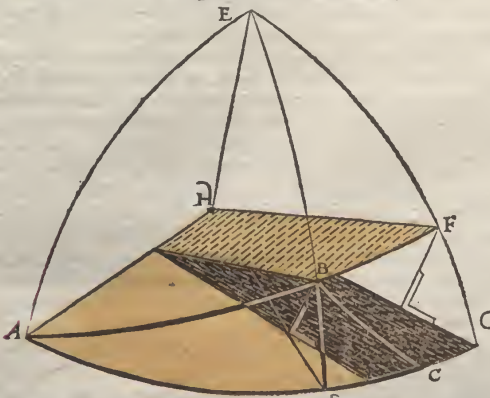

ASTRONOMICVM

D' incidit require, hoc autē adminiculo demonstrationis primæ fieri, arcu namq; L Q æquiparatur omnino, B D iam intellecto, C D quoq; arcus erit indagandus hoc modo. Demonstratio quarta ostendit latus A D trianguli A B D, quo habito, id quod ex hypothesi præcōptum est A C ab A D demus, residuum autē arcus C D erit, ita nouum triangulum B D C cōstituit, qui rectangulus in puncto D est, duobus ergo lateribus cōpctis, tertium quoq; hypotenusan scz C B ita ostendit. Si C D basim esse existimas, D B autē cathetum, hypotenusan C B eodē modo quo in quinta G L arcum inuenisti, demonstratione cognosces, veluti clarissime exponit figura subiecta.

¶ Adhuc alia via eundē triangulum condere licet, veluti si arcum A C maximum basi imponas, vt in sequenti figura apparet, hinc enim arcus B D orthogonalis inter A C cadit, quod vbi fit, prima cum demonstratione arcum B D iuxta, cum quarta vero basim A D, postmodū AD subtrahat ab arcu A C, & relinquatur D C, latus quoq; cognitum. Iā rursus triangulum habes B D C, cuius latera B D & D C sciuntur, tertium vt noscas restat, sed hoc quinta demonstratio per arcū G L docet. Hec itaq; licet pauca sint, sufficiunt tamen ad omnes totius primæ mobilis vsus intelligendos fore non diffide,

SEQVVTVR NUNC OBSERVATIONES COMETARVM

COMETARVM EXEMPLIS vsurus, oportune facturus sum si a prioribus nō discessero. Vfos ergo Cometarum quinq; temporibus CA ROLI & FERDINANDI Cæsarem ferē cōtinuos, pro institutione in præfens afferre non absonum mihi persuadeo. Atqui hæc nostra exemplificatio nō tam ob instrumenti vsu plenē exequendum studiōsiori amplectenda erit, quā propter cometicā, si licet ita loqui, stellæ essentia perdiscenda, & maxime caudæ obseruanda, qua de, neq; Philosophos, neq; Historicos, neq; Astrologos hunc vsq; in diē probatoria saltē attulisse cōstat, vt taceā interim cōceptationis modū, quē similiter a nemine vnq; priore ostēsum legimus traditū, vnde nobis liquet quo pacto & vtuus indagatorib; celestis motus cōstitissent, quē interim negligentia, prohi dolor deploranda quis non videt? Sed cōtō nō arduū sit, quomodo caudā à Solis radijs generetur cognoscere, nihilominus tamē cōsultum indicare videtur, quo pacto & ipse meteoroscopii auxilio idipsum vix esse cōpctum, & hoc ideo.

CAESAREVM

vt posteris quoq; si quādo post vsus postulari aliqua qua cometas huiusmodi obferunt (quoniam hactenus, vt pace omnium dixerim, nulla vel perquam exigua fuit) ratio extet. Vix hoc nomine nō omnia cometa genera includisse volo, quos alii radios circumcirca emittentes criniti appellant, alii caudas in terrā vsq; demittunt, qualis anno 1472 apparuit, cuius nō pauci adhuc memores reperiuntur senes, paucioris auctas vocantes, quoniam nō secus atq; lumē lucere inditum, terre caudam defixerat. Alii alio modo caudas radiosq; proiciunt, super quib; à philosophis iā olim abundē disertum est. Quo autē modo sequētes Cometa quinq; caudas secundum Solem instituerunt, demonstrandum assumptum, idq; sufficienter ex meteoroscopio presenti, quā quidem probationis viam aliā quoq; per numeros docuisse nos palā est. Præterea hac institutione vsus, licet non vna, sed multiplici ratione idem ostendat vel demonstret, contentus tamē erit simplici inductionis exemplo, quo & cætera per se non difficulte nouerit, breuitate enim omnia comprehendere non est.

COMETARVM PRIMVS

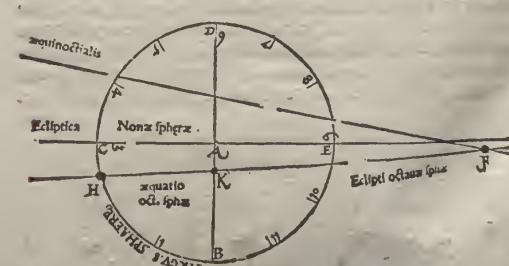
anno 1531 luxit, eo quo Augustæ comitia per Cæsares Carolum & Ferdinandum celebrata sunt, à diē 6 Augusti vsq; ad 23 mensis eiusdem, cuius quo pacto obseruationem instituerim, nunc capitulis consequenter 16 aperiam.

DE OBSERVATIONE PRIMVM IN

stituta adornataq; Caput Primum.

TELLA iā diebus aliquot conspecta, imō tertium decimum Augusti diē iā occupante de eius contemplatōe cogitare sollicitus cepi. Hic autē fructus Bootis astrum cum propē circulum verticalē cōstitit, cernitur, eo præsertim tempore, quo Cometa evidenti sine post Solē occultū luceret, nimirum hō. 8 mi. 20 post meridie, illico animū ad aliud transuli. Sed obiciat aliquis forsan me citra rationē sollicitum, obseruare enim cometam Torqueti opera facillimum fuisse, bene quidē, & fateor, sicut etiam subsequens Torqueti declaratio patefaciet. Vix sic agenti mihi nequa caudæ ratio inuestigari potuisset, quare eo quē enūmero modo procedi à me debuit, per quē præter illud mobilis quoq; primus vsus ostēdi potuerunt, id quod nō minus quā aliud laborauī sedulo. Primum ergo Bootis stellæ longitudo latitudoq; requirerentur, quoq; primum Alfonso esse testabatur 14 gra. 8 mi. 20, secundum 31 gra. 30 mi. septentrionale. Post hæc ex tabulis eiusdē Alfonso Aug. m. stellarum fixarum motus, qui & medius octauæ sphaeræ motus dici potest, excepit pendus erat, huiusmodi autē à tempore Christi vsq; in apparitionis horæ peragrasse videbatur 50 gra. 11 mi. 10 23. Postea accessit recessusq; cursum, qui & octauæ sphaeræ Argumentum vocatur, collegimus, qui erat 52 gra. 18 mi. 0 28. Quē quidē motum deinceps in meteoroscopii limbo à littera C versus B requisitum, in puncto E finiri cōpctimus. Filo deinde super lineā A B tenso, margaritaq; in 9 gra. eiusdē lineæ fixa, cum H littera expressimus, 9 enim illi gra. circuli trepidantis semidiametrum referunt. Filo rursus per punctum E extenso, margarita in area punctum F, ubi gra. 8 mi. 48 cernuntur, attingere inuenio. Hæc autē 8 uae sphaeræ æquatio fuerat, quæ medio eiusdem sphaeræ motui adiecta, augē cōmunem, quæ est 50 gra. 20 mi. 5 procreat, totidē enim gra. & m. stellarum errantium auges, inerrantiumq; loca à tempore Christi vsq; ad obseruationis diē variata sunt. Eadem ratione, motus à Christo ad Alfonso quoq; perquirens medium octauæ sphaeræ motum 50 gra. 9 mi. 11 23 ostendit. Atq; gumētum autem sphaeræ 52 gra. 3 mi. 34 24, æquationem eiusdē, gra. 8 mi. 4, quæ medio motui adiecta, augē cōmunem 50 gra. 17 mi. 14 creat, tot enim stellarum fixarū loca, planetarumq; auges à Christo vsq; in Alfonso tempera promouerunt. Vltimo augē minorem à maiori subtrahenti gra. 2 mi. 51 relinquuntur, quod quidē residuum augium & stellarū fixarum progressus ab Alfonso vsq; ad obseruationis tempus indicat, iccirco illud longitudini Bootis additum, verum stellæ ipsius locum, Cometae tempore, gra. scz 16 mi. 59 23 representat.

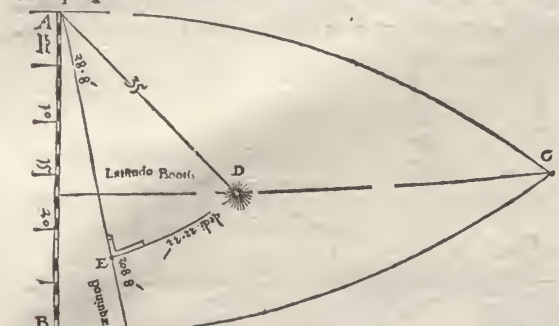

ASTRONOMICVM

BOOTIS DECLINATIO EIVSQVE ascensio recta ceu cognita sit, Caput Secundum.

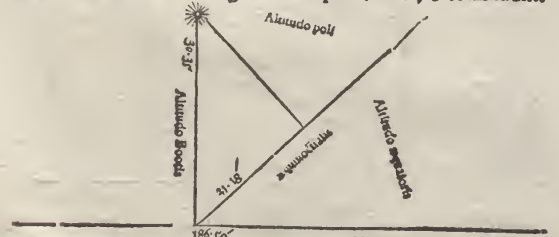
RINCIPIO ergo quantitas anguli illius, qui iuxta libere principium per eclipticam & circulum maiorem Bootem stellam transiunt, causatur (is qui in figura sequenti per lineam A D representatur) inuestiganda fuit, hoc modo. Stellæ Bootis longitudo in meteoroscopio ab A versus C accepta, gra. scz 16 mi. 59 cum puncto G expressa est, à puncto G sursum B versus latitudo quoq; gra. 31 mi. 30 numerata, cū puncto F signabatur. Super F deinde filum cum margarita tensum in puncto E limbum secare cernebatur. Arcus autem inter C & E situs, anguli propositi quantitas, quæ est gra. 64 mi. 34 ostendit. Filo iam denuo vna cum margarita super lineam A B extenso, distantia Bootis à principio libere quæ est gra. 35 offertur. Nunc solis declinationem maximam gra. 23 mi. 30 ab angulo prius inuento dementi, relinquuntur gra. 41 mi. 3, quæ tendit in limbo à C vsq; in I. Post hæc filum per I ductum est, declinatio quæ sita in area in dicat à margarita iuxta L punctum, quæ gra. 22 mi. 22 est Basilis autem A K cōmet gra. 28 mi. 8 inter rectas, & libere & Bootis ascensiones comprehendit, quæ ascensio libere adiecta, ascensio nem quoq; Bootis rectam scz 208 gra. 8 mi. producit.

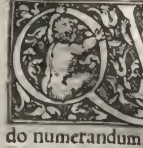
ALTITVDO BOOTIS SVPR A HORIZONTEM IN CIRCVLO VERTICALI. Item ascensio recta occidentis & medii coeli, quo tempore Cometa circulum verticalē attingeret, veluti deprahensæ sint, Caput Tertium.

Oritis post intellectam declinationem, poli Ingoledensis altitudo, vix 48 gra. mi. 40 in limbo meteoroscopii à C versus B numerata est, finiq; E littera apposta, per eandem mox filum transmissum, declinationem Bootis in Area contingebat, quod factum est in puncto F cum margarita super adducta. Rursus iam filo lineæ A B super tenso, margarita 30 gra. 25 mi. quo suple Bootes supra horizontem extat, quando verticalē circulum siue in orientis siue in occidentis parte cōtrectat, ostendit. Basis vero inter A & G discrimen dat ascensionem rectam, tum Bootis, tum æquatoris occidui, quæ est gra. 21 mi. 18, quæ dempta ascensio Bootis rectæ, æquatoris gra. qui horis orem contingit, Bootis verticalē occiduum contingente demonstrat, quæ liseit 188 cum minutis 50. His postremo adiecti gradus 90, ascensionem medii coeli rectam, gradus nempe 276 mi. 50 concludunt.

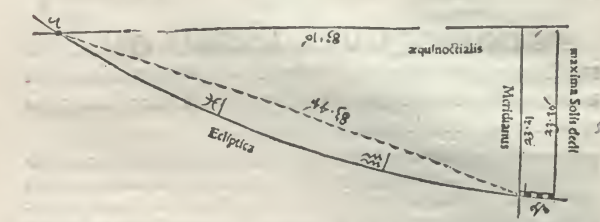
QVOMODO GRADVS MEDII COELI IN ZODIACO, eiusq; tum declinatio, tum altitudo supra Horizontem, deprahensæ sint, Caput Quartum.

Andoq; æquatoris gradus ille qui est ascensio recta medii coeli scilicet 276 mi. 50, in quarta æquinoctialis quadra reperitur, cōstet gra. & mi. à 360 subducere oportet, residuum postea, quod est gra. 83 mi. 10 in meteoroscopii basi ab A contra C eundem numerandum, litteraq; G signandum, per maximamq; Solis declinationem in limbo repetam filum tendendum. Mox à G sursum ad

CAESAREVM

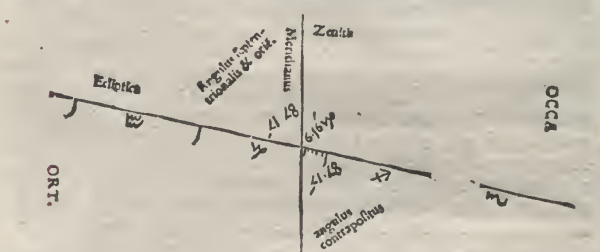
fili vsq; intersectionem, & arcus numeranti gradus 23 mi. 21 occurrunt, declinatio scz puncti ecliptici coeli medium contingens. Inter sectioni huius fili scz & arcus G B margarita admodum, filumq; super lineam A B inducendum, quo facto margarita gra. 83 mi. 44 ostendit, quos gra. & mi. contra signorum ordinem ab Arietis principio summent, textus 17 gra. & sedecim minutum offerunt, medij coeli in Zodiaco locus. Declinationem vero, id est, 23 gra. 21 mi. subtrahens, æquinoctialis altitudinem & hoc Ingoledensis (signum enim Capricornus meridionale est) gra. scilicet 41 mi. 20, residuum quod est graduum 17 mi. 59 altitudinem esse meridianam, quæ est 6 gra. 16 mi. 17, cognosco.

ANGVLVS VT SIT REPERTVS, ille quem meridianus cum ecliptica constituit, in parte boreali orientis, cometa circulum verticalē obtinente, Caput Quintum.

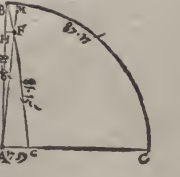
Istantia gradus medij coeli æquatoris & eclipticæ ab Arietis principio, item declinatione medij coeli ex prioribus agnitis, facile erat angulum quoq; qualis est propositus, inuenire. Requiritur enim declinatio quæ est graduum 23 mi. 21 in basi meteoroscopii & cum G littera quæ sita notant, indeq; sursum B versus arcum imaginanti, nec non in eodem arcu distantiam medij coeli in æquatore ab Arietis principio gra. vide licet 83 mi. 10 numeranti, & cum F littera signanti, deinceps filum super lineam A B, & margaritam super 83 mi. 44 (quæ sunt distantia medij coeli in Zodiaco ab Arietis principio) inducenti. Et postremo filum ab B versus C donec vnio punctum F teneat promouenti, filum in limbo anguli propositi quantitate, & hoc per arcum C E, gradus nimirum 87 mi. 17 demonstrat. Hunc angulum nihil opus erat quæsiuissē, sed illi contrapositum meridionalem scilicet occidentalem, quia tamen facilius inueniendi ratio suppetere, hunc præsentem, iccirco eundem demonstrare potius volui, Pro eo tamen contrapositum in cæteris vsibus, ratio siquidem contrapositionum eadem est.

DE GRADV ECLIPTICE OCCIDVO, eiusq; à vero occasu discrimine, alius amplitudine dicto, insuper de 90 mo ab ascendente gradu, vno eodemq; operationis negotio reperiendis, Caput Sextum.

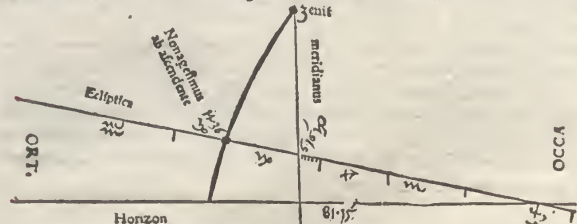
N hac inuentione opus erat iterū, veluti in superiori bus, aliqua trianguli cuiusdam efformatione A B G dicendi cuius vnū latus A G altitudo gra. medij coeli supra horizonte gra. cōtinens 17 mi. 59 manifestum ex 4. Capite erat, angulus etiam F A G ex proximo gra. 87 mi. 17 constans. Proinde totidem in limbo meteoroscopii numerans cū puncto M notabam. Filum deinceps per punctū illud tranfactū ita inuariatū retinebam, hinc ab A versus C 17 gra. 59 in cōputans, cū G signo inferebam, vnde sursum B versus arcus gra. dinumerans ad sectionē vsq; fili iuxta F litteram gradus 81 mi. 15 reperi, eadem rursus à contactu meridiani, & horizonis in parte australi occasum versus repetens punctum occidentum eclipticæ in ipso horizonte constitutum cognoui. Vnde totidē gra. à 90 dementi, occasus spatium siue amplitudo gra. 8 mi. 45 testat vixisse, gra. videlicet eclipticæ & m. à vero occasu meridiani versus distantia. Inde ubi margarita fili & arcus G B legem tum scinderet, filum autem in lineam A B rursus porrigeretur, tum ab vnione gradus 81 minuta 40 indicari cognita sunt, quem numerum resumens à coeli medio inchoans in Zodiaci ordinem

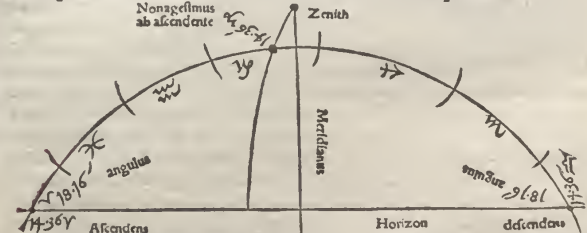
ASTRONOMICVM

signorum contra recte in gra. 14 mi. 36 deueni. Cui summae 90 insuper gradus addiens iterum in Zodiaco ad 14 gra. 36 mi. 36 delatus sum, locum eum quem scire institueram.

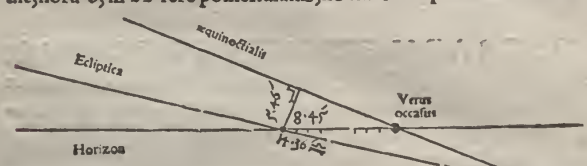
DE CONSEQUVTIA ANGLI QUANTITATE illius, qui in 14 to gra. & 36 mi. fit, sicut ex aduerso in ariete, nihilq; aliud quam 90 mi. gradus ab ascendente altitudinem exhibet. Caput Septimum.

Vm constat ex premis illis arcus ille quantus foret a puncto ecliptice occiduo & interfectione, tum meridiani cu horizonis ex parte australi, eundem in meteoroscopia illico resummi, erat aut gra. 81 m. 15 ab A contra C eundo, resumptumq; G litera in scriptis, a litera C sursum versus B. Denuo altitudinem ecliptice meridiana, quae fuit gra. 17 m. 59 n. merui, finemq; numeri huius F litera insigniui, per punctum deinde F filum directum in limbo B C indicare punctum K videbatur, distans a C gra. 18 mi. 16, haec est aut altitudo 90 m. gra. supra horizon rem includens angulum ecliptice & horizonis, tunc orientis quae occidens parte. Licet aut alia quoq; via angulus iste haberi queat, breuitas tam consiliiis plura agere nolo, nihil enim dubito quin per temet & reliquos demonstrandi modos ex his facile consequaris.

DE DECLINATIONE GRADVS ECLIPTICAE descendente, per intervallum sui occasus reperta, Caput Octauum

Nteruallum siue amplitudine gra. ecliptice illius qui occidebat observationis nostrae tempore caput sextum desclatuit, gra. scz 8 m. 45 meridionale fuisse. Hac numerata ab A versus B cum L litera margaritam connecto, ab hoc aut altitudinem aequatoris Ingolstadianae in limbo gra. 41 m. 20 habuit, coipicio. Per eu vero locum filo transmissio vno iuxta punctum F gra. 5 m. 46 quatuor puncti declinatione arguit. His igitur paucis praebat volo qua methodo ad Cometae observatione instrui accellerim. Nunc quomodo cu Cometa ipso traiege rim cognoscatur. Observatio aut prima nobis peracta est 13 Augusti die, hora 8, in 22 ferè pomeridianis, non ita multo post Solis occasum,

DE OBSERVATIONE NVNC COMETAEPUSIUS PRIMI Caput Nonum.

Acto ita Solis occasu cu cometa verticali circulo vide retur esse propinquior, instrumentum capiens vocatū planimetrum, primo Bootē cōtueri cepi, vtrum vcz in verticali circulo esset, necne. Vex cum ille exacte verticalē tenere appareret, regulam etum idē Cometa versus dirigēs, eiusdē Azimuth ab occasu altitudinemq; supra horizonē exquirere studui. Quo peractō, cauda quoq; eodē instrumētō suspicēs in eius extremitate punctū quoddā imaginabar, simulac cōtēplando quātum ab occasu differet septentrionalior, quātūq; ei esset supra horizonē eleuatio. Hec autē totū meae obseruationis ratio erat, ex qua ea quae sequuntur scilicet obulerūt,

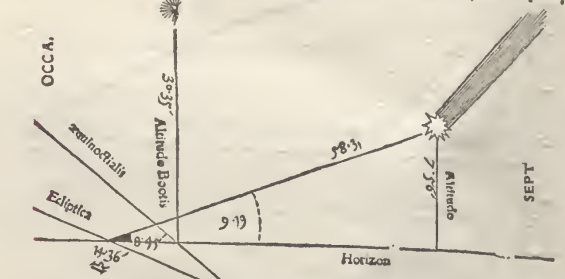
- Altitudo Cometæ supra horizonem gra. 7 mi. 56
- Azimuth Cometæ ab occasu versus Sept: gra. 49 mi. 26
- Altitudo Extremitatis caudæ supra horizonem gra. 20 mi. 3
- Azimuth extremitatis caudæ occidentale & septentrionale 59

CAESAREVM

Fateor tamen interim me ante Solis ortum non cometā hunc cōfiderasse, atque hoc ideo, quod 13 iam die mensis Augusti quo primum a me obseruaretur, non amplius matutinum ante ortum visus sit, qualis a principio soluit. Occultationis autem causa in sequentibus planissime dīcetur, idcirco prius consilium sequutus singulas obseruationes partes capiatim recensere malo.

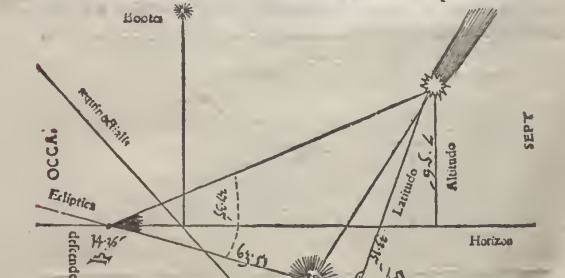
QVOMODO DISTANTIA COMETAEPUNCTO OCCIDENTIS ECLIPTICAE, nec non angulus ab hoc arcu in horizonte causatus principio inquisita sint. Caput Decimū

Extum Caput demonstrat obseruationis hora 14 gra. 36 mi. 36 occidentem occupasse, a quo puncto distare Cometā verē deprehensus, ad intervallum gradus occidentis quod fuit 8 gra. 45 m. Azimuth Cometæ 49 gra. 26 mi. iungo summamq; gra. 58 mi. 11 constitutam, post in meteoroscopia ab A versus C requisitam cu G litera noto, a quo procedens scilicet B accedēdo per 7 gra. 56 mi. id quod Cometæ altitudo fuerat per literam F signo. Per cam vero literam dimitens filum, sectionem eiusdem in limbo iuxta E obseruo, margaritam in F colloco. Postremo filum in A B linea donec H punctum vniotenat, promouens, punctum illud H distantiam Cometæ verā ab occasu puncto referre pronuntio. Quantitatē similiter anguli accipiens, quā arcus ille distantie modo repertae cu horizonte creat, arcum limbi G E cōsideras gra. illius 9 m. 19, esse cōspicio,

DE VERO COMETAEPUSIUS LOCO IN ECLIPTICA secundum longitudinem cōstitui, Similiter de latitudine eiusdem cognitis. Caput 11.

Raccedis caput angulū indagaui eū quē arcus inter cometā & gra. ecliptice occidentali cōstitus vni cū finitōre efficit, gra. vcz 9 m. 19. Septimo etiā ostēditur angulus eclipticæ & horizonis, nempe 8 m. 15. Quos ambos nūc cōnectenti summa gra. 27 m. 36 con surgit. Hac summā in meteoroscopia limbo iterans a Cordiendo ad E. procedo, per idē E filū tendo, margaritam vero cū prius in linea A B distantia cometæ gra. 58 m. 31 teneat, eadē in puncto F gra. 23 m. 15 distantia cometæ ab ecliptica, quae & latitudo dicatur borealis, docet. Eodē in circulo ad G vsq; descendēs inter A & G 63 d. 51 m. ostēdo, quae distantia est cometæ a 14 gra. 36 mi. 36. Quos gra. & m. postq; in Zodiaco succedens signorū cōtra numero 19 Leonis gra. 15 incidēs, vex cum Cometa locū in ecliptica esse pronuntio. At hoc interpretandum est secundū visus nostri lineæ, aspectus enim directi tas quanta causetur breuitatis huiusmodi non est in presens dīcutere,

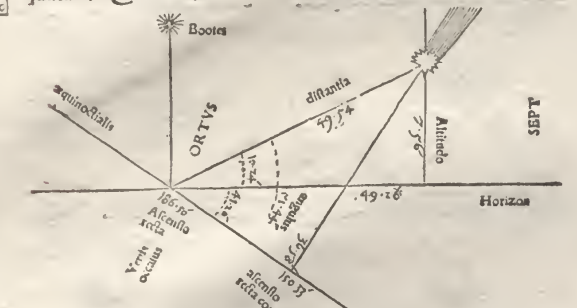

DE COMETAEPUSIUS DECLINATIONE ascensioneq; recta obtentis. Caput 12

Observatio prima docuit, veluti Cometa 49 d. 26 m. Azimuth ab occasu septentrionem versus distiterit. In altitudine vero gra. 7 mi. 56. Ideo 49 gra. 26 m. ab A contra C numeranda erant, horumq; finis cum G signandus. Iterum autem a G versus B ascendenti per gradus 7 m. 56 litera F ponenda fuit, huiusq; filum cum margarita recte ordinata super inducendum, quae fili extensio in limbo quantitatē anguli horizonis & ortus a cometa ad occasum aequinoctialis ducti ostēderat, hoc est, gra. 10 mi. 24. Post hac filum in A B posito margarita gra. 49 mi. 54 in puncto

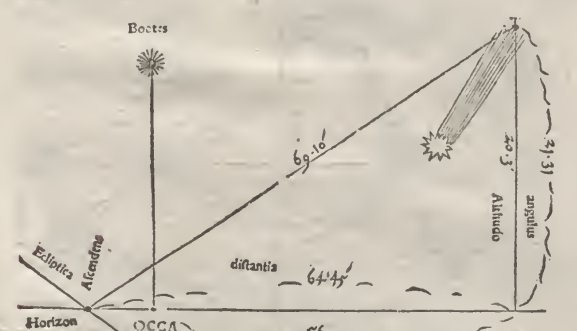
ASTRONOMICVM

puncto H, quantum scz Cometa ab occasu aequatoris elongaretur inuenerat. Angulo paulo ante reperto, nunc aequatoris angulus & horizonis in meridiano nostro Ingolstadienē conuersus, qui gradus habebat 41 mi. 20, producte gradus 51 mi. 44 videbatur, totalem scz angulum, quo cum declinatio & ascensio Cometæ recta sic inuenta est. Quantitatē anguli integri siue totalis a C versus B in limbo quaesita E litera scripta est, mox filo in A B lineam reposita margaritam super 49 gra. & mi. 54 illata est. Tertium filo per E tracto, margarita decli. 36 d. 58 m. iuxta F in instrumētū at capro dīcitur. Deinceps a G in A vsq; ascendens cometæ punctū equiālis descendētis. Superius autē ostēditur eo, quomodo scz 186 d. 50 mi. praeclis occasum tenuerant, idcirco iam 36 gra. 17 mi. ab eis subduco, quorum residuum gra. 150 mi. 33 ascensio cometæ re etā dīcitur. Tantum ergo requirebatur cognitionis ad cometæ motum petendum, ex quibus vniā liquebat eandem cometā a Sole generatam & vmbrae modo (qualis reuera fuit) Solem subinde affe quitam. Quam rem, vt siam verius cōsequutus sequenter audies,

DE AZIMVTH ET ALTITVDINE caudæ animaduersa. Caput 13.

Oniectura iam praualente caudā a Sole vmbrae modo generari, cōmittere non potui, quin illud exactius ad huc peruerderem, proinde huiusmodi proposito ageregressus hoc sum. In caudæ extremo punctū eligens, eius illico extantiam supra horizonem collegi, gradū vt ante 20 m. 3, similiter azimuth eiusdem, quod erat septentrionale 56 graduum. Occasus ita spaciū siue amplitudinem 14 ti gradus 36 mi. 36 brae coniungit gra. 64 mi. 45 orta sunt. Ea deinde graduum minorumq; summa in meteoroscopia ab A contra C quaesita, puncto G signata est. Iam sursum a G numerans gra. 20 mi. 3 altitudinem scz cum F notabā. Postremo filum per F erectum in limbo gra. 21 m. 31 in puncto E abscidit, quae quidem est capacitas anguli ab horizonte & circulo qui ab extrema cauda in occasum 14 ti gradus minutiq; 36 d. dīcitur, causari. Margarita post in eodem F statuta, filiq; super lineam A B promoto, vno gra. 69 mi. 10 in puncto H pet lineam A F significato demonstrat, semper enim lineae A F quantitas discenda est in linea A B, veluti ad nauem ferē haec enī inculcatum est

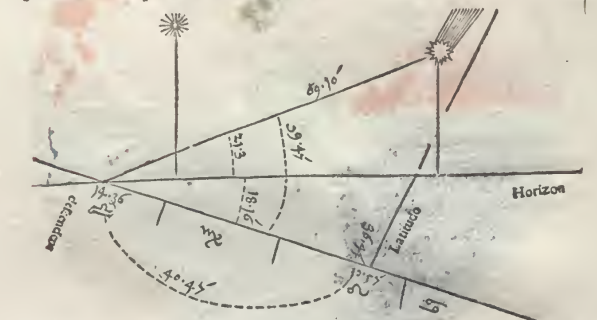
DE VERO CAUDAE EXTREMITATIS loco, quo in ecliptica possederit, deq; eiusdem ab ecliptica distantia reperta. Caput 14.

Angulo proximē inuento gradibus videlicet 21 mi. 31, alter ex capite 7 cognitus committitur angulus, qui itidem graduum est 18 mi. 16, ex combinatio ne istiusmodi superant gradus 39 mi. 47. Per quē verum extremitatis caudae locum, latitudinemq; sic exquirō. Filum vniā cum margarita interuallo huius, quod extremitas caudae cu occasu puncto fecit gra. 10 in A B imponēs, idē in limbo super gra. 29 m. 47 angulo

47 angulo

CAESAREVM

47 angulo integro seu totali protraho, & vno punctum in area tenet, quod extremitatis saepe dīctae latitudinem respectu eclipticæ, gradus nempe 36 mi. 44 cōmonstrat. G vero subius F acceptū, ab A cōputantū in G vsq; representat veram extremitatis caudae cōputatā distantia, videlicet gra. 40 mi. 47 in ecliptica a gra. 14 m. 36 d. 2, totidē gra. & mi. cōtra signorū ordinē numerat, & hoc a 14 gra. 36 m. 36 incipit, verus extremitatis locus in gra. 10 m. 57 incidit,

QVOMODO POSTREMVME ET CER TISSIMO caudā cometæ a Sole generatā repertū sit. Caput 15.

O quo Cometa per me obseruabatur die 13 nimirū Augusti Sol 29 d. gr. vicissimūq; minutū incoluit, hic quod Solis theoria tū perdoctū. Verus etiā Cometae locus a capite 11 cognitus est esse 19 d. gr. & mi. 15, ita quod Solis & Cometæ distantiā 10 gra. & 5 mi. fuerit ad amissim. Ad huc praecedens caput locū caudae extremitatis gra. Leonis 10 & mi. 57 tenuisse cōmonstrat, vnde & illud liquet, quod caudae extremitas a vero Cometa loco non nisi 8 gra. & 18 mi. abfuerit. His constans arcū qui a Sole per cometā mediū transiret imaginabat, arcū itē aliū a Sole per Caudae extremitatē ductū. At qui certū erat arcus am bos a Sole tractus, alterū per corpus Cometæ, alterū per extremitatē re caudae eundē, eodē esse, cū angulos pares cū ecliptica iuxta Solis gradum efficiat, ex quo sequitur rursū lineā rectā, quae a Sole per cometā educitur, vel eductū cōcipitur, eadē per caudae mediū longitudinaliter, vt sic loquar, transire oportere, quod si est, vt est, cōiungitur quoq; caudam a Solis lumine causari, quā quidē re penitus hac industria discufimus. Numerantes ab A meteoroscopia vsus C gra. 10 mi. 5 distantiā scz Cometæ a Sole, eadē cū G litera inscripsimus. Comete itē latitudinē gra. scz 23 mi. 15 a G sursum versus B cōputatē litera I notauimus. Per I literā postea dūctēs filū ab eo punctū E ostēdi vidimus. Post arcum a Contra E contemplanti gra. 67 mi. 49 ofē ferri cōperimus, quantitatē anguli arcus praedicti, illius videlicet, qui a Sole per cometā imaginari & ecliptica cōclusus est. Hoc facto ab A locū extremitatis caudae a Sole distantem, qui est gra. 18 mi. 23 capim, numeratq; literā L apposui. Ab L deinde ascendēs B contra latitudinē extremitatis, quae est gra. 36 mi. 44 acceptā F litera insigniui. Hinc filū per F emillum prope limbū in puncto E fecere visum est, praeter pauca m. quae proculdubio instrumētū culpa, obseruatione nimirū iniquius peracta, induci potuerunt. Vtrūq; igitur angulis illis sibi paribus, omnino necesse fuit arcus quoq; a Sole ductus, alterū per Cometā, alterū per caudā eiusdē sibi cōuenire, eodēq; esse. Quod si est, oportet lineā a Sole per corpus Cometæ eundē rectā, etiā per cometā caudā secūdū longitudinē rectissimē ferri debere, adeo ex hoc omniliberatus sum dubio, imo credere coactus sum, vel inuit, caudā a Sole orti oportere. Post hac autē vniōne punctū I annexens, filū in linea A B promouim, quo promotio statim in H puncto margarita Solis & cometæ differentiam, gra. vcz 25 mi. 14 monstrauerat. Postremo vniōne super F firmatēs, in linea A B punctū M, ab A distans gra. 40 mi. 29 extremitatis caudae Solisq; discrimendīci mus. Solis & co: differentia sublatā ab 40 gra. & 29 mi. reliqui gra dus 15 mi. 15 facti sunt, longitudo caudae totius verissima,

Vltra mirari forsā quis possit, qui factū sit, vt quoniam caudā a Sole sit orta, sursum tamen vergeret, nō autem deorsum & terrae incum bens, quā de re, vt etiam rudioribus satis fiat imaginem subiungere vti leuissimū est talem, in qua citra speculationem res oculis subiacet,

ASTRONOMICVM

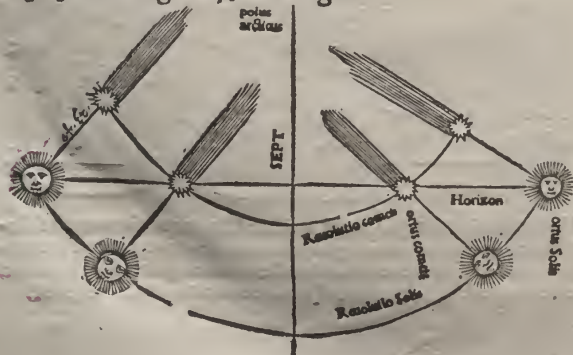

DE OCCVLATIONE ET APPARITIONE Cometæ, Caput decimum sextum,

AMETSI Cometæ 13 augusti die mihi cōspectus sit
primo, non defuit tamen qui eundem se vidisse sexto
septimoq; affirmant, verè autem omnibus ab occide-
te paucis ab oriente visus est, & profecto fieri non po-
test, quin ita factum sit, licet non omnibus apparuerit,
non enim ita multis post ortum suum diebus videri
manebat, ea de causa, quod subinde magis ac magis
cosmicum in ortum festinaret. Nam die 18, vt videre in sequentibus
est, orti cum ipso Sole cepit, quocirca propinquior erat iam Soli 13
die quam vt cerni potuerit, ortum parante iam Sole. Inde factum est,
vt pleriq; imperitioribus alijs ab eodẽ cometæ fuisse putaretur, quasi
duo forent, vnus in oriente, alter in occidente, nescientibus tam in or-
tu quàm in occasu apparere posse, non secus atq; stellâ aliam. Id quod
etiam Mattheo Palmerio Florentino imposuit inronicis suis asserē-
ti binos in Ianuario cometæ fuisse, anno post Christū 729, aliūq;
Solem anteisse, aliū vero subsequutum, cum reuera non duo, sed
vnus & idem fuerit, nunc ante nunc post Solem, ea qua dixi ratione,
lucens. Sed ad rem, Solcum 29 Leonis gradum possederet, occide-
bat hora post meridiem 6 mi. 54, Cometæ vero hora 9 mi. 55,
si declinatio eius ascensioq; recta considerentur. Vnde liquet Solem
fuisse sub horizonte horis 10 mi. 12, & Cometam horis 4 mi. 10,
cuius idcirco ortus hora 2 mi. 10 post noctis medium esse debuit.
Cum vero de ortu & occasu cometæ loquor, non subaudiā volo, mihi
visum per instrumenta eo tempore quo horizontem contigerit Come-
tæ, illud enim abundè declinatio ascensioq; recta eius semel cognita sug-
gerunt, & si vero per instrumentum id effem conatus, confiteri tamen
nequaquā potuissē, quoties enim horizonti propinquior fieret 3 vel 4
gra. intervallo, flamma eius exstingui omnino videbatur, adeo, vt ali-
quando i me sub nubila condi crederet sit, donec admoneret Plinius
libro naturalis historiae 2 cap. 25, Cometæ in occasura cœli parte
nunquā esse, id est, nunquā apparere. Is enim genuinus Plinii in-
tellectus est, ni fallor, quem eò libentius ego quoq; admitto, quoniam
ita oculis esse compererim. De vfu meteoroscopij nihil amplius agā,
sed post finem cometæ, motum quoq; diurnum per meteoroscopium
inuenire docebo, sufficiat autem hanc vnā obseruationis methodū
ita fuisse, & quasi per membra tradidisse, in sequentibus enim nil præter
obseruationes meras per meteoroscopium consequutas proponem.
Figuræ præterea sequentes ostendunt altitudines Cometarum dum
taxat, supra horizontem existentium tempore quo Sol occumbit, simi-
liter quā profundus Sol exstiterit sub finitore cometæ eundẽ scandēte.

SOLIS ET COMETAE ORTVS OCCA- susq; qui contingunt 13 die Augusti.

CAESAREVM

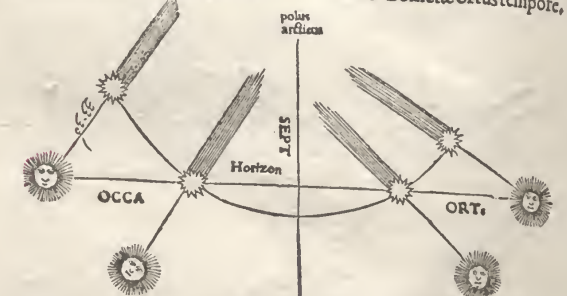
DECIMO QVARTO AVGVSTI DIE secunda Cometæ obseruatio peracta est.

- Altitudo Cometæ supra horizontem gra. 8 mi. 29
- Azimuth Cometæ ab occasu Septentr. versus gr. 45 mi. 22
- Altitudo extremitatis caudæ graduū 23 mi. 18
- Azimuth extremitatis caudæ Septentrio. gra. 57 mi. 38

Hæc sequentia ex obseruatione conflurgunt.

Latitudo Cometæ gra. 23 mi. 2, Locus Cometæ gra. 23 mi. 39
Declinatio Cometæ gra. 35 mi. 12 Sept. Ascensio recta Co. gra. 155 mi. 5
Co. Mediat cœli ho. 11 an. Amplitudo. or. & occ. 60 gr. 27 in Sept.
Occa. Cometæ hora 9 mi. 32 post me. Cometæ occidit cū 23 gra. m
Distantia Cometæ à Sole gra. 23 mi. 40, Ortus Cometæ hora 2 mi. 28,
Loc' extremi. caudæ gra. 19 mi. 18, Latitudo. extre. gr. 39 mi. 45 Sept.

Situs Cometæ occasus tempore, Situs Cometæ ortus tempore,

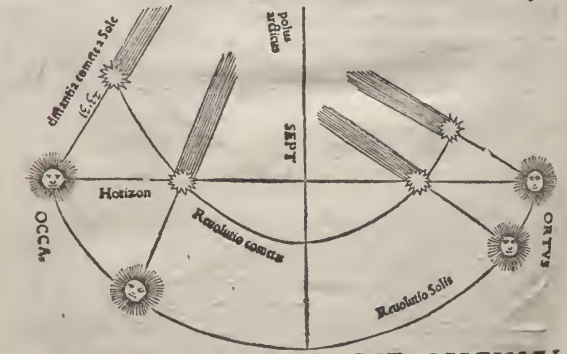
DECIMO QVINTO AVGVSTI OB- seruatio tertia facta est.

- Altitudo Cometæ supra horizontem gra. 9
- Azimuth Cometæ ab occasu Septentr. gra. 41 mi. 22
- Altitudo extremitatis caudæ supra horizon. gra. 19 mi. 8
- Azimuth huius extremitatis gra. 50,

Hæc autem obseruatio collegit ea quæ sequuntur.

Latitudo Cometæ gra. 22, Locus Cometæ gra. 24 mi. 29
Decl. Cometæ gra. 33 mi. 19 Sept. Ascensio recta Co. 159 gra. 20 mi.
Latitudo extremitatis caudæ ab ecliptica gra. 34 mi. 22
Locus verus in ecliptica extremitatis caudæ 21 gra. 2 mi. 2
Distantia à Sole gra. 23 mi. 31, Arcus diurn. Cometæ hora 18 mi. 34
Occa. Cometæ ho. 9 mi. 44 post. Or. Cometæ hora 3 mi. 10 ante,
Hoc die Cometæ heliac accidit, vt nō amplius ante Solis ortū cerneret.

Situs Cometæ occasus tempore, Situs Cometæ ortus tempore,

DECIMO SEXTO DIE AVGVSTI consideratio Cometæ quarta.

- Altitudo Cometæ supra hori. gra. 9 mi. 47
  - Azimuth Cometæ ab occasu Septentr. gra. 35 mi. 13
- Super caudā nihil ulterius agatur, sufficiunt enim priora, per quæ satis
liquet à Sole caudā mutuari, quocirca in posterū de hac supledimus.

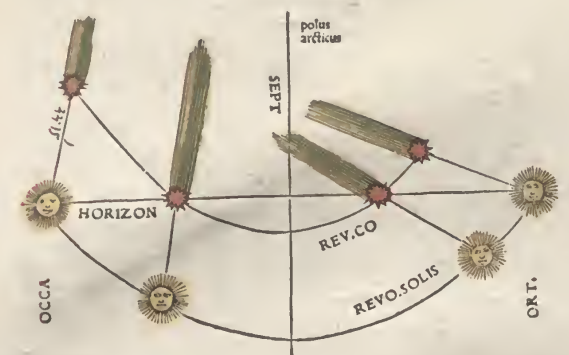
Talia ex obseruatione constant.

Latitudo Cometæ ab ecliptica gra. 22 mi. 1,
Verus locus Cometæ in ecliptica gra. 4 mi. 32 mi.
Declinatio Cometæ ab æquatore 30 gra. 11 mi. Septentrio,
Ascensio recta Cometæ 165 gra. 31 mi.

ASTRONOMICVM

Cometæ mediat cœlum hora 0 mi. 45 post meridiem;
Amplitudo cometæ ab occasu versus Sept. 49 gra. 27 mi.
Occidit Cometæ hora 9 mi. 32 post.
Ortus Cometæ hora 3 mi. 58 ante.
Distantia Cometæ à Sole gra. 22 mi. 15.

Viu a imago Cometæ occasus tempore Situs Cometæ tempore ortus

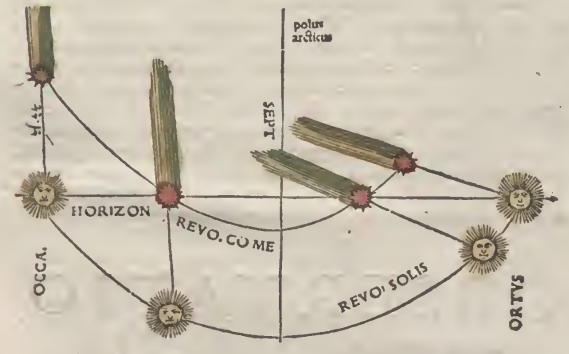
DECIMO SEPTIMO DIE AVGVSTI examinatio quinta Cometæ facta est.

- Altitudo Cometæ supra horizontem gra. 10 mi. 14,
- Azimuth Cometæ ab occ. ad Sept. gra. 30 mi. 46,

Subiuncta ex contemplatione prodeunt.

Latitudo Cometæ ab ecliptica Sept. gra. 21 mi. 25
Locus Cometæ verus in ecliptica gra. 9 mi. 14 mi.
Declinatio Cometæ ab æquatore Sept. 27 gra. 48 mi.
Ascensio recta Cometæ 169 gra. 45 mi.
Cometæ mediat cœlum hora 0 mi. 58 post meri.
Amplitudo ortus & occasus Sept. versus 44 gra. 49 mi.
Occidit Cometæ hora 9 mi. 24
Ortus Cometæ hora 4 mi. 31 post medium noctis,
Distantia Cometæ à Sole gra. 22 mi. 12,

Imago Cometæ occasus tempore, Situs Cometæ ortus tempore,

DECIMO OCTAVO AVGVSTI EXA- minatio Cometæ Sexta peracta est.

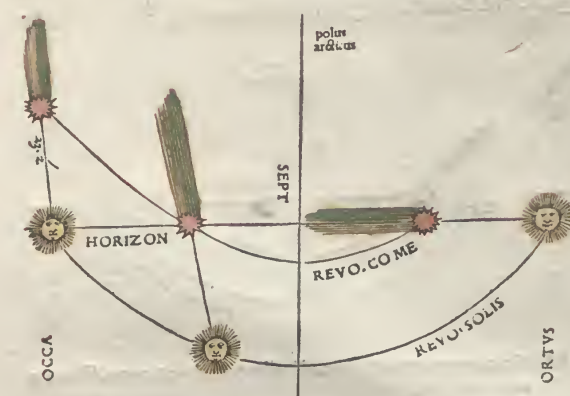
- Altitudo Cometæ supra hori. 10 gra. 39 mi.
- Azimuth Cometæ ab occasu Septentr. gra. 24 mi. 42,

Hæc subnexa ex obseruatione eliciuntur.

Latitudo Cometæ Septentr. 20 gra. 12 mi.
Verus locus Cometæ in ecliptica gra. 15 mi. 30 mi.
Declinatio Cometæ Septentr. gra. 24 mi. 14
Ascensio recta cometæ 175 gra. 7 mi.
Mediat cœlum hora 11 mi. 16 post meri.
Zenith ortus & occasus ab occ. ad Sept. 38 gra. 20 mi.
Cometæ occidit hora 9 mi. 19 post meri.
Cometæ oritur præse cum Sole hora 5 mi. 22
Distantia cometæ à Sole gra. 23 mi. 2

Vicesimo

CAESAREVM

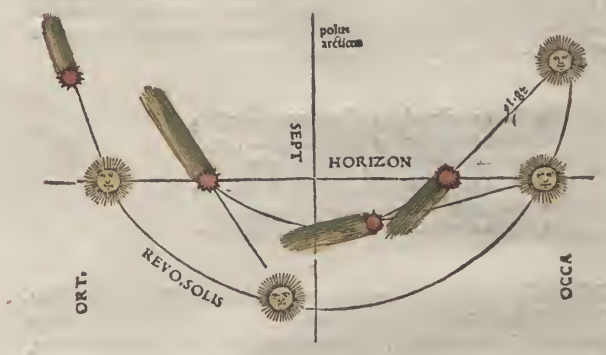
VICESIMO SECVNDODIE AVGV- sti facta est obseruatio Septima, diebus enim Augusti 19, 20 & 21 cometa non luxit ab aëris obfcuritate, proinde non obseruari potuit.

- Altitudo cometæ supra horizontem gra. 11 mi. 25
- Azimuth cometæ Septentr. 7 gra. 34 mi.

Subsequentia hæc ex obseruatione colliguntur.

Latitudo cometæ ab ecliptica 16 gra. 32 mi. Sept.
Locus cometæ verus in ecliptica gra. 1 mi. 23 mi.
Declinatio cometæ ab æquatore 13 gra. 31 mi.
Ascensio recta gra. 188 mi. 53
Mediat cœlum hora 1 mi. 55 post meridiem
Amplitudo ortus & occasus graduum 20 mi. 42
Distantia cometæ à Sole 28 gra. 16 mi.
Occidit cometæ hora 8 mi. 59
Oritur cometæ hora 6 mi. 52

Status cometæ in parte occidentis. Status cometæ in parte orientis

VICESIMO TERTIO AVGVSTICO, meta obseruatus octauo & vltimo.

- Altitudo Cometæ supra horizontem gra. 11 mi. 26
- Azimuth Cometæ Septentrionale ab occasu gra. 3 mi. 50

Talia ex obseruatione conflurgunt.

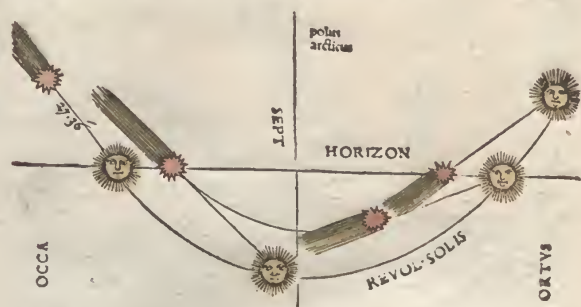
Latitudo Cometæ ab ecliptica gra. 14 mi. 31 Sept.
Locus verus cometæ in ecliptica secundū longitudinē 2 gra. 51 mi. 2
Declinatio Cometæ graduum 11 mi. 26 Septentrionalis,
Ascensio recta Cometæ 190 graduum 39 minutorum,
Mediat cœlum hora 2 mi. 0 post meri.
Amplitudo ortus & occasus gra. 17 mi. 26
Occidit Cometæ hora 8 mi. 53 post me.
Oritur hora 7 mi. 4 post medium noctis
Distantia Cometæ à Sole graduum 27 mi. 36,

O Quem

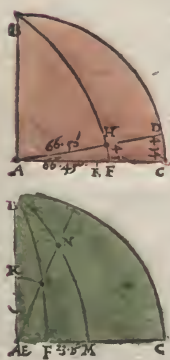
ASTRONOMICVM

Quem Sol & Cometa peregerint ortum occasumq; 23 Augusti die.

Vicesimo quarto autem Augusti adhuc aliqua ex parte Cometa mihi conspectus est, non autem contemplatus diligentia priori, quomodo videlicet cauda Solem sequuta sit, cuius occasione hanc contemplationem nisiam agcessus sum.

Quomodo mut' diurnus Cometae sit inuestigandus.

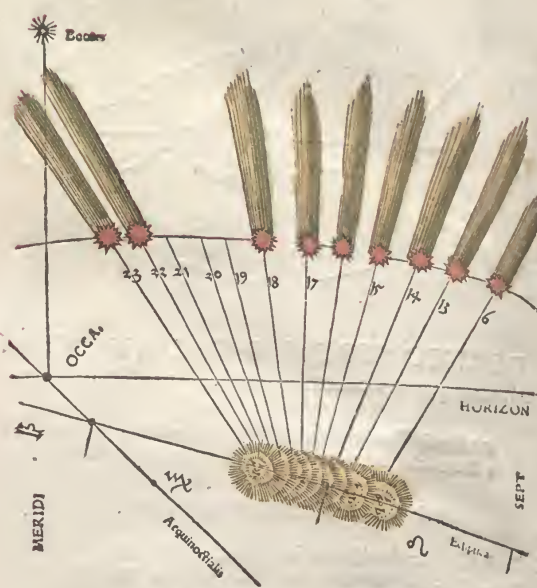
DVO adhuc restant per meteoroscopium querenda pro Cometae visu, motus nempe ipsius Cometae diurnus, id est, quantum indies promouerit, & quam incedendo semitam deseripserit, id est, qua in parte eclipticam transscenderet, quae duo loca, qui caput & caudam draconis appellare voluerit, non errauerit. In motu diurno cognoscendo locum Cometae quem in ecliptica sub observationis tempus tredecimum videlicet diem Augusti tenuit, latitudinem quoque eiusdem, similiter etiam loca quae in 14 die incoluit pro exemplo desumemus. Die igitur 13 verus locus Cometae erat 19 gradus 15 mi. 8. Latitudo eiusdem gra. 23 mi. 15 Septentrionalis. Die autem 14, locus Cometae verus fuit gradus 23 mi. 30 8. Latitudo gradus 23 mi. 2. Differentiam longitudinis est gra. 4 mi. 14, quam quidem differentiam in meteoroscopio limbo a C versus B requirens cum litera D signet, complementum post hac latitudinis minoris, grad. scilicet 66 mi. 58 ab A versus B numerans cum litera G inscribat, filumq; cum margarita eidem adiungat. Filo rursus super D litteram acto, margarita numerum in H arae puncto prodit H F numerum pro catheto supponendum. Quo supposito, gradus ab F in A numerentur, ab illius latitudinis complementum subtrahatur, quantitate E F relinquet. Postea rursus quantitas item E F ab A versus C computans, cum litera F, sicut in secundo patet quadrante, inscribat, unde versus B ascendens numeri H F quantitatem vocans cum litera I notet, Super I margaritam figens, filum in A B lineam promoueat, eo enim promotio, gra. 4 mi. 3 in K puncto ab vnione secari cernet, motum scilicet Cometae diurnum a prima in secundam usque observationem. Eadem ratione singulorum dierum motus indagantibus, tales sese offerunt.

- ¶ A 13 vsq; ad 14 diem gra. 4 mi. 3
- ¶ A 14 vsq; ad 15 gradus 4 mi. 0.
- ¶ A 15 vsq; ad 16, gradus 6 mi. 0
- ¶ A 16 vsq; ad 17, gradus 5 mi. 24
- ¶ A 17 vsq; ad 18, gradus 5 mi. 0.
- ¶ A 22 vsq; ad 23 gradus 3 mi. 40

NVNC pro indagandis capite caudae draconis, filum per I ducatur, ab A autem versus C latitudo maior accepta cum M littera exprimitur. Ab M deinde B versus ascendens gradus 84 mi. 45 inuenta, in punctoq; N, finita vero Cometae loco, qui est 19 gra. 15 mi. Leonis adiciantur, quae adiecta caput draconis arguunt, 14 videlicet in gradum, caudam vero 14 8. Ventrem vero 14 Leonis. Eodem modo caput & cauda per quemlibet motum diurnum reperiantur, quo licet in negotio nonnunquam differentiae paucillimae occurrat, pro nihilo tamen ducendum penitus est. Istiusmodi operationis mentio se offeret vberior in Cosmographia nostra, ubi de locorum distantis, longitudinum, latitudinumq; gradibus inueniendis tractatio absoluetur. Quilibet vero vel mediocriter peritus imaginari locum Solis sub horizonte deprehendat facile, quomodo cauda Solis creata sit. A principio enim in Boream inclinat, naris quae est, postea in meridiem flectebatur, ob velocitatem nimirum motus, quo superabat Cometa Solem, quod animaduersum est precipue diebus 17. 18. 22. & 23, sicuti figura subordinata ostendit clarissime.

CAESAREVM

FIGVRA PRAESENS QVALIS COMETA INDIES SVpra HORIZONTEM apparuerit, primo die sexto Augusti, Secundo, decimo tertio, Postea decimo quarto, decimo quinto, decimo sexto &c. donec disparere coepit, quemq; diem motum ferè peregerit, utq; caudam principio in Septentrionem, ultimo vero in meridiem a Sole generatam reclinauerit.

At, dicit forsitan hic aliquis perperam Cometae motum diurnum, reuolutionis circulum, caput caudamq; eiusdem assignari, tanq; illius, qui regulatum non obtinuerit incessum, cumq; iam olim philosophis & Astrologis perfectum sit, proditumq; cometarum nihil esse aliud quàm terrestres halitus siue exhalationes calidae & siccae, pingues & glutinosas, virtute astrorum supremam usq; ad aëris regionem eleuatas, ibidemq; succensas, orbes vero nequaquam Cometarum habere, quate regula ri etiam cetero motu. Illud equidem negare non ausim, cum tamen simillimū deprehensi sint Cometae nostri motum absolute regulati, neq; hac illuc auis ritu in aëre volantis raptus sit, nihil obstitit facine motum eiusdem aliqua etiam regula astringere. Sunt tamen qui cometam esse dicunt exhalationem subtilem non inflammatam, sed luculentem a lumine Solis, cui sententiae & nos accedimus, nostros siquidem cometarum tale quid esse certissimum est. Hoc autem supposito, nō difficile est, caudam imaginari. Neq; vero omnes hic Cometarum intelligi volo, dubium enim non est, quosdam esse per se accensos, sicut etiam in superioribus meminimus. Quid autem talem ingeneret motum cometarum praeter sphaerarum superiorum raptus violentiores, & potissimum Lunae viciniore sex, non habeo quid dicam.

OBSERVATIO PRIMA COMETAEC SECVNDI.

ECVNDVS Cometa Anno 1532 fulsit in regione orientali, cepit autem videri 25 Septembris, in diem vsq; 20 Nouembri, septies per me & studio, assidue obseruatus. PRIMO autem omnium secundo Octobris die in Dreleno misine oppido (cuius loci altitudo est 51 gra.) hora Solis ortum praecedente quinta, in qua contemplatione Azimuth altitudog huiusmodi reperta sunt.

- ¶ Altitudo Cometae supra horizontem 13 gra. 10 mi.
- ¶ Azimuth eiusdem ab ortu versus meridiem 24 gra. 30 mi.
- ¶ Altitudo cordis Leonini gra. 34.
- ¶ Azimuth eiusdem gra. 19 mi. 22.

Hij

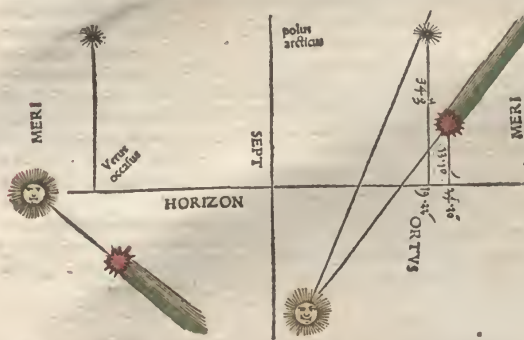
ASTRONOMICVM

His conquisitis operatum mihi consequenter est, hac qua solui haecenus ratione, non fecus ac in priori Cometa factū est eaq; mihi cognita.

- Declinatio cordis Leonini 14 gra. 12 mi.
- Ascensio recta eiusdem 144 gra. 54 mi.
- Ascendens eclipticae observationis hora gra. 1 mi. 28 8.
- Declinatio Cometae gra. 4 mi. 25 meri.
- Ascensio recta eiusdem 154 gra. 47 mi.
- Latitudo Cometae graduum 13 mi. 44 meri.
- Locus verus Cometae in ecliptica gra. 8 mi. 24 8.

Ex his omnibus manifestum erat cometam in occidente caeli ora Solem praeruendo cecidisse, & ea de causa vesperti non luxisse, cum interim non aliter caudam suam gereret atq; prior iam dictus.

Situs Cometae occasus tempore Situs Cometae ortus tempore.

OBSERVATIO SECVNDA

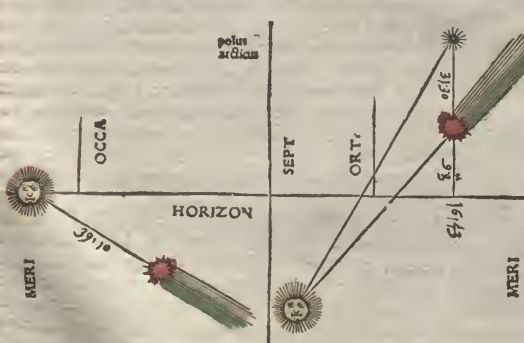
SECVNDO consideratus est Cometa die Septembris 3 eodem in loco, Cauda vero eius Solem sequi iam comperito extremum eius inspectum est, E qua inspectione sequentia se obtrulerunt.

- ¶ Altitudo cordis Leonini gra. 31 mi. 30
- ¶ Altitudo Cometae gra. 9
- ¶ Azimuth eiusdem ab ortu meridiem versus gra. 16. 43 8
- ¶ Altitudo extremitatis caudae gra. 20 mi. 42
- ¶ Azimuth eiusdem extremitatis gra. 27 mi. 6 meri.

E quibus etiam subnexa dicuntur vna cum situ Cometae, quem habuit oriendo & occidendo, & hoc per figuram.

Verus Cometae locus gra. 11 mi. 25 8
Declinatio eiusdem gra. 3 mi. 53 meri.
Ascensio eius recta gra. 158 mi. 27.
Latitudo Cometae ab ecliptica gra. 10 mi. 12 meri.
Distantia Cometae a Sole gra. 39 mi. 10.
Locus Solis hora observationis 19 gra. 27 mi. 2.
Verus extremitatis caudae locus in ecliptica 26 gra. 24 mi. 8.
Latitudo extremitatis eiusdem gra. 13 mi. 8 me.

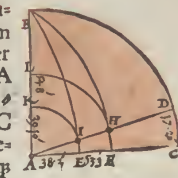
Occasus Cometae Ortus Cometae

Ex his igitur licet nunc contueri vere vtrum cauda Solem, vti umbra assequeretur, constabat autem omnino sic esse, ea ratione. Distantia Cometae quae erat graduum 38 mi. 2 a Sole, resumpta in meteoroscopio sex ab A versus C in puncto E finiebatur, ab E sursum Cometae latitudo similiter numerabatur gra. 10 mi. 12, numerataq;

CAESAREVM

numerataq; I littera apponebatur. Filum vero hic vna cum margarita super I firmatum gradus 17 mi. 20 in limbo iuxta punctum D monstrabat, id quod quantitas anguli contenti eclipticam inter & arcum a Sole per Cometae corpus ductū erat. Hic iterū filo in A B lineam tracto Cometae a Sole arguebat. Post hac rursus ab A in C meteoroscopii gradus 53 mi. 3 distantiam videlicet caudae extremitatis a Sole requirenti F littera apponebatur. Ab illa ascendens vsq; in H gradus 13 mi. 8 Latitudo scilicet extremitatis numerabatur. In H igitur filum cum vnione possum idē in puncto D ipsi limbi gradus, vt antea 17 mi. 20 indicabat, adeo clarum erat, quoniam anguli aequales essent, oportere quoq; caudam illam a Sole progredi. Postremo igitur filum ducenti supra A B idem in puncto L 54 gra. 8 mi. distantia nempe Solis & caudae extremitatis indicati visibilis est, ex quo etiam coniectari facile fuit, caudam 14 gra. 58 mi. in longitudine obtruisse, cuius adhuc manifestior intellectus ex figura summetur proxima.

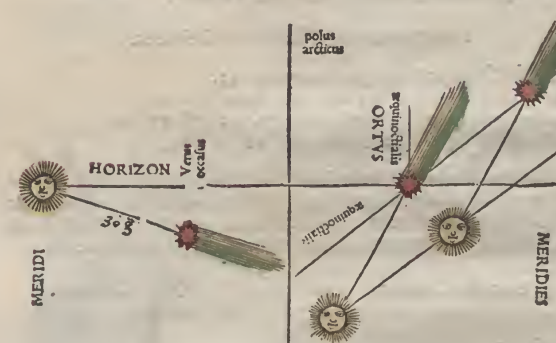

TERTIA OBSERVATIO.

TERTIA Cometae inspectio 14 Octobris die facta est, quo quidem die mihi Lyptrix esse contigit, quam obrem itinerari solius horologii, quod compassum vocant, vsu Cometam in aequinoctiali ipsissimo suboriri animaduertimus, in librae principio constitutum, eadem enim obseruatio, nis hora librae initium acciderat, cuius ortū pariter & occasum tabella subsequens oculis exa ponit.

Occasus.

Ortus

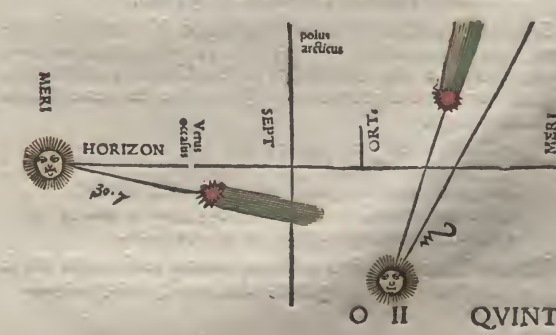

QVARTA OBSERVATIO.

QVARTO Cometa visus est die Octobris 19, vbi eum quintum librae gradum mi. 46 tenere in longitudine deprehendimus, ab ecliptica vero Septentrioni inclinantem gra. 4 mi. 51. Quomodo autē Solem anteuerteret eleuatus sit, 30 gradibus ab eodem elongatus, Praeterea quomodo prior Sole occubuerit, nec post occasum eius conspectus sit, imago sequens aperit.

Occasus Cometae

Ortus Cometae

O II QVINTA

Hiis iam diebus cauda satis euidenter boream versus mota est, & post occidentem Solem cerni potuit, velut hæc figura representat.

inhabitare Cometam perpexi, deuantem ab ecliptica gradibus 32
septentrionalem, non longe à stella γ vocata Alchemib distantem. Cautam
vero ad stellam eandem fixam dirigent, SECVNDO 21 mo
eiusdem mensis die conuictus Cometam eum in 29 gradu 20 mi δ
deprehenidi, elongatum ab ecliptica gradibus 30 mi 20, caudæ
eius 15 gradus in longitudine æquantem. TERTIO Cometam
incipiens 23 lunii eum in 21 gra. 30 mi. δ , latum ab eclipti
ca gradibus 40 mi. 30 reperi. QVARTO, 15 mensis die inco
lere gradum 15 δ dimorū ab ecliptica gradibus 43 Cometa de
prehenfus est. Cometa vero ille nunq̃ occidere ob vicinitatem poli
arctici posuit, Polo enim ita propinquus fuit, vt horizonem contin
gere nequirit. In prima fiquidem obseruatione à polo absuit, gradi
bus 38, In secunda gradibus 35, In tertia gradibus 33 mi 58,
In quarta gradibus 33 mi, 20, circa noctis medium conspicuus ite
dulio vsq̃ ad Solem orientem, regionem coeli eandem pertinet inha
bitans intra Boream & subfolianū situs. Sole autem occipere, fere me
ridianū, iā eleuatus tenebat. Cometa semita longissime ab ecliptica
tūc

ASTRONOMICVM PARTIS SECVNDAE TOTIVS QVE ASTRONOMICI CONCLVSIO.

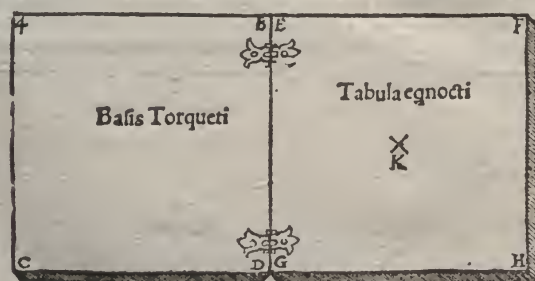
HACTENVS errantium inerrantiumq; stellarum motus quo ad locum sufficienter exposuimus. Verum si quis adhuc hereret dicens, se quidem, vt dicta sint, omnia intelligere, teneatq; omnes omnium iuxta precepta motuum supputationes, at tamen adhuc dubitet, vt vtrum sic nec ne ipsa sint, imò vt oculis idem instrumentū superadiectum est, in quo oculari fide omnia constāt, instrumentū in quā nomine TORQVETVM, cuius structura primo, deinde vltimo subnectitur. Per hoc enim quilibet per semet & sine quoquam instituentis adminiculo stellas quasq; tam erroneas quam quas cognoscere potest. Illud liquidem omnium instrumentorum & vltimum praeceptum promptissimum, absolutissimumq; & minimo comparabile est. Nunc quid amplius commodi primum complectatur mobile, quiduc demonstrationis, vltra hanc per Cometas & Torquetum allata, in Cosmographia nostra mox edenda fufius discetur, in qua terra superficiem (nam illa mobili primo similitudine quadam respondet) abunde descripturus sum, quo in libro, nisi fallor, quicquid in Cosmographis occurrat questionum elucidabitur omne, exemplisq; & figuris palam fiet. Nunc vero instrumentum hoc TORQVETVM pro operis conclusionē apponere libuit, ea de causa, quoniam ferē totum voluminis artificium in se comprehendit.

COMPOSITIO TORQVETI QVAM FIERI POTVIT BREVIS. sine descripta.

ENVNCTIATVM PRIMVM

Basim Torqueti praeprare.

BENE TORQVETVM fabricare sis, quod instrumentum omnium est, & iucundissimum, & intellectu vsurpatumque facillimum. Principio tibi laminam ex metallo planam propone quadratam, non nimis subtilem tamen, vt iustam conferuet crassitiem (nam ex ligno vix fieri potest vt torquetum conficiat bene durabile & quod non incuruetur) quanto latior autem lamina ista fuerit, tanto melior erit, & omnis vlti conuenientior, sit autem ea exacte quadrata, nullo penitus latere exuperans. Angulos quatuor iuxta quatuor lateris descripto A B C D, totam autē hanc laminam Basim Torqueti appellabimus. Deinde adhuc laminam consimilem adaptato, quae itidem non flectatur facile, eius angulos consignato literis E F G H, illamq; tabulam aequatoris dicemus, liquidem ad iustam illius altitudinem eleuari ipsam quoq; oportet. Lamina haec cum latere B G lateri ipsius Basim B D adfigetur vinculis firmis, ita, vt tabula aequatoris versus basim deflecti & inclinari possit, atq; vicissim ab ea eleuari. Centrum illius dicetur K.

Tabula hac vtriusq; sic praeprata, quadrantem tibi compone, qualem vides modo ne nimis parum. Nam vt aliās, ita hic, quo maiora sunt huiusmodi instrumenta, hoc & meliora & certiora erunt, illum more solito diuide in 90. gradus, quadrantem totum appellabimus A B, centrum eius E, ex ipso B numerasursum 23. gra. 30. m, quae maxima solis declinatio est, ibidem signa F, deinde ex B sursum adhuc numeras versus A altitudinem aequatoris, complementū quoq;

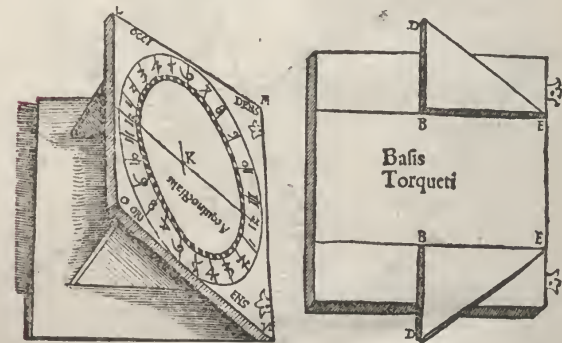
CAESAREVM

quoq; eleuationis polaris, & ibi scribe C. Postea lineam erige orthogonalem ex ipso B, ea aequidistanti siue parallela erit semidiametro E A, illam quoq; duc in eam sublimitate quā vultes ipse. Et vbi deinceps regulam posueris super centrum E cum vna parte, cum altera autem super C, duxerisq; sic lineam ex centro, illa sanē contingerit perpendicularē istam in puncto D, & habebis triangulum B E D, Basim autē erit E B, dixerisq; triangulus aequatoris. Similiter etiam duclineam ex E puncto per F, eāq; tanget orthogonalem in puncto G, conficietur triangulum E B G, & dixeris deinceps triangulus maximae declinationis Solis. Omnia autem quae hactenus descripsimus, vna haec tibi ob oculos subiicit figura.

ENVNCTIATVM SECVNDVM

Tabulam alteram quae aequatoris dicitur, & conficere & eleuare.

AM porro rursus tabulam tibi propone aequatoris, eamq; ex altera etiam parte consigna literis quatuor, ita vt supra F, L, super E ponas M, super G, N & super H scribas O. Centrum illius sit K, vt prius. Supremam hanc tabulae partem diuide per centrum duabus diametris in partes aequales quatuor, & circulum quem poteris maximum describe ex centro, deinde modice adducto circulo, aliam adhuc circumferentiam deduc paulo angustiorē ex eodem centro, ita vt in horum duorum circulorum intervallo numerum horarum describere possis. Adhuc paulo angustius adduc circulum, & tertium etiam sic describe circulum, in cuius & proximi maioris interstitio depingas horarum quartalia, vel gradus, quorum quilibet 4. minuta temporis representat, & meridianā quidem horam in medio inter L & O, horam autem 12. medietate inter M & N, sextam ante meridiem inter N & O, & diem alteram ex opposito ipsius horae 6. pomeridianam. Facta autē hac aequatoris diuisione in partes 24. huc horas, statim tabulam istā eleuabis duobus triangulis ad eleuationem aequinoctialis confectis, sicut in fine primi enunctiati inuenimus, & sic Torquetum videbis eleuatū, vt siquens tibi monstrat figura.

ENVNCTIATVM TERTIVM

Zodiacum iuxta eleuationem simul & diuisione adaptare.

Odiaci autem compositio sic habet, primum omnium orbes duos tibi constitue eiusdem magnitudinis & concentricos densitatis, ita debet esse amplitudo, vt nec latiores nec ampliores tamen sint interiori illo, vel nimio circulo aequinoctialis, qui gradus aut horarum quartalia continet. Orbis siue zodiacus inferior diuidendus erit tibi in latere siue superficie ipsius in partes 4. quilibetque eorum totam circumferentiam diuide in partes 3. harum singulas iterum in 3. Deinde quilibet illarum in 2. & has quoq; tandem in 5. sicq; habebis partes seu gradus 360. At haec omnia occulte operare & sic vna videantur. Nunc deniq; tibi propone tabulam subiectam, & contemplare quoniam singulorum signorum principia sis repositurus, & quo pacto signa omnia per quinque gradus sis diuisurus. Puta quum gra. 5. Arietis vis in Zodiaco signare, accipe gra. 4. mi. 35.

ASTRONOMICVM

aequinoctialis, hoc est in circulo occulto, Deinde si cupis adnotare 10. gra. Arietis, accipe 9. gra. 11. mi. aequatoris &c. secundum exigentiam tabulae ascensionum rectarum quae sequitur. Haud secus ac iam percepimus adiuuante tabula alia signa Zodiaci inscribes. Postea quodlibet spaciū diuide in 5. partes aequales, & habebis quodlibet signum diuisum in 30. gra. Series quoq; signorum eo modo inscribi debet, quem subiecta figura te docent.

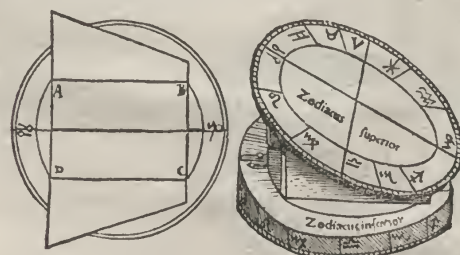
Tabula ascensionum rectarum signorum Septentrionalium.

♈	♉	♊	♋	♌	♍	♎	♏
G. gr. m.	G. gr. m.	G. gr. m.	G. gr. m.	G. gr. m.	G. gr. m.	G. gr. m.	G. gr. m.
54 51	51 42	51 36	51 30	51 24	51 18	51 12	51 6
10 9 11	10 37 11	10 66 11	10 100 11	10 132 11	10 161 11	10 187 11	10 210 11
10 13 48	10 15 42	10 17 36	10 19 30	10 21 24	10 23 18	10 25 12	10 27 6
20 18 27	20 47 33	20 70 7	20 101 11	20 132 11	20 161 11	20 187 11	20 210 11
25 13 21	25 41 27	25 64 31	25 95 35	25 126 39	25 155 43	25 182 47	25 206 51
30 12 15	30 30 19	30 53 23	30 84 27	30 115 31	30 144 35	30 171 39	30 195 43

Tabula ascensionum rectarum signorum Meridionalium.

♈	♉	♊	♋	♌	♍	♎	♏
G. gr. m.	G. gr. m.	G. gr. m.	G. gr. m.	G. gr. m.	G. gr. m.	G. gr. m.	G. gr. m.
54 51	51 42	51 36	51 30	51 24	51 18	51 12	51 6
10 9 11	10 37 11	10 66 11	10 100 11	10 132 11	10 161 11	10 187 11	10 210 11
10 13 48	10 15 42	10 17 36	10 19 30	10 21 24	10 23 18	10 25 12	10 27 6
20 18 27	20 47 33	20 70 7	20 101 11	20 132 11	20 161 11	20 187 11	20 210 11
25 13 21	25 41 27	25 64 31	25 95 35	25 126 39	25 155 43	25 182 47	25 206 51
30 12 15	30 30 19	30 53 23	30 84 27	30 115 31	30 144 35	30 171 39	30 195 43

Superior verò Zodiaci rotula in superiori parte siue superficie Zodiacum tantum habeat aequaliter diuisum, infra quoq; dixeris Zodiacus superior est quillo vt simplicissima ita omnium facillima diuisio, quā circumferentiam primo, in 12. partes aequales (cas signa dicimus) singulas illas rursus in partes seu gra. 30. diuidimus aequaliter. Hiis ita constitutis, vtique hunc Zodiacum compone, superiorem inferiori superponens in huiusmodum. Triangulos tibi duos confice, maxime declinationis Solis capacitatem comprehendentes, iuxta enunctiarum 1. eos cum basi, hoc est linea A B impone Zodiaci inferiori, hoc vno prius obseruato, vt principii diametrum duas a principio & per centrum vsq; ad principium 12. illi diametro deinde aequidistantes alias duas duc ex vtraq; parte, quae vbiq; circulum zodiaci interiorē contingunt, ibi obliquas trahē lineas duas, & habebis quadratum altera parte longius, configuratum quatuor literis A B C D, tuncq; bene poteris triangulos illos duos erigere. Zodiacum nūc tandem superiorem triangulis illis superimponē, ita vt & superior, di recte consistat super & inferiori rotulae, & sic de 12. intelliges, modo vt & summam hic occupet altitudinem triangulorum, sicut ex figuris satis apparet. Zodiacus porro, quia ex duobus tantum rotulis compositus est, clauo quodam, quem Arabes Alechitor vocitant, tabulae aequinoctialis adfigendus est, ita tamen, vt clauus iste rotundus per ipsum centrum aequinoctialis & centrum zodiaci inferioris transeat, & zodiacus in eo sic circumuolui commode possit.

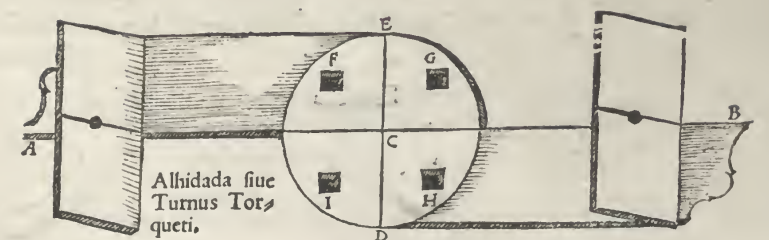

ENVNCTIATVM QVARTVM

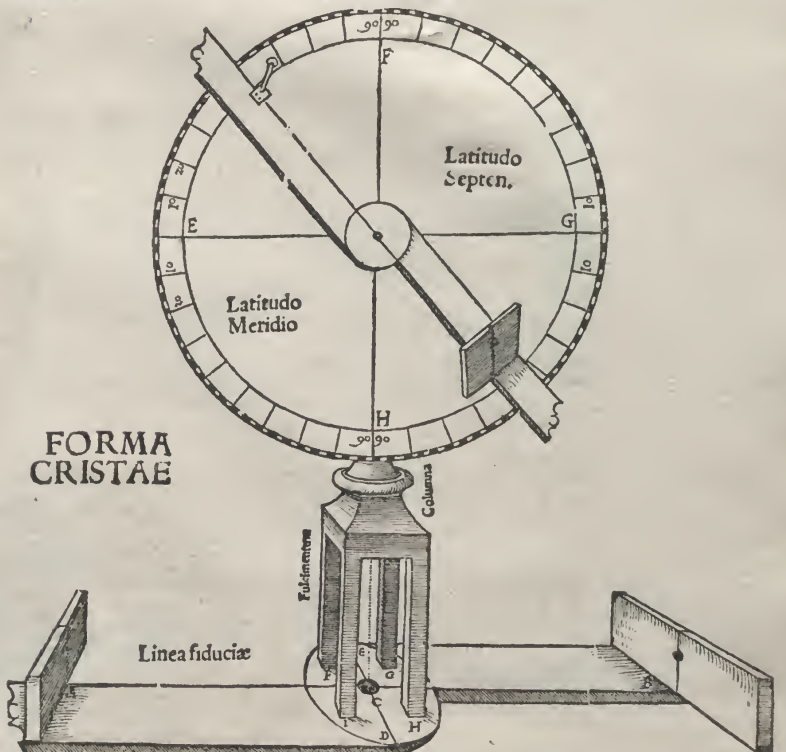
Alhiadam vnā cum Crista praeprare.

Regulam siue Alhidada preparaturus, lineā rectā fac super ligno aut lamina, eāq; voca A B, in cuius medio pone C, & ex centro C circuli paruulum conforsma, iuxta eam latitudinem ad quam habere cupis regulam, illum porro cum obliquo diametro diuide E C D, quae tamē ad angulos rectos interfecetur cum linea A C B, Deinde duc aequidistantem A C ex puncto A C B lineam fiduciae regulam, similiter ex D, lineam illam longitudine, vt ex vtraq; parte zodiacum excedat, vt ringetiam tabulam pone cum foramine paruo, ita tamen, vt cum linea fiduciae recte conueniant. Mox foramina 4. fac in circulo paruo ex centro C descripto, vt crista ibi consistere possit, quae literis F G H I sunt notata

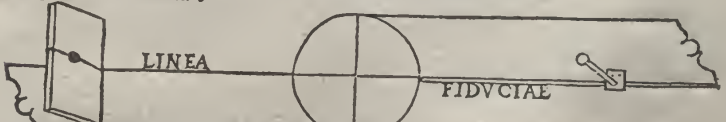
CAESAREVM

Cristam porro sic conficies, primum omnium columnulam fac paruum cum quatuor fulcimentis, quae in supradicta regulae foramina F G H I orthogonaliter imponentur, superius autem super ipsam columnulam fulcimentis, rotulam fac paruum, eā in quatuor partes aequales diuide, hoc est, in quatuor quadrantes, eo modo, vt diameter F H demissa vsq; ad regulam, directe in C centrum parui circuli cōcideret, altera diameter E G, per centrum cristae transiens aequidistant lineae fiduciae A B. Nam hoc tamen sic intellige, quasi aequidistantes esse debeant in vna superficie, sed vt E G transeat per medium cristae, noris etiam eam ipsam E G eclipticā esse. Debenigitur numeri graduum in crista a linea E G sursum deorsumq; describi, vsq; in 90. & quicquid supra lineam E G est, latitudo septentrionalis dicitur; sub ea autem, latitudo stellae vel planetarū meridionalis.

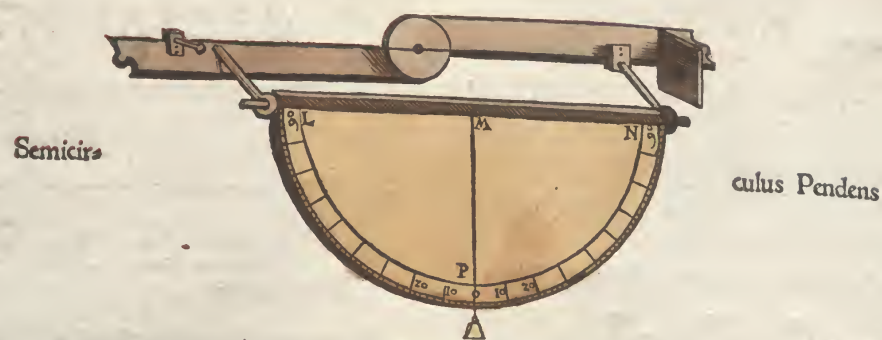

Ad extremum regulam alteram paulo subtiliorem confice, neq; tū firmam, vt illam priorem, sed per cennia ad eundē modum vt in Astro labio formari solet. Consultum tamen hic equidem iudicari se non duas pinnulas hoc loco facere perforatas, sed vnam tantum cum foramine vnico, instar granuli lenticulae vnus diuictus, ex altera autem parte filum tenue erige, in eius summitate nodum fac paulo lenticula maiorem. Namq; hoc probonon temere sed saepe expertus, obseruationes stellarum recte admodum fieri per eiusmodi nodulos, pinnaculum autem cum foramine paruulo ad oculum verti semper debet, nunquam verò nodulus.

Postremo iam regulae cristae adnecti semicirculum oportet, illumq; pendere ex fulcimentis seu baculis paruis duobus in satis magna distantia, Cuius rei rationem experieris infra, quando zodiacum Torqueti huc illuc promouebis. Porro semicirculus facit pendeat, vt diameter L M N aequidistanter pendeat lineae fiduciae ipsius regulae, siue id altius siue demissius fuerit parum refert, modo circumferentia semicirculi in suos gradus 180. diuidatur, numeriq; a littera P vtriusq; versus diametrum L M N describantur vsq; in 90. atq; ex centro M filum pendeat cum massa plumbi exigua, sicut hic patet ex subiecta figura.

Et hæc quidem de compositione Torqueti dicta sufficiant, nunc adgrediamur quam via proxime
vsum illius tradamus, paritum facilitate tum breuitate, qua hætenus compositionem docuimus.

**HAEC EST FORMA VIVAQUE TOR-
QVETHIMAGO SVIS, ET NVMERIS, ET CIRCV-
lis, & lineamentis, & proportionibus veris perfectissimè exhibita.**

ASTRONOMICVM VSVS TORQVETI- ENVNCTIATVM PRIMVM.

Signum & gradum Solis ad Singulos dies indagare.

GRADVM SOLIS ET SIGNVM
si indagare cupis, principio fac
cogites decrecat ne dies an augeatur, id
vbi cognitum habes, Torquetum pone
super aliquam superficiem planam ho-
rizonti æquidistantem, & in nullam pa-
tem deflexam, Deinde compassum po-
ne super basim, ita, vt latus compassi æ-
quidistat lineæ C B vel etiam A B,
nam ea verag meridiana est. Mox Tor-
quetum simul cum horologio illo viato-
rio huc illuc promoue, tantisper dū mag-
netem videris rectè cōsistere, & latus basim A C versus meridiem ver-
gere, sicq; noris Torquetum bene & ad omnem vsum esse aptissimè cō-
positum. Deinde si forte adcreuit tum dies versus Solem verte latus
illud zodiaci, quod V & E, continet, Sin autem decreuit, alterā
partem quæ M & reliqua signa descendentiā habet, Post hæc alte-
ra manu regulam circumverte inferiorem siue turnum hinc inde, alte-
ra zodiacum totum donec solis radios per foramina duarum pinnula-
rum exceperis in regula inferi. Deinceps vide ad alicuius signi, quē
gradum linea fiduciæ ipsius Alhidada occiderit, & is tibi erit gra. in
quo sol est illa die. Eundem quoq; gra. statim quære in zodiaco infe-
riori, & circumlustra apud quam horam, quæq; minuta illum reperias
& hoc tibi tempus etiam horæ certæ atq; minutorum erit.

ENVNCTIATVM SECVNDVM

Cognito iam Solis gradu, horam diurnam ex radiis sola-
ribus cognoscere.

QUOD si etiam perspecto solis gra. horam in-
terdiu scire velis, age lineam fiduciæ
pone super gra. illum solis, totumq; zodia-
cum vnā cum regula huc illuc circumverte
tantisper dum radius Solaris foramina pin-
nularū penetrat, & sic gra. Solis zodiaci in-
ferioris, tibi horam & minuta monstrabit
in æquatoris circulo.

ENVNCTIATVM TERTIVM

Quacumq; hora diei signum & gradum lunę inuestigare.

INCIPIO fac horam quæras per primum illud vel
enunciata, & sic zodiacum tene (inuenta hora)
immutum, regulam autem inferiorem simul cum cri-
sta verte versus centrum corporis J, quæ si minor
fuerit, quā vt centrum rectè dignoscas, illud imagi-
nare saltem, quumq; sic lunam iuxta superficiem cri-
stæ conspicias, regulam adsumme superiorem, cuius pin-
nadium perforatum verte ad oculum tuum, diligenter obseruans,
quomodo lunam per pinnulam & nodulum istum deprehendas, id vbi
rectè feceris, iam tibi linea fiduciæ regulæ inferioris gra. J monstra-
bit in zodiaco, & linea fiduciæ superioris regulæ distantiam ab Eclyp-
tica, vel meridiem versus vel ad septentrinem.

ENVNCTIATVM QVARTVM

Horam tam diurnam q̄ nocturnam ex lunarib. radiis
deprehendere.

LINEAM fiduciæ regulæ inferis super gradum Lunæ colloca in
Ecliptica, & vbi se visum tuum per pinnacidiā superiorā, vel di-
rectè iuxta cristam perduxeris vsq; ad Lunam, tunc gradus Solis in zo-
diaco inferiori horam quæsitam tibi monstrabit in æquatore.

ENVNCTIATVM QVINTVM.

Ex stella aliqua cognita horam noctis certam inuenire.

VM iam ex capite primo primi Cometæ cognitū ha-
bes & perfectum, quomodo colligas gra. longitudi-
& latitud. alicuius stellæ quā prius nosti, tunc regu-
lam inferiorem in superiori zodiaco pone super gra.
longitudinis stellæ, & regulam superiorem in cristā
colloca super gra. latitudinis simul, tamen hoc obser-
uans, an stella sit in latitudine septentrionali vel meridionali. Deinde
zodiacū

CAESAREVM

zodiacum totum reuolue (regulāstamen sic manentib. immotis) huc
illuc, tantisper dum stellam istam per superiorem regulam perspicere
quæras, vel ipso nodulo stili contingere, ita statim gradus solis zodiaci
inferioris monstrabit tibi in æquatore horam noctis quæsitam.

ENVNCTIATVM SEXTVM.

Stella fixa præcognita, reliquarum omnium, tam erran-
tium q̄ fixarum vera, secundum longitudinē & latitudinē
loca deprehendere.

EX prioripropositione quære horam per stellam ali-
quam fixam, ea inuenta, iam zodiacum habes ad il-
lud momentum compositum, quem hoc modo serua
immutum. & cristam huc illuc verte, regulam quoq;
ipsius attolle & deprime tantisper, dum stellam, cuius
gradum scire cupis ad pinnacidiā perduxeris, & sic li-
nea fiduciæ regulæ inferioris gradum tibi monstra-
bit longitudinis stellæ, superior autē gradum latitudinis, Simulq; hic
disces meridionalisue sit an septentrionalis.

ENVNCTIATVM SEPTIMVM.

Idem abiq; stellis præcognitis, efficere.

NUNC si stellarum tibi etiam ignotarum gradus longi-
tudinis aut latitudinis certos nosse velis, cito
quod prius cognita habebas vera minuta horarū, idq;
per horologium rectissimum, ad eam horam & minu-
ta promoue gradum in quo Sol est illo die, vel etiam
ea ipsa hora, & habebis zodiacum sic rectè ordinatū,
deinde regulam superiorem verte ad quamecumq; vo-
les stellam, & linea fiduciæ ambæ monstrabunt tibi superius & inferius
gradus tum longitudinis tum latitudinis.

ENVNCTIATVM OCTAVVM.

In cognitionem stellæ cuiusvis vel fixæ vel erroneæ citra
præceptoris operā solo Astronomici præsentis auxilio per-
uenire.

IFORTE vnā tantū stellam fixam cognoscis, & vtrāq;
regulam ad gradus longitudinis & latitudinis illius re-
ponis. Zodiacum quoq; deinceps rectificas, sicq; stel-
lam aut planetam sine magistro aliquo cupis agnosce-
re, age, gradus ipsius tum longitudinis tum latitudi-
nis ex Astronomico hoc nostro fac conquiras, vel ex
tabulis Alphonsi, aut aliunde, & sic zodiaco rectè cō-
stituto, regulam inferiorem promoue super gradum longitudinis plane-
tæ vel stellæ fixæ, superiorem autē in cristā pone super gradum latitudi-
nis & mox per pinnacidiū superioris regulæ intueri nodulum, qui
tibi stellam contigit in celo antea optatam, tantum nunc etiam vere
inuentam.

ENVNCTIATVM NONVM

Ascendentem Zodiaci gradum cuius momento debitum,
præsens per instrumentum ocyllimè deprehendere.

ODIACO iam vnā cum cristā debite locato, veluti prio-
ra docuerunt enunciata, punctum N in cristæ re-
gula signatum versus signiferum (ea qua maximè ho-
rizontem supra videretur elcuari parte signifer) dirige,
Cristam vero vnā cum regula huc illuc, donec filum
perpendiculi gradum semicirculi sui altissimum oculus
perage. Dehinc Zodiaci gradum, quē fiduciæ linea
exprimit, qualis est, vtrinq; ab Horizonte situs 90. gelimi obserua, cui
si 90 alia adiciis gradus exortius vel ascendens resilit, si autem 90
demis, id si retro contra signorum ordinē in Zodiaco numeras, occi-
duus siue descendens redundat.

ENVNCTIATVM DECIMVM

Expedita facilitate longitudinem regionis inuenire.

ECORVM est quod hic adgrediamur docere
Lector, & hoc enunciatio inuestigare. Quod si
forte aliquot annis coelum nunquam videris: igno-
res etiam (quod fit non raro) vbi nam gentium, terra-
rum, locorumq; sit, neq; id inquirere possis, tua ta-
men adhuc fretus arte & industria, quam vel ex pro-
uerbio, Omnis terra alit, cupias ex te ipso id resciscere.
En modum tibi quo in Torquetis huiusmodi inuenias facillime,
Principiū

ASTRONO.CAESAREVM

Principio itaq bene institutum te esse oportet in supputando motu lunari ad quilibet horas. Quandoquocumq; siue interdiu siue noctu (modo Lunam videas) regionis inquirere longitudinem cupis, horā aliquā tibi certam proponē, & zodiacum rectifica in die per Solem, noctu per planetam aut stellam aliquam fixam, quo sic apte composito, regulam superiorem simul cum crista versus lunam conuertere & inuenies verum gradum iuxta lineam fiduciae regulae inferioris. Verum in longitudinis gradu considerando aspectuum diuersitas, nō nihil erroris ingerere potest, quā ratione etiā in loci longitudine aberrare cōtingit. Proinde peccatum hoc, vt euitetur, 90 mus ab ascendente gradus, per enuntiatum precedens inquirendus est ante omnia, quo habito, regula ad lunam dirigenda, directa regula, si gradus lunae idē cum 90 ab ascendente est, certus es lunam omni aspectus diuersitate, quo ad longitudinem carere. Ita etiam per gradum lunae loci quoq; tui seu oppidi longitudinem cognoscere potes, si horam primo, vt nosti, requiris, horā insuper gradum competentem, meridianosq; ingolstadtensis conuenientem ex lunae theoria mutaris. Motum tamē minus horae ex motu Lunae diurno hic accipias oportet. Nam simul fac differentiam loci ex theoria reperti, & loci ē Torqueto sumpti, habueris, eam per horarium motum diuidis. Quod quidem productum meridiani Ingolstadtensis & loci alterius propositi differentiam refert. Quod si locus Lunae per Torquetum inuentus maior est, locum propositum occidentaliorem Ingolstadtio esse designat, quamobrē ab Ingolstadtio demendus est, Minor Torqueti gradus eo quē theoria ostendit, locum propositum Ingolstadtio orientaliorem innuit, quare addenda ista longitudinis differentia est, vt vera loci longitudo oblata pdeat.

ENUNCIATVM VNDECIMVM

Ortum Solis & occasum, quantitatem quoq; diei & noctis inquirere.

RTVM Solis agnoscere volens, regulam fiduciae inferiorem pone super gradum Solis in supremo zodiaco, & regulam cristae superiorem super lineam E. G. Dein zodiacum simul cum gr. Solis deuolue ad orientem (modo videas vt torquetum semper ex compassi regula, priusquam vt velis recte sit constitutum) & tantisper eum huc illuc vertedum filum cum massa plumbi in semicirculo super punctum P (quinullus est gradus) deponat. Deinde vide quam horam gradus Solis Zodiaci inferioris demonstrat in aquatore, ea erit hora ortus simul & tempus seminocturnum. Complementum eius ad 12 occasum Solis simul & tempus semidiurnum, quod idem est, relinquit. Duplicato tempus semidiurnum, & habebis totius diei longitudinem, similiter tempus seminocturnum duplicatum, praebet tibi longitudinem noctis.

ENUNCIATVM XII. ET VLTIMVM

Horam occasus aut ortus stellae, & arcum illius diurnum & nocturnum inuenire.

Egulam cum sua linea fiduciae pone in zodiaco super gradum longitudinis stellae siue planetae (quamuis latitudine stellae hic parum indiges) eumq; gradū vertes versus orientem tam diu, donec filum cum plumbi cadat super mediam lineam semicirculi, & sic gradus solis ubicumq; constituit tibi monstrat horam & eius minutum, quo stella ista exoritur. Atq; cum tempore seminocturno operare sicut superiore enuntiato edoctus es,

F I N I S.

IN HOC LIBRO CONTINENTUR
MVSICA ET ARITHMETICA
ET GEOMETRIA ET ASTRONOMIA
ET PHILOSOPHIA ET THEOLOGIA
ET OMNIA QVAE AD VITAM
HUMANAM PERTINENT

IN INSIGNA PETRI APIANI CARMEN DIALOGICON CHRI STOPHORI STATIMONIS M. D.

Cur Apianus habet primum noua symbola Petrus,
Antea non illi munera facta domo?
Ille sui generis primum decus extitit, vnde
Nominis aeterni talia dona tulit.
Dic rogo cur Aquilam monstret? quia gessit vtilia,
Hic quoq; perpetuo cominus ire loui.
Ardua cur nubes inter volat illa? quod ille
Scrutetur celsi sidera summa poli.
Cur nubes septem tantum? (mibi namq; videntur
Non plures:) septem bis licet esse putes.
Est bene, sunt septem, fieri non possit Apelli
Hoc aliter, nubes exprimat ille modo.
Hae totidem caeli referunt errantia vasti
Sidera, per uigili mente tuenda viro.
Cur capitis summum, pedis ima vtriusq; sub auro
Irradiant, reliquo corpore nigrat auis?
Ingenium quouis quod habet preciosus auro
Et mentem doctas fingere quaeq; manus.
Que duo si nusquam praesentis discere libro
Simodo cui libeat, fatq; superq; licet.
Aurea quid clypeo superaddita quare corona
Vult sibi? Dicteum est regia stella decus.
Hae etenim velut ornato stat gloria caelo,
Sic caeli docto vult decus esse viro.
Conueniunt certe studiis insignia summis
Summa; nec a genio sunt ea dona leui.
Autor honoris quis? deus est. Deus ille quis oro?
Quintus Rhomano Carolus Orhepotens.
Vnum mens recte praefigit: sed mihi dicas,
Cur nam terreno des homini esse deo?
Quid vetat assimiles rerum vel dicere coedem,
Cum praeter loca nil separat hosce duos.
Hic regit alia potens, hic terq; cuncta gubernat,
Illum sceptrum canunt, sceptrum loquuntur eum,
Ambo nonne vides Aquilae velut alitis arma
Et caelo & mundo clara subinde vehant?
Hinc adeo vere similes dicuntur vtriq;
Iuppiter ille poli, Iuppiter ille folii.

De Aquila P. Apiani a diuo Caesare Carolo Quinto pro insigni
gentilicio eidem collata M. Symonis Minerui
decastichon.

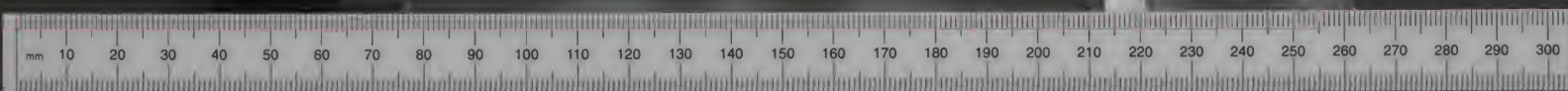
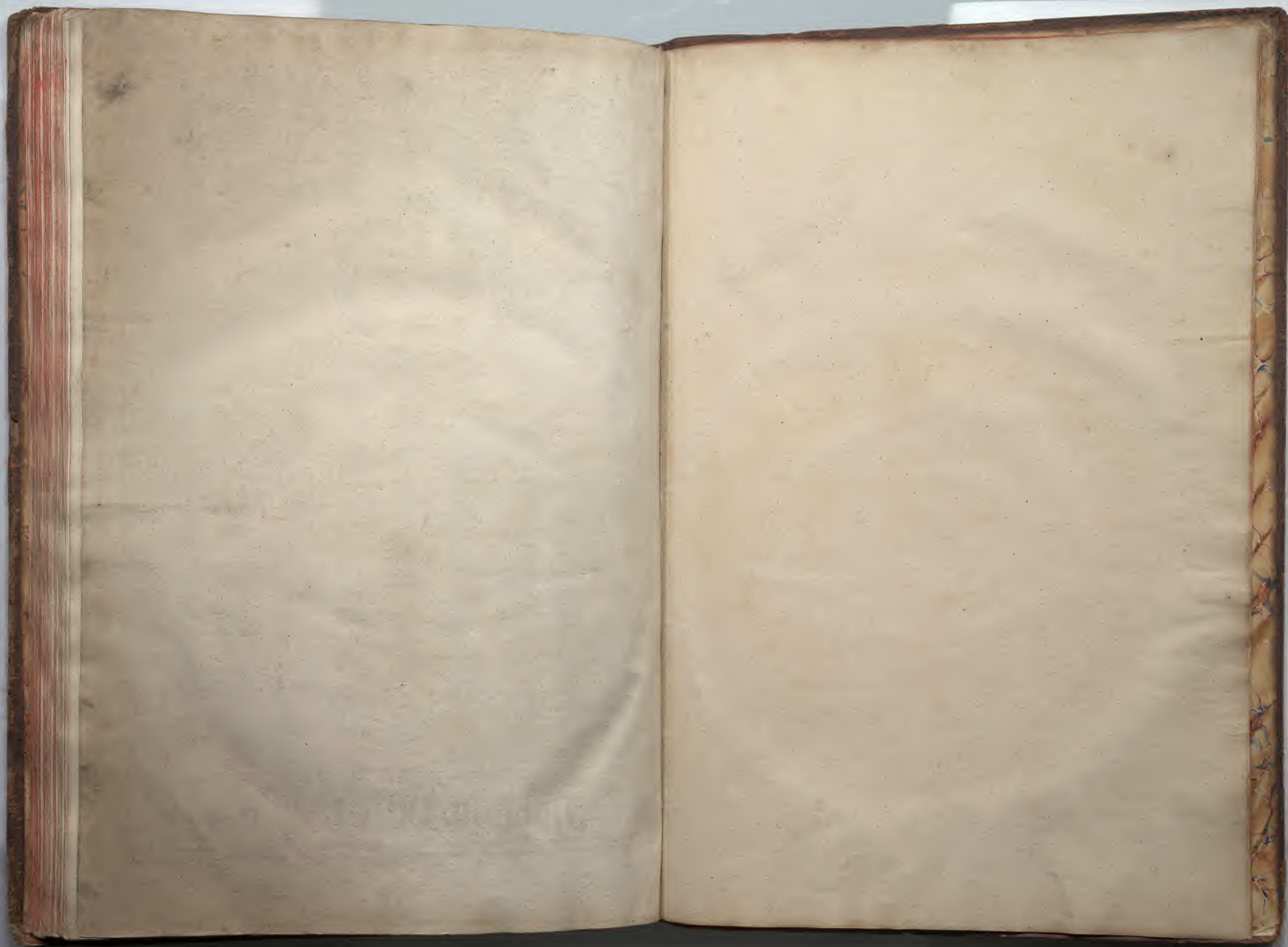
Cur Apianae Iouis ales gentis imago est?
Ab Ioue q; cum Aquila multa Apianus habet,
Fulminis illa instat cursum sub nubila condit.
Ille celer penetrat nubila & astra polos.
Adueris Solem radiis haec cernit, at ille
In Sole & caelo lumina fixa tenet.
Fert volucrum primas super astra ministra tonantis,
Astricolum nulli Petre secundus eras,
Quam bene conueniunt data Caesare symbola rebus,
Caesaris i genio numen inesse nega.

IN INSIGNIA P. APIANI, MATHEMATICI Ingolstadtensis, Marcus Tarius.

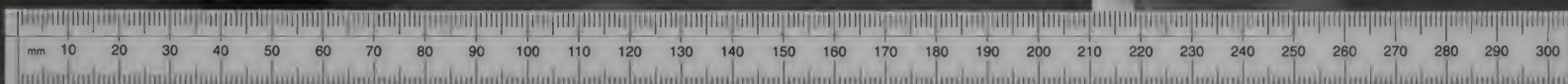
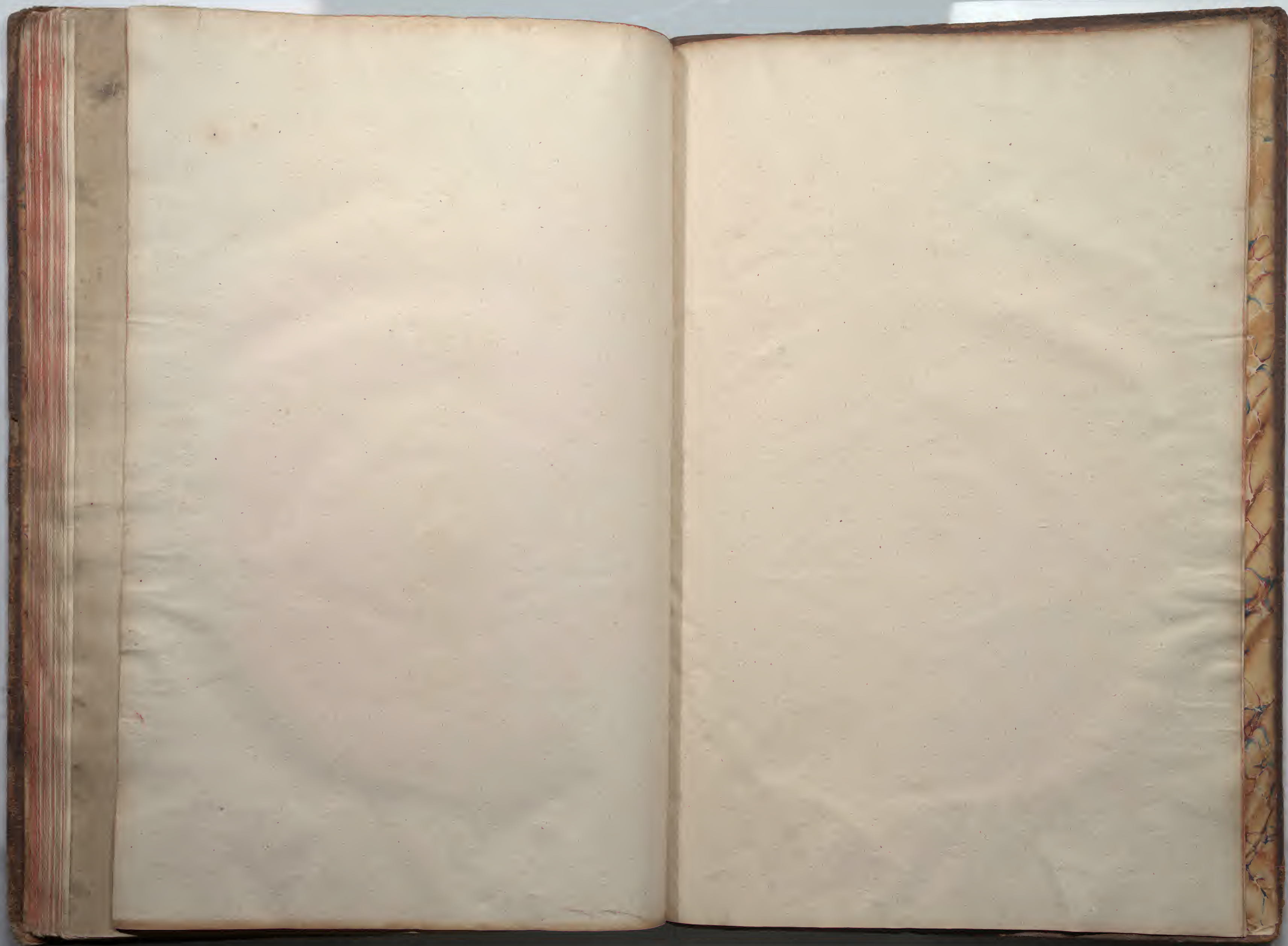
Iuppiter ortus erat, Cretaeq; abductus in Idam
Proliuori dederat Patris ab aure fugam.
Dumq; ferit clypeos, atq; aera sonantia Gallus,
Tutus inaudito quo flet ore Puer.
Ecce pii sonitu Beneuizici exita canoro
Aduolat, Atq; Iouimella ministrat Apis.
Postquam igitur Patrem regno excussisset auito,
Talia rex victor Iuppiter orsus ait.
Lactis Amalthaeae ac Beneuizici munere mellis
Coelipotens factus, praemium vtriq; dabo.
Altera sydus erit: spectator syderis alter
Gaudeat Astra animo supposituisse suo.
Tantus apud Latias mutato nomine gentes,
Qui Beneuizicus erat, post Apianus erit.
Vtq; meus sublime volans in nubibus Ales,
Solare aduerso respicit ore iubar.
Tali Apianus idem speculabitur Aetheravultu,
Coelitesq; suo numine pandet opes.
Hinc diuina sua, ferat hinc Insignia ab arte,
Extensamq; Aquilam, Nubiagolq; sinus.
Errones septem septena volumina Nubis,
Mecq; Aquila authorem denotet ipsa Iouem.
Lapsaq; Rhomanus post plurima saecula Caesar
Iusserit haec Quintus Carolus esse rata.

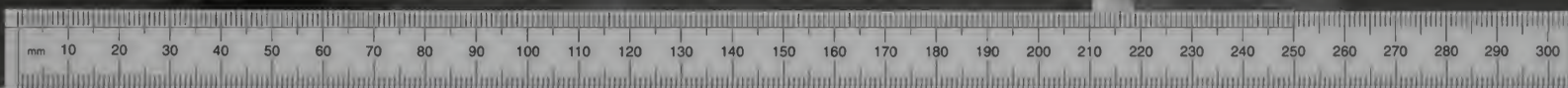
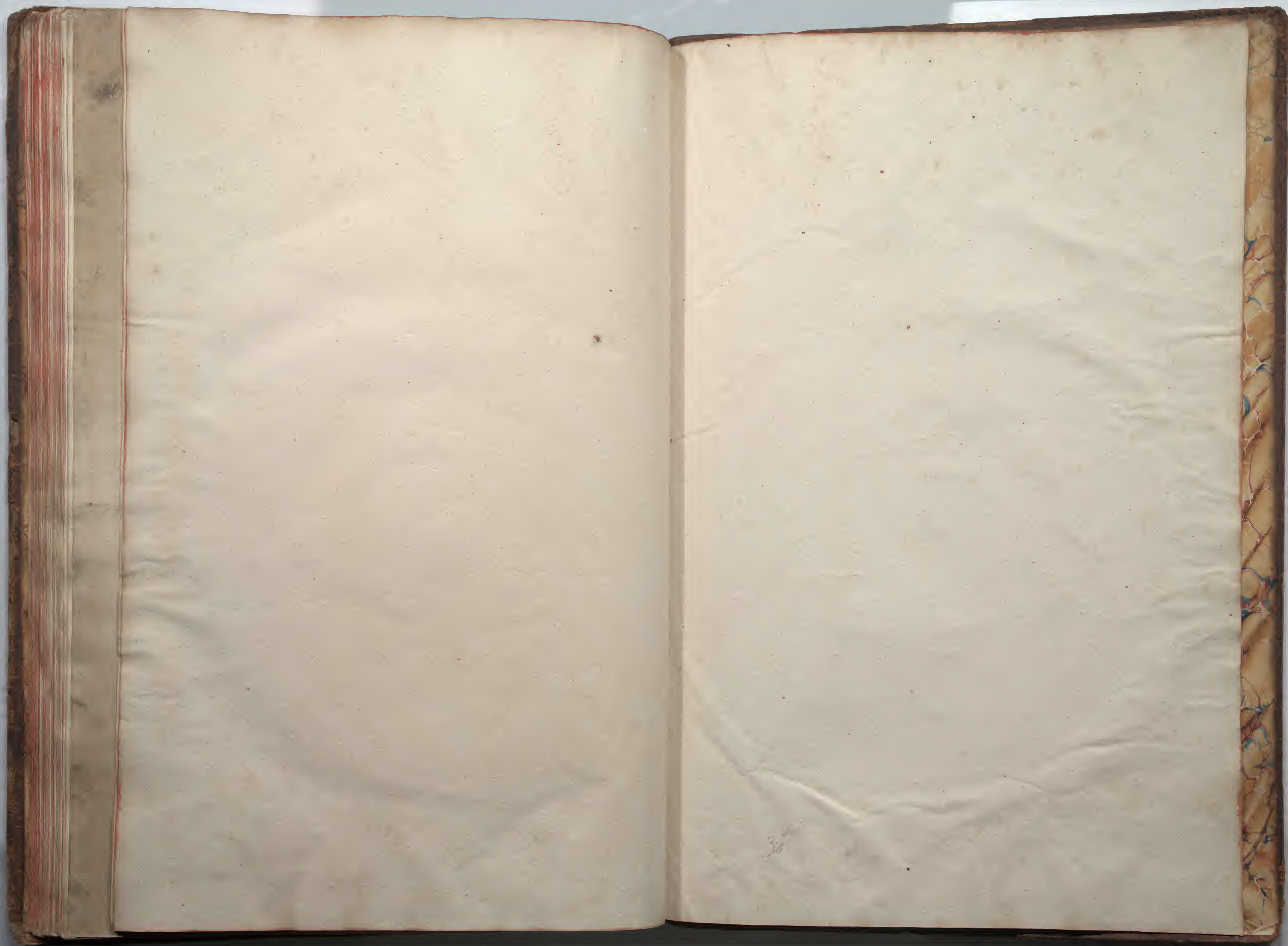

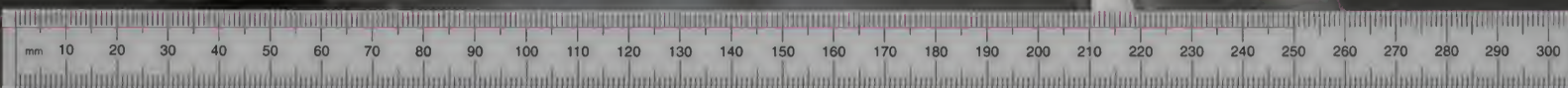
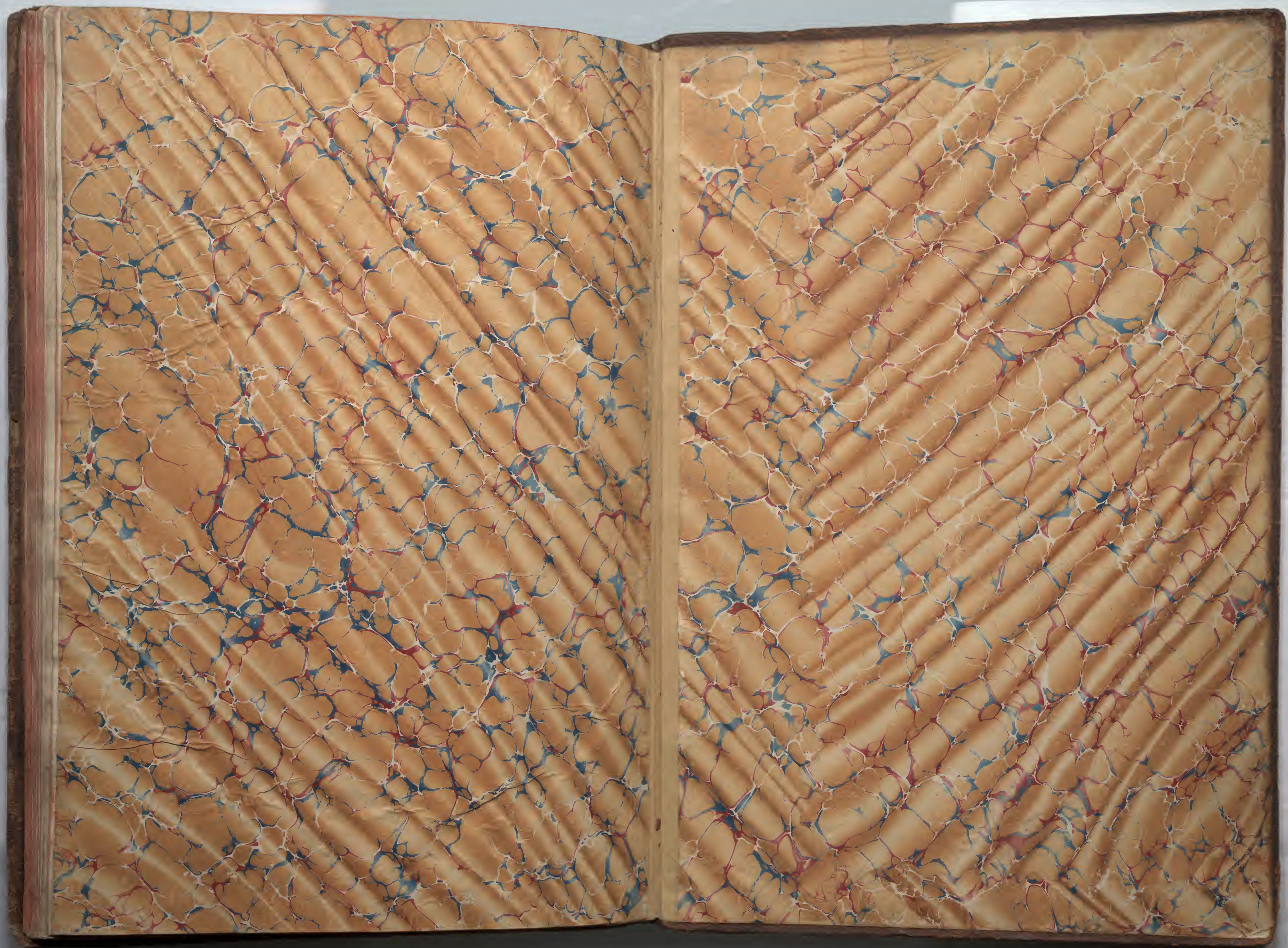

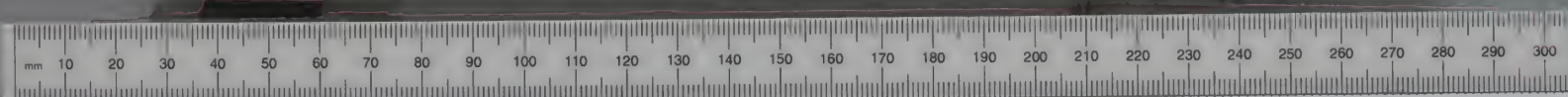

APIANI
ASTRON-
OMICA

Archiv^{B. 71} B

b 7

GretagMacbeth™

ColorChecker® DC

